

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BİR DAĞ DÜĞÜNÜ

SEMİR ASLANYÜREK

bir dağ
dügünü
antakya öyküleri

semir
aslan yürek

h₂o kitap
1. baskı, mayıs 2023 - istanbul

Semir Aslanyürek

1956, Antakya doğumlu. İlk ve orta öğrenimini doğduğu kentte tamamladı. 1975'te Şam'a gitti ve Arapça okuma yazma öğrendikten sonra, Şam Üniversitesi Tıp Fakültesinde eğitime devam etti. 1979'da yaptığı bir yontuyla Sovyetler Birliğinden burs kazandı ve aynı yıl Sovyetler Birliği'ne gitti. 1979'da Kiev'de hazırlık sınıfındayken heykel eğitimi yerine sinemayı tercih etti. 1980'den 1986'nın sonuna kadar Moskova Devlet Sinema Enstitüsü (VGİK) Film Yönetimi Fakültesi'nde, Aleksandr Alov ve Vladimir Naumov'un atölyesinde eğitim gördü ve "Master of Fine Arts" derecesini aldı. 1986 yılının sonlarında Türkiye'ye döndü. İki ay süren gözaltı ve sorgulamadan sonra "sakıncalı piyade" olarak on sekiz ay askerlik yaptı. Daha sonra Antakya'da iki yıl taş yontarak geçimini sağlamaya çalıştı. 1990'da Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Sinema TV Bölümü öğretim kadrosunda işe başladı. 1995'te Doçent ve 2002 yılında Profesör unvanını aldı. *Şellale* (2001), *Eve Giden Yol* (2006), *7 Arılı* (2009) ve *Lal* (2013) adlı uzun metrajlı filmleri çekti. Olanaklar elverdikçe film yapmaya çalışırken, halen aynı kurumda öğretim üyeliğini sürdürüyor.

Kendi yazdığı ve bir kısmını filmleştirdiği yirmiye yakın senaryosu vardır.

Senaryo Kuramı, Tarkovski'den Sinema Dersleri, Bir Dağ Düşünü Antakya Hikâyeleri kitapları ile Rusça'dan çevirdiği *Sinema ve Televizyonda Görüntü Kurgusu* adlı bir çeviri kitabı bulunmaktadır. Yayımlanmış ve yayımlanmamış tüm eserleri *h2o kitap* tarafından yayımlanacaktır.

Bir Dağ Dügünü

Antakya Öyküleri

Semir Aslanyürek

h₂o kitap

h₂o kitap – 170

Türkçe Edebiyat dizisi – 82

Öykü – 27

Edebiyat Belleğimiz – 31

Bir Dağ Düşünü

Antakya Öyküleri

Semir Aslanyürek

ISBN 978-605-7637-82-6

© Semir Aslanyürek. Tüm hakları ©h₂o yayıncılık ve iletişim hizmetleri ltd. şti,'ne aittir, hiç bir yolla işlenemez, çoğaltılamaz ve kopyalanamaz.

1. Baskı, h₂o kitap, Mayıs 2023, gözden geçirilmiş ve genişletilmiş basımdır.
(Önceki basımlar: Çiviyazları Yayınevi 2007)

Yayına hazırlayan Özcan Özen

Kapak görseli Şahin Karakoç (Müzişyenler, yağlıboya tablo)

Kapak Sevil Tarla

Sayfa düzeni Duru Su

Baskı ve Cilt Ceylan Matbaası Tuncay Mat

Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi,

83/317 Zeytinburnu/İstanbul

Matbaa Sertifika No 40933

h₂o yayıncılık ve iletişim hizmetleri ltd. şti.

Barbaros Mahallesi, Tophanelioğlu Caddesi,

Gülbeste Çıkmaşı, 10/2. Üsküdar – İstanbul

Tel: 0216 428 8225 Yayıncı Sertifika No 45352

www. h2okitap. com

www. twitter. com/h2okitap

www. facebook. com/H2o

*Anneme,
o okuma yazma bilmeyen bir bilgeydi.*

*bir dağ
dügünü
antakya öyküleri*

Demek Sen Bizim Ağamızdın!

Tam bir derebeyi zihniyetine sahip olan Hacı Faris Ağa, marabalarına¹ karşı zalimliğiyle ünü şehrinin sınırlarını aşan bir toprak ağasıdır. Antakya yöresinde belki en çok marabaya sahip olan Hacı Faris Ağa Arap kökenli tutucu bir Müslüman. Fakat ne hikmetse marabalarının tamamını, yerlerinden yurtlarından göç ettirmiş Arap Aleviler oluşturunuyordu. Gerçi Alevi, Sünni veya hangi ulus ve taifeden olursa olsun Hacı Faris Ağa için marabalar insan kisvesindeki hayvanlardan ibaretti. Öyle ki içindeki portakal fidanlarının yeni aşılandığı bahçeyi sürmek için öküz yerine kendi marabalarını karasabana koşup çift sürdüğü herkesin bildiği bir olaydır. Fakat kimse Hacı Faris Ağa sebepsiz yere, sırf aşağılamak yahut zulmedip kahretmek için öküz yerine karasabana marabalarını koştuğunu zannetmesin! Bunun için Hacı Faris Ağa'nın çok geçerli bir gerekçesi vardı! Nitekim öküzler yeni aşılanan fidanlara çarpıp onları kırabiliyordu...

Şih² İbrahim, karısı Bedia'yla Antakya'nın civar köylerinden birinde, Hacı Faris Ağa'nın marabalarıdır. Aynı zamanda Şih İbrahim, Şihlar arasında hiçbir malı mülkü olmayan nadir şahsiyetlerden

1 Maraba: Toprak ağalarının arazilerinde çalışıp ürünün dörtte birini kendilerine alan ırgatlar, "yarı özgür toprak köleleri"dir. Arapça dörtte birci anlamına gelen sözcük "Murabii" dir.

2 Şeyh sözcüğünün Alevi ve Kürt çevrelerindeki kullanımı, tarikat önderi anlamından çok, saygıdeğer, bilge kişi unvanı olarak kullanılır.

biridir. Biraz allahlık karısıyla, dört belki de beş yaşlarında, sağır ve dilsiz olmadığı halde sadece bir düzine kadar kelimeyi telaffuz edebilen oğlu Mesut'u zar zor geçindirebilen Şih İbrahim yoksulluk sınırının en alt kademelerinde yaşamaktadır. Buna rağmen her zaman olumlu düşünen, sabırlı, mülayim ve iyi kalpli bir adamdır.

Antakya yöresinde yaşayan Arap Alevilerinin bayramları kadar bayramı olan dünyada ikinci bir millet olabileceği kuşkuludur. Bundan dolayı Şihları, bayramlarda topladıkları hatırı sayılır zekâtların yanı sıra evlerine kadar gelen bayram yemekleriyle başka bir iş yapmaya gerek duymadan gayet rahat geçinebilirler. Kaldı ki aralarında marangoz, terzi, elektrikçi, dokumacı, tüccar vs. gibi her türlü esnaf ve meslekten Şihlar olduğu gibi, özellikle 1960'lardan sonra yüksek tahsil yapıp doktor, mühendis, hâkim, savcı, avukat, mali müşavir, öğretmen vs. olan Şihlar da az değildir. Fakat Şih İbrahim bütün bu saydığımız esnaf ve meslek erbabının dışında kalan istisnai bir marabadır. Allahlık karısı Bedia'yla canhıraş bir şekilde çalışmasına rağmen bahçeden toplanan ürünün dörtte biri onları geçindirememektedir.

Şih İbrahim o kadar yoksuldu ki bayramlarda kimse onu bayram namazını kıldırması için davet etmezdi. Kendi kendine davetsiz gitse de çoğunlukla ona dilenci muamelesi yapılır ve ancak bir dilenciye verildiği kadar, belki dilenciden biraz daha fazla zekât verilirdi. Nadiren üç beş liralık zekâtın yanında, bir tandır ekmeğine sarılı yüz, yüz elli gramlık haşlanmış bir et parçası veya bir tabak keşkek verilirdi. Kısacası fukara insan Şih da olsa fukaradır ve fukara insan kimsenin umurunda değildir. Hatta fukara insan diğer fukaraların da umurunda değildir. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın! Öyle ki, Hacı Faris Ağa öldüğünde kentin bütün Şihları cenaze namazından sonra dolgun birer zekâtla evlerine döndükleri halde, ölenin marabası Şih İbrahim'e zekât vermek şöyle dursun, onu Şihlar camiasından bile saymamışlardı.

Şih İbrahim'in en çok zoruna giden meselelerden biri sağır olmadığı halde konuşamayan oğluna oyuncaklar alamamasıydı. Bu nedenle ki Mesut taş, toprak, çamur, değnek gibi çevrede ne bulsa onunla oynardı. Çamura bulanmadığı gün yoktu. Annesi giysilerini yıkadığında çoğu kez giysiler kuruyana kadar çıplak kalır üşümemesi için annesi onu herhangi bir beze, bez yoksa bir hasır parçasına sarıp sarmalardı.

Günün birinde Şih İbrahim bir iş için gittiği Antakya'dan yürüyerek köye dönerken yol kenarında bir kovuktan minnacık eniklere ait havlama sesleri işitti. Şih İbrahim durdu, sağa sola bakındı. Ortalıkta kimsenin olmamasını bir fırsat olarak değerlendirip anayoldan atladığı gibi eniklerin bulunduğu kovuğun önüne geldi. Şih İbrahim çömeli kovuğa baktığı sırada dört enik birden havlamayı kesti ve Şih İbrahim'e sokularak minik kuyruklarını sallamaya başladılar. Minik eniklerin samimiyetinden etkilenen Şih İbrahim öyle duygulandı ki gözünden yaş geldi. Sonra kendi kendine gülmeye her bir eniği okşayıp sevmeye başladı...

Şih İbrahim bütün Şihlerden faklı olarak şu zavallı yaratıkları seviyordu. Aslında her şeyi seviyordu Şih İbrahim. Toprağı, ağaçları, kır çiçeklerini, arıları, karıncaları... Bütün canlı cansız varlıkları, her şeyi seviyordu Şih İbrahim. Allahlık karısını, henüz konuşamayan oğlunu seviyordu. Yaşamı seviyordu tüm kahredici yoksulluğuna rağmen ve yaşama derinden bağlıydı. Çünkü yaşama ve yaşamı kendisine ve bütün canlılara bağışlayan güce içtenlikle inanıyordu.

Şih İbrahim enikleri okşayıp severken "Şimdi birini alıp Mesut'a götürsem kim bilir ne kadar sevinecek... Bedia belki bundan pek hoşlanmayacak ama Mesut'un sevindiğini görünce sesini çıkaramayacağından eminim," diye içinden söylendi. Şih İbrahim biraz tereddüt etse de sonunda kararını verdi ve her ihtimale karşı tekrar etrafına bakınma ihtiyacı hissetti. Kimse yoktu. Ama yine acele etmek lazım, her an yavruların anneleri gelebilir ve yavrusunu almasına izin vermeyebilirdi. Böylece Şih İbrahim harekete geçti...

Şimdi eniklerin cinsiyetine bakma sırası gelmişti. Çünkü bir yavru alacaksa mutlaka erkek olmalıydı. Dişi büyüdüğünde çiftleşme mevsimi gelince civarın bütün erkek köpeklerini etrafına toplardı maazallah. Şih İbrahim her yavruyu eline aldı, kuyruğunu kaldırıp poposuna baktı. Bir, iki derken üçüncü eniğin yumurtalarını görünce bir çocuk gibi sevinerek güldü, kendi kendine söylenmeye başladı:

"Vay kerata vay! Gel bakalım gel... Bizim mesut çok sevinecek..."

Böylece Şih İbrahim minik yavruyu aldığı gibi göğsüne bastırarak kovuğun önünden ayrıldı, anayola çıkarak evinin yolunu tuttu. Yirmi dakika kadar sonra eve vardığında Bedia ıslak küllerle olduğu bulaşıkları durulamak için çıkırlıklı kuyudan su çekiyordu. Şih

İbrahim'in tahmin ettiğinden daha erken döndüğünü gören Bedia kuyunun çıkırgını çevirmeye ara vererek kocasına seslendi:

"Hayırdır inşallah Şih İbrahim? Çok erken döndün, şehre inmedin mi yoksa?"

"Şehre indim, işimi hallettim döndüm - dedi Şih İbrahim ve göğsüne dayadığı eniği bir çocuk sevinciyle karısına gösterip devam etti - Bak yolda gelirken ne buldum..."

Yarım akıl allahlık Bedia minnacık eniği görünce suratını ekşitti.

"Bu nee? Ayyy! Bu pis şeyi nasıl göğsüne bastırıyorsun? Bir de Şih olacaksın" diye sitem etti Bedia.

"Köpekler temiz hayvanlardır. Zalim olma Bedia, Allah zalimleri sevmez. Sen Şih kıızıysan ben de Şih oğlu Şihim. Taharet nedir bilirim elbet," diye Şih İbrahim, bunu kastetmese de karısına aba altından sopa göstermiş oldu.

Bedia cevap vermedi. Ekşittiği suratıyla kuyunun çıkırgını çevirmeye devam etti. Şih İbrahim minnacık eniği yere bırakıp doğruldu, yüzünü bahçeye dönerek oğlunu çağırırdı:

"Mesut! Mesut!" Mesut'tan ses gelmeyince tekrar karısına döndü: "Bu çocuk nereye kayboldu yine?"

"Bahçede dere kenarında oynuyordur... Birazdan acıkınca gelir..."

"Bu çocuk dereye hep yalnız gidiyor. Allah esirgesin, dereye düşerse ne olur? Yılanı çıyanı akrebi de cabası..."

Bedia cevap vermeden bulaşıkları durulamaya koyuldu. Şih İbrahim oğlunu çağırarak için tekrar bahçeye yönelince Mesut'un koşarak geldiğini gördü. Mesut yine tepeden tırnağa kadar çamura bulanmıştı.

"Abba, abba... Te, te..." diye sevinçle babasının bacağına sarıldı.

Şih İbrahim çamura aldırmadan oğlunu koltuklarından tutup kaldırdı, bağrına basıp başından, yanaklarından birkaç kez öptükten sonra onu yere bıraktı ve biraz ötede arada bir titreyip şaşkın bir şekilde etrafa bakınan eniği gösterdi. Mesut eniği görünce sevinç çığlıkları attı, ne anlama geldiği pek belli olmayan birtakım heceler telaffuz ederek minik köpek yavrusunu iki eliyle kavrayıp kaldırınca eniğin canı yandı, ince ince çenilemeye başladı. Bunun üzerine Şih İbrahim eniği Mesut'un ellerinden alıp yere bıraktı.

"Oğlum, canım. Bu küçük bir yavru henüz... Onu böyle tutup kaldırırsan eziyet edersin. O da bir can ve eziyet edersen canı ya-

nar... Onu seveceğin zaman sadece böyle başından okşa, tamam mı?”

“Mam, mam” diye babasını onayladı Mesut.

* * *

Aradan bir yıldan fazla zaman geçmişti. Minik köpek yavrusu hızla büyümüş güçlü ve heybetli kocaman bir köpek olmuştu. Buna rağmen Mesut’un tek oyuncuğuydu. Mesut ne kadar eziyet etse köpek ona tahammül ediyor ve asla karşılık vermiyordu. Çoğu kez köpeğin sırtına yüzükoyun asılarak veya merkebe biner gibi biniyor, iki adım sonra düşse bile Mesut yine mutlu kahkahalar atıyordu. Şih İbrahim oğlunun köpeklerle oynamasını zevkle seyrediyor ve tıpkı onun gibi mutlu oluyordu. Şih İbrahim köpeği Fındık ismiyle çağırırken Mesut için sadece “Tutu” idi. Bedia’nın bir türlü onu sevmemesine rağmen Fındık evin bir bireyiydi...

Fakat her nedense Şih kızı allahlık Bedia, Fındık’a hiçbir zaman ısınamamıştı. Yanına yaklaştığı zaman tiksintiyle “Hoşt, defol!” diye bağırarak onu kovardı. Ona hep hor davranırdı ve bir parça ekmeği bile ondan esirgerdi. Bir tabakta biraz yemek arttığı zaman onu topırağa, çamura dökerek:

“Al zıkkımlan pire yuvası, iğrenç yaratık” diye bağırırdı.

Oysa Fındık çok akıllı, bir o kadar da hassas ve kırlıgan bir köpekti. Çok aç olsa bile, çamura dökülen yemek artığını yiyeyeceği varsa, allahlık Bedia’nın nefret dolu haykırışlarından sonra o yemeği koklamazdı. Köpek de olsa onun da canı candı ve bir izzeti nefsi vardı nihayet... Şih İbrahim böyle durumlarda allahlık karısının kalbini kırmamak için yaraya tuz basar, hiç sesini çıkarmazdı.

Taa ki bir gün Şih İbrahim uykusundan dehşetle uyandığı sabaha kadar. O gece sabaha karşı korkunç bir rüya görmüştü. Uyanır uyanmaz abdest alıp Kur’an-ı Kerim’den en sevdiği Hz. Yusuf suresini okudu, ardından Arap Alevilerine özgü namazı mırıldandı... Bu arada Bedia da Şih kızı olması münasebetiyle uyanır uyanmaz kendine göre ibadetini ifa ettikten sonra kahvaltı hazırladı. Beraberce sofraya oturdular. Epey bir süre ikisinden çıt çıkmadı. Şih İbrahim hep bir şeyler söyleyecek gibi karısına bakıp sonra her nedense vazgeçiyordu. Belki kahvaltıda konuşulacak mevzu değildi ve Bedia’nın kahvaltısını zehir zıkkım etmemek için susuyordu.

Nihayet kahvaltı bittikten sonra Şih İbrahim artık söyleyeceğini söylemenin zamanı geldiğine karar verdi. Bedia'nın gözlerinin içine bakarak içten gelen samimi ve vakur bir sesle:

“Bedia! Senden bir ricam olacak,” dedi.

Bedia zaten Şih İbrahim'in bir şeyler isteyeceğini fakat istemek için uygun bir fırsat kolladığını kahvaltının başından beri hissetmişti. O da mavi gözlerini Şih İbrahim'e dikerek:

“Hayırdır inşallah,” diye onu dinlemeye hazır olduğunu belirtti.

“Beni kırmazsın umarım...”

“Elbette kırmam! Seni ne zaman kırdım ki şu ana kadar?” dedi ve “Şu pire torbası iğrenç köpeğe bile şu ana kadar tahammül ettim seni kırmamak için,” diye devam edecek gibi oldu fakat bu sözler Şih İbrahim'in ağızına gider diye vazgeçti.

Şih İbrahim hafifçe öksürüp gırtlığını temizledikten sonra çekingen bir edayla Şih kızı karısına seslendi:

“Bugün ağamızı rüyamda gördüm Bedia,” dedi Şih dokunaklı bir sesle.

“Hangi ağamızı?” diye merakla sordu Bedia.

“Kaç tane ağamız var ki? Merhum Hacı Faris Ağamızı...”

Hacı Faris Ağa'nın adını işiten Bedia iğrenç bir şey söylenmiş gibi suratını ekşitip bir kenara tükürdükten sonra:

“Ee... Hayırdır inşallah!”

“Nasıl anlatsam bilmem ki,” dedi Şih ve başını eğerek bin an susunca Bedia coştı.

“Aman allahım! Bu allahın cezası ağanın yaşarken zulmünden çektiğimiz yetmemiş gibi bir de ölüsünden mi çekeceğiz?”

Şih İbrahim karısına bu mevzuyu açtığına bin pişman olmuştu. Çaresiz boynunu büküp sustuğu sırada Bedia'nın sesi işitildi:

“Ne istiyormuş canı cehennemde yanasıca ağası?”

“La havle vela kuvvete illa billah... Sakin ol Bedia... Kim olursa olsun bir ölünün arkasından böyle konuşulmaz. Günaha girersin. Ölen her kimse ve ne kadar günahkâr olursa olsun artık ilahi mahkemeye intikal etmiştir ve onu yargılamak biz insanlara düşmez... Ayrıca mesele bildiğin gibi değil...”

“O halde mesele nedir Şih'im?”

Şih İbrahim tekrar hafif öksürerek gırtlığını temizledi ve sesine en dokunaklı tonlamayı yükledikten sonra sözlerine devam etti:

“Anlatıyorum ya işte Bedia. Ama lütfen sözümü kesme. Çünkü çok ama çok hassas bir o kadar da garip bir mesele.” Şih biraz nefeslenerek devam etti: “Hacı Faris Ağa öldükten sonra tekrar dünyaya gelmiş¹ hem de burnumuzun dibinde...”

Bu sözleri işiten Bedia gayrı ihtiyari çılgılık atıyor:

“Aman Allahım! Herif öldü ama yine ondan kurtulamadık desene!”

“Sakin ol Bedia... Garip bir durum dedim ya... Evet, tekrar dünyaya gelmiş ama insan kisvesinde değil... Bu gece rüyama girdiğinde meseleyi açıklayıp bir ricada bulundu.”

“Ne dedi pabucumun ağası?”

“La havle vela kuvvete... Günaha giriyorsun Bedia...” Şih İbrahim önüne bakarak hafifçe başını salladı, “Şu bizim Fındık var ya, işte o bizim Faris ağamız. Öldükten sonra köpek kisvesiyle dünyaya gelmiş. Ben de tesadüf eseri bu yavru köpeği alıp eve getirmiştım... Fesuphanallah, takdiri ilahi işte...”

Allahlık Bedia, biraz ötede yayılan ve arada sırada onlara göz atıp sanki anlatılanları anlıyormuş gibi dinleyen ve ikide bir dertli dertli iç çeker gibi derin nefes alan Fındık’a karman çorman olmuş suratıyla şöyle bir baktı.

“Hiç şaşırmadım! Kurban olduğum Allah-u taala’nın adaleti işte... La ilahe illallah, Muhammeden resul Allah... Ya rabbim sen her şeye kadirsin...”

Bedia bunları söylerken tekrar Fındık’a göz attı ve o sırada onlara bakan Fındık’la göz göze geldi. Bedia’nın delici bakışıyla karşılaşan zavallı köpek başını çevirip yattığı yerden tembelce kalktı ve biraz öteye, Bedia’nın göremeyeceği bir yere boylu boyunca serildi.

Bedia mırıldanmalarını bitirince sıra asıl meseleyi anlatmaya gelmişti. Şih İbrahim azami dikkatle en iyi kelimeleri seçerek söze girdi:

“İşte böyle Bedia! Rahman ve Rahim olan allahın adaletinden en ufak bir şüphe küfürden başka bir şey değildir.”

“İyi de senden ne istemeye, rüyana girme zahmetinde bulunmuş Fındık ağamız? Şu mücevheri ağzından çıkar da rahatlayalım.”

“Haklısın... Rüyamda ellerime sarılıp yaptığı bütün kötülükler için af diledi.”

¹ Enkarne oldu demek istiyor. Arap Alevlerinde özellikle Antakya yöresinde reenkarnasyon inancı çok yaygındır.

“Sen de onu affetmişsindir allah bilir...”

“Günaha girme Bedia! Ben kimim ki affedeyim? Affetmek yaratacana mahsustur. Velhasıl yalvarırcasına basit bir şey rica etti. Yemek artıklarını ona verirken çamura, toza toprağa döküyormuşsun ve kendisi çamura bulanana yemek artıklarını yemekte zorlandığını söyledi. Dereye gidip avlayabilirse kurbağa balık avlayıp idare etmeye çalışıyormuş zavallı hayvan...”

Şih İbrahim'i dikkatle dinleyen Bedia derin iç çektikten sonra:

“Ee, nihayetinde senden ne istedi?”

Şih İbrahim aynı şekilde derin iç çekerek başını salladı.

“Şih İbrahim Efendi,” dedi. ‘Bedia’ya söyle yemek artıklarını çamura toprağa atmasın. Hiç olmazsa bir teneke parçasına, bir kiremitin üzerine veya kullanılmayan eski bir tabağa bırakmasını söyle Şih İbrahim,’ diye rica etti. Ben de senden rica ediyorum Bedia... Hatırım için yemek artıklarını dediği gibi, çamura atma, bir teneke parçasına veya bir kiremitin üstüne bırak. Hatta bu hafta eskicilerden münasip bir kap bulup getireyim, sen de yemek artıklarını kaba döker öyle önüne koyarsın. Bir zamanlar pek zalim olsa da o bizim ağamız ve şimdi merhametimize muhtaç Bedia...”

Bedia Şih İbrahim'i sonuna kadar dinledi. Şih İbrahim sözünü bitirdiğinde Bedia hiçbir tepki vermeden hipnotize olmuş gibi gözlerini uzak bir noktaya dikti ve epey bir süre o halini bozmadı. Şih İbrahim Bedia'ya aldırmadan ayağa kalktı işine gücüne gitmek için yola koyuldu. Mesut ise babası henüz yola çıkmadan Fındık'la oynamak için çoktan dere kenarına koşmuştu. Yalnız başına kalan Bedia hipnozdan uyanmışçasına derin iç çekip sofrayı toplamaya koyuldu. Ekmek kırıklarını biraz mercimek çorbası artan tabaklardan birine boşaltıp bir teneke parçası veya kiremit bulmak için etrafına bakınırken diğer taraftan da gayri ihtiyari köpeği çağırmaya başladı.

“Kuşu kuşu kuşu... Fındık, Fındık...”

Bedia tarafından çağrılmaya pek alışkın olmayan Fındık bir dakika dolmadan onun önünde bitiverdi. Kuyruğunu dostça sallayarak utangaç ve son derece mahcup bir tavırla marabası Bedia'ya baktı. Yine göz göze geldiler ve bu çok anlamlı bakışmadan rahatsız olan Bedia, cin çarpmış gibi irkilerek gürlledi:

“Demek bizim ağamızı ha? Tüh senin şerefine! Hacı olacaksın bir de... Gördün mü allahın adaletini? Bak seni nasıl köpek kisvesi-

ne soktu. Allah yüzünü karartsın! Bize ne kadar zulmettiğini unut-
tun mu? Bir de yemeğini altın tepside takdim edeyim istersen! Hiç
umutlanma pabucumun ağası! Yemeğini çamura, toprağa dökme-
ye devam edeceğim! İstersen ye istersen yeme! Yesen de yemesen
de zıkkımın kökünü yersin inşallah!”

Konuştğu sürece Fındık marabası Bedia’nın sözlerini dikkat-
le dinledi. Bedia belki fark etmedi ama Fındık’ın gözlerinden yaş
geliyordu. Bedia’nın sözlerinden sonra boynunu büküp yavaş
adımlarla bahçeye yöneldi. Dere kenarına yakın genç bir armut
ağacının kovuğuna birkaç kez sıçradıktan sonra nihayet boynunu
çatal oluşturmuş iki dal arasına takmayı başardı. Fındık bu kadar
hakarete dayanamayıp kendini asmak suretiyle intihar etmişti.

Akşama doğru eve dönen Şih İbrahim bir poşetin içinde gazete
parçasına sarılı kırık dökük bir çinko kap getirmişti. Gelir gelmez
çinko kabı avluyu süpüren Bedia’ya gösterdi:

Bak çöpte ne buldum Bedia. Bundan sonra Fındık’ın yemeğini
bu kaptı verirsin, olur biter...

Fındık’a fırça attığından beri suratını ekşitmiş olan Bedia hiç
karşılık vermeden avluyu süpürmeye devam etti. Ancak Bedia’nın
bu sessizliği Şih İbrahim’in hiç hoşuna gitmedi. Bir şeylerin iyi git-
mediğini sezinlemişti sanki... Bahçeye yönelerek köpeği çağırma-
ya başladı.

“Fındık, Fındık, Fındık!”

Şih İbrahim biraz bekledi, bahçe tarafından gelen yoktu. Oysa
Fındık çağrıldığı zaman anında evin önünde biterdi. Şih İbrahim
canı sıkkın bir şekilde yavaş adımlarla bahçeye yürüyüp tekrar
Fındık’ı çağırdı. Fındık’dan ses seda yoktu. Şih İbrahim birkaç
adım daha atmıştı ki yalın ayak, bir don bir atlet ve her zamanki
gibi tepeden tırnağa çamura bulanmış Mesut’u gördü. Şih İbrahim
alelacele Mesut’un yanına geldi, çamurlu haliyle onu kucağına alıp
iki yanağından öptü. Her zaman cin gibi yerinde duramayan Me-
sut, Fındık’ın kendini armut ağacına astığını uzaktan seyretmişti
ve daha önce olmadığı kadar durgun ve üzgündü. Oğlunun bu dur-
gunluğundan kuşkulanan Şih İbrahim endişeyle sordu:

“Oğlum Mesut, Fındık’ı gördün mü? Fındık nerede? Onu gördün
mü oğlum Mesut?”

Yüzü ağlayacakmış gibi gerilen Mesut babasına üzgün üzgün
bakıp parmağını bahçeye doğru uzattı. Şih İbrahim o yöne birkaç

adım attıktan sonra armut ağacına asılı Fındık'ı görünce Mesut'u kucağından indirdi ve donmuş gibi genç armut ağacının önünde dikildi durdu.

Şih İbrahim'in ne olduğunu anlayıp anlamadığını bilmiyoruz. Fakat ne olduysa Şih çok üzölmüştü. Gördüğü rüyanın gerçekliğine o kadar inanmıştı ki köpeğin gerçekten de yeniden vücuda gelmiş, zalimliğinden ötürü cezalandırılıp dünyaya köpek kisvesinde gönderilen Hacı Faris Ağa'dan başkası olmadığından zerre kadar kuşkusuz yoktu.

Şih İbrahim sessiz sedasız evin önüne dönüp Bedia'nın meraklı bakışları altında avludan eski bir hasır parçası aldığı gibi tekrar bahçeye yöneldi. Armut ağacının dibine geldi, Fındık'ın başını armut kovuğundan kurtarınca köpek armut ağacının dibine küt diye düştü. Şih İbrahim oldukça üzgün, ağlamaklı bir suratla köpeğe şöyle bir bakıp onu yanına aldığı hasır parçasına boyu boyunca uzattı ve hasırın ucundan tutup dere kenarına doğru sürükledi. Tabii Mesut da babasının her hareketini sessizlik ve üzüntüyle izledi. Şih İbrahim sulama işinde kullandıkları bir çapayı alıp dere kenarında bir çukur kazmaya başladı. Çok geçmeden yaklaşık bir metre derinliğinde köpeğin sığacağı kadar bir çukur kazmıştı. Hasır parçasına sarılı Fındık'ı bin an derede yıkadıktan sonra gömmeyi düşünse de bir köpeğin leşinin yıkanmayacağını hatırlayıp vazgeçti. Sonunda hasıra sarılı köpeğin leşini çukura sarkıttı ve hasırın ucundan biraz çekiştirip ortaladıktan sonra üzerini taşlarla örttü, ardından çukuru toprakla doldurdu.

Şih İbrahim işini bitirir bitirmez farkında olmadan akan gözyaşlarını kurularak iki elini açtı ve Fatiha suresini mırıldandı.

Ne de olsa ölen, köpek kisvesinde yeniden beden bulmuş Hacı Faris Ağaydı...

Ne de olsa Fatiha lillahi taala¹ okunur. Fındık'ın ölüsü bir vesile olmuştu sadece...

El Fatiha!

8 Kasım 2020

Taksim Eğitim Araştırma Hastanesi

¹ Yüce Allah'a.

Küfretmeyi Unuttun mu Hanna?

Hanna babasını kaybettiğinde henüz iki yaşını doldurmamış bir bebektir. Çok genç yaşta dul kalan annesi Antuanet ölen eşine saygısından, diğer taraftan da biricik oğlu Hanna'yı başka bir babanın üvey evladı yapmamak için bir daha evlenmemiştir. Oysa başka bir köyde yaşayan kendi ailesi de onu evlendirmek için çok uğraşmış, deyim yerindeyse baskı uygulamışlardır. Fakat Antuanet ailesinin baskılarına hiç aldırmamış ve ısrarla evlenmeyi reddetmiştir. Yaşadıkları köyde her türlü cefa, gizli taciz ve dedikoduya, daha da önemlisi bunların içinde en zalim olan yoksulluğa göğüs gerip bin bir zorlukla kocasından kalan evde alınının teriyle bebeğini büyötmeye çalışmıştı.

Küçük ve şirin avlulu taş yığma evinin arkasındaki iki dönüm arazinin düz olan küçük kısmında kendilerine yetecek kadar sebzeye ve meyve yetiştirirken, bahçenin dağ eteklerine uzanan yamaç kısmında da zeytin, incir, badem, ceviz, harnup gibi ağaçlardan yıllık zeytinyağı, kuru yemiş vs. ihtiyaçlarını karşılıyordu. Fakat nakit para ihtiyaçlarını karşılamak için Antuanet bazen mevsimlik işçi olarak çalışır, iş olmadığı zaman buğday sapından siniler örüp satar ve nadiren olsa da kilisenin çok cüz'i maddi yardımlarıyla kıt kanaat geçimini sağlardı.

Antuanet bağlarda, tarlalarda mevsimlik işçi olarak çalıştığında çok küçük yaşta olan oğlunu bir iki haftalığına babaannesine bırakırdı. Hanna biraz büyüdüğünde ise babaannesi de erken öldüğünden Antuanet onu komşulara, komşular da müsait olmazsa sokağa “emanet” etmek zorunda kalırdı. Böylece Hanna kelimenin tam anlamıyla bir sokak çocuğu olarak serpilip büyüdü. Annesi bir ara onu okutmayı düşünüp ilkokula kaydını yaptı. Hanna üç yılda ikinci sınıfa geçemediği gibi öğrencilerden öğretmenlere kadar onun kötülüklerinden herkes nasibini aldı. Böylece ikinci sınıfa geçmeden okulu terk etti. Annesi onunla ne kadar konuşsa, ona ne kadar yalvarsa fayda etmedi. Üstelik henüz ergen yaşta-yken Hanna köy halkına illallah dedirtmişti. Kavga etmediği çocuk, zarar vermediği sokak hayvanı yok gibiydi. Komşuların tavuklarını çalar komşu köylerde tombala kartlarıyla fiyatlarını üç misline katlardı. Biraz daha büyüdüğünde işini de büyüttmüş zar atmaya, kumar oynamaya başlamıştı. Bunlar yetmiyormuş gibi hilenin bini beş paraydı. Üstelik yaptığı hile fark edilirse, hır çıkarp ağza alınmayacak küfürler eder sağa sola saldırırdı.

Hanna artık yirmi yaşına basmıştı ve askere gitmesi için muhtarlığa tebligat gelmişti. Tebligatı alır almaz ilçedeki askeri şubeye gidip muayene olan Hanna bir iki ay sonra askere gittiğinde köy halkı büyük bir musibetten kurtulmuş gibi sevindiler. Askerliğin Hanna’yı adam edeceğinden kimsenin kuşkusu yoktu. En azından köy halkı civar köylerle iki yıl rahat edecekti. Fakat güzel günler çabuk geçer derler... Hanna’nın da iki yıllık askerliği işte böyle bir çırpıda bitiverdi ve küçük bir çantayla askere giden Hanna büyük bir valizle geri dönmüştü. Bazı köylüler âdettendir diye Hanna’nın gelişini “Geçmiş olsun,” “Hoş geldin,” “Askerliğini yaptıysan artık adam oldun demektir” gibi sözlerle iltifat ettilerse pek yanılmadılar...

Evet bir bakımdan hiç yanılmadılar. Çünkü Hanna bir “profesyonel” olarak askerlikten dönmüştü ve kısa sürede ünü kendi köyünü aşmıştı. Civar köylerde bile onun üçkağıtçılığını bilmeyen kalmamıştı. Artık nereye gitse parmakla gösterilebilecek bir serseriydi. Öyle bir bela ki ona sataşanlar mutlaka zararlı çıkardı. Jandarma karakoluna defalarca şikâyet edildiği halde, şikâyetlerin hiçbir yararı olmamıştı. Böylece Hanna’yla bir sorunu olanlar onun annesine gelip zavallı kadından hesap sormaya başlıyordu.

Antuanet beyaz tenli ve güzel bir kadındı. Kırk yaşına henüz girmişti fakat zor koşullara rağmen daha genç gösteriyordu. Çok temiz, dürüst ve emin bir insandı. Oğlu Hanna ise tam bir musibetti. Hani “Gül diken doğurur” diye bir söz vardır ya öyle... Hanna, Antuanet’in doğurduğu bir dikendi, hem de en zehirlisinden. Fakat Antuanet Hanna’yı değil kendini suçluyordu. Çünkü Hanna sokakta büyümüş, itilmiş kakılmıştı. Kim bilir sokakta başına neler gelmişti de Hanna yırtıcı bir hayvana, bir canavara dönüşmüştü. Oğlundan kaynaklanan utancından insanların içine çıkacak yüzü kalmayan Antuanet de gün geçtikçe yalnızlaşıp evine kapandı. Hanna’nın eve gelmediği bir gece boynuna geçirdiği bir iple kendini asmaya kalkışsa da başaramadı. Böylece geç saatlere kadar allah canını alsın diye dua edip ağladı durdu. Pazar günü, gün doğar doğmaz kazanda su ısıtıp yıkandıktan sonra matem elbiselerini giyerek kilisenin yolunu tuttu.

Kilisede pek bir kalabalık yoktu. Ayin bittikten sonra Antuanet günahlarından arınmak istediğini kilise papazı Peder Dimitri’ye söyledi. Peder de ona itiraf kabinine geçip kendisini beklemesini söyleyince Antuanet itiraf kabinine girdi. İki ihtiyarı kapıya kadar geçiren Peder Dimitri biraz sonra itiraf kabinine geçip yerine oturdu ve sesine şefkatli bir tonlama giydirek Antuanet’e seslendi:

“Seni dinliyorum evladım.”

Antuanet’in oturduğu bölüm nispeten aydınlıktı ve Peder Dimitri ızgara parmaklıktan onun yüzünü rahatça görebiliyordu. Antuanet uzun zamandır günah çıkarma bir tarafa, ayinlere bile gelmemişti bu yüzden pek rahat değildi ve başını önüne eğmiş yere bakıyordu. Peder Dimitri’nin komutuyla konuşmak için bir an ızgara parmaklığa baktıysa da utanıp hemen bakışını indirdi. Konuşmakta zorlanıyordu, daha doğrusu ne günah işlediğini ve itiraflarına hangi günahla başlayacağını bilemiyordu. Yahut neyin günah, neyin sevap olduğunu pek ayırt edemiyordu. Peder Dimitri’yi daha fazla bekletmemek için günah olduğunu bilip hatırladığı son günahından başlamayı uygun buldu. Antuanet intihar etmenin en büyük günahlardan biri olduğunu biliyordu:

“Bu gece,” dedi ve devamını getiremeden boğazı düğümlenir gibi oldu.

Peder Dimitri biraz bekledikten sonra tekrar ona müdahale etmek zorunda hissetti.

“Evet, evladım. Bu gece ne oldu?”

Göz yaşlarını tutamayan Antuanet ağlamaklı bir sesle devam etti:

“Bu gece... İntihar etmeye çalıştım fakat beceremedim peder...”

Böyle bir cevap beklemeyen kilise papazı karanlıkta bir duvara çarpmış gibi sersemledi, boğazı düğümlendi. İstavroz çıkararak bir şeyler mırıldandıktan sonra Antuanet’e seslendi:

“Fakat intihar etmek bir cinayettir evladım ve en büyük günahlardan biridir. Kendini öldürmekle başkasını öldürmek aynı şey... İkisi de can almaktır sonunda...”

“Biliyorum peder...”

“O halde?”

“Başka çarem yoktu... Eliya’nın vefatından sonra oğluma üvey baba almamak ve ona annelik yapabilmek için evlenmedim. Fakat geçimimizi sağlamak için çalışmaya mecburdum. Böyle olunca da ona annelik yapamadım. Küçüklüğünden beri oğlumu sokaklarda bırakıp serseri olmasına neden olmuştum. Oğlumun yaptıklarından o kadar utanıyorum ki artık kimsenin yüzüne bakamıyorum peder... Ne yapacağımı şaşırdım. Ölmek için her gün dua ediyorum... O kadar günahkârım ki rabbimiz beni ölüme bile layık görmediği için ölmüyorum...”

Antuanet sustuğunda Peder Dimitri başka bir dünyaya göç etmiş gibi düşünmeye dalmıştı. İlk kez biri intihara teşebbüsten günah çıkartıyordu. Kısa süren sessizlikten sonra Peder Dimitri uyuklayan birinin irkilmesi gibi bir irkilemeyle kendine geldi. Biraz daha vakit kazanıp ne diyeceğini tasarlayabilmek için dualar mırıldanmaya başladı. Nihayet sıkıntılı bir şekilde iç çekerek:

“Böyle düşünerek yine günah işlediğinin farkında mısın?”

Antuanet sakinleşir gibi oldu, bir mendille gözyaşlarıyla akan burnunu sildi.

“Mutsuzum peder, çok mutsuzum. Artık ne yapmam gerektiğini bilemiyorum...”

“Sabredeceksin evladım... Sabır ne kadar acı olursa olsun meyvesi tatlıdır...”

“Bugüne kadar sabrettim, yaraya tuz bastım...”

“Daha da sabretmelisin.”

Peder Dimitri sözlerine devam edecek zannıyla bir süre sessiz kalan Antuanet, ondan ses gelmeyince derin iç çekerek yakınan bir sesle:

“Peki, Hanna hayatı boyunca böyle mi kalacak peder? Ben de yaşadığım sürece yaraya tuz basıp sabretmeli miyim?”

“Sabretmelisin evladım...”

Antuanet karşılık vermeyince Peder Dimitri de sustu. Diğer taraftan zavallı kadının yarasını deşmemek için Hanna’dan söz etme konusunda ne kadar tereddüt etse de sonunda dayanamayıp ağzından kaçırır gibi konuştu:

“Hanna’dan herkes şikayetçi,” dedi peder, ister istemez...

“Şahsınıza mı şikâyet ettiler aziz peder?” diye merakla sordu Antuanet.

“Birkaç gün önce komşu köylerin eşrafından bir heyet gelip onu şikâyet etmişti...”

“Onunla konuşmayı denesiniz peder. Şimdiye kadar aklı başında hiç kimse onunla muhatap olmak istemedi. Siz konuşursanız, yüce rabbimizin takdiriyle belki düzelir.”

“Ben de onunla konuşmayı düşünüyorum... O halde ona bana uğramasını söyle. Peder Dimitri seninle görüşmek istiyor de ona. Kiliseye gelsin...”

Antuanet başını olumlu anlamda sallayıp:

“Ona söylerim söylemesine... Fakat beni dinleyecek mi acaba?”

“Dinlemezse bir daha söylersin. Olmazsa bir daha ve bir daha, bıkıp usanana kadar...”

“Emriniz olur aziz peder, elimden geleni yapacağım...”

Antuanet Peder Dimitri’yle konuştuktan sonra epey rahatladığını hissetti. Evine gider gitmez yemek pişirip oğlu Hanna’nın gelmesini bekledi. Hanna gelir gelmez sofrayı kurup önce yemek yediler. Yemekten sonra Antuanet kiliseye gidip günah çıkarttığını söyledi. Bunun üzerine Hanna bir şey demeden annesine sevecen bir gülümsemeyle “Sen kim, günah kim” der gibi uzun uzun baktı. Hanna annesiyle pek konuşmazdı ama her şeye rağmen çok severdi ve nasihat konusunda onu pek dinlemese de asla ona saygısızlık etmezdi. Oğlunun sevecen gülümsemesinden cesaret alan Antuanet, papazın kendisiyle çok önemli bir mevzu görüşmek istediğini söyledi. Hanna, ağzından tek kelime çıkmadan aynı gülümsemeyle annesine bir an baktıktan sonra montunu alarak evden çıktı...

Tabii ki Hanna peder Dimitri ile görüşmeye yanaşmadı. Antuanet bir hafta sonra tekrar pazar ayinine katılmak için kiliseye gitti. Ayinden sonra Peder Dimitri köy eşrafından birkaç yaşlı adamla kilisenin avlusuna çıktığı sırada Antuanet'in avluda tek başına bir bankın üzerinde oturduğunu görünce yaşlılarla hızlıca vedalaşarak Antuanet'in yanına yaklaştı. Peder Dimitri'yi önünde gören Antuanet hemen ayağa kalktı.

"Oğlunla mevzuyu konuştun mu evladım?" diye sordu, Peder Dimitri."

"Konuştum aziz peder. Fakat ağzını açıp tek kelime söylemeden evden çıktı gitti..."

"Hımm... Tepkisi nasıldı?"

"Gülümsedi sadece."

Peder Dimitri bir an için ne söyleyeceğini düşünür gibi oldu. Sonra kendinden emin bir şekilde Antuanet'in gözlerinin içine bakarak:

"Demek sadece gülümsedi," dedi Peder Dimitri gülümseyerek.

"Evet peder. Sadece gülümsedi."

"İyi... O halde bir daha konuş. Ona Peder Dimitri seninle bir mevzu konuşmak istiyor, daha doğrusu Peder Dimitri'nin sana ihtiyacı var de ona. Böyle dersin geleceğine dair inancım artacaktır."

"Emredersiniz aziz peder. Harfiyen böyle söyleyeceğim."

Peder Dimitri kısa bir an sustuktan sonra yakın bir dostuyla sohbet eder gibi devam etti.

"Rahmetli Eliya benim akranımdı ve onu yakından tanırdım... Çok iyi bir insandı, nur içinde yatsın. Senin de çok iyi ve asil bir insan olduğunu bilmeyen yoktur. Onun için Hanna'nın tıyneti temizdir. Onu bu hale getiren son derece zor bir çocukluk dönemi geçirmesidir," dedi Peder Dimitri ve anında Antuanet'in bu yüzden intihar etmeye giriştiğini hatırlayıp söylediğine bin pişman oldu. "Fakat rabbimiz bilir ki bu senin suçun değil evladım..."

Antuanet'in gözleri dolmuştu. Belli etmemek için boynunu büyük yere baktı. Bunu fark eden Peder Dimitri gayri ihtiyari bir hareketle elini uzatıp Antuanet'in omzunu tıptısladı.

"Aman allahım, böyle söylememeliydim! Affet beni evladım, elinden gelirse lütfen affet. İstemeyerek de olsa yararı deşmiş oldum..."

Antuanet "estağfurullah" demeye çalıştıysa boğazı tıkanı. Akan gözyaşları avlunun taş parke zeminine damlıyordu. Peder Antua-

net'i sakinleştirmek için kolundan tutup banka oturttu, kendisi de yanına oturdu. Bir süre konuşmadan öylece kaldılar. Antuanet artık sakinleşmişti ve evine gitmek için pederden izin istedi...

"Müsaade ederseniz eve gidebilir miyim aziz peder? İneğimiz evde tek başına kaldığı zaman huysuzlaşıyor..."

"Elbette evladım. Hanna'ya, ona ihtiyacım olduğunu söylemeyi unutma."

"Baş üstüne peder."

Antuanet ayağa kalktı ve peder Dimitri'ye dönerek başıyla eğildi:

"Sağlıcakla kalın aziz peder."

"Hoşça kal evladım. Allah her daim yardımcın olsun..."

Hanna henüz yeni uyanmıştı ve avludaki çıkıklı kuyudan aldığı suyla yüzünü yıkarken Antuanet avlu kapısını aralayıp içeriye girdi. Hanna doğrulup boynuna asılı havluyla yüzünü kuruladı ve annesine sevecen bir o kadar da masum bir gülümsemeyle baktı.

"Günaydın anne," dedi Hanna ona yaklaşarak.

"Günaydın Hanna" diye cevap verdi annesi.

"Seni neşeli gördüm bugün... Kilisede miydin?"

Antuanet gülümseyerek "evet" anlamında hafifçe başını salladı. Hanna annesine iyice sokulup ona sarıldı ve yanaklarından öptü.

"Benim akıllanmam için dua etmeye mi gittin yoksa?" diye şaka yollu sordu Hanna.

Antuanet oğlunun bu sorusundan nedense çok etkilendi ve göz yaşlarını tutamayacağını anlayınca yüzünü başka yöne çevirdi. Hanna iki eliyle annesinin başından tutup kendisine bakmasını sağladı.

"Ne oldu anne? Şaka yaptım sadece... İnan seni üzmem istemedim. Hatta seni neşeli görünce ne kadar sevindiğimi bilemezsin..."

Antuanet yaşlı gözlerini oğlunun gözlerine dikti.

"Neşeli olmam seni gerçekten sevindiriyor mu Hanna?"

Hanna bu soru üzerine sitemli bir bakışla annesine baktı.

"Sus anne! Sabah sabah küftettirme... Lafı nereye getireceğini biliyorum..."

Bu sözleri söyledikten sonra Hanna'nın yüzünde biraz önceki sevecen gülümseme kayboldu, yerine acı çeken birinin kederli ifadesi yerleşti.

"Şu ana kadar her ne yaptıysam çok severek ve isteyerek yaptığımı mı sanıyorsun? Yahut hayatımdan çok memnun olduğun-

mu mu? Bu hayatı kerhen yaşıyorum anne! İyi kötü şu ana kadar ne yaptıysam başka bir seçeneğim olmadığı için öyle yaptım...”

Antuanet ilk kez oğlundan böyle bir şey işitiyordu. Bu sözler onun yüreğini ne kadar burksa da yaraya tuz bastı ve bütün cesaretini toplayarak oğlundan hesap sormaya başladı.

“Peki senin dediğin gibi olsun Hanna. Fakat bir kez olsun başka bir yol denedin mi? Hiç ‘Takip ettiğim yoldan başka bir yol olabilir mi’ diye düşündün mü?”

Antuanet’in sözleri oğlunun yarasını fena halde deşmişti.

“Düşündüm Antuanet Hanım!” diye ister istemez sesini yükseltti Hanna. “Her yolu düşündüm. Uçmayı bile düşündüm ama kanatlarım yoktu. İntihar etmeyi de... Fakat intihar etsem sen ne yapardın, nasıl yaşardın? Benim için bütün yollar kapalı anne! Nereye gitsem önüm kapalı, hayatım dipsiz ve kapkaranlık bir kuyudan farksız! Ben işe yaramayan bir hiçim anne! Benden kazma sapı bile olmaz!”

Antuanet oğlunun itiraflarından şaşkına döndü. Demek Hanna herkesin düşündüğü gibi iğrenç bir canavar değil, tam aksine iyiyi kötüden ayırabilen bir insandı. Demek Peder Dimitri “Hanna’nın tıyneti temizdir” dediği zaman haklıydı ve Hanna’yı yaşam koşulları sakatlamıştı... Hanna’nın itirafları Antuanet’in yüreğini yaksa da diğer taraftan ferahlatmıştı. Artık Hanna’nın ruhunun taa derinliklerinde çok iyi bir insanın varlığından kuşkusu kalmamıştı. İşte Şimdi Peder Dimitri’nin sözlerini iletmenin tam zamanıydı.

“Hâlbuki Peder Dimitri’nin sana çok ihtiyacı var” dedi Antuanet ancak işitilebilen ve kendinden emin olmayan bir sesle.

Hanna annesinin ne dediğini anlamamış olacak ki annesine aptal bir suratla baktı.

“Ne dedin anne?”

“Peder Dimitri, sana ihtiyacı olduğunu söylememi istedi.”

“Peder Dimitri’nin bana ne ihtiyacı olabilir, benden küfür işitmenin dışında?”

“Bilmem ki...”

“Kiliseye gitmem için bahane mi yaratıyorsun anne?”

“Yemin ederim aynen böyle söyledi...”

“Ben de gitmiyorum, ihtiyacı varsa kendisi gelsin. Muhtaç olan kapıyı çalar...”

Bu konuşmadan sonra ana oğul sustular. Hanna içeriye girdi, birkaç dakika sonra giyinmiş olarak dışarıya çıktı. Antuanet av-

luda hasır bir iskemlenin üzerine oturmuştu. Hanna avluyu terk etmeden annesi ona seslendi:

“Kahvaltı yapmadın, sana bir şeyler hazırlamamı ister misin?”

“Yok anne, sağ ol,” dedi Hanna arkasına bakmadan.

Hanna gittikten biraz sonra ahırdan ineğin bağırması üzerine Antuanet oturduğu yerden kalktı kiliseye gittiğinde giydiği elbisesini değiştirmek için içeriye girdi...

Bir sonraki pazar günü Antuanet ayine katılmak için yine kiliseye gitti. Fakat bu kez Peder Dimitri'ye kendi ineğinin yağurdandan çırttığı ve her biri yarım kilodan fazla tartan iki topak tereyağı götürmüştü. Ayinden hemen sonra kilisenin avlusuna çıktı ve geçen hafta oturduğu bankın üzerine oturup Peder Dimitri'nin dışarıya çıkmasını bekledi. Peder Dimitri ayin sırasında Antuanet'i görmüştü ve ayinden sonra kendisini avluda bekleyeceğinden emin olduğu için işlerini çabucak halledip kendisi de avluya çıkmıştı. Peder Antuanet'in yanına yaklaştı ve banktan kalkmasına izin vermeden onun yanına oturdu.

“Merhaba Antuanet, nasılsın?” diye ismiyle hitap ederek sordu Peder Dimitri.

Pederin ona “evladım” değil de ilk kez adıyla hitap ettiğini işitince Antuanet utanır gibi oldu, yanakları kızardı. Pederin ona adıyla hitap etmesi, bir ölçüde samimiyet veya yakınlık duyduğuna işaretti. Antuanet bu hisle Peder Dimitri'nin yüzüne bakmadan cevap verdi:

“Teşekkür ederim aziz peder, iyiyim tanrıya şükür” dedi ve içine tereyağını koyduğu küçük bakır bakracı uzatarak “Size ineğimizin sütünden iki topak tereyağı getirdim aziz peder.”

Peder Dimitri bakracı alıp yanına koydu ve gayet memnun bir ifadeyle Antuanet'e baktı.

“Teşekkür ederim Antuanet, çok teşekkür ederim! Zahmet etmişsin...”

“Ne zahmeti muhterem peder, bunun bana hiçbir külfeti yok.”

“Tereyağını pek severim, ellerin dert görmesin” dedi peder elle-rini ovuşturarak.

“Sıhhat, afiyet olsun inşallah.”

Peder Dimitri birden Hanna meselesini hatırladı. Daha doğrusu unutmamıştı da sormaya fırsat bulamamıştı.

“Bu arada, geçen konuştuğumuz gibi söylediklerimi harfiyen Hanna’ya söyledin mi?”

“Söyledim peder.”

“Tepkisi nasıldı?”

“Çok garipti... Hayatımda ilk kez Hanna’nın bu kadar acı çektiğini fark ettim peder... Onun için yüreğim parçalandı ama ona belli etmedim...”

Antuanet bu sırada boğazı tıkanmış gibi durakladı, güçlükle yutkundu ve cümlesini tamamlayamadan sustu. Peder Dimitri başını hafifçe sallayarak:

“Hanna’nın acı çekmesi, tıynetinin iyi olduğuna işarettir...”

Antuanet akan gözyaşlarını kuruladıktan sonra itiraf eder gibi Peder Dimitri’ye seslendi:

“O da intihar etmeyi düşünmüş aziz peder...”

“Hanna’nın içinde iyi bir insan var Antuanet... İçindeki o iyi insan intihar etmesini menetmiştir. Bu durumda Hanna’yla konuşmam şart oldu...”

Antuanet tekrar sustu. Bir süre öylece sessizce oturdular. Sonunda Antuanet gitmek için ayağa kalkıp pederden izin istedi.

“İzinle artık gideyim peder. İneğe suyunu, yemini vermeden gelmişim.”

Peder Dimitri, Antuanet’i bu kez avlu kapısına kadar geçirdi. Antuanet avlu kapısından bir adım attıktan sonra durdu utangaç bir gülümsemeyle Peder Dimitri’nin yüzüne bakarak:

“Sağlıcakla kal aziz peder.”

“Selamete Antuanet, Hanna’ya onunla görüşmek istediğimi hatırlat lütfen...”

Peder Dimitri, Antuanet’in sokakta gidişini bir miktar seyrettikten sonra derin iç çekerek kiliseye yöneldiğinde garip duygular içerisindeydi...

Antuanet evine döndükten sonra iş giysilerini giyinip ineğiyle ilgiledi, ona suyunu ve yemini verdi. Kaşığı yerine alt tarafı kırılmış bir süpürgeyle onu iyice kaşdı. Mutfak gibi kullanılan ve Hanna’nın odasıyla kendi odasını birbirinden ayıran hole geçti,

ancak öğleden sonra uyanan Hanna için bir kahvaltı sofrası hazırladı, dışarıdaki odun ocağında kocaman çinko çaydanlıkta su kaynatıp çay demledi. Bu sırada Hanna elini yüzünü yıkadıktan sonra avluda kurulu kahvaltı sofrasına oturdu. Antuanet büyük bir bardağa çay doldurup oğlunun karşısına geçti ve onu seyreterek çayını içmeye koyuldu. Hanna tek kelime konuşmadan kahvaltısını yaptı. Çay bardağını tazeleyerek bir sigara yaktı ve kahvaltı boyunca karşısında oturup sessizce kendisini izleyen annesine baktı.

“Bugün de ayine katıldın mı anne?” diye, beklenmedik bir anda sordu Hanna.

“Gittim,” dedi anne başını hafifçe sallayarak.

Hanna sigarasından bir nefes alarak üfürdü, ne diyeceğini toparlamak için biraz bekledi.

“Papazın bana ihtiyacı var mıymış hâlâ?” diye, tekrar sordu.

“Seninle görüşmek istediğini yineledi,” dedi Antuanet ve hemen ardından ekledi: “Çok merak ediyorum, onunla görüşsen ne olur ki Hanna?”

“Bir şey olmaz anne... Bir şey olmayacağı için de görüşmeme gerek yok!”

Antuanet bir an sustuktan sonra, ikna olur umuduyla tekrar oğluna seslendi:

“Belki seninle görüşeceği önemli bir mevzu vardır. Ayrıca görüşsen ne kaybedersin? Kötü bir şey olsa yapmaktan çekinmezdin ama iyi bir şey yapmaktan korkuyorsun...”

Antuanet’in bu sözleri Hanna’yı etkilemiş olacak ki, sinirli bir şekilde sigarasından bir nefes çekip parmağıyla fiske atar gibi sigarasını avlunun dışına fırlattı. Birden ayağa kalktı ve belden aşağı saydıracak gibi olduysa güçlkle kendini zapt edebildi. Tekrar yerine oturup bir sigara daha yaktı ve her hareketini tedirginlikle izleyen annesine bu kez gülümseyerek baktı.

“İyi söyledin anne... Papazla görüşmenin iyi olduğunu düşünmüyorum ama dediğin gibi, iyi yapmaktan korkuyorum! Daha doğrusu bu kahrolası dünyada hiç kimsenin iyilik yapabileceğine inanamıyorum. Çünkü insanın yapabildiği her şey kötüdür...”

“Madem insanın her yaptığı kötüyse, sen de bir kötülük yap ve hatırım için bir kerecik Peder Dimitri’yle görüş. Annen için bu kötülüğü yapar mısın, Hanna?”

Hanna annesine cevap vermedi. Oturduğu yerde sigarasını tütürüp düşünceye daldı. Antuanet sessizce sofrayı topladı ve Hanna'yı avluda yalnız bırakarak içeri girdi ve ev işleriyle uğraşmaya başladı. Antuanet bir daha avluya çıktığında Hanna çoktan gitmişti...

Her kim ve ne olursa olsun, cinsiyetine, işine gücüne, sosyal konumuna bakmaksızın insan belirli bir yaştan sonra evlenmek çoluk çocuk sahibi olmak, dünyanın en düzensiz insanı bile kendi düzenini kurmak ister. Kim bilir, belki de yirmi beş yaşını dolduran Hanna içinde bulunduğu serseri hayat tarzından bıkmış ve kendi düzenini kurup evlenmeyi ve çoluk çocuk sahibi olmayı düşlemiştir. Fakat kasaba ve civar köyler dâhil, kendi köyünden kimsenin ona kız vermeyeceğini iyi bildiğinden böyle bir şeyi ancak düşlemiş olabilirdi.

Hanna kafasında çeşitli düşünceler birbiriyle boğuşurken birden kendisini kilisenin avlu kapısının önünde buldu. İçeriye girip girmemekte o kadar tereddüt ediyordu ki birinin gelip onu içeriye itmesini çok isterdi. Buna karşılık kilisenin avlu kapısının önünde beklerken birilerinin onu görmesi de hiç işine gelmezdi. Onu orada gören ne düşünürdü acaba? İşte bu soru kendisini kilisenin avlusuna taşıdı. Ne yapacağını, nasıl davranacağını bilemediği için kendini dünyanın en çaresiz insanı hissetti. Hanna, çocukluk yıllarından beri kiliseye adımını atmamıştı. Bayram günlerinde annesiyle kiliseye gittiğini hayal meyal hatırladı. Kilise avlusunda kendini o kadar yabancı hissetti ki oradan hemen ayrılmaya karar verdi ve yüzünü avlu girişine döndüğü sırada henüz adımını atmadan Peder Dimitri'yle göz göze gelince iyice afalladı. Hiç kıpırdamadan bir mermer heykel gibi dikildi durdu. Peder Dimitri onu tanımıştı.

“Merhaba Hanna” dedi peder gayet samimi bir sesle.

Hanna cevap vermek istediye de sesi çıkmadı, güçlkle yutkundu, sonra başıyla eğilerek Peder Dimitri'yi selamladı. Peder sözlerine devam etti.

“Seninle önemli bir mesele konuşmamız lazım evladım,” diye açıkladı.

“Buyurun. Sizi dinliyorum peder,” dedi Hanna ancak işitilir bir sesle.

“Öyle ayakta konuşulacak bir mevzu değil. Gel şu asmanın altında oturup dertleşelim.”

Peder Dimitri sözünü bitirmeden kilisenin arka avlusuna doğru yöneldi, Hanna da ister istemez onu takip etti. Asmanın altına ge-

lince peder bir bankın üzerine oturarak Hanna'nın da oturması için işaret yaptı:

“Şöyle yanıma otur evladım.”

Hanna bir kukla gibi söyleneni yaptı. Bir dakika kadar sustuktan sonra peder mevzuyu açmadan bir giriş yapma gereğini duydu:

“Evvela sözümü dinleyip geldiğin için teşekkür ederim,” diye başladı peder.

“Estağfurullah aziz peder. Benimle ilgilendiğiniz için benim teşekkür etmem lazım...”

“Nasılsın oğlum? Neler yapıyorsun?”

“Sağlığınıza duacıyım peder. Ayrıca ne yaptığımı benden başka herkes bilir sanırım, aziz peder. Siz de bilirsiniz büyük bir olasılıkla...”

“Evet, ben de öyle düşünüyorum,” dedi peder ve kısa bir sessizlikten sonra sözlerine devam etti. “Herkes senden şikâyetçi evladım. Bunun bir çaresine bakmak lazım. Bizim köyden şikâyet edenleri boş ver, kaç kez komşu köylerin eşrafı buraya kadar gelip senden şikâyetçi oldular Hanna...”

Hanna karşılık vermedi, olumlu anlamda başını sallamakla yetindi. Peder Dimitri biraz soluk aldıktan sonra devam etti:

“Senin yaşındakilerin birer ikişer çocuğu oldu Hanna... Kumar oynamayı, dalavereyi, önüne gelenle kavga etmeyi, serseriliği kendine nasıl yakıştırırsın evladım?”

“Başka çare bırakılmadığı zaman insan her şeyi yapar aziz peder. Hayat zor. İş yok, güç yok. Hatırlayamayacağım bir yaşta yetim kaldım. Annem geçimimizi sağlamak için nerede iş varsa oraya koştu. Sokakta büyüdüm, itildim kakıldım. Hayat öyle bildiğiniz gibi değil aziz peder. Umduğunuzdan daha zalim, daha acımasız. İnsan düştüğü zaman kimse onun gözünün yaşına bakmaz...” Hanna kısa bir an sustu, derin iç çektikten sonra tekrar devam etti. “Hem ben bunları size niye anlatıyorum? Sizin bilmediğiniz şeyler değil ki... Sahiden söyleyin, yerimde olsaydınız siz ne yapardınız aziz peder?”

Hanna doğru söylüyordu. Boşuna düşenin dostu olmaz demişler. Peder Dimitri sanki ne söyleyeceğini toparlamaya çalışıyormuş gibi bir süre sustu. Ardından derin iç çekerek:

“Mesele şu ki senin yerinde değilim. Bu nedenle ne söylersem söyleyeyim sözlerim gerçekleri yansıtmayacaktır. Ama senin yerinde olsaydım doğru dürüst bir iş arardım hiç olmazsa...”

“Affedersiniz, benimle dalga mı geçiyorsunuz peder? Bana kim iş verir? Sizin bir iş yeriniz olsaydı bana iş verir miydiniz?”

“Bilmem! Verirdim belki...”

“Verir miydiniz? Buna inanmayı çok isterdim aziz peder. Sokakta büyüyen, hiçbir mesleği olmayan, okuma yazma dahi bilmeyen, üçkağıtçı, dalavereci, küfürbaz, ahlaksız birine, kimsenin iş verme-yeceğinden emin olabilirsiniz aziz peder?”

Peder Dimitri dirseklerini dizlerine dayamış yere bakıyor ve Hanna’nın söylediklerini onaylar gibi başını hafifçe sallıyordu. Hanna sözünü bitirir bitirmez Peder Dimitri doğrularak Hanna’ya gözlerini dikti:

“Pekâlâ, diyelim ki benim bir müessesem var. Sana müessesemde iş versem çalışır mısın Hanna?”

“Sizin müesseseniz yok da bu bir varsayım yani...”

“Hayır, varsayım değil! Müessesem var ve sana müessesemde çalışmayı öneriyorum. Çalışır mısın, çalışmaz mısın?”

“Nerede?”

“Burada, kilisede!”

“Affedersiniz pek anlamadım aziz peder. Dalavereden, küfretmekten başka bir şey bilmeyen ben, kilisede ne iş yapacağım?” diye soruya soruyla karşılık verdi Hanna.

“Ne olursa... Arada bir kiliseyi süpürürsün, şamdanların eriyen mumlarını temizler yenilerini takarsın. Kimi işlerde bana yardımcı olursun. Bunun karşılığında geçimini sağlayacak kadar mütevazı bir ücret alırsın...”

Hanna böyle bir şey beklemediği için şaşırdı, ne söyleyeceğini bilemedi.

“Bilmem ki, aziz peder... Yapabilir miyim, emin değilim.”

“Neden yapmayasın, öyle ihtisas gerektirecek işler değil bunlar...”

“Orası öyle ama bir serserinin kilisede çalışmasına cemaat nasıl bakar acaba?”

“Merak etme, herkesin memnun olacağından hiç şüphem yok!”

“Ama ben küfürbazın tekiyim, bir şey ters gitse ağzıma geleni söylerim.”

“Küfretmezsin olur biter, evladım.”

“Ya ağzımdan kaçarsa? Alışmış kudurmuştan beter derler...”

Peder biraz düşündükten sonra:

“Her şeyin bir çaresi var oğlum Hanna! Mesai saatlerinde dilinin altında bir boncuk tutarsın. Kazara küfredeceğin gelirse boncuğu tükürmelisin ki küfredebilesin. İşte o sırada küfretmemen gerektiğini hatırlarsın...”

“Bu bir şaka mı, aziz peder?” diye şüpheyile sordu Hanna.

“Hayır şaka değil, gayet ciddiylim. Aslında herkes ağzında bir boncuk bulundurmalı. İnsan herhangi bir şey yapacağı zaman, paldır küldür yapmak yerine üç saniye ‘Bunu yapmalı mıyım, yoksa yapmamalı mıyım’ diye kendi kendine sorsa, o insanın kolay kolay kötülük yapamayacağını temin ederim.”

Bu sözlerden sonra Hanna ister istemez düşünceye daldı. Peder Dimitri’nin bu yaklaşımı onun da mantığına uymuştu. Evet, en iyi şeyi yapmakla en kötü şeyi yapmak arasında insanın nefes alıp vermesi kadar kısa bir karar anı vardır, diye düşündü Hanna ve bu şekilde düşünmekle Peder Dimitri’ye tamamen teslim olduğunu hatta bir an kişisel özgürlüğünü yitirdiğini hissetti. Peder Dimitri, Hanna’nın cevap vermemesi üzerine iç çekerek tekrar ona seslendi:

“Ne diyorsun oğlum Hanna? Kabul mu?”

“Ne desem bilmem ki peder... Doğrusu kilisede çalışmak beni biraz korkutuyor...”

“Seni çok iyi anlıyorum evladım. Çünkü iyi bir şey yapmak kötü bir şey yapmaktan daha fazla korkutur insanı... Mesele şu ki iyi şey kendisini yapana ömür billah sorumluk yükler. Hâlbuki kötü şeyin sorumluluğu olmaz. Olsa da o kötülüğü yapan sorumluluğu başkasına atar, başkasını suçlar...”

Hanna, Peder Dimitri’nin söylediklerinden çok etkilendi. Daha önce hiç kimseden böyle akıllı sözler işitmemişti. Gerçekten de kötü yapmak çok kolay, iyi yapmak ise çok zordu. Bu sırada, annesinin “Bir kez olsun başka bir yol denedin mi?” diye sorduğunu hatırladı. Elbet daha önce başka bir yol denememişti. Çünkü başka yol olabileceği aklının ucundan geçmemişti... Şimdiyse kendisine başka bir yol gösteriliyordu. O halde ne kadar korkunç olursa olsun bu yolu denemeli diye aklından geçirdi Hanna ve derin iç çekerek kendinden emin bir ses tonuyla Peder Dimitri’ye seslendi:

“İkna oldum aziz peder, teklifinizi kabul ediyorum.”

“Hadi hayırlı olsun! İşte şimdi iyi bir madenden yapıldığını ispatladın. Yarın berbere git iyice tıraş ol, ilerde sakal bırakmak istersen bir sakıncası yok” diye talimat verdi peder.

“Peki, nasıl giyinmemi istersiniz peder?”

“Birazdan depoya bakarız, orada keşiş kıyafetleri gördüğümü hatırlıyorum. Sana bir keşiş kıyafeti bulursak onunla idare edersin şimdilik...”

Böylece Peder Dimitri yedi köyün belalı serseri Hanna ile anlaştı. Beraber kilisenin mahzenine indiler. Çok geçmeden Hanna’ya uyan bir keşiş kıyafeti buldular ve onu bir bohçaya sarıp mahzen-den çıktılar. Hanna yarın işbaşı yapacağı için hazırlanmak üzere Peder Dimitri’den izin istedi. Peder izin verdi. Hanna eğilip pederin elini öptü. Hayatında ilk kez birinin elini öptüğünü ayrımsadı...

* * *

Hanna ertesi gün keşiş kıyafeti ve kısa kesilmiş saçlarıyla erkenden kiliseye gelip işbaşı yaptı. Hiç üşenmeden ve yabancılık çekmeden her gün ortalığı süpürüp kimi eşyaların tozunu aldı kimini yıkadı ve şamdanlarda eriyen mum kalıntılarını temizleyip yerlerine yeni mumlar yerleştirdi. Sonuçta köy kilisesi küçük bir yapıdan ibaretti ve Hanna ne kadar oyalansa, en fazla iki üç saat içinde işini bitiriyordu. Geriye kalan zamanını okuma ve yazmayı geliştirmek için harcıyordu. Peder Dimitri onu arada sırada kendi evine gönderiyor ve herhangi bir eşyayı evden kiliseye getirmesini yahut kiliseden eve götürmesini rica ediyordu. Hanna ilk başlarda bundan pek hoşlanmasa da pederin genç kızı İzabel’le karşılaşınca bu getir götür işlerini büyük bir memnuniyetle yapmaya başladı. Hanna’nın hamaratlılığından pek memnun olan Peder Dimitri, kendisine bir vazife daha verdi. Hanna her sabah, kilisenin mahzeninde özel bir odada bulunan çömlek küpten bir kadeh kırmızı şarap doldurup Peder Dimitri’ye takdim edecekti. Çömlek küp her gün bir kadeh şarap almaya bir yıl yetecek şekilde, sadece yörede yetişen “Burburi” cinsi siyah üzümünden Peder Dimitri tarafından ezilip fermente edilen kırmızı şarapla doldurulmuştu. Küpte tamamı tamamına üç yüz altmış altı kadeh şarap vardı...

Peder Dimitri elli yaşına merdiven dayamıştı. Karısı Katrin yaklaşık yedi yıl önce genç denilebilecek bir yaşta ölmüştü. Dimitri’nin İzabel’den başka, Suzan isimli ve evli olan bir kızı daha vardı. Anneleri öldükten sonra kızlara, onlarla aynı evde yaşayan halaları Mary bakmıştı. Mary uzaktan akrabaları olan ve ailesiyle Antakya’da yaşayan Jozef isimli bir gençle nişanlıydı. Mary ve Jozef

birbirine deliller gibi âşıktı. Jozef bütün Türkiye vatandaşı erkekler gibi yirmi yaşına gelince askere alındı. Ancak askerlikten terhis olmaya iki ay kala bir trafik kazasında ölünce Mary başkasıyla evlenmeyi reddetti ve zamanla tuhaflaştı. Arada sırada kendi kendine konuşur oldu. Öyle ki tanımayanlar onu deli zannederdi.

Derken paskalya bayramı geldi çattı. Nisan ortalarında bir pazar günü köy halkı en güzel giysileriyle kiliseye akın etmiş bayramlaşma sabahtan akşama kadar sürmüştü. Gençler sepetler dolusu yumurtaları birbiriyle tokuşturup bir tür şans oyunu oynuyorlardı. En son kimin elinde sağlam yumurta kalıyorsa bir sepet yumurtayı kazanıyordu. Yumurtalar çoğunlukla gelincik çiçekleriyle veya soğan kabuklarıyla haşlandığından kırmızı veya mor renginde olurdu. Pazar günü köyde kutlanan paskalya bayramının ertesi günü Peder Dimitri'nin kilisesi olmayan birkaç haneli küçük köylere gidip onlarla bayramlaşma geleneği mevcuttu. Kilisesi olmayan Hristiyan köyleri dolaşıp bayramlaşmak en meşakkatli işlerden biriydi ve bazen iki bazen üç gün sürerdi. Güvenlik nedeniyle dağların yamaçlarına kurulu bu köylerin yolları o kadar berbattı ki hiçbirine değil motorlu araç eşek arabası bile gidemezdi. Bu nedenle Peder Dimitri, Hanna'yla saatlerce yürümek zorunda kalırdı.

Peder Dimitri, Hanna'yı yanına alarak yine sarp kayalık dağlık bölgede kurulu ve en fazla on beş, yirmi haneli bir köye gitmek için yola koyuldular. Bu köy kiliseye en uzak köydü ve yolu bir iki Müslüman köyden geçiyordu. Ancak Peder Dimitri Müslüman köylerin içinden geçmek yerine kırlara vurup köyleri dolanmayı tercih ediyordu. Tabii bunun geçerli nedenleri vardı. Müslüman köylerin çocukları onları dini kıyafetlerle görünce peşlerinden koşup dalga geçiriyorlardı. O gün de Peder Dimitri kırlardan geçmeyi tercih etmişti. Ancak yine kurtulamadı. Bir Müslüman köyünün ağasının oğlu atıyla kırlarda dolaşırken, atın henüz çok küçük olan tayı da anasının peşinden gidince düşüp ayağını incitmişti. Böylece ağanın oğlu Peder Dimitri'yle Hanna'dan yardım istemiş ve tayı köye kadar beraber taşımışlardı. Oysa peder yola çıkarken, o köye giden ve onları bindirecek bir at arabasına denk gelmeleri için tanrıya yakarmıştı. Fakat istediğinin tam tersi olmuş tanrı onları taşıyacak bir at göndereceğine, onların taşıyacağı bir at yavrusunu göndermişti. Papaz da olsa Peder Dimitri tanrının bazen yanlış anladığını düşünerek içinden tanrıya sitem etmişti...

Gittikleri köy yüksekçe bir tepeye kurulmuştu ve köye varmak için neredeyse bir kilometre kadar dik bir yokuştan ibaret patikayı oflaya puflaya tırmanan Peder Dimitri'yle Hanna, nihayet gittikleri köye sağ salım varmışlardı. Köy halkı Peder Dimitri'nin geldiğini görünce, ortasında zeytin ezmek için kullanılan büyük taş silindirin bulunduğu köyün küçük meydanında toplandı. Peder Dimitri köylülerle bayramlaşarak onları kutsadı, herhangi bir derdi olanın derdini dinledi, gereken nasihatleri verdi. Vakit ikindiye geldiğinde saatine bakan Hanna, köye dönüş vaktinin geldiğini bildirmek için ağzındaki boncuğu avcuna tükürerek Peder Dimitri'ye seslendi:

“Saat dörde geliyor aziz peder, isterseniz yavaş yavaş toparlanalım.”

“Haklısın evladım. Biraz daha gecikirsek bu gece sırtlanlara esaslı bir ziyafet vermiş oluruz,” dedi peder ve toparlanmaya başladı.

Böylece vakit kaybetmeden köylülerle vedalaşıp yola koyuldular. Köyün çıkışındaki yokuşun başına geldikleri sırada, çitle çevrili evinin avlusundan genç bir kadının telaşla onları çağırdığını işitip durdular.

“Aziz peder! Aziz peder!”

Peder Dimitri kadından yana dönerek:

“Ne var evladım? Hayırdır inşallah...”

“Tanrı aşkına bize buyur, evimizi kutsa peder,” diye, aynı telaşla onları davet etti.

Peder kadının evine yönelirken Hanna'ya seslendi:

“Oğlum Hanna, gel şu zavallı kadının evini çabucak kutsayıp öyle gidelim.”

İkisi de kadının kamış çitle çevrili avlusuna vardılar. İçeriden bir bebeğin mızızlanma gibi kesik kesik ağlama sesi geliyordu. Biraz saftirik olan genç kadın hızlı bir şekilde önce Peder Dimitri'nin sonra Hanna'nın ellerini öptükten sonra yakınmaya başladı.

“Çocuğum günlerdir hasta aziz peder, iyileşmesi için bu mübarek günde bir iki duayı esirgemezsın değil mi?” diye ağlamaklı bir sesle yalvardı genç kadın.

“Esirgemem evladım, dua esirgenir mi? Çabuk çocuğunu getir bir iki dua okuyalım.”

Kadın içeriye girip az sonra kucağında hâlâ mızızlanan yedi sekiz aylık erkek bir bebekle dışarıya çıktı. Peder elinin ucuyla bebeğin alnına dokunup ateşini kontrol etti. Bebeğin gerçekten ateşi vardı.

“Bebeğin adı ne” diye sordu peder.

“Ona dedesinin adını verdik peder, adı Nadir...”

“Çok yaşasın, Nadir güzel isim. Peki, senin ismin nedir?”

“Benim de ismim Diyana, aziz peder.”

Peder Dimitri, elini anne kucağındaki bebeğin başının üstünde tutup dualar mırıldandı. Dua faslı bittikten sonra peder Diyana’yı rahatlatacak sözler söylemeyi ihmal etmedi.

“Çocuk dış çıkarıyor ateş ondandır kızım, merak etme.”

“Gece boyunca ağlıyor peder, bizi hiç uyutmuyor...”

“Siz de biraz sabredin. İki üç gün sonra geçecek Allah’ın izniyle” dedi peder ve Hanna’ya dönerek “Hadi gidiyoruz oğlum Hanna...”

Diyana saflığından olacak ki pederin yolunu keserek itiraz etti:

“Karnınız acıkmıştır, size bir sofraya açayım aç gitmeyin...”

“Olmaz kızım, hemen gitmezsek akşama kalır sırtlanlara yem oluruz.”

“Yemek yemeden sizi asla bırakmam, aziz peder.”

Saf insan bazen inatçı olur ve bıkırtıya ısrar eder. Diğer taraftan Peder Dimitri’yle Hanna sabah erken saatlerden beri bir şey yemedikleri için çok açıldılar ve her nedense köy meydanındaki karmasada onlara yemek vermek kimsenin aklına gelmemişti. Peder Dimitri Hanna’yla bakıştıktan sonra genç kadını kıramadılar.

“O zaman seni kırmamak için çarçabuk bir şeyler atıştıralım.”

Diyana mızırdanmaya ve parmaklarını ısırarak kaşınan diş etlerini kaşımaya çalışan bebeği avluda bir minder üzerine bırakıp içeriye daldı. Birkaç dakika sonra buğday sapından örme bir sini üzerinde tabaklar dolusu pamuk yağında kızartılmış kıymalı börek, içli köfte ve gelincik çiçeğiyle haşlanmış yumurta gibi bayram yiyecekleriyle avluya çıktı. Siniyi yere bırakıp pederle Hanna’nın oturması için iki minder bıraktı. Peder Dimitri mindere otururken Hanna’ya seslendi:

“Hadi oğlum Hanna, kismet neyse çabucak atıştıralım.”

Hanna mindere oturur oturmaz ağzındaki boncuğu çıkarıp cebine koydu, kıymalı börek ve içli köftelere yumulan Peder Dimitri’yle yarışarcasına atıştırmaya başladı. Bu sırada Diyana bebeğini kucağına alıp mindere oturdu ve iştahla bayram yemeklerinden yiyen misafirlerini bir süre izledi. Diyana susmaktan sıkılmış olacak ki kabuğu kıpkırmızı bir yumurtayı soyan Peder Dimitri’ye dertlerini anlatmaya başladı.

“Kaç gündür doktora götürmesi için kocama yalvarıyorum ama boşuna...”

“Zarar yok kızım, dış çıkarıyor dedik ya...”

“Ama ateşi yükseliyor aziz peder, pek bir şey de yemiyor...”

Peder kabuğunu soyduğu yumurtayı ikiye bölüp tam ağzına atıyordu ki Diyana derdini anlatmaya devam etti:

“Vallahi üç gündür elindeki yumurtanın sarısı kadar kaka yapmadı.”

Peder yumurta sarısını ağzına atmıştı. Diyana böyle söyleyince bir an yutkunamayan peder Hanna’ya bakıp yanındaki su testisini işaret etti. Gülmemek için kendini tutan Hanna ise hıçkıra hıçkıra testiden bir tas su doldurup pedere uzattı. Peder su içtikten sonra bir eline yaslanarak diğer eliyle de Hanna’dan yardım alarak ancak ayağa kalktı. Ardından Diyana’ya teşekkür edip yola koyuldular. Patikada yokuş aşağı yüz metre kadar inmişlerdi ki Diyana’nın sesiyle tekrar durakladılar.

“Aziz peder, aziz peder! Lütfen yetişsin aziz peder!”

Peder, Hanna’ya dönerek:

“Çocuğa bir şey oldu galiba, oğlum Hanna. Koşup bir bakalım ne oldu...”

Oflaya puflaya yokuşu çıkıp avlu çitinin önünde durdular. Peder telaşla sordu:

“Çocuğa bir şey mi oldu evladım?”

“Hayır aziz peder. Sana bir şey soracaktım ama aceleden unuttum.”

Peder Dimitri tövbe tövbe der gibi Hanna’ya baktı sonra Diyana’ya döndü:

“Peki evladım, sor bakalım.”

“Tavuğumuzu kuluçkaya yatıracağım da acaba hangi gün münasip olur?”

“Pazar günü yatır. İbadetini yap öyle...”

“Teşekkür ederim peder.”

Ancak peder sinirinden teşekkürü işitmedi bile. Diyana’ya cevap verirken çoktan sırtını dönmüş yola koyulmuştu. Hanna ona yetişmek için bir ara koşmak zorunda kaldı. Yokuş aşağı hızla inerken Diyana’nın çığlığı andıran sesi tekrar duyuldu. Fakat uzaklaşmış oldukları için ne dediği pek anlaşılmıyordu. Peder Dimitri yine durdu ve Hanna’ya endişeli bir bakış fırlattı:

“Çığlığa bakılırsa bu kez kesin çocuğa bir şey olmuştur Hanna!” dedi ve gerisin geri yokuşu tırmanmaya başladı.

Hanna cevap vermeden peder Dimitri’ye uydu. Avlunun önüne geldikleri zaman bir şey demeye kalmadan Diyana sorusunu yaşıtırdı.

“Kusura bakma peder, demin o kadar acele döndünüz ki şaşır-dım ve tavuğun altına kaç yumurta koymam gerektiğini sormayı unuttum. “

“Ah evladım, salak mısın nesin? Bu da sorulur mu şimdi? Koy ne kadar koyarsan, on beş yumurta koy, yirmi yumurta koy! Kaç civciv istiyorsan o kadar koy işte!”

Peder Dimitri çok sinirlenmişti. Geri döndü ve yokuş aşağı yürümeye başladı. Hanna da arkasından sessiz sakın bir şekilde onu takip etti. Peder çabucak uzaklaşmaya çalışıyordu çünkü içinden bir ses, şimdi tekrar çığlıklar atıp bizi çağırarak diyordu. Tam Hanna’ya dönüp “Acele et, kaybolalım ki bizi tekrar çağırmasın” demeye hazırlanırken yokuşun başından Diyana’nın çığlıkları işitildi. Peder zınk diye durdu ve oflaya puflaya yokuşu tekrar tırmanmaya başladı. Hanna’nın bir şey demesine fırsat vermeden niye döndüğünü kendisi açıkladı:

“Gel Hanna! Çocuğa bir şey olduğundan değil! Şimdi ne soracağınızı merak ettiğimden dönüyorum!”

Peder Dimitri, arkasından Hanna kan ter içinde yokuşu tırmanıp nefes nefese avlunun önüne geldiler. Peder sinirli bir sesle bağırdı:

“Şimdi ne soracaksın Diyana? Hadi sor bakalım ne soracaksın!” dedi peder burnundan soluyarak.

“Sağ ol peder ikinizi de yordum biliyorum. Ama yirmi yumurta koyarsam kaç tanesi horoz, kaç tanesi tavuk çıkar?”

Peder Dimitri soruyu işitir işitmez sinirinden avuçlarını ısırdı, ardından dönmüş gözlerle Hanna’ya bakıp olanca sesiyle bağırdı:

“Küfretmeyi unuttun mu, Hanna?”

Hanna gülmek için kendini zor tuttu ve küfretmeyi unutmadığını belirtmek için başını yavaşça arkaya atarak yöreye mahsus “cuk” diye bir ses çıkardı. Bunun üzerine peder adeta kükredi:

“O halde ağzındaki boncuğu tükür Hanna!”

Hanna boncuğu tükürdü fakat küfretmek yerine peder Dimitri’ye sitem etti. Kadıncağız yarım saat önce karınlarını doyurmuştu. Hanna nankörlük edemezdi... Peder Dimitri sustu. Yokuşu yavaş

yavaş indiler. Gün batımında kiliseye varana dek peder tek kelime etmemişti.

* * *

Kilise hayatı Hanna'yı köklü bir şekilde değiştirmişti. Hatta onunla tesadüfen karşılaşan serserilik günlerinden arkadaşları artık onu tanıyamıyorlardı. Bazıları karşılaştıkları zaman ona laf atsalar da Hanna hiç oralı olmuyordu. Aradan birkaç ay geçtikten sonra, kilisenin neredeyse bütün işleri Hanna'dan sorulur oldu. İşinde bir aksama bir yanlışlık yoktu. Böylece herkesin sevgisini kazanmış kötü ününden eser kalmamıştı. Çalışmaya başlayalı hafif kilo almış kısa kesilmiş kumral saçları ve keşiş kıyafetiyle köy kızlarının yüreğini yakacak kadar yakışıklıydı. Hatta köyde Peder Dimitri'nin on dokuz yaşındaki genç kızı İzabel'in Hanna'ya abayı yaktığı dedikoduları dolaşıyordu...

Diğer yandan Peder Dimitri, Hanna'nın umduğundan daha düzgün ve daha dürüst bir insan olmasından son derece memnundu. Hanna'nın işine ve pedere derin saygısı, pederin de Hanna'ya saygısını farz kılıyordu. İkisi arasındaki karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı bu baba oğul ilişkisi gelişerek sürdü, ta ki bir gün Hanna kiliseden erken çıkıp evine gelene kadar...

Peder Dimitri o gün bazı işlerini halletmek için kiliseden erken çıkacağını söylemişti. Ayrıca Hanna'yı meşgul etmek için birtakım bahaneler öne sürerek, ona her zamankinden fazla iş vermişti. Kilisenin taş parke zemininin yıkanmasından şamdanların temizlenmesine, kilisede masa sandalye gibi eşyaların tozunun alınmasına ve mahzendeki yatak, battaniye, giysi ne varsa hepsinin havalandırılması ve katlanıp raflara yerleştirilmesine kadar bir sürü işi o gün yapması gerekiyordu. Hanna bu kadar kısa zamanda bütün işleri tek başına bitiremeyeceğini söyleyip İzabel'in kendisine yardım etmesini istemişti. Peder bundan pek hoşlanmasa da yardım etmesi için İzabel'i kiliseye göndereceğini söyleyerek kiliseden ayrılmıştı.

Öğleden sonra İzabel'in kiliseye gelmesi Hanna'yı olağanüstü sevindirmişti. İlk defa baş başa kalıp konuşabileceklerdi hiç olmazsa. Önce içerden başlayıp kilisenin taş parke zeminini ıslak bezle paspas yaptıktan sonra avluya çıktılar. Hanna avludaki çıkrıklı kuyudan birkaç kova su çekerek avluyu baştan başa yıkarken İzabel

de avluda biriken kirli suyu oluklara süpürerek dışarıya tahliyesini sağladı. Avlu da temizlendikten sonra dinlenmek için asmanın altındaki banka oturdular. Hanna İzabel'le konuşmak için kendini ne kadar zorlasa da ağzından kelime çıkmıyordu. Bir zamanların kimseden sözünü sakınmayan serserisi Hanna, bir kızın karşısında sus pus olmuştu. İzabel bu durumu fark etmişti. Böylece Hanna'nın işini kolaylaştırmak için söze kendisi başladı.

“Bana bir şey söylemek mi istiyorsun Hanna?” diye cilveli bir edayla sordu İzabel.

Hanna konuşmayı denese de beceremedi. Cevap olarak kafasını sallamakla yetindi. Bu durum İzabel'e çok komik geldi ve kendini tutamarak hoş bir kıkırdama şeklinde güldü.

“Söyle söyle... Aramızda kalır, yemin ederim kimseye söylemem.”

“Sen dalganı geç bakayım...” dedi Hanna ve cümlesinin sonunu getiremedi.

“Yok, vallahi ciddiylim.”

“Ben de ciddiylim.”

“Ee, söyle o zaman.”

Hanna, bir sarhoş gibi derin iç çekerek:

“Sen benim hakkımda ne biliyorsun İzabel?” diye sordu.

“Herkesin bildiğini...”

“Bu ne demek şimdi?”

“Bu demektir ki herkes ne biliyorsa ben de o kadarını biliyorum. Bir de...”

“Bir de ne?”

“Bir de... Bazen babamın anlattıkları şeyler...”

“Baban benimle ilgili ne anlatıyor İzabel? İflah olmaz bir serseri olduğumu mu?” diye karamsar bir ruh haliyle sordu Hanna.

“Hayır! Yeni doğmuş bir bebek kadar temiz olduğunu ve mucizevi bir şekilde eski halinden eser kalmadığını anlatıyor.”

“Sahi mi? Baban benim hakkımda böyle mi düşünüyor?”

“Evet, aynen böyle düşünüyor.”

Bu sözleri işiten Hanna düşünceye daldı, kısa bir süre ses çıkarmadan önüne baktı. Sonra can gelmiş gibi birden doğrulup İzabel'in iki elini tuttu:

“Bak İzabel... Sana nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Ben konuşmayı, güzel şeyler söylemeyi beceremem. Hayaliyle yaşadığım,

delicesine âşık olduğum kıza onu sevdiğimi nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum...”

“Bunu dilinle söylemene gerek yok Hanna. Dile fazla itibar etmeyin derler. Çünkü dil yalancıdır. Ama gözler yalan söylemez. Bana her bakışında ‘Seni seviyorum’ diye haykırdığının farkında değil miyim sanıyorsun?”

Hanna bu sırada İzabel’in ne kadar akıllı bir kız olduğunu aklından geçirdi.

“Eğer sen bu haykırışları işitiyorsan, demek ki...”

“Evet, ben de seni seviyorum Hanna! Hatta seni tanımadan o serseri halinle bile seni seviyordum ve bir gün karşılaşacağımızı biliyordum...”

Bunun üzerine Hanna pancar gibi kızardı. Etrafa bakınarak kim-senin olmadığından emin olduktan sonra İzabel’e eğilip hızlı bir şekilde yanağından öptü... İzabel, elini öpülen yanağına bastırıp mutlu bir şekilde gülümsedi...

Moladan sonra sıra mahzendeki eşyaların havalandırılmasına gelmişti. Fakat mahzenin kapısı kilitliydi ve Hanna mahzene indiklerinde anahtarını evde bıraktığını hatırladı. İzabel’den özür dileyerek mahzenin anahtarını almak için bir koşuda evine gitti. Eve girer girmez annesinin yattığı bölümden kulağına sesler çaldı. Bir an yerinde donup kulak kabarttı ve yanılmadığını anladı. Annesinin yatağında annesiyle birlikte biri vardı. Hanna sessizce annesinin yattığı küçük odanın kapısını hafifçe aralayınca haykırmamak için kendini zor tuttu. Peder Dimitri annesiyle birlikteydi...

Hanna ses çıkarmadan kendi yattığı odadan mahzenin anahtarını alıp kiliseye geri döndü. İzabel’e bir şey demeden mahzendeki eşyaları havalandırdılar. Bazılarını avluya çıkarıp bir süre güneşe serdiler. Bir iki saat kadar güneşlendirdikten sonra tekrar topladılar, düzgünce katlayıp yerlerine bıraktılar. Gün batımına doğru kilisenin kapısını kilitleyip evlerine döndüler. İzabel evden döndükten sonra Hanna’da bir değişiklik sezmişti fakat onu birbirlerine yaptıkları itiraflara yormuştu...

* * *

Annesini pederle yakalayan Hanna’nın tavırları pek değişmişti. Hanna huysuzlaşmış hatta saldırganlaşmıştı. Hanna’daki bu değişikliği en çok Peder Dimitri fark etmişti fakat bunun geçici oldu-

ğunu düşünmüştü... Ancak Hanna'nın huysuzluğu geçecek yerde artmıştı. Sanki aklı başına gelen Hanna gitmiş, serserilik günlerindeki Hanna geri gelmişti...

Her sabah mahzenden pedere bir kadeh şarap getirdikten sonra tekrar mahzene inip bir tas dolusu şarap içiyordu. Kilisedeki işlerini pek aksatmasa da epey hırçınlaşmıştı. Pederle veya annesiyle artık eskisi gibi konuşmuyordu. Gerçi annesini de pederi de gayet iyi anlıyordu. Her ikisi de dul kalmışlardı ve onların da karşı cinse ihtiyaçları vardı. Fakat ne olursa olsun ortada bir namus meselesi vardı.

Hanna bir ara annesiyle konuşmayı düşündüyse de zavallı kadıncağızı utancından yerin dibine sokmamak için vazgeçti. Ancak bu olayı birileriyle paylaşamazsa, kendini delirecek gibi hissediyordu. İzabel'den başka samimi olduğu kimse yoktu, üstelik bu samimiyet henüz çok yeniydi. Gerçi yeni olmasa da ona "Babanı annemle yatakta yakaladım" diyemezdi. Dese bile İzabel buna inanmazdı, hatta ona böyle bir şey söylemek İzabel'i kendisinden uzaklaştırabilirdi. Peki, olayı kiminle paylaşacaktı? Hiç kimseyle...

O günden sonra Hanna kendine kapandı. Peder Dimitri ondaki bu değişimi fark etmişti ama bir türlü onunla konuşamıyordu. Bir gün sabahleyin Hanna ona bir kadeh şarap getirdiği sırada önemsiz bir şeymiş gibi sordu.

"Hanna oğlum, neyin var? Hasta filan değilsin umarım..."

"Bir şeyim yok peder, iyiyim" diye cevap verdi Hanna keyifsiz bir şekilde.

Peder Dimitri, şu veya bu şekilde kızının Hanna'ya abayı yakıtığını işitmişti yahut en azından tahmin ediyordu. Bundan dolayı Hanna'nın üzerine gidip bu mevzuyu kurcalamaktan çekiniyordu. İzabel'le arasında bir anlaşmazlık yaşanmışsa, ikisinin arasına girmek sorunu çözecek yerde daha da karıştıracabilirdi. En iyisi onları kendi hallerine bırakıp sorunu aralarında çözmelerine imkân vermektir. Peder böyle düşünerek sorusunu üstelemedi...

Rutin yaşam böyle devam ederken Hanna'nın içine kapanık durumunda bir değişiklik olmamıştı. Buna en çok İzabel üzülüyordu ve Hanna'ya ne olduğunu bir türlü anlayamıyordu. Ne zaman sormaya kalksa Hanna yarım yamalak cevaplar verip meseleyi geçiştiriyordu. Peder Dimitri de Hanna'nın bu vaziyetinden memnun değildi fakat meseleyi zamana bırakmıştı. Ona göre zaman en büyük sorunları çözerdi...

Ve aradan zaman geçti. Hanna bir sabah pedere şarap kadehini götürmedi. Peder bunu ihmalden çok Hanna'nın son zamanlarda-ki içine kapanıklığına yordu. Hanna'yı çağırıp ondan şarap istemektense bizzat mahzenin bitişiğindeki özel odaya inip küpten bir kadeh doldurmayı tercih etti. Özel odanın bir anahtarı da kendi çekmecesindeydi. Peder anahtarı aldığı gibi odaya indi. Kapının kilitli olmadığını görünce "Hanna sadece içine kapanmakla kalmadı, unutkanlaştı aynı zamanda" diye düşündü. Odaya girip ışığı yaktı. Odayı aydınlatan ampul çok zayıftı ama bu odanın güçlü bir ışığa ihtiyacı olmadığını da aklından geçirdi. Küpe yaklaştı ve üzerindeki kapağı kaldırdı. Küpün üstündeki askılıktan kepçeyi alıp küpe daldırdı ancak küpte şarap yoktu. Kepçeyle küpün dibinden bir miktar tortu alabilmişti sadece. Peder Dimitri şaşkın bir vaziyette oradan ayrıldı ve Hanna'yı aramaya koyuldu...

Hanna avluda asmanın altında yere serdiği bir hasır parçasının üzerine uzanmıştı. Peder başucuna geldiğinde tembelce doğrulup ayağa kalktı.

"Hanna evladım, bu sabah bana bir kadeh şarap getirmeyi unuttun herhalde" diye usulca seslendi peder.

"Hayır peder, unutmadım," dedi Hanna soğukkanlılıkla.

"O halde niye getirmedi evladım? Hasta mısın yoksa?"

"Yoo hasta da değilim aziz peder."

"Ee?"

"Küpte şarap kalmadı ki peder. Şarap bitti..."

"Küpte nasıl şarap kalmaz, Hanna?"

"Kalmadı işte. Bitti şarap" dedi Hanna sakın sakın...

Peder Dimitri, şarabın bitmesinden çok Hanna'nın umursamaz tavrına sinir oldu. Artık kendini tutamayıp sesini yükseltti.

"Beni hasta etme Hanna! Sen hastasın belki ama beni hasta etme! O küp seksen litre alan bir küp. Her litre beş kadeh yapar. Ben defalarca ölçtüm Hanna! Anlayacağın küp dört yüz bardak alır! Yani küpün bir yıldan fazla dayanması lazım Hanna! Oysa sekiz ay oldu olmadı..."

"Belki alkollü olduğu için şarabın bir kısmı buharlaşmıştır."

"Şarap bu Hanna, şarap buharlaşmaz! İspirto olsa neyse..."

Hanna hiç istifini bozmadan Nuh dedi peygamber demedi. Peder Dimitri'ye çıldırmış gibi avluda bir tur atıp tekrar Hanna'nın yanına geldi.

“Doğru söyle Hanna! Şarabı kim içti?”

“Siz içtiniz peder, başka kim içecek? Her gün size bir kadeh dolusu getirdim.”

“Çıldırma beni Hanna! Doğru söyle vallahi kızmayacağım!”

“Doğru söylüyorum zaten” dedi Hanna tekrar...

Peder Dimitri bir ara susup ne yapacağını düşünürken kilisenin avlusunda mahpuslar gibi hızlı hızlı volta atmaya başladı. Hanna hiç istifini bozmadan durduğu yerde dikilmeye devam etti. Peder nihayet bir karara varınca tekrar Hanna'ya seslendi:

“Seni itiraf kabinine¹ davet ediyorum Hanna! İtiraf kabininde yalan söyleyemezsin en azından...”

“Nasıl isterseniz aziz peder. İtiraf kabininde sorgulanmaktan asla çekinmem.”

“Anlaştık o zaman. Hadi gidiyoruz...”

Peder Dimitri hızlı adımlarla kiliseye girip itiraf kabininin önünde durdu. Hanna yavaş adımlarla bir uyurgezer gibi pederin peşinden gelip kendisine işaret edilen kabine girdi. Öbür tarafa da peder Dimitri girip tabureye oturduktan sonra ızgara parmaklığın diğer tarafındaki Hanna'ya seslendi:

“Rabbimiz itiraf edenleri affeder evladım Hanna. Benden başka şarap küpünden kim içti? İtiraf et, oğlum.”

Diğer taraftaki Hanna bir şey işitmemiş veya kendisine söylenmemiş gibi hiç sesini çıkarmadı. Peder Dimitri biraz bekledikten sonra sorusunu yineledi:

“Evladım Hanna! Sana soruyorum, şarap küpünden kim içti?”

Karşıdan yineses yok! Peder merak edip suratını ızgara parmaklığa iyice yaklaştırıp baktı ve Hanna'nın başka dünyaya göçmüş gibi hiç kıpırdamadan dikildiğini görünce tepesi iyicene attı:

“Hanna! Hanna!” diye bağırdı peder ve sesi kilisenin içinde hâlâ yankılanırken devam etti: “Beni çıldırtmak mı istiyorsun Hanna? Cevap ver diyorum sana!”

Ancak Hanna öbür dünyada ve yine ses yok. Peder sesini yumuşatarak:

“Hanna bak evladım. Seninle anlaşalım. Sana söz veriyorum hiç kızmayacağım, yeter ki doğruyu söyle. Sen içtiysen yapacak bir şey yok, afiyet olsun.”

¹ Arap Hristiyanlarda itiraf etme “günah çıkarma” yerine kullanılmaktadır. İngilizce (confession) ve diğer dillerde de itiraf olarak geçer.

Pederin bir çocuk kandırır gibi konuşması da işe yaramayınca peder hışımla yerinden kalktı ve itiraf kabininin öbür tarafına geçti. Hanna'yı omuzlarından tuttuğu gibi bütün gücüyle sarsarak bağırdı:

“Hanna! Hanna! Geberdin mi yoksa?”

Hanna uykudan uyanmış gibi şiddetle irkilerek iç çekti:

“İhhh! Ne oluyor aziz peder?”

“Nasıl ne oluyor, evladım? Deminden beri seninle konuşuyorum Hanna, neden cevap vermiyorsun?” diye sinirli bir şekilde sitem etti peder Dimitri.

“Aa... Benimle mi? Bir şey işitmedim ki aziz peder,” dedi Hanna masum bir edayla.

Peder sakın olmaya gayret ederek yalvaran bir edayla sordu:

“Nasıl işitmezsin evladım? Sen benimle dalga mı geçiyorsun?”

“Asla! Niye dalga geçeyim? Burada oturunca bir şey işitemez oldum...”

“Öyle şey mi olur, beni deli etmeye mi niyetlendin?”

“Ne münasebet? Buyurun siz oturun bakalım, buradan bir şey işitiliyor mu?”

Peder Dimitri sinirinden titreye titreye Hanna'yı oradan çekip öteki tarafa savurduğu gibi itiraf kürsüsüne oturuverdi. Hanna sakın sakın pederin tarafına geçti tabureye kuruldu.

“Rabbimiz itiraf edenleri bağışlar aziz peder... Hanna'nın annesi Antuanet'i evinde ziyaret ettiniz mi?”

Peder Dimitri bu soruyu işitince dilini yutmuş gibi sus pus oldu. Hanna kısa süren bir beklemeden sonra ızgara parmaklığın ardından sorularını yöneltmeye devam etti:

“Aziz peder, size soruyorum! Hanna'nın annesiyle yatak odasında oynayan kimdi? İtiraf edin peder, allah itiraf edenleri bağışlar.”

Peder Dimitri sesi soluğu kesilmiş gibi çıt çıkaramıyordu. Hanna ızgara parmaklığa kulağını dayayıp bir süre dinledi. Pederin soluğunu dahi işitemeyince endişeyle fırlayıp pederin tarafına geçti ve heykel gibi sessiz duran pederin kolundan çekerek telaşla bağırdı:

“Aziz peder! Aziz peder!”

Peder Dimitri, biraz önce Hanna'nın yaptığı gibi şiddetle irkilerek iç geçirdi:

“Ahh! Ne var evladım, neler oluyor?”

“Ben de deminden beri size bir şeyler soruyordum ama hiç sesiniz çıkmadı peder...”

“Öyle mi? Allah allah... Garip, çok garip” diye şaşırdı peder.

“Ne oldu peder, neden böyle şaşırdınız?”

“Vallahi çok haklısın Hanna! Bu tarafta gerçekten bir şey işitilmiyormuş...”

Peder Dimitri'yle bu itiraf kabini olayından sonra üzerinden ağır bir yük kalkmış gibi Hanna epey rahatlamıştı. Bundan böyle pederin durumu düzelterek ve annesiyle resmi olarak evleneceğine kesin gözüyle bakabilirdi. Diğer taraftan kendisi de İzabel'i istediği zaman peder itiraz edemeyecekti. Böylece Hanna hayatında ilk kez kendini mutlu hissetmişti...

21 Aralık 2020, Kadıköy

Geldin mi Kaşmar?¹

Antakya'nın Fransızların işgali altında olduğu 1920'li yıllar... Şimdiki Defne ilçesi olan o zamanların Harbiye'si Hara,² Yakto, Karye,³ Deyrmaşta, İsmailiye, Halisiye ve Abbara adlı köy veya mahallelerden ibaretti. Şelaleler mıntıkası olan antik Defne ve diğer köylerin arazileri genellikle Antakyalı Hristiyan, Yahudi ve Müslüman toprak ağalarına aitti. 19'uncu yüzyılın son yıllarıyla 20'nci yüzyılın başı bölgenin haçlı istilasından sonra en karanlık dönemlerinden biriydi. 1915 yılında Musa Dağ Ermenilerinin tehciri öncesi ve sonrasında yörenin Hristiyan, Yahudi ve hatta yoksul Arap Alevi nüfusunun önemli bir kısmı Avrupa ve Latin Amerika'ya göç etmişti. Göç edenlerin ve Birinci Dünya Savaşı'nda seferberliğe gidip dönemeyenlerin sahipsiz kalan mallarına konup zengin olanlar yahut bölgeyi işgal eden Fransızlarla arası gayet iyi olup kendilerini toparlayan aileler de vardı. İşte o tarihlerde nasıl olduysa *fellah* Arap Alevilerinin içinden Tuhani ve Gabbuşi sınıyla anılıp birbiriyle her anlamda düşmanca rekabet eden, üstelik uzaktan akraba olan toprak ağası iki aile de türemiştir...

¹ Kaşmar Arapçada gülünecek kişi, insanları güldüren soytarı demektir.

² Hara, Arapça mahalle demek. "Hara" demekle o zamanlar Harbiye'nin merkez mahallesi kastediliyordu.

³ Karye, Arapça harfiyen köy anlamına gelir.

Tuhaftır ama Harbiye'nin neredeyse her bir köy veya mahallesinin sakinleri kendilerine özgü bir Arapça şiveyle konuşur. Bu da Harbiye ve civarı sakinlerinin değişik yerlerden gelip oraya yerleştikleri olasılığını güçlü kılıyordu. İslam'ın dört halife döneminden sonra iktidarı ele geçiren Emevilerin, daha sonra da Abbasilerin zulmünden kaçan Aleviler kuzeyde Anadolu'ya, doğudaysa Horsaana kadar yayılıp Türkmen boylara sığınmışlardı...

Osmanlı zamanında ise Yavuz Selim'den beri, ardı arkası kesilmeyen "malı helal, kanı helal, ırzı helal" şeklinde Ebussuudvari fetvalarla defalarca katliama maruz kalan¹ ve gerek Şam, Halep gerekse Suriye'nin Beyrut,² Trablus, Tartus ve Lazkiye gibi sahil kentlerinden göç edip Antakya'dan Samandağı, Arsuz, İskenderun, Adana, Tarsus, Mersin'e kadar serpiştirilen ve Arapçada çiftçi anlamına gelen "fellah" adıyla bilinen Arap Alevileri Akdeniz sahili boyunca yüz yıllarca toprak ağalarının çiftlik ve tarlalarında maraba olarak çalışıp geçinmişlerdir.

Marabalar çiftlik veya tarlalarda bulunan ve kendileri için inşa edilen yığma taş evlerde, kendi besledikleri büyük veya küçük baş hayvanlarla birlikte aynı evde barınırdı ki bu yapılara ev demek yerine barınak demek daha doğrudur belki. Çünkü yatak odaları, oturma odaları ve mutfakları olmadığı gibi tuvaletleri bile yoktu. Marabalar tuvaletlerini dere kenarlarında, çalılıklar arasında yaparlardı. Banyolar ise ekstra bir durum olmadığı sürece haftada bir kez yapılırdı. Barınağın ahır kısmıyla kiler arasında tabanı taş plakalarla döşeli, etrafı açık ve suyu bir delikten dışarıya tahliye edilen yirmi santimlik bir yükselti banyo yerine kullanılırdı. Bunun bitişiğinde, su ısıtmak için üzerinde küçük bir bakır kazan bulunan ikinci bir ocak bulunurdu.

Barınakların her birinin mutlaka batıya bakan bir kapısı ve o kapının tam karşısında doğuya açılan ikinci bir kapısı ve çoğunlukla sadece batıya açılan ahşap pencereleri olurdu. Kış ne kadar soğuk olursa olsun pencerelerin en azından bir kanadı içerisinin ışık alması için açık bırakılırdı. Geceleri bu barınaklar, sac veya tene-keden yapılmış ters huniye benzeyen, alt kısmındaki hazneye gaz

1 Tabii Osmanlı döneminde Türkmen Aleviler de aynı fetvalarla katledilmişlerdir. Katliamlardan nasibini almanın için Türk ve Türkmenlerin önemli bir kısmı ise Balkanlara göç etmiştir.

2 Şimdiki Lübnan'ın başkenti Beyrut ve Trablus o zamanlar tüm Lübnan, Filistin ve Irak gibi Suriye'ye dahildi ve bunlara "Bilad-ı Şam" yani Şam eyaletleri denirdi. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Suriye'yi işgal eden Fransız ve İngilizler, Suriye'yi birkaç ülkeye bölerek ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra şeklen de olsa oradan çekilmişler.

yağı doldurulup üstten boruya benzer kısımdan yağ haznesine bir fitil salınan ve idare lambası denen ilkel bir aydınlatma aracıyla aydınlatılırdı.

Her barınak genellikle iki bölümden meydana gelirdi. Bölümlerden birinde insanlar barınırken diğeri inek, öküz, koyun, keçi gibi küçük ve büyükbş hayvanların barındığı bir ahırdan ibaretti. Genellikle zahire ambarları yahut saman tezək karışımı ince bir duvar veya kamışlardan örölü plakalarla birbirinden ayrılan barınağın insanlara ait olan daha küçük bölümünün ortasında hem yemek pişirmek hem de kışın etrafında serili hasırlara oturup ısınmak için birer ocak bulunurdu. Üstelik bu ocakların dumanını tahliye edecek herhangi bir baca veya boru yoktu. Duman çatıya kadar yükselip çatıyı örten sarı kiremitlerin arasından sızıp dışarıya çıkardı. İnsanların barındığı kısımla ahır arasındaki mesafe kilere ve karasabandan orağa kadar her türlü tarım aletlerinin depolandığı samanlığa ayrılırdı.

Bir mağaraya göre birçok bakımdan epey üstün olan ve çiftlik veya tarlalara yayılan bu barınaklar arasında genellikle yüz metrelerce mesafe olurdu. Ancak çok eski yerleşim birimleri olarak bilinen Hara, Yakto, Karye gibi köylerde bulunan barınaklar nispeten bitişik yahut hiç olmazsa birbirine yakındı...

Seferberlik yıllarında Arabistan çöllerinde yedi yıl İngilizlere karşı savaşıyan ve herkesin “Arap” lakabıyla hitap ettiğı Mahmut henüz birkaç yıllık evliydi ve bir toprak ağasının marabasıydı. Maraba evlerinin nispeten birbirinden uzak oluşu, her maraba evinin sadık bir bekçi görevini yerine getiren bir köpeğe ihtiyacı olurdu. Tabii Mahmutların da iri kıyım, heybetli bir köpeğı olduğunu tahmin etmemiz zor olmasa gerek... Ne var ki bu köpek heybetiyle olduğu kadar başka özellikleriyle de yörenin bütün köpeklerinden köklü bir şekilde ayrılıyordu. Çünkü bu garip yaratığın varlığıyla yokuğu arasında pek bir fark yoktu.

İşsiz geçen sert kış ayları aralık, ocak ve şubatı istisna edersek, her gün sabahtan akşama kadar çiftlik veya tarlalarda çalışıp ürün toplayan, çift süren, ekim yapan marabaların köpekleri de kendileriyle beraber çiftlik veya tarlaya gelir, akşam onlarla dönerdi. Üstelik köpeğın iş gününün bitiminde çift süren öküzleri tek başına tarladan barınaklarına götürmesi garipsenen bir durum değildi. Bu haliyle köpek sadece bir koruyucu bekçi değil, bir yardımcı ve bir dosttu.

Buna karşılık köpeğin lüzumu geceleri iki katına çıkardı. Çünkü en sinsi olaylar gözlerin göremediği, temiz ruhların uykuya daldığı ve kötü ruhların ava çıktığı gecenin karanlığında cereyan ederdi. Bunun içindir ki hazin coğrafyamızın “aslan sütü” ihtiva eden sofralarının en hüznü şarkılarının “ya leyl ya leyl ya leyl” diye uzayıp giderken hep gecelerden şikâyet etmesi elbet boşuna değildi...

Gelelim Mahmut’un görünüşü heybetli, fakat haddizatında bir kara sinekle baş etmeye mecali olmayan köpeğine... Mahmut’un köpeği istisnasız her gün sabahtan akşama kadar kuytu bir gölge-likte ölü gibi yatardı. Günbatımında uyanıp tembelce kuytu gölge-likten çıkar, bir iki kez esneyip gerindikten sonra mecalsiz rahvan koşusuyla yola koyulurdu. Her nereye gidiyorsa ancak ertesi gün sabah güneş doğarken kuytu barınağına gelir ve aynı şekilde akşama kadar bir ölü gibi hiç kıpırdamadan balkabağı bitkisinin geniş yapraklarının gölgesinde serilirdi. Akşam çökünce, her akşam olduğu gibi derin uykusundan uyanır, bir iki esneyip gerindikten sonra onu gözetleyen var mı, yok mu babından etrafına şöyle bir bakınır, ondan sonra her zamanki cansız ve tembel rahvan koşusuyla arkasına bakmadan yola koyulurdu...

Uzun zamandan beri, çaktırmadan köpeğini gözlemleyip onun bu garip davranışına hiç anlam veremeyen Mahmut, günün birinde havadan sudan konuşurken laf döner dolaşır ve nihayet köpeğe gelir. Mahmut pek istekli olmasa da meseleyi karısı Safiye’ye açar.

“Şu bizim köpeğin nesi var Safiye? Her allahın günü, gün batımında çekip gidiyor, gidiş o gidiş... Sabah gün doğarken döndüğünde ölü gibi, güç bela kendini şu geniş yapraklı kabakların gölgesine atıyor...”

“Allah onun canını alsın! Gören bi şey sanır... Hâlbuki bir fareden kaçacak kadar korkak ve Mısır tembellerine¹ rahmet okutacak kadar tembel! Böyle köpek olmaz olsun!” diye rahatsızlığını dile getirdi Safiye.

¹ Mısır tembellerine “Sultan II. Abdülhamit tembelleri” de denir. Bir zamanlar Mısır’da hiçbir iş yapamayan, ağzına attığı lokmayı çiğnemekten aciz birkaç tembel varmış. Sultan II. Abdülhamit de her nedense bu tembellerle maaş bağlatınca bu tembellerin sayısı günden güne artmış ve bunlara maaş yetiştirilemez olmuş. O zaman Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa bu tembellerin tamamının arabalara doldurulup Nil nehrine atılmasını emretmiş. Tembellerin tamamı yük arabalarına yüklenmiş ve Nil nehrine yola çıkarılmış. Fakat yolda giderken arabalardan ikide bir bazı “tembeller” arabalardan atlayıp kaçmaya başlamış. Nil nehrine vardıklarındaysa sadece birkaç tembel kalmış ki bunlar da gerçek tembellermiş. Önünde sonunda, başkaları tembel numarası yapmasın diye gerçek tembellerle sultanın mührü dövülerek maaşları ödenmiş (Bazı rivayetlere göre Mısır tembellerinin firavunlar zamanında yaşadığı iddia edilir).

“İyi de her akşam nereye gidiyor acaba? Gel de anla anlayabilirsen...”

“Hıh! Ne kadar da safmışsın be adam... Sürtmeye gidiyordur elbette... Bakışlarına dikkat etmedin mi hiç? Sapık bir zina çocuğundan farksız bakıyor alimallah...”

Mahmut terden tozdan kirli sarıya çalan bir bezle sarılı başını açıp alnında ve ensesinde biriken ter damlalarını silerken:

“Allah allah! Köpeğin bakışlarından anlam çıkarıyorsun ya Safiye, helal olsun valla!”

Utandığını belli edecek kadar kızaran Safiye bir eliyle ağzını örtüp gülmeye başladı:

“Ah Mahmut ah! Seferberliğe gittin yedi sene İngiliz’le savaştın. Ama bu yaşında hâlâ çocuk gibi safsın valla. Bir köpek nereye gider akşam akşam? Kancıklarıyla sürtmeye gider elbette. Yoksa gelir gelmez güç bela kendini şu kabakların arasına gömer miydi? Hiç havlamaz, gelene gidene tepki vermez miydi? Demek ki gece boyunca hiç boş durmuyor... Hem köpekler biz insanlar gibi göz açıp kapayana kadar çiftleşemez ki... Hiç görmedin mi, onların çiftleşmeleri saatler sürer. Dilleri dışarıda soluya soluya, saatlerce kış kış yapışık kalırlar...”

“Vay be! Safiye bu kadar şeyi nereden biliyor? Ama kadın akli işte... Kim bilir, belki doğru söylüyor... Acaba bir yerlerden helal süt emmiş dişi bir köpek bulup getirsek, bizim fukara köpek akşamları sürtmeye gitmekten vaz geçer mi?” diye bir an düşündü Mahmut. Fakat silkinip hemen kendine geldi. Böylece ne kadar mantıklı olursa olsun Safiye’nin açıklamaları inandırıcılıktan uzak gelmeye başladı. Akıl var mantık var! Hayvanların insanlar gibi her gün çiftleşmediklerini bilmeyen var mı? Önünde sonunda hayvanlar âleminin bir çiftleşme mevsimi vardır. Mesela mart ayı başladı mıydı kediler coşar, ortalığı velveleye boğarlar. Yok arkadaş! Bu işin içinde bir bit yeniği vardı ve Mahmut bu işin sırrını çözene kadar hayatında huzur bulamayacağından gayet emindi. Çaresiz evinin önünde, bir hasır parçasının üzerine bağdaş kurup oturdu akşama kadar...

Mahmut hasır parçasının üzerinde iki büküm oturup çeşitli düşüncelerle debelenirken köpek gün batımında derin uykusundan uyanıverdi. Ayağa kalktı, şöyle bir sarsılarak silkindi. Sonra ön pa-

tileri üzerinde yaylanarak iyice gerindi. Ağzını açtı, dilini mümkün mertebe uzatarak esnedi, hatta esnerken insan gibi ses çıkardığını duydu Mahmut... Köpek bu kez arka ayakları üzerinde yaylanarak bir daha gerindi. Oturdu bir iki yerini kaşıyıp yaladıktan sonra tekrar ayaklandı. Kendisi için su doldurulmuş eski bir dibek taşından uzun uzun “lak lak lak” diye su yaladı. Sonra kendisini gözetleyen kimse var mı diye etrafına şöyle bir bakınırken gözü Mahmut’a takıldı kazara. Mahmut hiç kıpırdamadan iki büküm oturmuş çıtını çıkarmıyordu. Köpek ise Mahmut’a “Kusura bakma, gitmeye mecburum” dercesine baktıktan sonra her akşam yaptığı gibi tembel rahvan koşusuyla yola koyuldu hiç arkasına bakmadan...

Köpek gitti... Uzun boylu, uzun bacaklı Mahmut da geniş adımlarla arkasından... Şu sokak senin, bu sokak benim (tabii sokak dediğimiz birer patikadan ibaret) derken güneş battı. Güneş batınca da Mahmut’un görüş mesafesi epeyce kısalmıştı. Çünkü güneş battıktan sonra önüne tanıdık biri çıksa ve Mahmut yakından baksa bile onu teşhis edemezdi. Tabii bunun çok geçerli bir nedeni vardı...

Mahmut seferberlik yıllarında Arabistan çöllerinde İngilizlerle savaşıırken onlara esir düşmüştü. İngilizler esir aldıkları askerleri çölde kapatacak bir yer olmadığı için askerler hep açık kamplarda kalırdı. Bu durumda esir askerler gece karanlığından istifade edip kaçmasınlar diye İngilizlerin onlara gece körlüğü yapan ilaçlar verdikleri rivayet edilir. Mümkün mü? Mümkün! Emperyalist İngiliz ordusuna esir düşen askerlere bu türden “iyilikler” memnuniyet ve iftiharla sunulurdu. İngiliz işgalcilere esir düşen Mahmut bu sebeple güneş battıktan sonra gerçekten de pek göremezdi...

Köpek o tembel rahvan koşusunun temposunu hiç değiştirmeden ilerlemeye devam etti. Mahmut geniş adımlara rağmen köpeği gözden kaçırma kaygısıyla dönemeçler esnasında koşmak zorunda kaldı. Çünkü karanlık yavaş yavaş bastırmaya başlamıştı ve köpeği her an gözden kaybedebilirdi. Köpek çiftlik ve bahçelere göre kıvrılan, yer yer sık defne ağaçlarıyla örtülüp gün ortasında bile yarı karanlık olan patikaları rahvan koşusuyla dolaşarak İsmailiye mahallesinden Karye köyüne, oradan da “Yedi Sultan” mezarlığının yanından geçerek bir kilometre kadar sonra, arkasına bile bakmayıp destur demeden Yakto yolu üzerindeki Kuzu Mağara’ya dahıverdi. Mahmut havanın biraz daha kararmasıyla zar zor takip edebildiği köpeği gözden kaybetmemek için bir an düşünmeden

kendisi de o meşum mağaraya daldı ve gördüğü manzarayla gözlerine inanamadı...

Kuzu Mağara, aslında Şeyh Yusuf Hekim Hazretleri türbesinin üç yüz metre berisinde bir vadiye açılan ve söylentilere göre dünyanın en büyük labirentlerinden biri sayılan yaklaşık iki buçuk kilometre uzunluğundaki Büyük Mağara'nın batı çıkışıydı. Birbirleriyle bağlantılı bu iki mağaranın içi gerçekten dolambaç gibiydi. Mağarada ayrıca erken Hristiyanlık dönemine ait gizli kiliseler, oturma ve toplanma yerleri de mevcuttu. Kuzu Mağara'nın önündeyseniz üstü açık bir kenarı var diğer kenarı da Asi vadisine bakan genişçe bir alan vardı. Mağaraya girer girmez belki yüz elli, belki de iki yüz metre kare civarında dikdörtgen şeklinde ve giriş tarafı yüksek dip tarafı alçak hafif meyilli bir tabanı olan geniş bir salonu mevcuttu. Salonun dip tarafında da sahne gibi bir alan vardı ki, bu mağaranın büyük bir olasılıkla erken Hristiyanlık dönemine ait bir toplanma salonu olma ihtimalini güçlü kılıyordu...

Evet, Mahmut gördüğü manzarayla mağaranın orta yerinde apı-şıp kaldı. Mağara ancak zengin ağaların evlerinde rastlanan büyük fanuslarla pırl pırl aydınlatılmıştı. Mağaranın içi tıklım tıklım doluydu ve bir düğün havası vardı. Sanki yörenin en zengin toprak ağası biricik oğluna görkemli bir düğün yapıyordu. Erkek, kadın, genç ihtiyar ve çocuklardan oluşan büyük kalabalık cıvıl cıvıl sohbet edip birbirinden lezzetli yemekler yiyordu. Hele en iyi giysilerini giymiş yakut, zümrüt, inci karışımı paha biçilmez takı ve gerdanlıklarını takan kadınlar... Tabii Mahmut'un feleğini şaşırtan, her ne kadar garip bir durum olsa, paha biçilmez takıları ve giysileriyle yemek yiyen kalabalık değildi. Böyle görkemli bir düğünün muhteşem sarayların avlularında değil de ıssız bir yerde, Kuzu Mağara'da yapılıyor olması da değildi elbet...

Mahmut'un aklını başından alan mucize, mağaraya dalar dalmaz en dip tarafındaki sahneye koşan köpeğin birden arka ayakları üzerinde dikilerek bir insana dönüşmesiydi. Tabii Mahmut'un bunun gerçekle alakası olmadığından ve düpedüz hayal gördüğünden hiç kuşku yoktu. Fakat mağaranın en dibinde sahnenin önünde oturup her hallerinden kalburüstü şahsiyetler oldukları anlaşılan üç kişi vardı ki içlerinden en yaşlı ve de en karizmatik olanı, en az görünüşü kadar etkileyici sesiyle, sahneye gelir gelmez insana dönüşen köpeğe seslendi:

“Geldin mi Kaşmar?”

Artık bir insana dönüşmüş olan köpek, soruya başını olumlu anlamda sallayarak karşılık verince, karizmatik adam tekrar fakat bu kez emir veren bir sesle:

“O halde şu tefi kap ve başla!”

Bunun üzerine Kaşmar sahnenin dibinde duvara dayalı kalbur genişliğindeki çingiraklı tefi kaptığı gibi Lübnan’ın en gözde dansözlerini imrendirecek bir kıvraklıkla göbek atmaya başladı. Mahmut’un bu ara dili tutulmuş ne yapacağını hepten şaşırmıştı. Şimdi de gözleri gibi kulakları da kendisini aldatmaya başlamıştı. Gördüklerinin, işittiklerinin bir rüyadan ibaret olmadığını teyit etmek için gözlerini ovuşturup kendini çimdiklese fayda etmedi. Bu durumda ne yapacağını bilememenin çaresizliğiyle mağaranın orta yerinde kalabalığın arasında dikilirken misafirlere yemek servisi yapan gençlerden biri ona yaklaştı. Mahmut başını kaldırıp kendisine yaklaşan adamın yüzüne bakınca yerinde donup kaldı, kalbi göğsünden fırlayacak gibi oldu. Aman allahım! Korkunç! Yüzüne baktığı adamın gözleri yatay değil dikeydi. Nihayet aklını başından alan bu muammayı çözebilmiş ve ancak o sırada mağaranın ecinnilerle dolu olduğunu anlamıştı. Ecinnilerin çok güzel yaratıklar olduğunu, fakat gözlerinin insanlarınki gibi yanaklarının üstünde yatay değil, dikey durduğunu henüz küçük yaşlardayken büyüklüklerinden çok işitmişti. Kendisine yaklaşan genç ecinni, Mahmut’un korkudan yerinde donduğunu anlamış olacak ki sakinleştirmek için dostane bir ses tonuyla ona seslendi:

“Sakin ol ve sakın o sözcüğü¹ söyleme! Şimdi şuraya geç otur, sana yiyecek bir şeyler getireyim, güzelce karnını doyur...”

Ecinni konuşunca Mahmut rahat bir nefes alıp kendisine gösterilen yere oturdu. Biraz sonra buğday sapından örülü küçük bir tepside yemek gelince pek acıkmış olduğunu hissetti. O kelimeyi söylememeye gayret ederek ancak işitilebilen bir sesle ecinniye teşekkür ettikten sonra tepsiyi dizlerinin üstüne yerleştirip iştahla yemeye başladı. Bu arada Kaşmar hâlâ sahnede tef çalıp göbek atıyordu. Mahmut yemeğini büyük bir iştahla yedikten sonra oturduğu yerden korkak, kaçamak bakışlarla etrafı süzerek merakla incelemeye başladı. Sağ yanında üç dört yaşlarında nur topu gibi bir

¹ O sözcük *Bismillahirrahmanirrahim*’dir. Sözcük ecinnilerin mevcut olduğu yerde söylendiğinde onların vücudunu ateş gibi dağladığına inanılır...

ecinni çocuğu oturuyordu. Çocuğun gözleri dikine olmasaydı Hz. Yusuf'tan daha güzel olduğuna yemin edebilirdi. Ecinni çocuğun boynunda, aralarında kırmızı ve yeşil parlayan yakut ve zümrüt gibi değerli taşlar serpiştirilmiş iri taneli incilerin som altından ince bir zincire geçirildiği paha biçilmez bir gerdanlık vardı.

Mahmut büyülenmiş gibi gözlerini ecinni çocuğun gerdanlığından ayıramıyordu. Hâlbuki bu gerdanlığın ecinni çocukla yaşıt olan oğlu Halil'in boynuna daha çok yakışacağını düşünmeye ve şeytana uyup bu gerdanlığı ecinni çocuğun boynundan koparmanın bir yolunu aramaya başladı. Çocuğun hemen yanında biraz ötede annesi ve kardeşleri oturuyordu. Herkes yemeği ve eğlenmesiyle o kadar meşguldü ki kimsenin kimseye aldırış ettiği yoktu. Mağara pek iyi bir şekilde aydınlatılmış olmasına rağmen Mahmut'un oturduğu yer gölgelikti. Özellikle çocuk tam da bir sütunun gölgesinde oturuyordu. Bunun kendi lehine bir avantaj olduğunu düşünen Mahmut, ecinnilerin karanlıkta tıpkı kediler gibi gördüklerini defalarca işitmişti işitmesine ama gerdanlığın büyüğü büyük bir olasılıkla ona bu gerçeği unutturmuştu...

Mahmut fare deliğinin önünde pusuya yatmış bir kedi gibi hiç çaktırmadan her hareketi dikkatle takip ediyordu. Önce elini uzatıp masum bir şekilde çocuğun başını okşayarak bir iki deneme yaptı. Kendisine kimsenin aldırmadığını anlayınca, çocuğun annesiyle diğerlerinin başka yöne baktıkları ve herkesin kendi işiyle ilgilendiği bir sırada elini yavaşça tekrar çocuğa uzattı, işaret parmağıyla orta parmağını gerdanlığın altından geçirip çengel gibi bükttükten sonra alışkanlık icabı o kelimeyi de mırıldanarak gerdanlığı koparmak için hızla elini çektiği an her şeyi karanlığa bürüyen bir şey patladı Mahmut'un suratında... Mahmut o anda derin bir uykuya dalmışçasına, yeryüzünden bütün sesler silinmiş ve dünyaya zifiri karanlığa bürünmüştü. Sadece Kaşmar'ın çaldığı tef sesi Mahmut'un belleğinde bir dakika kadar devam ettikten sonra nihayet o da sustu. Artık sadece sükûnet vardı...

Mahmut ancak ertesi gün güneş doğarken uçsuz bucaksız bir ovada pamukların diz boyu olduğu kocaman bir pamuk tarlasında uyanıverdi. Gözlerini açar açmaz pamuk fidelerinin yaprakları arasından mavi bir gökyüzü gördü. Mahmut gözlerini gök mavisinden ayırmadan ne olduğunu, nerede olduğunu hatırlayabilmek için bir müddet yerinden hiç kıpırdamadı. Önce sadece gerdanlığı hatırladı

ve şöyle bir elini kaldırıp baktı. Başparmağıyla orta parmağı hâlâ birbirine yapışık ve çengel halinde bükülüydü. O an her şeyi hatırladı ve yaydan fırlatılan bir ok gibi doğruldu. Kalbi küt küt atıyordu. Etrafına bakındı, kimseyi göremedi. Yavaşça ayağa kalktı ve bir elini gözlerine siperlik yaparak tekrar dört bir tarafı gözleriyle taradı. Ne bir ev vardı ne gelen ne de giden... Böylece nerede olduğunu kestirmesi pek mümkün değildi. Kendine göre bir yön tayin edip çaresiz yürümeye koyuldu. Epey yol aldıktan sonra Asi nehrinin kıyısına geldi. Çaresizce etrafa bakınan Mahmut gidecek bir yön saptamaya çalışırken nehrin kuzeybatı yönüne akan tarafında, yaklaşık yarım saat yürüme mesafesinde bir köy görünmüştü. Mahmut adımlarını sıklaştırarak köye doğru yürüdü..

Köye girdiğinde köylülerden yol yordam sorup Demirköprü üzerinden Antakya cihetine yola koyuldu. Harbiye'ye kadar yaklaşık dört beş saatlik bir mesafe vardı. Yol geçtiği tarlalardan yenilebilen otlardan beslenerek Antakya üzerinden Harbiye'ye geldiğinde akşam olmuştu. Bütün gün Mahmut'u her tarafta arayıp gelene gidene soran Safiye onun geldiğini görünce rahat bir nefes aldı:

"Nereye kayboldun efendi? Seni aramadığım yer, sormadığım kimse kalmadı!"

"Sorma kadın! Başıma gelen pişmiş kellenin başına gelmedi. Kendime geleyim uzun uzun anlatırım. Şimdi bana yiyecek bir şeyler getir, vallahi açlıktan ölüyorum," dedi Mahmut ve kendini Hasır parçasının üzerine attı.

Safiye allah ne verdiyse hemen bir sofrayı kurdu. Mahmut evinin önündeki kocaman ceviz ağacının altında bir hasır parçasına oturup karnını doyurdu, çömlek testiye kafaya dikip kana kana su içti. O kadar yorgundu ki yemekten sonra oturduğu yerde uyuklamaya başlayınca Safiye onu uyandırıp güç bela yatağa gönderebildi. Mahmut sabaha kadar deliksiz bir uyku çekmiş yorgunluğunu üzerinden atmıştı. Evin önündeki çıkıklı kuyudan bir bakraç su alıp elini yüzünü yıkarken önünden gölge gibi geçen bir şey dikkatini çekti. Kaşmar gece mesaisinden dönüyordu. Mahmut başını hafifçe kaldırıncaya birden köpekle göz göze geldi. İkisi de kısa bir süre öylece bakiştılar. Yorgunluktan bitap düşmüş zavallı köpek "yaptığını beğendin mi" diye sorar gibi sahibine sitemle baktı. Buna karşılık Mahmut da aynı sitemli bakışla ona karşılık verdi. Üstelik bakmak-

la yetinmedi, bir de tüm ciddiyetini takınarak önce soru sonra emir veren bir şiveyle köpeğe seslendi:

“Geldin mi Kaşmar? Şu tefi kap ve başla!”

Bu sırada köpek kendini geniş kabak yapraklarının gölgesine atmak üzereyken sahibinin emir veren sert sesiyle durdu. Böylece ikisi arasında tekrar karşılıklı bir bakışma faslı başladı. Köpek kendine has üzgün bakışıyla epey bir süre sahibine baktı. Sonunda sırrının ifşa edildiğine hükmederek kovuğuna girmekten vazgeçti ve her zamankinden daha bitkin, daha tembel rahvan koşusuyla gerisin geri yola koyuldu gitti. Gidiş o gidiş...

Köpek bir daha asla Mahmutlara dönmedi. Onu ne kadar arasalar, konu komşu, tanıyan veya tanımayan kime sorsalar olumlu hiçbir cevap alamadıkları gibi köpeğin herhangi bir izine de rastlamadılar. Gerek Mahmut gerekse köpekten hiç hazzetmeyen Safiye, bir yakınlarını kaybetmiş gibi o kadar üzüldüler ki konu komşudan taziyeye gelenler bile olmuştu. Mahmut o günden beri evlerine hiç köpek almadı...

6 Kasım 2020,

Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Künefe

Derviş Amca altmışlı yaşlarında fakat yaşını göstermeyen esmer, hafif kırılmış gür saçlarını ortadan bölen Stalin bıyıklı, kısa ve bodur bir adamdı. Pek yakışıklı olmasa da pek sevimli ve biraz da komik biriydi. Yüzünden gülümseme hiç eksilmezdi. Kolları güçlü, duruşu dikti ve en önemlisi çok az konuşurdu. Daha doğrusu gerekmediği veya mecbur kalmadığı sürece kolay kolay ağzını açıp tek kelime söylemezdi. Hatta biri onunla ciddi bir mevzu konuşurken bile “evet,” “hayır,” “yaa,” “hım” gibi cevapları basit kelimelerle geçiştirirdi. Konuşacağı tutarsa eğer, kısa özlü ve çok anlamlı cümleler kurardı ki herkes onun atasözü söylediğini sanırdı. Harbiye bucağında Derviş Amca’yı sevmeyen bir allahın kulu yoktu. Bir kerecik olsun, birinin ondan şikâyet ettiği veya onun hakkında kötü bir şey söylediği görülmüş bir şey değildi.

Alevilerde birden fazla kadınla evlenmek hiç de hoş karşılanmadığı halde, iki kadınla evli olan Derviş Amca yörede büyük küçük herkesin saygı duyduğu bir insandı. Zaten ilk karısı Hatice’yi çok sevdiğini herkes bilirdi. Fakat Hatice’den çocuğu olmayınca, Derviş Amca karısının izniyle, kızı olabilecek yaşta Vahide adında genç bir kızla evlendi. Hatta söylentilere göre, çocuğu olması için bizzat Hatice, Vahide’yi ailesinden isteyip kocasıyla evlendirmişti. Ancak Vahide’den de çocuğu olmayınca Derviş Amca sorunun kendisinden kaynaklandığını anlayıp herhangi başka bir girişimde bulunmadı. İki karısıyla da gül gibi geçinip gittiler...

O yıllarda Harbiye sakinlerinin ezici çoğunluğu marabalardan oluşuyordu. Derviş Amca’nın bir dönümlük bahçesi ve o bahçede iki odalı taş yığma evi olduğu halde, kendisine ait olan bahçeden

geçimini sağlaması olanaksızdı. Bu nedenle Ali oğlu Şaban Ağa'ya ait olan ve aşağı yukarı on dönümlük bir bahçenin marabalığını da yapıyordu. Bu bahçede yok yoktu. Yılın her mevsiminde bahçede bir şeyler yetişiyordu. Her çeşit erikten kayısıya, her cins elmadan armuta, yeni dünyaya, ayva, Trabzon hurması, portakal, mandalina, limon gibi her türlü meyvenin yanı sıra bahçede yaz kış her çeşit sebze de yetişiyordu.

Derviş Amca'nın sayılmayacak kadar yetenekleri de vardı. Mesela şubat sonlarıyla mart ayının başlarında aşılama zamanı geldiğinde, her kim ağaçlarını aşılayacaksa hemen Derviş Amca'ya koşardı. Derviş Amca aşı malzemelerini kaptığı gibi gidip adamın ağaçlarını aşılardı. Tabi bunun karşılığında herhangi bir ücret de almazdı. Fakat Derviş Amca'nın benekli bir ineği, kırmızı iki öküzü ve bir de karasabanı vardı. Bazen günlük ücret karşılığında konu komşunun bahçelerinde çift sürerdi.

Çok da iyi kalpliydi Derviş Amca... Bir aşı vakti, marabalığını yaptığı Şaban Ağa'nın arazisindeki fidanların çoğunun aşılmasını gerekiyordu. Derviş Amca hepsini yarma aşıyla başarılı bir şekilde aşılamıştı. Mart ayının sonuna doğru aşı kalemleri artık filiz vermişti. Tabii gövdesinin ortasından biçilen fidanın alt kısmı da filizleniyordu ve bunlar aşı kalemlerindeki filizlerin gelişmesini yavaşlattığı için haliyle gövdede biten filizler sökülüp atılırdı. Derviş Amca da aşılı fidanların gövdelerinden bu filizleri koparıırken komşularının küçük oğlu İbrahim de Derviş Amcasına yardım etme düşüncesiyle aşılana fidanların gövde filizlerini yolduğu gibi aşı kalemlerini de söküp atmıştı. Derviş Amca komşu çocuğu İbo'nun "yardımını" ancak aşılana tüm fidanların aşı kalemleri söküldükten sonra fark etmişti.

Derviş Amca arkasına bakıp İbo'nun aşı kalemlerini koparıp attığını gördüğü zaman pek şaşırmadı. İbo'ya gülümseyen bir suratla bakıp usulca seslendi:

"Bana yardım ederken aşı kalemlerini koparman gerekmiyordu İbo."

İbo hiç sesini çıkarmadı. İyi bir iş yapmadığını anlayınca eline bulaşan zifte bakıp ellerini göğsünde sildi ve utancından yere baktı. Derviş Amca kendisine yardım etmek isteyen küçük İbo'ya az da olsa kızmadı bile. Allahtan martın sonuna kadar aşı yapılabilirdi. Derviş Amca hiç üşenmeden aşı malzemesini hazırladı, daha önce

gövdelerinin yarısından biçilip aşılana fidanları, biçilmiş oldukları yerin bir karış aşağısından tekrar biçti, gövdenin biçilen ucunu keskin bir bıçakla temizleyip bir satırla hafifçe yarıdı. Hemen ardından yetişmesi istenen meyve ağacından bir kurşun kalem eninde kesilen çubuktan birer parça koparıp ucunu yassı olacak şekilde keskin bıçağıyla yonttuktan sonra fidanın hafif yarılan gövdesine yanlardan tutturduğı gibi açık yerleri çam sakızı karıştırılan erimiş ziftle kapladı. Böylece fidanlar tekrar aşılana kurtarılmış oldu. İki, üç fidan haricinde hemen hepsi tekrar filiz verdi. Filiz veremeyenler de bir yıl sonra tekrar aşılana üzere bırakıldı...

Herkes çift sürebilir, hayvan besleyebilir, ağaç aşılatabilir, çeşit çeşit işlerde çalışabilirdi... Sonunda bu işler o kadar da yetenek isteyen işler değil. Fakat Derviş Amca'nın öyle bir yeteneğı vardı ki beldede yaşayan erkeklerin hiçbirinde yoktu. Derviş Amca bu yeteneğinden dolayı beldede aranan şahsiyetlerden biriydi. Özellikle de önemli bayramlarda! Bayramlarda tüm beldede çeşit çeşit yemekler yapılır. Her mahallenin kadınları bir araya gelip kolektif bir çalışmayla sacda veya zeytinyağında kızartılmış içli köfte, oruk, tereyağı etli börekler, kömbeler, pastalar, tatlı veya tuzlu kakeler ve daha neler neler yaparlardı...

Fakat kimse Derviş Amca gibi ocakta künefe pişiremezdi. Derviş Amca en az bir metre çaplı kalaylanmış bakır tepsiyle ocak üzerinde künefe (tel kadayıf) pişirirdi. Belki bu o kadar büyütülecek bir mesele değildi, eğer künefe dolu kocaman bakır tepsiyi havada takla attırmak olmasaydı... Birçok kimse ocakta künefeyi pişirebilirdi. Belki daha küçük ölçekli tepsileri rahatlıkla havaya fırlatıp takla attıran olurdu. Beş altı kilo kadar tel kadayıfı elle ince ince yolduktan sonra tereyağıyla iyice yoğurmak, ardından da iki katman tel kadayıfın arasında bir katman rendelenmiş tuzsuz peyniri bakır tepsiye döşeyip pişirmek değildi marifet olan. Ocak üzerinde bakır tepsiyi bir elle çevirirken diğere elle kadayıfı bastırıp dibi tepsiye yapışmasın diye ileri geri sarsmak da mucize olmasa gerek... Asıl marifet kadayıfı, peyniri, tereyağıyla ve en az üç dört kilo kendi ağırlığıyla toplam on, on bir kilo tartan bakır tepsiyi iki elle tutup içindeki künefeyi dağıtmadan, parçalamadan, düşürüp sağa sola saçmadan havaya en az iki metre fırlatarak takla attırmak ve çiğ kalan üst tarafını bu kez alta alıp onu da kıvamında kızartmaktı. İşte bunu ancak Derviş Amca yapabiliyordu...

O zamanlar bütün beldede bir tek fırın vardı. Ekmek olsun, lahmacun, katıklı ekmek, tepside börek, tepsi kebabı, kâğıt kebabı olsun, fırın zaten yetiştiremiyordu. Ayrıca künefe tepsisi fırında çok yer kapladığı gibi her tarafı aynı pişmiyordu. Tepsinin dibi pişmişse yüzü çiğ kalıyor yahut tam tersi. Üstelik tepsi kebabı, kâğıt kebabı, lahmacun vs. koku çıkarmakta böylece koku künefeye de bulaştığından fırında künefe pişirmek fırıncının olduğu kadar künefecinin de işine gelmiyordu. Bu durumda künefe evde ya ocak yahut mangal üstünde pişirilmeliydi. Tabi ki künefeyi pişirecek olan da Derviş Amca gibi işinin ehli olmalıydı.

Kısacası Derviş Amca bayram günlerinde veya künefe yaptırma gerektirecek diğer münasebetlerde bir evden diğerine koştururdu. Üstelik bu tür işler beldede ücretsiz yapıldı. Kim bilir, künefeleri ücret karşılığında pişirseydi Derviş Amca Karun kadar zengin olurdu herhalde. Ücret almamasına rağmen Derviş Amca künefe pişirmeye çağrıldığı zaman onu cidden engelleyecek bir neden olmadığı sürece asla reddetmezdi. Çünkü o zamanlar beldede para saygının önüne geçememişti henüz ve Derviş Amca ustalığının karşılığını saygı görecik ziyadesiyle alıyordu...

Derviş Amca'nın kendi çocukları yoktu ama çocukları yerine koyduğu yeğenleri vardı. Derviş Amca'nın ablası Verda'nın her biri evli olan, aslan gibi dört oğlu vardı. Yeğenlerin en büyükleri Sabri beş, altı yaşlarındaki oğluna sünnet yaptıracaktı. Sünnet eğer varlıklı bir aile çocuğunun sünnetiyse iki davul iki zurna çaldırılır, oyunlar oynanır, yemek verilir, içki içilir ve davetliler dağılmadan önce sünnet olacak çocuğa para, altın vs. gibi takılar takarlardı. Çocuk varlıklı bir ailenin çocuğu değilse tören yapılmaz, yakın akrabaya ve eş dosttan gelen misafirlere tatlı yedirilir, şerbet içirilir. Sabri de öyle varlıklı biri değildi. Aksine, şehirde faytonla bir, bir buçuk liraya yolcu taşıyıp kıt kanaat geçinen biriydi. Fakat ne de olsa, o dayısı Derviş'in yeğeniydi ve biricik oğlunun sünnetinde, misafirlerine tarihin en görkemli künefesini ikram etmeliydi. Böylece sünnetten bir hafta önce Roman sünnetçi Davut'tan pazar günü için randevu alındı ve gereken hazırlıklar yapıldı.

Nihayet sünnet günü geldi çatı. Kocaman deri çantasıyla sünnetçi Davut'un geldiğini gören ergen yaşlarda mahalleli bir çocuk sünnet olacak Kenan'a sünnetçinin pipisini kesmek için geldiğini duyurunca Kenan evden bahçeye fırlayıp oldukça yüksek bir kavak

ağacına tırmandı. Ne etseler ne eyleseler çocuğu kavak ağacından indiremediler. Çocuğun annesi Atra ne kadar dil dökse de kâr etmedi. Komşulardan biri kavağa tırmanıp onu indirmeye niyetlense Sabri, çocuk panik yapar da kavaktan düşer endişesiyle izin vermedi.

Derviş Amca akşama doğru şehirden gereken malzemeyi alıp künefeyi pişirmek üzere geldiğinde yeğenin oğlu Kenan henüz kavaktan inmemişti. Ellerinden bir şey gelmeyen annesiyle babası öylece kavağın altında bekleyip nöbet tutuyorlardı. Atra'nın ağlamaktan gözleri şişmişti. Meseleyi öğrenen Derviş Amca hemen bahçeye inip kavak ağacının dibinde nöbet tutan yeğenin yanına geldi, selam vermeden sitemli bir tarzda yeğenine seslendi:

“Böyle olur mu, Sabri? Çocuk böyle korkutulur mu?»

Sabri bir şey diyemeden bağdaş kurduğu yerden kalktı, hemen davranıp dayısının elini öptü. Derviş Amca başını kaldırarak kavak ağacının tepesinde gövdeye sarılıp yapışan Kenan'a olabilecek en şefkatli edayla seslendi:

“Kenan! İn bakalım yavrum! Hadi dayının kucağına gel de bir öpücük ver...”

Derviş dayısının bu sözleri Kenan'ın ağlayarak kavak ağacından inmesine yetmişti. Bu olayı biraz öteden seyredenler hayretler içinde kendi aralarında fısıldaşmaya başlamıştı. Kimi olayı Derviş Amca'nın şefkat dolu etkili sesine, kimisi de çocuğun çok yorulduğuna ve nasılsa inmek için davet beklediğine yordu. Velhasıl çocuk iner inmez bir cenaze merasimindeymiş gibi etraftan ağlama sesleri duyuldu. Kenan'ı babası kucağına alıp eve getirdi.

Sabri'nin evi yörenin çoğunluktaki maraba evleri gibi yirmi, yirmi beş metreye sekiz on metre ebadında taş yığma dört duvar, kuru ve kalın bir kavak gövdesinin taşıdığı kamış örgü üzerine döşenmiş sarı kiremit bir çatıdan ibaretti. Çatıyı taşıyan kavak gövdeyi de evin içinde, yerine ve büyüklüğüne göre dikilen iki veya üç kalın direk taşırdı. İç duvarlarla evin taban döşemesi saman karışımı kille sıvalı olurdu. Evin bir bölümünde ev halkı oturur, yatar kalkardı. Ortada kiler gibi bir sürü ıvr zıvırın yanında ekseriyetle tarım aletleri bulunurdu. Öbür uçtaki bölüm hayvan barınağı, yani ahırdı. Bu üç bölümü kamıştan örülüp kille sıvanan plakalar birbirinden ayırırdı. Ev halkının oturduğu bölümün tam ortasında bir ocak olurdu. Bu ocakta genellikle yemek pişirilirdi. Kış aylarındaysa bu ocak aynı zamanda tek ısınma kaynağıydı. Soğuk günlerde ev halkı hiç sönmeden

yanan ocağın etrafında oturarak iyi kötü ısınırdı. Duman tahliyesi olmadığı için ocaktan tüten duman oturanların gözlerini yakardı. Hane halkının oturduğu bölmede duvarlara bitişik buğday, bulgur, mercimek gibi zahire dolu kocaman ahşap ambarlar olurdu. Boyları da neredeyse iki metreyi bulan zahire ambarlarının üzeri genellikle bakır tencere, leğen, kapkacak gibi ıvır zıvırla doldurulurdu...

Güneş batmak üzereydi. Karanlık olmadan sünnetçi Davut gereken hazırlığı yapıp sünnet fistanı giydirilen Kenan'ın pipisini tıraşladı. Kenan ağlamadı bile... Bunun üzerine babaanne Verda'nın uzunca zılgıtı işitildi. Bu sırada Derviş Amca, parmak uçlarıyla ufak ufak yolduğu tel kadayıfı erimiş tereyağıyla iyice yoğurduktan sonra bir eliyle bastırıp kocaman tepsiye eşit kalınlıkta yaydı. Bunun ardından tuzsuz taze peynirini serpip ikinci kat kadayıfı da döşedi. Ocakta yelpazelenen kızarmış kömürler tepsi genişliğince etrafa yayılmıştı. Derviş Amca büyük köz parçalarını maşayla kırıp tepsinin tabanını yakmayacak şekilde dağıttıktan sonra kocaman tepsiyi ocağın ayaklarına yerleştirdi. Eli yanmasın diye temiz bir havlu veya bez parçasıyla tepsinin bir kenarından tutup yavaş yavaş tepsiyi kendi etrafında çevirirken diğer eliyle de dibi yapışmasın diye masaj yapar gibi üstünü bastıra bastıra sarsıyordu.

Artık güneş batmış içerisi tamamen karanlık olmuştu. Beldede henüz elektrik tesis edilmemiş, evi aydınlatmak için kendini zar zor aydınlatan bir idare lambası yakılmıştı. Ev epey kalabalıktı ve çoğunluk ocağın etrafında Derviş Amca'nın işini engellemeyecek şekilde oturup künefenin hazırlanmasını keyifle seyrediyorlardı. Derviş Amca'nın da keyfine diyecek yoktu. Kocaman bakır tepsiyi maharetle kendi etrafında bir miktar çevirirken diğer eliyle de bastırıp sarsmaya devam ediyordu. Bir süre öyle tepsiyi çevirip diğer eliyle bastırdıktan sonra Derviş Amca ara verip bir bıçak ucuyla künefenin kenarını kaldırarak tabanının kızarıp kızarmadığını kontrol etti. Taban tam kıvamında kızarmıştı. Yanı başında duran yeğeninden temiz bir bez daha istedi. Sabri hemen davranıp bir bez kapığı gibi dayısına uzattı. Derviş Amca bezlerle tepsiyi iki kenarından tutup ocaktan indirdi. Sonra ayağa kalktı ve ocağın etrafında oturanlara buyurgan bir edayla seslendi:

"Hadi bakalım! Açılın, açılın, açılın... Hadi çabuk, çabuk!"

Komut üzerine ocağın etrafındakiler ayağa kalktılar ve birbirine takılarak bir kenara çekildiler. Derviş Amca ellerini ovuştur-

duktan sonra bezleri iyice katlayıp eğildi, künefe tepsisini her bir kenarından sağlamca tutup kaldırdı ve orta yere gelerek söyle bir nefeslendi. İzleyenlerin meraklı bakışları altında tepsiyi şöyle birkaç kez ileri geri sarsarak tabanının tepsiye yapışmadığından emin oldu. Etraftan kendisini izleyenlere şöyle panoramik bir göz atarak gururla gülümsedi. Şimdi zurnanın “zırt” dediği yere gelinmişti. Yaklaşık bir metre çapındaki tepsiyi dolduran künefe tabletinin havada takla atıp hiç taşmadan kılı kılına tepsiye düşmesi için Derviş Amca’nın künefeyi en az iki metre yükseğe fırlatması gerekiyordu. Bu gerçekten büyük bir maharet ve ustalık isteyen bir hareketti. Öyle ki havada takla atan künefe tepsiye sadece beş santimetre şaşarak inse bir ucu tepsinin kenarına çarpacak, dağılıp yere saçılacak ve icabında ortasından çatlayıp birkaç parçaya bölünecektir. Fakat Derviş Amca bu işin erbabıydı. Ağır siklet bir halterci edasıyla nefes alıp vermeye başladı. Bu arada besmele mırıldanıp bir kez daha derin bir nefes aldı, göbeğinin dibinden gelen boğuk ve izleyenlerin tüylerini diken diken eden bir sesle:

“Ya Allah!” diye haykırarak olanca gücüyle tepsiyi yukarıya doğru silkti.

Şiddetle bakır tepsiden silkelenen yaklaşık bir metre çapındaki künefe tableti herkesin meraklı bakışları altında havaya fırladı, takla atıp tepsiye düşmek yerine evin karanlığında kayboluverdi. Resmen karanlıkta kayboldu çünkü gaz yağlı idare lambası duvarda öyle bir oyuğa konulmuştu ki evin belli bir yükseklikten sonrasını aydınlatamıyordu. Derviş Amca’nın havada tuttuğu kalaylı bakır tepsi öylece boş duruyordu. Künefe havada takla atıp tepsiye düşecek diye bir süre daha umutla bekledi Derviş Amca... Sonra da şöyle bir etrafına bakındı. İzleyenlerin dili tutulmuştu. Kimseden çık çıkmıyordu. İşin daha garip tarafı künefe tepsiye düşmediği gibi başka bir yere de düşmemiştir...

Biraz sonra insanlar kendine geldi ve künefenin başka bir yere düştüğünü düşünüp onlar da etrafa bakınmaya başladılar. Nafile! Künefe yere de düşmemiştir. Duruma bir anlam veremeyen Sabri panik yapmamaya çalışarak titreyen bir sesle karısı Atra’ya seslendi:

“Atra! Diğer lambayı yak getir çabuk!”

Ne olduğunu pek anlamayan Atra hemen ikinci idare lambasını yakıp Sabriye getirdi. Sabri bir sandalyeye çıkıp idare lambasıyla zahire ambarlarının üzerini aydınlattı. Künefedен eser yoktu. Bi-

raz sonra herkes sağda solda, zahire ambarlarının altında künefeyi aramaya başladı. Kimileri çatı tavanına yapışmış olabileceğini varsayarak yukarıya ışık tutup baktılar. Yok işte, yok! Künefe havaya fırlatılırken yerde düşen ve zorla seçilebilen ufak tefek kırıntı haricinde künefeden eser yok!

Derviş Amca künefeyi ne sağda ne solda, hiçbir yerde aramadı. Tepsie düşmediyse bir tek ihtimal vardı onun için: Havadayken künefeyi cinler kapmıştı. Bu nedenle künefeyi sağda solda aramanın hiçbir anlamı yoktu. Derviş Amca hiç ama hiç sesini çıkarmadan kalayı parlayan boş tepsiyi ocağın önünde bırakıp kendisi yanına oturdu. Millet künefeden umudunu yitirene kadar da ağzını açıp tek kelime söylemedi. Öylece oturup boş gözlerle uzaklara baktı.

Künefe bulunamayınca gerçekten de tek olasılık kalıyordu herkes için: Cinler havada künefeyi kapmış ve yok olmuşlardı. Niha yet Sabri boş gözlerle üzgün üzgün uzaklara bakıp çıt çıkarmayan dayısının yanına çöküp fısıltılı bir sesle:

“Euzu billahi mineşşeytanirrecim! Üzülme dayıcım üzülme... Zararı yok...”

Dayısından hiçbir tepki gelmeyince Sabri onu koltuğundan tutarak ayağa kaldırdı:

“Hadi dayıcım, seni eve bırakayım da dinlen biraz...”

Derviş Amca bir kukla gibi ayağa kalktı. Yeğeni koluna girdi, kapının eşiğinde durup yemenisini giydirdi. Yol boyunca Sabri dayısını konuşturmayı denediyse de hiçbir sonuç alamadı. Eve vardıklarında Derviş Amca'nın ilk karısı Hatice kapıyı açtı. Kocasının suratını görünce çılgılık atmamak için elini ağzına bastırdı. Sabri olayı kısaca dayısının hanımına özetledi. Hatice sağa sola tükürek dualar mırıldanmaya başladı. Derviş Amca'yı yere serili döşeklere uzattılar. Sabri gittikten sonra iki karısı da başucunda bekleyip konuşturmayı veya dua mırıldanmayı ne kadar deneseler de kâr etmedi. Derviş Amca gözleri açık bir ölü gibi duruyordu. İki hanımı da bütün gece uyumadan onu beklediler. Sabahın erken saatlerinde Derviş Amcaya dokunan Hatice vücudunun buz kesmiş olduğunu gördü. Derviş Amca çoktan ölmüştü. Sabahın sessizliğini kapının önüne çıkan iki kadının çılgınlıkları bozmuştu...

Sihirbaz

“Onlar ki sağır, dilsiz, kör ve yürekleri mühürlenmiştir”

Kuran

Yirminci yüzyılın başlangıcı, otuz kırk haneli bir Anadolu köyü. Bir yaz sabahı, güneş doğmak üzereyken, köyün sessizliğini bozan bir trompet sesi, horoz ötüşü ve köpek havlamaları ile hedefsiz bir şekilde koşan köy delisi Hamdo’nun anlaşılmayan bağırışları işitiliyor...

Beyaz çizgili kirli bir fistan giysili, mavi boncuklu gerdanlığına yağlanmış bir muska ve iki keçi çanı asılı olan Hamdo, önünden geçtiği her kapıyı bağırımlarla yumrukladıktan sonra diğer kapılara koşuyor...

Gürültü üzerine kapılarını hafifçe aralayan köylüler, merakla dışarıya bakıyorlar. Köyün ortasındaki çayırda, yaşlı çınar ağacının altında kurulu rengârenk sirk çadırını görünce, tembelce evlerinden çıkıp ihtiyatla çadıra yaklaşıyorlar. Çadırın yanında, kenarları Almanya, Fransa, İngiltere, ABD, İtalya Rusya ve Yunanistan gibi dönemin emperyalist devletlerinin bayrakları resmedilmiş bir at arabası, hemen yanında çınar ağacının dalına asılı ve kamıştan örülmüş bir kafesin içinde, boynuna küçük bir çingirak bağlı bir karga ve biraz ötede otlayan iki katırdan başka kimsecikler görünmüyor.

Gökten zembille inmiş gibi birden çınar ağacının dibinde beliren çadıra hiç anlam veremeyen köylüler, ses çıkarmadan aptalca bir-birinin suratına bakıyor, kendilerine özgü jestlerle birbirine sorular soruyor ve aynı şekilde yanıt alıyorlar.

Bu sırada, Hamdo iki büklüm eğilerek sessiz adımlarla çadıra yaklaşıyor, bez kapıyı aralayıp içeriye dalıyor. Çadır karanlığında şimşek çakması gibi bir ışığın parlamasıyla cin çarpmış gibi, çığlıklar atarak anında dışarıya fırlayan Hamdo sıçrayıp yere yuvarlanıyor, çadırın etrafında toplanan köylülere çeşitli işaretlerle gördüklerini anlatmaya çalışıyor. Bunun üzerine epey meraklanan çenesi sarkık çelimsiz bir ihtiyar, iri taneli tespih taşıyan ellerini bir kemik ve bir deriden ibaret kalçasının üzerinde birleştirmiş olduğu halde, iki büklüm çadıra sokuluyor. Bu sırada Hamdo ani bir sıçramayla ihtiyarın yolunu kesiyor, ona içerde karşılaşabileceği tehlikeyi anlatmaya çalışıyor:

“Uuu! Üf, uuufff!”

İhtiyar Hamdo’yu bir kenara iterek onu sakinleştirmeye çalışıyor: “Şşşt! Sakin ol Hamdo, sakin ol! Şeytan yok ya içerde...”

Çadıra girmeye davranan ihtiyar, tespih taşıyan eliyle çadırın bez kapısını aralayıp başını içeriye uzatmıştı ki aynı anda çadırdan dışarıya çıkmakta olan ve Hamdo’yu bunca korkutan kocaman yaratığın göbeğine kısa sakallı sivri suratını çarpmasıyla irkilip çenesi daha da sarkmış halde geri çekiliyor.

Köylüler henüz ne olduğunu anlamadan, yüzü maskeli, sırtında tozlanmış bir frak ve başında, çeşitli bayrakların işlendiği bir şeritle çevrili silindir şapka giysili ve üzeri akla gelebilecek her türlü fors, nişan, madalya ve boncuklarla kaplı iri cüssesiyle hafif kır sakallı, alışılmadık kılıkta bir adam çadırın kapısında beliriyor. Adamı görür görmez tekrar çığlık atan Hamdo, başka bir ihtiyarın arkasına saklanıyor. Gördükleriyle şaşkınlıktan dillerini yutup gözleri kayan köylüler, neyin nesi olduğunu ve nereden geldiğini anlayamadıkları iri cüsseli adamdan utanmışçasına sessizce sırtlarını dönüp evlerine gitmeye davrandıkları an, adamın kükremeyi andıran bas sesi yankılanıyor:

“Selam dostlarım!”

Çadırın önünde toplanan kalabalık adamın sesiyle yerinde donmuş gibi kalakalıyor. Adam sinsi bir gülümsemeyle kalabalığı süzdükten sonra aksanlı bir Türkçeyle devam ediyor:

“Size dünyanın en büyük icadını getirdim. İki Fransız kardeşin bu yeni icadının dünyayı değiştirecek kadar kuvvetli olduğuna siz de şahit olacaksınız! Bugün bu çadırda göreceklelerinizi torunlarınıza, torunlarınız da kendi torunlarına anlatacaklar!”

Tekrar kendisinden yana dönüp aval, aval bakan köylülerin bir şey anlamadıklarını fark eden adam, ilgilerini çekerek onları biraz daha alıkoymak için harekete geçiyor. Bunun üzerine, kendisine hâlâ korkuyla bakan köy delisine yaklaşıyor. Hamdo adamdan kaçacak yerde daha bir korkuyla büzülüyor ve ellerini yüzüne siper ediyor. Adam işaret parmağını dudaklarına götürüp babacan bir ses tonuyla Hamdo’ya sesleniyor:

“Şşşt, korkma. İsmi nedir?”

Hamdo cevap verecek yerde köylülerden yardım istercesine etrafına bakınıyor. Bunun üzerine köylülerden birkaç kişi birden delinin adını söylüyor:

“Hamdo!”

“Çok güzel...”

Adam teşekkür eder gibi başını sallayıp etrafa gülümseme dağıttıktan sonra önünde tir, tir titreyen Hamdo’ya dönüyor:

“Sakin ol, sana zarar vermeyeceğim...”

Silindir şapkalı adam bunu söyler söylemez ellerini havaya açarak boş olduklarını gösterdikten sonra ivedi bir hareketle elini Hamdo’nun arkasına götürüp bir yumurta çıkarıyor ve onu köylülere gösteriyor. Bu hareket köylülere cezbetmiş olacak ki, gülümsemeyle bakıyorlar. Adam ise yarattığı etkiden memnun, bu kez yumurtayı Hamdo’nun kafasında kırarak açıyor ve içmesi için ona uzatıyor.

“Hadi, iç! Hakiki yumurta bu, çok lezzetli!”

Yumurtaya tiksintiyle bakan Hamdo, tıpkı bir tavuk gibi gıdıklayarak oradan kaçıyor. Adam bu kez yumurtayı kalabalığa uzatarak bas sesiyle soruyor:

“Bu hakiki bir yumurta! Kim içmek istiyor?”

Köylüler yumurtayı kimin içmek isteyeceğini anlamak için merakla birbiriyle bakışırken adam bir ara çadıra girmeye kalkışan çelimsiz ihtiyara yaklaşıp yumurtayı burnunun dibinde tutuyor:

“Bu yumurtayı içersen on yıl genç olacaksın!”

Çelimsiz ihtiyar cesaretini kanıtlamak istercesine, yumurtayı içmek için eğilir eğilmez birden güvercine dönüşen yumurta, ihtiyarın burnunun dibinde kanatlarını çırparak uçuyor. Neye uğradığını

şaşıran ihtiyar ise geriye sendeliyor ve adamın onu yakalamasıyla son anda düşmekten kurtuluyor. O ana kadar sessiz duran köylülerde birden bir kahkaha tufanı yayılıyor. Gülme krizine tutulan küçük kalabalık köy meydanında dağılıyor, kimi ellerini birbirine çırpıyor, kimisi de gülmekten fenalık gelmiş gibi iki büklüm eğilip kasıklarını tutuyor...

“Sihir bu, sihirbaz...”

Böylece köylülerin gönlünü fetheden sihirbaz, o gün neredeyse gün batımına kadar köyün sokaklarında dolaşüyor, çeşitli gösteri trükleri yaparak köy halkının ilgisini o akşam çadırda yapacağı gösteriye çekmeye çalışıyor...

Günbatımına doğru sihirbaz çadırına çekilip akşam yapılacak gösterinin hazırlıklarına başlıyor. Pek bir işi olmayan köy halkı ise yediden yetmişe kadar bütün gün sihirbazın yaptıklarını birbirine anlata, anlata bitiremiyorlar. Biri sihirbazdan gördüğü bir numarayı anlatıyor. Onu dinleyen bire on katıp diğerine aktarıyor. En sonunda aynı hikâye onu ilk anlatana öyle dönüyor ki, bu hikâyenin ilk başta kendisinin anlattığı hikâye olduğunu hiçbir şekilde anlayamıyor.

Nihayet akşam oluyor. Kadınlar akşam yemeklerini erkenden hazırlayıp sofrayı kuruyorlar. Alelacele yenen yemekten sonra, kadınların çeyiz sandıklarında sakladıkları ve ancak düğünlerde giydikleri giysilerini giyip gruplar halinde köy meydanında kurulan çadırın yolunu tutuyorlar.

Köy halkı tıka basa sihirbazın çadırına doluşup ne zaman ki bağışmalar konuşmaya, konuşmalar fısıltıya ve fısıltılar da jestleşmeye dönüşüp sesler kesilince gösteri başlıyor...

Lüks lambalarıyla aydınlatılan sirk çadırının dibindeki küçük sahneye elinde değnekle çıkan sihirbaz iki büklüm eğilerek izleyicilerini selamladıktan sonra, değneğini havaya atıp önünden kaçınca değnek onu kovalamaya başlıyor. Bu garip olayı önce hayretle izleyen köylüler çok geçmeden dizlerini döverek nefes almamacasına gülüyorlar. Seyircilerinin tepkisinden memnun olan sihirbaz silindir şapkasını çıkarıyor, peş peşe birkaç kez eğilerek tekrar seyircilerini selamlıyor ve hemen yeni numarasına başlıyor. Ağzına attığı bir avuç dikiş iğnesini çiğneyip ardından bir yumak ipliği yutup ardından bir bardak su içiyor. Bu sırada sihirbazı keyifle izleyen köylüler kendi aralarında yorum yapmaya başlıyorlar:

“Bir avuç iğneyi yuttu yahu!”

“Essahtan yutmadı, sana öyle geliyo. Sihir bu, sihir!”

“Vallahi helal ossun. Yaman adammış be!”

Erkekler bilgiçlik taslasalar da sonunda sihirbazın hakkını veriyorlar. Fakat biraz daha gerilerde oturan kadınlar, gördüklerine erkeklerden epey farklı bakıyorlar. Aynı şekilde kendi aralarında fısıldaşan kadınlardan genç ve güzel biri yanındakinin kulağına fısıldıyor:

“Nefesi kuvvetlidir mutlak...”

“Nasıl fal bakar kim bilir?”

“Sabahtan gelek mi, kele?”

Sihirbaz, bu kez silindir şapkanın içine kırdığı yumurtayı çubukla karıştırıp üzerini bir mendille örtüyor. Bir şeyler mırıldanarak mendili açıyor ve şapkanın içinden avuçladığı badem şekerini izleyicilere dağıtıyor. İlk başta badem şekerine şüpheyle yaklaşan köylüler onu yemeye çekiniyorlar. Sihirbaz köylünün şüphesini dağıtmak için ağzına birkaç badem şekeri atıp çiğneyince, köylüler şekerleri yemekle kalmayıp birbirinin elinden kapmaya veya etrafa saçılanları yerden toplamaya başlıyorlar...

Badem şekeri faslı bittikten sonra sahneye dönen sihirbaz, aniden şiddetli bir öksürük nöbetine tutulup ciğerleri yırtılırcasına öksürüyor. Sahibinin yerde kıvrandığını gören zavallı karga bile, sahnenin bir kenarında asılı kafesinde çırpınarak bir iki kez “Gaaak” diye ötüyor. Köylüler de panikten gülüşmeleri kesip merak ve endişeyle sihirbazın akıbetini izliyorlar. Kısa bir süre sonra öksürükten boğulmak üzere olan sihirbazın ağzında renkli bir ipliğin ucu beliriyor. Sihirbaz son bir gayretle elini ağzına götürüp iki parmağının ucuyla ipi çekince, biraz önce yuttuğu bir avuç iğne ipliğe geçirilmiş halde ağzından çıkıyor. Bunun üzerine köylüler, hayallerinin sınırlarını zorlayan mahir sihirbazı hayret nidaları eşliğinde büyük bir coşkuyla alkışlıyorlar...

Sirk çadırından çılgına benzer hayret nidaları ve öksürükle karışık kahkaha tufanı yankılanırken, çadıra sokulmayan sekiz on yaşlarındaki kızlı erkekli bir grup köylü çocuğu, köy delisi Hamdo ile çınar ağacının kocaman gövdesinin dibinde toplanmış gülüşüyorlar. Çocuklardan biri elindeki değnekle delinin eteğini hafifçe kaldırmış, diğerleri de birer ikişer eğilip sırayla Hamdo’nun erkeklik organını seyrediyorlar. Seyredenlerden kimisi tiksiniş gibi bö-

ğürüyor, kimi utangaç bir kıkırdamayla elleriyle yüzünü kapatıyor. Hamdo ise hiç istifini bozmuyor. Ancak çocukların merakla baktıkları şeyin ne olduğunu açıklama ihtiyacı hissediyor ki, ikide bir “Bebe, bebe” diye masumca sırtıyor ve utanmışçasına boynunu büküp parmağını ısırtıyor.

Artık sihirbazlık gösterisini tamamlayan sihirbaz, seyircilerini tekrar selamladıktan sonra bir el işaretiyle onları susturuyor. Ortalık biraz sakinleşince sahne ışıklarını söndürüp çadırın ortasında duran ve üzeri siyah kadife örtüyle örtülü tuhaf bir aletin yanına geliyor. Örtüyü bir çırpıda açıyor ve kendi etrafında dönerek seyircilere gürleyen sesiyle bağırıyor:

“İşte dünyanın en büyük icadı! Şimdi bu sihirli aletle dünyayı gezeceksiniz.”

Köylüler, ne işe yaradığını anlayamadıkları alete merakla baskarken, sihirbaz çadırın orta direğine asılı son lüks lambasını da söndürüyor. Çadırın içi karanlığa bürününce fısıldaşan birkaç kişi haricinde herkes susuyor ve nihayet ortalık sessizliğe gömülüyor. Sihirbaz işgüzar hareketlerle projeksiyonun arkasındaki bisikleti andıran oturağa oturup pedalları çevirmesiyle birlikte oluşan ışık huzmesi, sirk çadırının dibinde gerdirilmiş perdeye yansınca çadırın içi tekrar aydınlanıyor. Bu sırada gördükleri şeyin dehşetine düşüp dilini yutan seyirciler sihirbazın bas sesiyle adeta yerlerinden sıçırıyor, kadınlar küçük çığlıklar atıyorlar.

“Abra kadabraaa!”

Sihirbaz bu sırada film makarası takılı projeksiyonun kolunu belirli bir hızla çevirince sahnenin dibindeki küçük perdede görüntüler akmaya başlıyor. İlk kez tanık oldukları sinematografi hemen algılayamayan köylüler, kısa bir süre sonra gözleri perdedeki görüntüyü okumaya alışıyor. Büyük bir metropolün caddelerinde seyreden siyah beyaz otomobiller ve koşturan insanları gören köylü seyirciler hayret nidalarıyla karşılık verirken, sihirbaz perdeye yansıyan görüntünün rehberliğini yapıyor:

“Burası Paris... Bu kendi kendine yürüyen arabalar Paris’te... Şu yüksek binaları görüyor musunuz? Burası New York... Şimdi tren geliyor, sakının! Hey yavrum hey!”

Uzaktan yaklaşan trenin görüntüsü, ekrandan fırlayacakmış gibi yakınlaşınca köylüler bağrıışarak kaçıyor, trenin uzaklaşmasıyla da tekrar sakince izlemeye koyuluyorlar. Bir süre sonra perdedeki

görüntüler kayboluyor. Çadırın içi tekrar karanlığa bürünüyor, sesler birbiri ardına diniliyor...

Gösteri bittikten sonra köyün kadınları birbirinden gizlenmeye çalışarak o gece sabaha kadar sihirbazı ziyaret ediyorlar. Yüzünde maskesi, kafasında beyaz bir takke ve çizgili uzunca bir gecelik giyen sihirbaz onları teker, teker büyük bir ciddiyetle çadırın içindeki özel kabinde karşılıyor. Kadınlar fal baktırmak için ücret olarak akla ne gelebilirse getiriyorlar. Birkaç kuruş paranın yanı sıra, iğ ile sarılmış bir yumak saf ipek ipliği yahut elle işlenmiş bir dantel parçası, öğütülmüş bir tas bulgur veya un. Yarım kilo kadar zeytinyağı... Sihirbaz böylece hediyesini beğendiği kadının falına bakıyor, beğenmediğine ise o gece yıldızların uygun olmadığını söylüyor.

Gecenin artık solmaya yüz tuttuğu sabaha yakın bir saatte, artık fala baktıracak kimse kalmayınca, uyumaya hazırlanan sihirbaz yüzündeki maskeyi çıkarıyordu ki kabinin önünde duran genç kadını fark edip onu yanına çağırıyor:

“Gel, korkma gel. Yaklaş şöyle...”

Genç kadın kabine giriyor ve ses çıkarmadan ayakta dikiliyor. Sihirbaz gaz lambasının ışığında oldukça güzel görünen kadını tepeden tırnağa süzerek sakın bir sesle soruyor:

“Adın ne senin?”

“Hatçe.”

“Otur.”

Hatice, ürkekçe oturuyor. Sihirbaz içi su dolu bakır bir tası alıyor ve Hatice’nin karşısına geçip o da oturuyor. Bakır tası küçük bir çubukla karıştırıyor. Gözyaşı şişesini andıran bir şişeden bir, iki damla damlatıyor. Damlalar tasın içinde duman çıkarıyorlar. Hatice, korkulu gözlerle tasa bakıyor. Sihirbaz, parmaklarını gererek ellerini bakır tasın üzerinde dolaştırırken, dudakları anlaşılmayan sözcükler mırıldanıyor. Gözlerini yumuyor ve nihayet sakın bir sesle konuşmaya başlıyor:

“Senin çocuğun olmuyor...”

Gözleri buğulanan Hatice, olumlu bir şekilde başını sallıyor. Sihirbaz, gözlerini kadının gözlerine dikerek devam ediyor:

“Ama merak etme, hamile kalacaksın. Şimdi elbiselerini çıkar ve şuraya uzan.”

Sihirbaz bunu söyledikten sonra ayağa kalkıyor. Kalın köseleden yapılmış bir valizden mürekkep hokkasıyla bir yazı tüyü alıyor ve kadına dönüyor. Soyunmadığını görünce gülümseyerek sakın bir sesle soruyor:

“Dokuz ay on altı gün sonra doğurmak istiyor musun?”

Hatice kuşkulu gözlerle sihirbaza bakıyor ve başını olumlu bir şekilde sallıyor. Sihirbaz memnun bir ifadeyle ellerini ovuşturuyor.

“Çok güzeeel! O zaman elini çabuk tut. Hadi, hadi çekinme!”

Sihirbaz sinsi bir gülümsemeyle, eski kilim parçasının üzerinde cırlıçıplak uzanan kadını kısa bir süre seyrettikten sonra işe koyuluyor. Yazı tüyünü mürekkep hokkasına daldırıyor ve önündeki çıplak vücuda yıldızlar çizip her yıldızın yanına, Osmanlı alfabesiyle “Utarit,” “Zuhal,” “Zühre,” “Merih” gibi isimler yazıyor. Yıldızları çizgilerle birleştiriyor, çizgilerin üzerine ince yazılar yazıyor. Ardından kadının karnına eğilerek hafifçe üfürüyor ve mürekkebin kuruyup kurumadığını anlamak için eliyle karnına dokunuyor, eline bakıyor, tekrar elini kadının karnına götürerek okşarcasına, elini kadının vücudunda dolaştırıyor. Bu sırada çadırın diğer bölmesinden hafif çingırak sesleri geliyor. Sihirbaz bir an kulak kabartıp dinliyor.

O sırada sessizce çadıra giren Hamdo sihirbazın kargasını kafe-siyle birlikte alıp çadırdan çıkıyor ve çınar ağacının kovuğundaki barakasına tırmanıyor.

Çadırın yan bölmesinde çingırtı seslerinin kesilmesiyle sihirbaz yavaşça eğiliyor ve dudaklarını kadının çıplak vücudunda gezdirmeye başlıyor. Gözlerini yuman genç kadın kanatırcasına dudaklarını ısıyor. Bu sırada lambanın gazı bitmiş olacak ki, fitilin alevi sönecekmiş gibi kıpırdıyor...

* * *

Sabahın çok erken bir saatinde, gün ağarırken tastan dökülen su sesiyle uyanan Reşit yatağında doğruluyor, etrafına bakınıyor ve sakın bir sesle karısını çağırıyor:

“Hatçeeel!”

Ses gelmeyince yavaşça ayağa kalkıyor ve su sesinin geldiği yere yöneliyor. Evin içinde tahta bir korkuluğun aralığından, yıkanan

karısını dikizliyor. Hatice, karnındaki yazıları ne kadar yıkasa da bir türlü gideremiyor. Karısının göğüs ve karnındaki yazıyı gören Reşit önce şaşırıyor, sonra çılgın gibi dışarıya fırlıyor. Kocasının dışarıya çıkmasıyla irkilen Hatice, bir an hareketsiz kalıyor, endişeyle dudaklarını ısırıyor...

Sihirbazın çadırı bir gün önce gün doğarken köy meydanındaki yaşlı çınar ağacının altında nasıl birdenbire belirdiyse, ertesi sabah aynı şekilde iz bırakmadan kayboluyor.

Reşit hızlı adımlarla köy meydanına yaklaştığı zaman çınar ağacının altında, sihirbaz çadırının olduğu yerde kimi ayakta, kimisi de çömelen köylülerini görünce yalnız olmadığını, onların da aynı akıbete uğradıklarını tahmin ediyor ve adımlarını yavaşlatıyor. Kendi kendini ele vermemek için bir an geri dönmeyi düşünse de köylülere epey yaklaştığından bunun bir işe yaramayacağını anlıyor. Çınar ağacının altına geldiğinde her birinin suratı allak bullak olan ve dillerini yutmuş gibi tek kelime etmeyen kazazedeleri şöyle bir süzdükten sonra kuruyan dudaklarını yalayarak kendi kendine mırıldanıyor:

“Acaba hepimiz aynı rüyayı mı gördük? Bu adam şeytanın ta kendisi...”

Reşit, dün gece köylülerle birlikte yaşananların toplu bir rüya olduğunu düşünmeye başlamıştı ki yaşlı çınar ağacındaki barakasında leylek gibi tüneyen köy delisi, sanki Reşit’in düşündüğünün tersine dün yaşananların gerçek olduğunu vurgulamak için kart bir karga gibi ötüyor:

“Gaak, gaak, gaaak!”

Köylüler şaşkınlıkla ağacın kovuğundaki barakada tüneyen ve bir elinde kamıştan örülü büyükçe bir kafes tutan Hamdo’ya bakıyorlar. Hamdo kafesin içindeki kargayı göstermek için onu aşağıya sarkıtıp sarsıyor ve kendisi öterse karga cevap verecekmiş gibi ötmeye devam ediyor.

“Gaak, gaaak!”

Kafesin içinde boynunda küçük bir çan asılı karga Reşit’in dikkatini çekiyor. Reşit Hamdo’yu rahatça görebileceği bir yere geçerek ona sesleniyor:

“Bana ver onu Hamdo, aşşaga indir!”

Hamdo kargayı Reşit’e vermek için onu kafesten çıkarmaya çabalarken aşağıdan onu izleyen bütün köylüler bağrıışmaya başlıyorlar. Böylece her ağızdan bir öneri geliyor:

“Kafesi açma Hamdo!”

“Uçurucun len! Açma, açma!”

“Kafesle birlikte indir, kafesle...”

Fakat Hamdo kimseye aldırmadan, belki de her birinin başka bir şey söylemesine kızdığından kafesin kapağını açıyor ve kargayı almak için elini kafese sokuyor. Yakalanmamak için can havliyle çırpınan karga onu yakalamaya çalışan eli gagalarken, Hamdo vahşi bir şekilde gülüp gaklamaya devam ediyor. Nihayet kargayı kanatlarından yakalamayı başaran Hamdo, onu kafesten çıkarıp aşağıya atmak için havada yaylandırıyor. Çınarın altında toplanan, genellikle genç erkeklerden oluşan küçük kalabalık, karganın bıraktığı an uçacağı endişesiyle bir ağızdan bağırıyor:

“Atma, atma, atma!”

Hamdo söylenenlere aldırmadan kargayı aşağıya atıyor. Birden kendini havada bulan karga, kanat çırparak oradan uzaklaşırken özgür kalmanın kıvancıyla birkaç kez ötüp kayıplara karışıyor. Aşağıdakiler uçan kargayı kısa bir süre bakışlarıyla takip ettikten sonra, büyük bir hazine kaybetmiş gibi Hamdo’ya dönüp öfkeli bir tonla onu azarlıyorlar:

“Niye bıraktın onu eşek sıpası?”

“Uçar demedik mi, len?”

“Ağzına tükürdüğümün delisi! Bir de kendisine evliya diyoruz...”

Köylülerin azarlamalarına sinirlenen Hamdo, bir an suçlu, suçlu aşağıya baktıktan sonra ellerini ısırarak kendini hırpalamaya başlıyor. Reşit ağaçta kendini hırpalayan Hamdo’ya bakarak aşağıdan bağırıyor:

“Oh, oh! Geberirsin inşallah!”

Kargayı elden kaçırın öfkeli kalabalık kısa bir tartışmadan sonra onu yakalamaya karar vermekle meseleyi çözüme bağlıyor. Böylece çınarın altında toplanan köylüler küçük gruplara ayrılarak uğursuz sihirbazın kargasını yakalamak üzere seferber oluyorlar.

* * *

Köyün çıkışında geniş bir düzlükte duraklayan beş altı kişilik bir grup, kısmen ekili geniş arazide uçuşan bir sürü karga görünce ne yapacaklarını şaşırıyorlar:

“Burada bir sürü karga var yahu, hangisi acep?”

“Hele birini yakalayak da sonrası allah kerim...”

“Doğru... Ama hep barabar gitmeyek... Siz üçünüz şu taraftan dolanın, biz de o bir taraftan dolanak.”

Birinci grup ikiye ayrılıp tarlaya dalıyor...

Bu sırada başka bir tarlada iz süren ikinci gruptan şaşı gözlü çelimsiz bir adam, bir süre iki büklüm ilerliyor, lastik sabanına bir çakıl yerleştirdikten sonra sessizce doğruluyor ve lastiğini iyice gerip bırakıyor. Sabandan fırlayan taşın isabet ettiği karga “gaak” diye yarım metre sıçrayıp yere düşüyor. Biraz ötede sinmiş olan şişman arkadaşı koşarak kargayı yerden alıp havada sallıyor:

“Öldü!”

Şaşı gözlü, arkadaşlarıyla taş atıp atmama konusunda tartışarak yeni bir karga avlamak için harekete geçiyorlar.

Hiçbir gruba dâhil olmayan Reşit ise hafif yamaçlı bir tarlanın sırtlarında toprağı taşla döverek dibeğe benzer bir çukur açıyor. Çukurun üzerine iri bir tırtıl bağlı çubuğun üzerine yassı bir taş tutturuyor. Çukurun da etrafını izlerden temizledikten sonra doğruluyor ve iki büklüm oradan uzaklaşarak bir yere saklanıyor.

Bu sırada gruplardan biri bir karga yakalamış olacak ki gürültüyle köye doğru yol alıyorlar...

Gün batımına doğru, artık neredeyse her biri bir karga yakalayan gruplar köy meydanındaki yaşlı çınarın altında toplanıyorlar. Fakat her grup kendi yakaladığı karganın sihirbazın kargası olduğunu iddia edince, köylüler arasında gürültülü bir tartışma başlıyor. Araya yaşlılar girse de kimse diğerrinin kargasını kabul etmiyor. Her grup yakaladığı kargayı kabul ettirmek için kırk dereden su getiriyor:

“Sizin karganız dişiye benziyor. Yazık, bırakın yavrularına gitsin zavallıcık...”

“Sen kuşlardan ne anlarsın? Âdemoğlunun kancığı güzel olur da hayvanların erkeğı güzeldir. Erkek bu erkek! Baksana senin şeyinden büyük şeyi var...”

“Sen şeyimin ölçüsünü nerden biliyon len?”

“He ya! Essahten hayvanların erkeği daha güzeldir. Ben güvercinlerden bilirim.”

“Horozlar da tavuklardan güzeldir. Hele erkek aslanları görecen...”

“Sen aslanın erkeğini nerde gördün ki konuşuyon, kerhaneci?”

Bu sırada tartışma kızışıyor, taraflar birbirine saldırmaya başlıyorlar. Tartışanları yatıştırmak isteyen ihtiyarın biri bir çözüm öneriyor:

“Noluyor yahu? Yok benim kargam, yok senin kargan. Deyyuslara bakın hele! Kura çekin! Sonrası sen sağ, ben selamet...”

İhtiyarın dediklerine kulak asmayan taraflar birbirine girdiği sırada, Reşit bir karga ile çıkageliyor. Kalabalığa karışmadan kısa bir süre tartışmaları izledikten sonra, köy meydanına çıkan yol ağzında durup kalabalığı şaşkınlıkla izleyen keçilerin boynuna asılı çanları fark ediyor. Usulca keçilerden birine yaklaşıp boynundan bir çan kesiyor, kimse görmeden onu kargasının boynuna bağlıyor ve kargasını havada sarsarak ciddi adımlarla meydana giriyor. Çan şingirtılarını işiten köylüler çekismeyi bırakıp hayretle Reşit'in elindeki kargaya bakıyorlar. Reşit aynı ciddiyetle etrafı süzdükten sonra kulakları sağır eden bir zılgıt çekerek köylülere sesleniyor:

“O uğursuz Sihirbazın kargası bu işte, bu!”

Bunun üzerine kalabalık derin bir sessizliğe bürünüyor. Herkes Reşit'in ne yapacağını merakla beklerken, biraz önce kura çekmeyi öneren ihtiyar Reşit'e birkaç adım yaklaşıp soruyor:

“İyi de ne edecen bunu Reşit?”

“Onu dünyada hiçbir canlının ölmediği bir ölümle öldürmeye yemin ettim.”

Köylüler o kadar şaşırıyorlar ki, ellerinde çırpınan kargaları bir anda salıveriyorlar. Serbest kalan kargalar dört bir tarafa uçuşurken köylülerin kafasına “dünyada hiçbir canlının ölmediği ölümün” ne olabileceği sorusu takılıyor. Bu nedenle koro halinde hep bir ağızdan Reşit'e soruyorlar:

“Dünyada hiçbir canlının ölmediği bir ölüm mü?”

Kendisi söylerken, bu ölüm çeşidinin nasıl bir şey olduğunu bildiğini sanan Reşit, onu köylüler telaffuz edince kafası karışıyor ve bir an düşünceye dalıyor. Dünyada hiçbir canlının ölmediği bir ölüm çeşidini hemen bulamayacağını, dolayısıyla elindeki karga-

nın kendi kendine ölmemesi için onu gözleri gibi koruması gerektiğini anlıyor.

Bu sırada Reşit'in böyle bir muammayı nasıl çözeceğini merakla bekleyen köylüler, karganın öldürülemeyeceği ölüm çeşitlerini kendi aralarında fısıldıyorlar:

“Asamaz, kesemez, diri diri yakamaz, dilim dilim doğrayamaz, boynunu koparamaz, kazıklayamaz, kurşun eritip ağzına dökemez...”

Kendi kazdığı kuyuya düştüğünü idrak eden Reşit, kargayı Hamdo'nun getirdiği kafese koyup bildiği ölüm çeşitlerini kendi kendine mırıldanıyor:

“Assan olmaz, kessen olmaz, diri diri yaksan, dilim dilim doğrasan yine olmaz. Kimler yakılmadı ki? Kazıklasan olmaz, boynunu koparsan da öyle... Kurşun eritip ağzından döksen olmaz... Oof of!”

Karanlık çökene ve kalabalık dağılana kadar çınarın altında oturup düşünen Reşit nihayet ayağa kalkıyor ve köyün en yaşlı bilgisi olan Nine Hatun'un evine yöneliyor.

Nine Hatun, bir gaz lambasının aydınlattığı avluda bir hasırın üstünde bağdaş kurmuş doksan dokuzlu kehribar tespihini çekerken Reşit karga kafesiyle birlikte avluya giriyor. Yaşlı bilge bir süre daha tespih çektikten sonra nihayet başını kaldırıp Reşit'e soru soran gözlerle bakıyor. Reşit Nine Hatun'un önüne çömelip derdini döküyor:

“Nine, bu kargayı dünyada hiçbir canlının ölmediği bir ölümle öldürmeye ahdettim. Gel gör ki nineciğim böyle bir ölümü kimse bilmiyor. Yeminimi bozmam için ne yapsam acaba?”

Nine Hatun derin bir iç çektikten sonra başını düşünceli bir şekilde sallayarak sakın bir ses tonuyla cevap veriyor:

“Ah, bre deli oğul ah! Yemin olsa, başının üstünde bir ekmek bölüp köpeğe yedirirdik. Sen de yeminin yükünden kurtulurdun. Lakin ahdetmişsin bre miskin oğlum. Ahdi hiç kimse bozamaz. Çaresi yok, ahdini tutacan...”

“İyi de öyle bir ölüm var mı, dersin nineciğim?”

“Bunu hiçbir fani bilemez oğul... Derler ki, maşrik ile mağrip arasında bir yer var, güneşin insanoğluyla buluştuğu... Hazreti

Selman'ın kapısından girip güneşle buluşan, hayatın tüm sırlarını öğrenirmiş.”

“Bu kapı nerededir ki, bre nine?”

“Bu kapı erenlerin kapısıdır ve kemale ermiş insanların gönlündedir. Yüreklerinde zerre kadar nefret olan cahiller, bu kapıdan asla adım atamazlar. Demem şu ki seyyah olup diyar, diyar dolaşacan ve kemale erene kadar nefsinin terbiye edecen... Ancak nefsinin terbiye etmek çok zordur. Yedi musibetten geçecen ki nefsin dize gelecek. Sen nefsine değil, nefsin sana itaat edecek...”

Reşit Nine Hatun'un elini öpüp başına koyuyor. Ayağa kalkıyor, karga kafesini alıp bir gölge sessizliğiyle oradan ayrılıyor...

* * *

Reşit ertesi gün karanlığın solmaya yüz tuttuğu bir saatte, azığı ile karga kafesini alıp eşeğine biniyor ve kimseye görünmeden köyü terk ediyor. Köyün çitlerine kadar peşinden gelen karısına son kez dönüp bakıyor, sonra da geri dönmesi için eliyle sert bir işaret yapıyor. Hatçe olduğu yerde çömelip kalıyor, kocası kaybolana kadar arkasından bakıyor...

Uzun zaman bu diyar benim, şu diyar senin karga kafesiyle dolaşan Reşit, her geldiği beldede derdini anlatıyor. Onu dinleyenler başının üstünde bir ekmek bölüp köpeğe yedirmeyi ve onu yemininin yükünden kurtarmayı önerse de Reşit yemin değil, ahdettiğini ve hiçbir şeyin ahdi bozmadığını, bunun için yoluna devam edeceğini söylüyor. Böylece her gittiği beldede ona bildikleri en garip hikâyeleri anlatıyorlar ve karşılığında güneşle buluşacağı zaman kendileri için anlattıkları muammayı çözmesini istiyorlar.

Bir beldede kocaman bir ağaç varmış. Bu ağaca gözleri gibi baktıkları ve kimseyi yaklaştırmadıkları, hatta uçan kuşun bile konmasını engelledikleri halde, bahar gelince baştan sona çiçeklere bürünüyor, bir süre sonra hiç meyve vermeden çiçeklerini döküyormuş.

Başka bir beldede Yusuf peygamber kadar güzel, o kadar da akıllı bir çocuk varmış. Henüz bir yaşındayken bülbül gibi şakırmış. Bir gün hiçbir nedeni yokken susuvermiş ve bir daha ağzını açıp kimseyle tek kelime konuşmamış...

Diğerinde yedi yıldır kuraklık hâkimmiş. Her gün havalar kap-kara bulutlarla kaplanır, şimşekler çakar ve gök gürlediği halde bir damla yağmur yağmadan bulutlar dağılırmış.

Bir yerde de üç kardeş varmış. Biri canını dişine takıp durmadan çalışır ve bir türlü doyamayan iki kardeşinin önüne koyarmış. İki kardeş de bir türlü doymazmış. Çiğnemeyi bıraktıkları an “açız” diye feryadı basarlarmış.

Ama Reşit’in geldiği beldelerin en korkunç olanı kadınlarının hep ölü doğurduğu beldeymiş. Orada artık hiç çocuk yokmuş. Kadınlar hamile kalır, sancılanır ama yine de ölü doğurmuş. Böyle giderse yakında o beldenin insanları yok olacaktırmış...

* * *

Reşit uzun yıllar dolaşarak en son harabe bir kente geliyor. Çoktandır eşiği öldüğünden harabe kentte yürüyerek ilerlemeye devam eden Reşit, kısa bir süre sonra büyük bir kalabalığın toplandığı genişçe bir meydana geliyor. Önce ne olduğunu anlayamayan Reşit, herkesin belirli bir durumda donmuş olduğunu fark ediyor. Bu sırada, kalabalık arasından kalın bir erkek sesi işitiliyor:

“Rahatlıyorsunuz... Birazdan sizi rahatsız eden tüm düşüncelerden kurtulacaksınız... Şimdi sesimle buluşmaya gidiyorsunuz. Artık hiçbir şey görmüyor, sesimden başka hiçbir ses duymuyorsunuz. Sizi rahatsız eden bir şey kalmadı. Çok rahatsızsınız. Sesim sizi rahatsız etmiyor, sesim sizi dinlendiriyor...”

Reşit kalabalığın arasına girdiği sırada, biraz yüksekçe bir yerde durup kalabalığa seslenen maskeli sihirbazı fark ediyor. Elinde bir değnekle kalabalığın arasına inen sihirbaz, donmuş gibi duran insanlardan bazılarının duruşlarını düzeltirken, şiir okuyormuş gibi konuşmaya devam ediyor:

“Şimdi, bütün benliğinizle sesimin etkisi altındasınız. Artık sizi rahatsız eden bir düşünce kalmadı. Düşünmüyorsunuz. Her şeyi unuttunuz. Hafızanız bomboş... Hiçbir şey hatırlamıyorsunuz... Düşüncelerinizin ağırlığından kurtuldunuz. Artık bedeninizi dahi hissetmiyorsunuz. Hafiflediniz. Hiçbir ağırlığınız kalmadı. Artık uçabilirsiniz. Uçuyorsunuz. Dünyayı terk ediyorsunuz... Terk ediyorsunuz... Artık yoksunuz... Yoksunuz...”

Bu sırada kalabalığın arasında ilerleyen Reşit, öfkeyle sihirbaza saldırıyor. Yere yuvarlanıp bir süre boğuşuyorlar. Kıyasıya boğuşma esnasında sihirbazın yüzündeki maske düşüyor. Reşit sihirbazın yüzünü görünce dehşetle yerinde donakalıyor. Gördüğü sihirbazın yüzü kendi yüzünden başkası değil. Bir an öyle bakışıyorlar.

O anda sanki bütün sesler yeryüzünden siliniyor. Her tarafı fors, nişan ve madalyalarla kaplı olan sihirbaz, doğruluyor. Reşit toparlanıp sakın bir sesle sihirbaza soruyor:

“Kimsin? Derhal bana kim olduğunu söyle!”

Sihirbaz dudaklarını kıpırdatmadan, Reşit’in kanını donduran bir ses tonuyla cevap veriyor:

“Zavallı... Artık kendini tanıyamayacak hale geldin.”

“Ben, sen değilim!”

“Yanılıyorsun... Bana uyup yolundan dönersen, dünyanın bütün nimetlerini ayaklarının altına sererim. Aptal! Hayatın sırlarını bilmen ne işine yarayacak? Gerçekler her zaman insana acı vermiştir... Aradığın gerçeklerle yüzleştiğin an, seni de ateş gibi yakacaklar.”

“Sana uyacak olsaydım, baştan bu çileyi çekmezdim.”

“Hiç olmazsa hayatının sonunu zevkle yaşa! Şöyle bir etrafına bak, yaşamak ne kadar güzel...”

Reşit ayağa kalkıyor ve karga kafesini bıraktığı yerden alarak sihirbaza dönüyor:

“Zillet içinde zevkle yaşamaktansa, hakikat ateşinde yanarım, daha iyi... Seni asla dinlemeyeceğim...”

“Yolunda ısrar ediyorsun madem, sana bir iyiliğim dokunsun. Şu deveye bin, çöle git. Lakin güneşi doğuda değil, batıda bekle. Batarken o sana gelecektir...”

Reşit, sihirbazın işaret ettiği deveye binip yoluna devam ediyor. İlerledikçe kalabalığa dönen sihirbazın sesi gittikçe zayıflıyor:

“Artık fezada uçuyorsunuz... Dünya küçülüyor... Küçülüyor... Küçülüyor...”

Reşit, nihayet uçsuz bucaksız bir çöle geliyor. Deveyi çökerttikten sonra karga kafesini yanına koyup devenin gölgesinde oturuyor. Bir süre sonra yüzüne yansıyan kızıl bir ışıkla kendine gelen Reşit heyecanla ayağa fırlıyor. Güneş kocaman kızıl bir top gibi önünde duruyor. Reşit önce kendi kendine mırıldanıyor, sonra büyük bir coşkuyla haykırıyor:

“Hz. Selman’ın kapısından geçtim... Güneş! Güneş! Güneeeeş!”

Reşit’in sesi çölde yankılanırken uzaktan genç bir kadın sesi işitiyor:

“Kendinle övünmeyi bırak Reşit! Batmaya çok az vaktim kaldı. Bana ancak yedi soru sorabilirsin, çabuk ol...”

Reşit heyecanlı bir sesle sorularını yöneltmeye başlıyor:

“Söyle güneş! O ağaç, neden hep çiçek açıp hiç meyve vermiyor?”

“Sahibi çok cimri de ondan... Ağaca çocuk yaklaştırmıyor, kuşlar konmasın diye dallarına tuzaklar kuruyor. Çocuklar altında oynayıp kuşlar dallarına konsa, arılar da çiçeklerinden bal alsa, o ağaç çiçeklerini dökmeyip meyve verecek...”

“Ya küçüklüğünden beri hiç konuşmayan çocuk?”

“O çocuk kimseye söyleyemeyeceği bir sır biliyor... Sır taşımak insanoğlunun kaldıramayacağı bir yükür. Kör bir kuyuya gider de sırnı kuyunun ağzına bağırırsa konuşur, Reşit...”

“Peki, havanın her gün bulutlanıp şimşek çaktığı ve gök gürlediği halde, yıllardır neden bir damla yağmur yağmıyor?”

“O toprakların ahalisi bir zamanlar bütün ağaçları kesmişler, çalı bile bırakmamışlar... Bulut geldiğinde, sulayacak bir şey bulamayınca uçup başka topraklara gidiyor. Ağaç ekerlerse yağmur da yağacak...”

Reşit, aldığı her cevapla, sanki yüreğine bir ferahlık geliyor. Güneşe yönelttiği sorularını çocuklara özgü bir neşeyle soruyor:

“Söyle güneş, o bir türlü doymayan iki kardeşin hikâyesi nedir?”

“Ah Reşit... O iki kardeş büyüdükleri halde, diğer kardeşlerinin emeğini yemeğe devam ettiler. Başkasının emeğini yiyen doymaz ki... Eğer çalışırlarsa ekmeklerini alınlarının terine banıp yerlerse onlar da doyacaklar...”

“Haklısın güneş... Bir de hep ölü doğuran kadınlar... Neden o kadınların çocukları ölü doğuyor, güneş?”

“O insanlar kendi kitaplarını yakıp tarihlerini yok ettiler. Doğacak çocuklara anlatacak hikâyeleri, masalları kalmadı... Onları artık hiçbir şey kurtaramaz! Onlar da yok olacaklar... Düşün Reşit... Geçmiş olmayanın geleceği olur mu?”

“Doğru... Peki, bana ikizim kadar benzeyen o sihirbaz? Gerçekten o ben miyim?”

“O senin nefsendir, Reşit... Onu yenmeseydin... Nefsine uysaydın ne Selman'ın kapısından geçer ne de benimle buluşurdun...”

Güneşin büyük bir bölümü batıyor... Işığı azalıyor ve gittikçe sesi zayıflıyor... Reşit hafiften telaşa kapılıyor:

“N'oldu güneş, sesin zayıfladı...”

“Batıyorum, Reşit. Çabuk ol, fazla dayanamam. Unutma bir soru hakkın kaldı...”

“Asıl sormak istediğim bu ya... Söyle, güneş... Bu kargayı ne yapacağım?”

“Onu serbest bırak, Reşit. Ebediyete kanat çırpısın...”

“Ama onu hiçbir canlının ölmediği bir ölümle öldürmeye ah-dettim.”

“Akıllı ol, Reşit... Hiçbir canlının ölmediği tek ölüm ebediyen yaşamaktır.”

Reşit, kafesi açıp kargayı bırakıyor. Serbest kalan karga, batmak üzere olan güneşin sahnesinde kanat çırparken, etrafa çingirak sesleri yayılıyor... Reşit memnun bir şekilde boş kafese bakıp tekrar güneşe sesleniyor:

“Sağ ol, güneş! Hayatın tüm sırlarını öğrendim, bunu hissediyorum. Cevabını veremeyeceğim soru yok artık! Hoşça kal güneş!”

“Nereye Reşit, nereye?”

“Evime, yuvama... Geldiğim yere... Dönerken cevabını vereceğim sorular var. İnsanlar benden çare bekliyor...”

Güneş batarken ölü bir sesle Reşit’e cevap veriyor:

“Bir yere dönemezsin Reşit... Senin güneşin battı... Anlasana, ben senin güneşindim...”

Güneş batınca ortalık kızıl bir karanlığa bürünüyor...

Uçsuz bucaksız bir çölde, melankolik adımlarla bir deve ilerliyor... Boynunda asılı çanlardan senfoniye andıran sesler yayılan devenin sırtında yeşil bir örtüyle kaplı bir tabut var...

Reşit’in cenazesini taşıyan devenin dizginlerini çeken Reşit, devayı güden de Reşit...

Artık etrafta sadece çan senfonisi iştiliyor...

Kör Dövüşü

Birinci Dünya Savaşı patlak verip seferberlik ilan edildiğinde, kırsal alanlarda yaşayan vatandaşların çoğunda, o zamanlar “kafa kâğıdı” denilen hüviyetleri olmadığından ve nerede kaç kişinin yaşadığı bilinmediğinden orduya asker alınacağı zaman, memleketin toprak sahibi ağalarından duruma göre belirli sayıda asker istenirdi. Bu durumda parası olanlar askere gitmemek için ağalara altın veya toprak şeklinde fidyeye ödeyip askere gitmekten kurtulurlardı. Yoksul olanlar ise askere alınmakla kalmaz, alındıktan sonra da küçük çaptaki arazilerine, tarlalarına, kızlarına hatta hayvanlarına el konulurdu. Böylece savaş her zaman olduğu gibi yoksulu daha yoksul ederken, zenginlerin servetine servet katardı.

Bir zamanlar Topal Mustafa adında kısa boylu, çekik gözlü, zalimliği ve gaddarlığıyla ün salmış bir eşkıya vardır ki, o da savaş yıllarının vurgunundan nasibini alanlardandı. Hatta diğer toprak sahiplerine nazaran hem seferberliğe gitmek istemeyenlerden hem de çetesi ile yaptığı vurgun ve gasplardan büyük bir servet edinmişti.

Topal Mustafa insanları aşağılamaktan ve onlara en adi işkenceleri yapmaktan büyük bir zevk alırdı. Köylü kadınları anadan doğma soyarak onları karasabana koşar ve saatlerce çift sürerdi. Gözünü kırpmadan istediğini öldürür, istediğinin de ırzına geçer-

di. Köylüler bu acımasız katilden kurtulmak için yıllarca her yolu denemiş fakat bir türlü kurtulamamışlardı. Söylentiye göre nefesi güçlü bir şeyh ona öyle bir muska yazmış ki Topal Mustafa'ya artık hiç kurşun işlemezdi. Bu nedenle tek başına atına atlayıp istediği saatte köyden köye yolculuk ederken, en meymenetsiz yollardan geçmekten, en تنها köşelerde dinlenmekten çekinmezdi.

Yıllardır insanlara zulüm eden bu canavardan kurtulmak için, bir zamanlar onunla işbirliği yapan ağalar bile çare arar olmuşlar. Böylece yedi köyün ağası, yörenin en saygın şeyhinin evinde toplanıp Topal Mustafa'yı nasıl haklayabileceklerini düşünmüşler. Şeyh Talip muskaya kurşunun işlemeyeceğini, bu nedenle kurşun yerine gümüş çekirdekli mermi kullanmak gerektiğini söylemiş. Böylece gümüş çekirdekli mermilerle donattıkları iki düzine kadar silahlı adamı Topal Mustafa'nın peşine salmışlar...

Bir sonbahar sabahı güneş doğarken, dere kenarından geçen patika yolda atını dörtnal süren Topal Mustafa, iki tarafı dik kayalıklarla çevrili kanyona girince atını yavaşlatıyor. Kanyonda biraz ilerledikten sonra, at tehlike sezmiş gibi huysuzlaşıyor, başını dikleştirip sinirli bir şekilde kişniyor. Atın bu davranışından kuşkulanan yılların eşkıyası Topal Mustafa, dizginlerini çekerek atını durduruyor. Hafifçe eğilip bir yandan atının boynunu okşarken, bir yandan da geçidin iki tarafındaki kayalıkları büyük bir dikkatle gözden geçiriyor:

“Sss... Sakin ol yavrum, sakin ol... Etraf ne kadar da sessiz, rüzgâr bile esmiyor...”

Kanyonda kimse görünmüyor. Etrafta bir ölüm sessizliği hâkim. Atın kişneyişi ve bir, iki toynak sesinden başka bir ses yok. Topal Mustafa, biraz sakinleşen atı tekrar mahmuzluyor ve elini gözlerine siper yaparak ihtiyatla ilerliyor. Geçidin ortasına geldiği sırada, kanyonda yankılanan bir patlamanın ardından atın kulağının dibinden geçen bir kuşun, sinirli atı ürkütüyor. Çılgına dönen at kişnemeyle şahlanıp tedbirini alamayan sahibini sırtından atıp dörtnala uzaklaşıyor. Yere düşen Topal Mustafa, telaşla ayağa kalkmaya çalışırken, geçitte gür bir erkek sesi yankılanıyor:

“Sonun geldi Topal Mustafa! Bundan böyle kimseye zararın dokunmayacak!”

Topal Mustafa çevik bir hareketle ayağa fırlıyor, sırtında çapraz asılı tüfeğini telaşla eline alıyor, mekanizma kolunu çekiyor ve topal ayağı üzerinde sekerek kendi etrafında dönerken hedefsiz bir şekilde ateş ediyor. Tüfeğinin mermileri bitince tabancasını çekiyor ve arkasında saklanabilecek bir siper ararken kanyonu gürültüye boğan patlamalarla, dört bir taraftan sıkılan onlarca gümüş çekirdekli mermi Topal'ın bedenine saplanıyor. Topal Mustafa yere düşüyor. Birkaç kez can havliyle çırpındıktan sonra hareketsiz kalıyor, ama kurşun yağmuru dinmek bilmiyor. Ateş edenler Topal Mustafa'nın öldüğüne kesin kanaat getirince ortalık tekrar sessizliğe bürünüyor...

* * *

Kendisine kurşun işlemediğine kesinlikle inanılan Topal Mustafa'yı nihayet pusuya düşürüp bedenini gümüşle dolduran silahlı yirmi kadar atlı, muzaffer bir edayla üç tarafı dağlarla çevrili ve bir tarafı Akdeniz'e açılan bir vadiye bakan kasabanın meydanına geldikleri zaman atlarından iniyorlar. Atlıları gören kasabalılar merak ve heyecanla meydanda toplanırken birkaç kişi birden büyük kapılı bir avluya girip yörenin en büyük dini otoritesi sayılan Şeyh Talip'i durumdan haberdar ediyorlar. Genellikle çok sakin olan ve olağanüstü yavaş hareket eden Şeyh Talip, bu haber üzerine gözle görülür bir heyecanla ayağa fırlıyor ve esasını kaptığı gibi beraberrindeki adamlarla kasaba meydanına çıkıyor.

Bu arada atlıların etrafını sarıp onları soru yağmuruna tutan kasabalılar Şeyhlerinin geldiğini görünce hemen ona yol açıp gürültüyü kesiyorlar. Topal Mustafa'yı pusuya düşüren ekibin başı olan Salih, kendisine yaklaşan Şeyh Talip'in önünde eğilip elini öptükten sonra ayaklarının dibinde duran ve üzerine sineklerin üşüştüğü kanlı çuvalın ağzını çözerken saygıdan titreyen bir sesle tekmil veriyor:

"Emriniz üzere, ırz düşmanı Topal Mustafa'nın kellesini getirdik, Şeyhim."

Salih henüz lafını bitirmişti ki, dip köşelerinden tuttuğu kanlı çuvalı çekip doğruluyor. O anda çuvaldan düşen kesik bir insan başı, şeyhin ayaklarının dibine doğru yuvarlanıyor. Şeyh Talip, istem dışı bir hareketle irkilerek gerilerken nefretle mırıldanıyor:

"Euzu billahi mineşşeytanirrecim! Allah bizi bu şeytanın şerrinden korusun..."

Şeyh tiksintiyle yüzünü çevirip sırtını kalabalığa döndükten sonra bir an duraklıyor:

“Bu melun eşkıyanın kafasını kimsenin uğramayacağı uzak bir yerlere gömün.”

Şeyh Talip avlusuna dönerken, Salih çuvalın ağzını açıp bir ayağıyla kesik kafayı içine itekliyor ve tekrar çuvalın ağzını bağlıyor. Sonra da sessizce emir bekleyen adamlarına onu kervan geçmez kuşkonmaz ücra bir yere gömmeleri için talimat veriyor...

* * *

Topal Mustafa'nın kafası kervan geçmez kuşkonmaz ücra bir yere gömülmesine gömülüyor ancak yine de şerrinden nasibini almayan kalmıyor. Topal Mustafa'nın intikam ateşiyle tutuşan ve her biri kendisinden daha acımasız, daha gaddar olan eşkıyaları bu kez toplu katliamlar yapmaya başlıyor. Gün ortasında yol kesip göz kırpmadan çoluk çocuk demeden önlerine çıkan herkesi öldürüyorlar. Korumasız ne kadar çiftlik veya mezra varsa geceleri baskın düzenleyerek ateşe veriyor ve hayvanlar dâhil tek canlı bırakmıyorlar. Köyler şöyle dursun, kasaba hatta şehir sakinleri bile rahat uyku uyuyamaz hale geliyor. Böylece henüz saldırıya uğramamış çiftlik ve mezra sakinleri bir an önce yakın köy ve kasabalara sığınmak için taşınabilir neleri varsa yüklenip toplu halde göç etmeye başlıyorlar...

Hal böyle iken, yerleşim yerlerinden biraz uzakta, yaşlı meşe ağaçlarının arasında kaybolan ve avlusunda yekpare taştan bir sandukadan ibaret eski bir mezar bulunan dergâhta uzun kır sakallı Şeyh Abdullah ile muhtelif yaşlarda on üç kör ikamet eder. Körler ikişer, ikişer birbirine tutunur, en ücra köy ve kasabaları dolaşıp un, zeytinyağı, bulgur veya kimin gönlünden ne koparsa dilenerek Şeyh Abdullah'a getirirler. Şeyh Abdullah da körlere bakar, fırsat buldukça onlara Kuran'dan sureler ezberletir. Böylece Şeyh onlara onlar da Şeyh'e bakmak suretiyle geçinip giderler. Şeyh çoğu kez onlara zalimce davranır, az dilenenleri sorguya tabi tutar ve bir yolsuzluk sezinlediği zaman, yolsuzları falakaya yatırır. Bazen de havadan sudan nedenlerle aralarında kavga eden körler, birbirini Şeyh'e gammazlamaktan çekinmez ve birilerinin falakaya yatmasına neden oldukları gibi, falakaya yatırılması gereken bir arkadaş-

ları olursa şeyh rahat falaka çeksin diye o şahsın ayaklarını bir iple sopaya sarıp havada tutarlardı...

İşte böyle dilenmeye çıkamadıkları bir tatil gününde, dergâhın avlusunda yarım daire şeklinde bağdaş kurmuş oturan körler, Kuran'dan sureler ezberlemeye çalışıyorlar. Onların hemen önünde, elinde uzun bir değnekle postunun üzerinde oturan Şeyh Abdullah, sırayla onları dinliyor, yanlış okuyanları değnekle dürterek azarlıyor ve nasıl okumaları gerektiğini açıklıyor. Bu sırada, kırk yaşlarında olan Sadık isimli kör, öne arkaya sallanarak Kuran'dan kısa bir sure okuyor:

“Lem yelid ve lem yuvled ve lem yekûn lehu kufuen ahed...”

Sadık tiz sesle sureyi okuduktan sonra bas sesle onu tekrarlıyor. Gözleri kapalı, başını ritmik bir şekilde sallayan ihtiyar, gözlerini aralayarak bu kez Sadık'ın yanında oturan Çelmo isimli ve yüzünde yanık izleri olan şişman körü değnekle dürtüyor:

“Çelmo! Sen devam et, uyuma!”

Şeyh tekrar gözlerini yumuyor. Çelmo büsbütün şişerek okumaya başlıyor:

“Bismillahirrahmanirrahim, kul huvallahu ahad allahussamad lem yelid velem yuvled...”

Ve o anda sopayı kafasına yiyince ağlamaklı bir sesle surenin sonunu getiriyor:

“Velem yekûn lehu kufuen ahed...”

Çelmo susunca şeyh aynı yeri okuyup kendisini dikkatle dinleyen körlere bir öğretmen edasıyla sesleniyor:

“Okurken uzatılması gereken yerlere dikkat edin, gırtlığınızı sıkmayın... Ses göbekten gelmeli... Tekrar oku.”

Çelmo derin bir nefes alıp okumaya başlayınca tekrar yüzü kızarıyor, boyun damarları şişiyor. Nefesi okuduğu bölüme yetmeyince tıkanıyor. Bunun üzerine ihtiyar şeyhin sopası sert bir şekilde kafasına iniyor:

“Böyle okunmaz, sus! Yanındaki, sen devam et!”

Çelmo'nun yanındaki kır saçlı ve körlerin en yaşlısı olan Asaf, önce öksürerek sesini düzeltiyor, sonra da derin bir nefes alıp rahat bir şekilde okumaya başlıyor. Asaf okuduğunu henüz bitirmişti ki eşek üstünde, başı bir mendille örtülü, uzun tıraşlı bir adam avlu kapısından şeyhe sesleniyor:

“Şeyh Abdulla! Selamünaleyküm ooo şeyh Abdulla!”

“Ve aleyküm esselam, Mehemmed! Bu telaşın nedir yahu?”

“Valla sorma şeyh Abdulla! Kasabaya kaçıyoruz, geçerken haber salalım dedik ki, canınız tatlıysa siz de kaçın...”

“Dur hele Mehemmed, dur! Veba salgını filan yok ya?”

“Valla daha da beter şeyh Abdulla! Hiç olmazsa vebadan kurtulan olur. Gün batanda, Topal’ın çetesi çiftliklere, mezralara, köylere saldırıyor. Yakıp yıkıyor, bir canlı bırakmıyor. Yani canınız tatlıysa siz de kaçın. Benden söylemesi...”

Mehemmed’in bu açıklaması üzerine pür dikkat kesilen körler uğuldamaya başlıyorlar. Ne yapacağını pek kestiremeyen şeyh Abdullah sinirli bir şekilde bağırarak körleri susturuyor:

“Susun bire deyyuslar! Allah allaah... Anlat hele Mehemmed, anlat!”

Muhammed olayı özetliyor:

“Birkaç gün önce Topal Mustafa’yı kanyonda pusuya düşürüp kellesini şeyh Talib’e götürmüşler. Topal’ın çetesi de intikam almaya başlamış. Dün Haddur’un çiftliğini yakmışlar, kurtulan yokmuş... Valla hayvanları bile öldürmüşler... Hadi, hakkını helal et şeyh Abdulla.”

Muhammed fazla uzatmadan eşeğini sürüp oradan uzaklaşıyor. Bu haberden sonra avluda bir sessizlik oluyor. İhtiyar Şeyh oturduğu yerde kararsızlıkla sakalını sıvazlıyor. Asaf dayanamayıp soruyor:

“N’oolacak şimdi şeyh Abdulla?”

Şeyh Abdullah derin iç çekerek düşünceli ve sakin bir sesle yanıtıyor:

“Elinin körü! Ben yaşımı yemiş bir adamım, siz de körsünüz. Böyle sakatlara kimse dokunmaz.”

Bunun üzerine Asaf, şeyhe itiraz ediyor:

“Deme şeyh Abdulla! Topal’ın adamları bunlar. Yazdığı muskayı takan eşkıya vuruldu diye, Cinci şeyhi öldürmediler mi? Allah bilir ya o senden de yaşlıydı.”

Asaf lafını bitirmeden, Çelmo adeta haykırırcasına şeyhe sesleniyor:

“Bunların dinleri imanları yok. Kör, ihtiyar dinlemezler. Geçen sene dilendiğim ibrik dolusu zeytinyağını üzerime döküp tutuşturdular.”

Çelmo konuşurken sopayı kafasına yiyince diğer körler gülüşüyorlar.

“Sen sus zındık! Biz buradayken sana laf düşmez!”

Şeyh ayağa kalkıyor, düşünceli bir şekilde avluda dolaşmaya başlıyor. Körler kendi aralarında mırıldanarak şeyhin kararını bekliyorlar. Topal Mustafa'nın adamlarının şakaya gelir bir tarafı olmadığını herkesten iyi bilen Şeyh Abdullah, epey bir düşünüp kendince durumu değerlendirdikten sonra nihayet kararını veriyor:

“Haydi toparlanın! Gidiyoruz...”

Körler mırıltıyla ayağa kalkıyorlar, değneklerini taş avluda tı-kırdatıp dört bir yana koşuşturuyorlar. Şeyh, halı bir heybeyle bir köşede bağlı eşeğine yaklaşıyor, semerini sırtına vuruyor. Heybeyi de yerleştirdikten sonra semere asılı ipi çözerek körleri çağırıyor:

“Yan yana dizilin çabuk! Gün batmadan kasabaya varamazsak eşkiyaya değilse, çakallara yem oluruz. Hadi, didişmenin sırası değil!”

Şeyh Abdullah bunu söylerken Çelmo'ya bir değnek atıyor. Körler el yordamıyla birbirini bularak avluda diziliyorlar. Şeyh ipe il-mikler yapıyor ve her körün sol elini ilmiğe geçirip sıktıktan sonra ipin ucunu semere bağlıyor. Ardından semere tutunup kendisinden beklenmeyen çevik bir hareketle eşeğin sırtına biniyor. İyice yer-leştikten sonra topuklarıyla eşeğin karnını dürtüyor. Yola koyulu-yorlar...

“Hadi allaha emanet, gidiyoruz... Deeh!”

Vakit günbatımına yaklaşıyor. Eşeğin semerine bağlı on üç kör, çoğu yalınayak olduğu halde, meyilli bir arazide yavaşça ilerliyor-lar. Bir süre sonra zeytinlikten çıkıp dikenli çalılarla kaplı bir düz-lüğe giriyorlar. Bu sırada, yalınayak yürüyen Çelmo'nun ayağına diken batmış olacak ki elinde olmadan eğilip bağılıyor. Arkasından gelenler aynı ipe bağlı oldukları için Çelmo'ya takılıp zincirleme düşüyorlar. Böylece kısa bir süre düşe kalka eşeğin peşinde sürük-lenirken bağrıışmalar işitiliyor:

“Ah anam! Ayağım kırıldı oy, oy, ooyyy!” diye feryat ediyor Çelmo.

“Kalksana, niye oturdun deyyus! Ya allah!” diyor Sadık.

“Dur be! Niye çekiyorsun, Allah canını alsın da kurtul!” diye, önündekine yetiştiriyor Şahhut.

Bunun üzerine Şeyh Abdullah eşeğini durdurup geriye dönüyor ve uzun değneğini rasgele körlere indiriyor. Böylece feryatlarla küfürler birbirine karışıyor. Körlere sakınlaşınca tekrar yola koyuluyorlar.

Gün batımına doğru, sarp bir dağın yamacındaki çakaloz patikaya gelen körlere kervanı düşe kalka ve zar zor ilerliyor. Arada bir körlere biri düştüğünde Şeyh Abdullah eşeği durdurup onlara tekrar sopa çekiyor. Feryat sesleri, ne olduğu anlaşılmayan küfürler ve bağırışmalar iki dağ arasında yankılanırken güç bela ormanlık bir araziye giriyorlar. Körlere uğraşmaktan yorulan şeyhin tedirginliği gittikçe artıyor. Bu hızla kasabaya varılamayacağını anlayan Şeyh Abdullah, ormanda kuytu bir düzlüğe geldikleri sırada eşeği durduruyor.

“Çüşüş, çöööş!”

“N’oldu şeyh Abdulla?” diye koro halinde soruyorlar endişeli birkaç kör.

“Abdestim geldi” diyor Şeyh eşeğinden inerken. “Ben dönene kadar sesinizi çıkarmadan oturun dinlenin.”

Körlere itiraz etmeden oldukları yere çöküyorlar. Biri dizleri üstünde biraz yana çekiliyor, eteğini kaldırıp işiyor. Bu arada, Şeyh Abdullah körlere hissettirmeden heybesini eşeğin sırtından alıp omzuna atıyor ve patika yolda ilerlemeye başlıyor. Ne var ki, birkaç adım attıktan sonra vicdanı sızlamış gibi tekrar duraklıyor. Bir an körlere bakıp dönmeyi düşünse de sonunda kararını veriyor ve sessiz adımlarla oradan uzaklaşıyor...

Ufka yaklaşan güneş gittikçe büyüyüp kızılışıyor. Uzun süre seslerini hiç çıkarmadan tatlı, tatlı kaşınan veya ayaklarına batan dikenleri ayıklamaya çalışan körlere, şeyhin gecikmesi üzerine hafiften mırıldanmaya başlıyorlar.

“Şeyh Abdulla gecikti, başına bir şey gelmiş olmasın,” diye söyleniyor Sadık.

“Aşağıdan su sesi geliyor. Abdest almak için dereye inmiştir,” diye yanıtlıyor Şahhut.

Tekrar sessizliğe gömülüyorlar. Ormanda akşamı haber veren ocak çekirgeleri sesleri işitmeye başlıyor. Bu arada, serbest kalan eşek sıkılmış olacak ki, yolun kenarındaki otları yemek için biraz

ilerliyor ve semerine bağı körleri hafifçe sürüklüyor. Körlerin birkaçı birden bağıyor:

“Çüşüş, çüüşüş!”

“Mutlak başına bir şey gelmiştir. Epeycene gecikti yahu!” diye üsteliyor Sadık.

“Haklısın, bu işin içinde bir iş var,” diye onu destekliyor Zihni.

“Belki yardıma ihtiyacı vardır, çağıralım,” diye öneride bulunuyor Kısa.

“Deli misin, yahu? Yerimizi belli ederiz. Az daha bekleyelim, sonra allah kerim,” diye itiraz ediyor Sadık.

Çelmo olaya daha bir kuşkulu yaklaşıyor:

“Bu yezitlerin şeyhi çoktan köprüyü geçmiştir bana kalsa...”

“Yok yahu! Kaçtı mı yani?” diye dikiliyor Asaf.

“Valla belli olmaz” diyor Şahhut. “Yavaş gittiğimizi görünce, baktı ki olmayacak...”

“Kaçmadıysa nerde?” diye soruyor Çelmo “Kurt aç kalınca kendisini emziren koyunu boğazlarmış. Ben şeyhi hepinizden iyi tanırım.”

“Sen sus! Sana laf düşmez gammaz herif!” diye sinirli bir tonla Çelmo’yu susturuyor Habeş.

Habeş bunu söylerken değneğini uzatıp Çelmo’yu dürtmeye çalışıyor. Fakat değnek o sırada ayağından diken çıkarmak için eğilen Dibo’ya isabet ediyor.

“Aaahh! Kulağımı oydu deyyus!” diye bağıyor Dibo ve kendi değneğini Çelmo’nun sesinin geldiği yana savuruyor ama değnek Çelmo’ya değil, bir başkasına isabet ediyor.

Değneğin isabet ettiği kimse aynı şekilde değneğini rasgele savurunca darbimeselerde anlatılan kör dövüşü başlıyor. Aynı ipe bağlı on üç kör, ellerindeki değneklerle birbirlerini kıyasıya hırpalıyorlar. Böylece feryatlar, bağrışmalar, küfürler vadide yankılanıyor. Bir süre birbirini kıyasıya hırpalayan körler, yedikleri sopalardan bitkin düşüp oldukları yere çöküyorlar. Her biri bir tarafını ovuşturarak ağlarken kır saçlı Asaf sinirli bir tonla bağıyor:

“Kesin artık şu zırlıtyı! Topal’ın çetesi gürültüye gelip hepimizi öldürecek...”

Bunun üzerine körlerin bağrışmaları hafif iniltilere dönüşüyor.

* * *

Güneş ufukta bulutların arkasında kayboluyor. Ormanlık arazide, ağaçların altına bir alacakaranlık çöküyor. On üç kör, kaderlerine razı olmuşçasına sessizce oturup bekliyorlar. Ormanda ocak çekirgelerinin sesi tekrar yükseliyor. Körler burun çekiştirip hafifçe sızlanırken vadide, uzaktan tüfek sesleri işitilir gibi oluyor. Körler uzaktan gelen sesleri endişeyle dinliyorlar. Çelmo korkuyla söyle-niyor:

“Topal’ın adamları... Hepimizi öldürecekler! Şeyh Abdullah bizi bırakıp kaçtı.”

Bir an pürdikkat kesildikten sonra Zahir arkadaşlarına sesleni-yor:

“Ortalık serinledi, hava kararmıştır allah bilir...”

“Artık bekleyemeyiz. Başımızın çaresine bakalım,” diyor Şahhut.

“Nasıl bakacağız başımızın çaresine?” diye soruyor Zahir.

Şu gâvurun ipinden kurtulup ormanda dağılsak bizi bulamaz-lar... Bir çakı verin şu lanet ipi keselim,” diye öneriyor Şahhut.

“Dellendin mi? Şeyh Abdulla hepimizi falakaya yatırır! Hem ormanda kaybolursak bir daha toparlanamaz alimallah çakallara, sırtlanlara yem oluruz. Şeyhi beklemekten başka çaremiz yok!” di-yor Sadık.

Böylece her kafadan bir ses çıkınca, ses tonlarını gittikçe yük-seltmeye başlıyorlar:

“Gitsek daha iyi olur. Ne kadar uzaklaşırsak kârdır,” diyor Der-viş.

“Ben hiç kasabaya gitmedim, yolu bilen var mı?” diye soruyor Dibo.

“Şeyhi beklemek daha doğru, ben hiçbir yere gitmiyorum,” diye itiraz ediyor Meyyus.

“O yezidi cehennemin kapısında beklersin inşallah!” diye kızıyor Şahhut.

“Yaklaş da seni ben cehenneme göndereyim. Gel, deyyusun ev-ladı gel!” diye meydan okuyor Meyyus.

Meyyus, kazara başka birini vurmamak için, bu kez diğerlerinin üzerinden Şahhut’a uzanmaya çalışıyor. Diğer körler tepelerine çı-kan Meyyus’u iteliyorlar.

“Höşş hööşş! Nereye? Kafanı kırırım mı, şimdi?” diye tehdit edi-yor Dibo ve tekrar sopasını havalandırıyor.

“Hava kararmıştır, karanlıkta yolumuzu bulamayız,” diyor İkko.

“Sana çıra yakarsam o patlak gözlerin daha iyi görür belki” diye çıkışıyor Keleş.

“İt oğlu it! Allah sana beterini versin!” diye küfürle karşılık veriyor İkko.

Körler birbiriyle dalaşarak tekrar kavga etmeye başlıyorlardı ki Asaf sesini yükselterek araya giriyor:

“Susun, susun! Birbirimizi hırpaladığımız yetmedi mi? Şeyh kaçmış da olsa, nihayet aramızda gözleri gören biri var!”

Bu haber üzerine hepsi birden kulak kabartıp Asaf'ın ne diyeceğini merakla bekliyorlar.

“Yani eşek kör değil! Anladınız mı şimdi?”

“Vallahi doğru, nasıl da önceden aklımıza gelmedi.” diye seviyor Kısa.

“Zaten tutunduğumuz ip eşeğe bağlı değil mi? Sürüp peşinden gidelim,” diyor Derviş.

Körler buldukları çözümden memnun ayağa kalkıyorlar. Eşegin arkasında ilk sırada giden Çelmo, değneğiyle eşeği dürtüp kendinden emin bir sesle bağırıyor:

“Deeh!”

Ormanlık araziden geçen dar ve çakaloz patikada on üç kör eşeğin peşinde sessiz sedasız yol alırken, güneş artık koyu maviye çalan tepelerin ardına kayıyor. Tembelce yürüyen eşeğin peşinden hafif bir yokuşu tırmanan körler, ormanlık arazinin sonunda inişe geçip bir derenin başına geliyorlar. Suyu gören eşek, derenin kenarına gelince zınk diye duruveriyor. Eşegin hemen arkasında giden Çelmo, hayvanın kaba etine sağlı sollu birkaç sopa indirip olanca sesiyle bağırıyor:

“Çuuh!”

Sopayı yiyen eşek yana kaçmaya çalışıyor. Asaf tekrar eşeği dürtüyor. Eşek havaya çifte atıp bir bu yana bir o yana kaçmaya çalışıyor. Körler ne yapacaklarını şaşıyorlar. Eşeği dürtüp bağarmaktan başka ellerinden bir şey gelmiyor. Körlerin bağırışlarından ve yediği sopalardan canı yanan zavallı eşek can havliyle dikenli çalılarla kaplı bir yamaca sapıyor ve semerine bağlı iple çektiği öndeki üç körü peşinden sürüklüyor. Körler eşegin çektiği yönde gitmeye direnseler de fayda etmiyor. Eşek canhıraş bir şekilde yamacı tırmanırken körlerden kimi dikenlere takılıyor, kimi düşüp yerde

sürükleniyor. Körler sürüklenip dikenlere takıldıkça daha yüksek bir sesle bağışıyorlar:

“Çüşüş, çööüş! Yezidin eşeği, aah... Aman, aman, aman yandım!” diye feryat ediyor Şahhut.

“Of aman ayaklarım, ayaklarım gitti!” diye bağııyor Keleş.

“Çüşüş, çööüşüş! Durdurun şu yezidin eşeğini yahu! Alimallah bizi parçalayacak” diye bağııyor Kısa.

Eşek, körleri dikenli çalılar arasında epey bir süre dolaştırdıktan sonra kendine göre bir yol bulup ilerliyor. Körler düz bir yola çıkınca sakinleşip ormanın alaca karanlığında hiç ses çıkarmadan nereye gittiklerine dair hiçbir şey düşünmeden eşeği takip ediyorlar. Körlerin rehberi, yanılmaz hayvani güdülerine dayanarak epey uzun ve bir o kadar da meşakkatli bir yolculuktan sonra nihayet dergâha geri geliyor. Dergâhın açık kapısından giren eşek, görevini yerine getirmiş başarılı bir rehber edasıyla avlunun tam ortasında duruyor.

Körler dergâha geri geldiklerini ancak avluya girdikleri sırada idrak edebiliyorlar. Bu sırada kendilerini bekleyen tehlikeyi içgüdüleriyle hissetmiş olacaklar ki, nefeslerini tutarak birer heykel gibi avlunun ortasında dikiliyorlar. O gece dergâhta karargâh kuran Topal Mustafa'nın haydutları, eşeğe bağlı körlerin dergâha girişini hiç ses çıkarmadan izledikten sonra kahkahalarla gülmeye başlıyorlar.

Ertesi gün, ön üç kör dilencinin dergâhta yakıldıkları haberi civar köy ve kasabalara yayılıyor...

Polen

Sözlü edebiyata ait bir anlatının tarihini ve kime ait olduğunu söylemek çok zordur. Dilden dile, kuşaktan kuşağa anlatılırken, ulaştığı her zamana ve her kültüre mal edilir. Ama bu mal oluşunun değerini asla düşürmez. Her anlatılışında, anlatıldığı dilden ve kültürden yeni bir nefes alarak zamanda yolculuğuna devam eder...

Aktarmak istediğimiz bu anlatı, insanlık tarihinin başlangıcında, henüz yazının icat edilmediği ve hikâyelerin dilden dile anlatıldığı bir çağda cereyan etmiş olabilir. Yahut Sümerler zamanında, Uruklu iki dost arasında yaşanmıştır. Belki Eski Mısır veya Roma'da, belki de Fenikeli iki korsanın hikâyesidir. Buna karşılık, usta bir anlatıcının hayal ürünü olması da muhtemel...

Hikâyemizin yaşanmışlığından çok, insana özgü oluşu önemlidir. Çünkü bilerek yahut tasarlayarak kötülük yapmak, sadece insanların becerebildiği, insana özgü bir yetenek ister. Bir insan olarak hikâyemizin hiç yaşanmamış, usta bir anlatıcının hayal ürünü bir insanlık dersinden ibaret olmasını dilerdik. Ne çare ki, hikâyeleri güçlü kılan da olabilirliği...

* * *

Gerçek adlarını bilmiyoruz. Nereli olduklarını, birbirine hangi dilde hitap ettiklerini de. Ama yöremize mal edilen hikâyemizde birinin adı Hacı Kadir, diğerrinin ise Ali Sait...

Her biri kendi çapında kaçakçılık yapardı. Sınırın bir yanından öte yanına, öte yanından bu yanına çarşının arz ve talebine göre mal taşırlardı. Bu mal, bazen bir hayvan sürüsü, kırılmış yün veya bohçalar dolusu kumaş, bazen da dantel boncuğu, esans, kahve, baharat veya yaldızlı işlemeli Çin imalatı kahve fincanları olurdu. Fakat hiç kolay değildi sınırdan mal kaçırmak. Sınırdaki mayınlı tarlalar vardı. Pusuya yatan askerler, bir de alçakça ihbar edilme tehlikesi vardı. Birini çekemeyen yahut birine garezi olan, kin tutan, eğer kininin ateşini söndürmeye bileğinin gücü yetmezse, o zaman kemiği olmayan dilinin gücüne başvurur ve garezlisini ihbar ederek, asla huzur vermeyen kininin ateşini söndürürdü. İnsanın şansı çok yaver gitmezse can pazarına dönüşürdü sınırlar. Sınırdaki vuruşların cesedine kimseler de sahip çıkmazdı çoğu kez...

Dostun iyisi zor zamanda belli olur derler. Onlar da zor bir günde bellediler birbirini. Ve biri ötekini tanımadan, ölüm gibi acımasız bir düşmana karşı arka çıkmışlardı birbirine. O sıra kör bir kurşun Hacı Kadir'in omzunu delivermişti. Hacı Kadir'i can pazarında yalnız bırakmamıştı Ali Sait. Can borçluydu Hacı Kadir. Ali Sait onu taşırken, borcunu mutlaka ödeyeceğine dair defalarca yemin etti. Oysa Ali Sait borç düşünmüyordu. Ona göre, iyilik yapmaya fırsat bulan herkes o fırsatı değerlendirmeli. Çünkü iyilik yapmak zor, kötülük yapmak kolaydı. İşte şimdi de eline geçen iyilik yapma fırsatını değerlendiriyordu Ali Sait...

Bu olaydan sonra kardeşten de öte arkadaş oldular. Yedikleri içtikleri ayrı gitmedi bundan sonra. Kısa zamanda arkadaşlıkları dört bucağa yayıldı, insanlar arasında darbu mesel oldu. Ali Sait'in köyünde Hacı Kadir'i tanımayan, Hacı Kadir'in beldesinde de Ali Sait'i takdir etmeyen kimse yoktu. Ama hayatta insana özgü olan kusursuz, eksiksiz ve mükemmel bir şey olmadığı gibi, bu arkadaşlık da mükemmel değildi ve darbu meselde bilinmeyen eksik bir yönü vardı.

Hacı Kadir can borçluydu arkadaşına. Mantıksız gururu borcunu ödemeye zorluyordu. Ali Sait de arkadaşının borcunu ödemek için fırsat kolladığını görüyordu. Bundan hoşnut değildi, ama pek aldırıyordu. Hacı Kadir'i geceleri uyku tutmuyordu oysa. Bu saplantısından kurtulmak için Ali Sait'in büyük bir derde düşmesini diliyordu. İşte o zaman ispat edecekti kendini. O zaman borcunu ödeyip yükünden kurtulacaktı. Ama sabırsız insanlar için zaman durgun olur, akmaz bir türlü...

Gel zaman git zaman, iki can arkadaşı bir gün kafa kafaya verip hayatlarını tamamen değiştirecek bir plan yaptılar. Böylece taşı-mada hafif, ama pahada ağır mallardan oluşan bir parti taşıyacak-lardı. Elllerinde ne varsa bu partiye yatırdılar. Hayatları boyunca risk altında yaşamaktansa son kez esaslı bir şekilde riske girip ka-çakçılıktan kurtulmak vardı. Ne de olsa kaçakçılık çok saygın bir meslek değildi. İşler iyi gider de bu partiden sağ salım dönülürse, hayat bambaşka olabilirdi.

Sınır dışına götürülecek mallar hazırlandı. Gitmeden bir gün önce, iki arkadaş çok geç saatlere kadar yiyip içtiler, her biri nispe-ten güzel bir dilberin koynunda sabahladı. Sabaha karşı, hamamlar kadın matinesine geçmeden hemen önce, hamama gidip bir güzel yıkandılar. Usta bir tellak vücutlarını keseleyip defne yağıyla ovdu. Yeniden dünyaya gelmişler gibi evlerine gittiler. Her biri deliksiz bir uykuya daldı. İkindiye doğru uyandılar. Yakınlarıyla gizliden gizliye vedalaştılar ve akşama doğru yola koyulmak üzere bir ara-ya geldiler.

Gece boyunca yol aldılar. Ertesi sabah gün ışımadan geldikleri sınıra yakın bir köyde, her zamanki gibi, Vahit Abbas'ın evinde konakladılar. Vahit Abbas onları beklediğinden hemen avlu kapı-sını açıp katırlarını bağladı, yüzlerini yıkamaları için bir ibrikten ellerine su döktü. Ardından hep birlikte sabah sofrasına oturdular. Kahvaltıdan sonra Vahit Abbas onlara birer sigara sardı. Kaçak si-garalar, kaçak çay ile tüttürölüp ciğerler bayram ettirildi. Nihayet, güneş bir hayli yükselmişken, toprak evin ikinci katına çıktılar ve onlara ayrılmış odada serili kalın yün yataklara yayılıp uyudular. Vahit Abbas her zaman olduğu gibi, yorgun katırları suladı, yem-lerini verdi ve misafirlerinden kimseye bahsetmedi. Kimse de ona bir şey sormadı. Sınıra yakınlığından dolayı, köyün her hanesinin bu türden misafirleri olurdu zaten. Bir şeyi merak edip sormak ola ki şüphe çekerci. Bu yüzden kimse kimseye bir şey söylemez, kimse kimseye bir şey de sormazdı.

İkindiye doğru Ali Sait uyandı. Sepet gibi kamyandan örölü tuva-lette ihtiyacını giderip elini yüzünü yıkadıktan sonra, Vahit Abbas ile oturup çay içtiler. Vahit Abbas'ın küçük kızının bağdan top-ladığı incirlerden birkaç tane yedi Ali Sait. Vahit Abbas bu kez çok düşünceli görmüştü Ali Sait'i. Aralarında eskiye dayanan bir samimiyet vardı. Ama buna rağmen, Vahit Abbas mecbur kalma-

dıkça soru sormaz, bilmemesi gerekenleri bilmek istemezdi. Bu kez merakını yenemeyip üstü kapalı bir şekilde sordu:

“Uykunu alamamış gibi bir halin var, hasta filan değilsin ya?”

“Yo, iyi uyudum valla... Velâkin...” diye, derin iç çekti, sonra dudaklarını büküp dertli, dertli başını önüne salladı Ali Sait.

“Senin canını sıkın bir şeyler var anlaşılan.” Vahit Abbas Ali Sait’e hafifçe eğilerek sesini kısıtı ve nasihat verir gibi “Gönül işi ise, gönül ferman dinlemez haa...”

“Deli misin be Vahit, düze çıkmadan bulaşır mıyım? Velâkin nasıl anlatsam,” diye tekrar iç çekti Ali Sait.

Vahit Abbas üstelememek için kısa kesti:

“Bilmemem gerekiyorsa boş ver, anlatma...”

“Öyle değil be Vahit! Canım sıkın olmasına sıkın, ama ne olduğunu bilsem vallahi anlatacağım. Anlatırsam kendim rahatlarım hiç olmazsa...”

“İşte şimdi meseleyi anladım, Ali Sait kardeş... Dert etme, bırak her şey kendi mecrasında aksın... Hele bir Hacı uyansın, karnımızı güzelce bir doyuralım, o zaman kendine gelersin. Bak hele, ne diyeceğim. İstersen yemek öncesi bir fırt aslan sütü iç. Kerata iştahını açar, hem iyi efkâr dağıtır. He mi?”

“Valla iyi dedin Vahit ağabey.”

“Dinime iki kez damıtmıştım.” Vahit Abbas ötede oynayan altı yaşlarındaki kızına seslendi:

“Kızım! Git ananı çağır, bura gelsin çabuk. Babam seni istiyor de...”

Küçük kız ayağa kalktı. Annesinin olabileceği bir yön saptayıp o yöne döndü ve olanca sesiyle bağırdı.

“Anne! Babam seni istiyooo!”

İki adam kızın annesini bu şekilde çağırışına güldüler. Bu sırada, insanın içini ferahlatan mis gibi bir tandır ekmeği kokusu Vahit Abbas’ın ev avlusunu kapladı. Hemen ardından avluya, başında buğday sapından örme bir sini tandır ekmeği ile Vahit Abbas’ın karısı girdi. Vahit Abbas ayağa kalkıp karısının yanına gitti ve sofraya kurması için gereken talimatı verdi.

Hacı Kadir uyandığı sırada Ali Sait, Vahit Abbas ile şap sıvalı terasta serili bir hasırın üzerinde, şap örme bir sininin arkasında oturuyorlardı. Sinide yarılanmış iki rakı bardağı ile dört tane taze tandır ekmeği ve kalaylı bakır tabakta ezilmiş bir topak pişmiş çö-

kelek vardı. Ayrıca kalaylı tabaklardan biri dilimlenmiş domates ve salatalık ile doluydu. Yanlarında ise yarısından biraz fazlası ev işi damıtma rakıyla dolu, iki buçuk litrelik kulplu bir damacana duruyordu.

Hacı Kadir terasa çıkar çıkmaz eylül sıcaklığında yayılan anason kokusunu aldı. Gün ortasında demlenmeye başlayan arkadaşına yaklaşırken şakacıktan sitem etti:

“Ooo maşallah... Bizimkiler demlenmeye başlamış bile...”

Hacı Kadir’in şakasına karşılık Vahit Abbas neşeli bir ses tonuyla bağırdı:

“Valla kaynanan seni çok sevecek yahu. Gel hele gel. Sen de bir fırt iç. Dinime iki kez damıtmıştım mereti. Sen nasıl buldun Ali kardeş?”

Ali Sait soruya gülümsemekle yetindi. Hacı Kadir ise esneyip gerindikten sonra sofraya yaklaştı, Ali Sait’in bardağından bir fırt alıp arkasından iki dilim domatesi peş peşe yutuverdi ve arkasından beğendiğini ifade eden bir şekilde dudak büktü. Kendi damıttığı rakının misafirlerinin hoşuna gitmesine sevinen Vahit Abbas karısına seslendi:

“Amcakızı! Bir bardak ver, Amcakızı!”¹

Kadın koşar adımlarla anında bir bardak yetiştirdi. Vahit Abbas karısının koşarak gelişinden memnuniyetini belirtme gereği duydu:

“Bizimki tazı gibi maşallah...”

Bu laf üzerine üçü birden hafifçe gülüştüler. Vahit Abbas, bardağı su ile çalkaladı. Ağzı kuru bir incirle tıkalı damacanadan yarısına kadar rakı boşalttıktan sonra geri kalanını kalaylanmış bakır tasta buz gibi su ile doldurdu ve Hacı Kadir’e uzattı. Hacı Kadir bardağı alır almaz dibini tasta tıkırtatıp dudaklarına götürdü, bir dikişte neredeyse yarılardı. Arkasından intikam alıyormuş gibi sofraya saldırdı. Sap örme sininin üzerinde ne varsa bir anda silip süpürdü. Sanki bir rüzgâr esmiş sinidekileri uçurmuştu. Neden sonra Ali Sait’e başını dönüp kısa bir süre baktı. Bakarken ağzında çiğnediği salatalığın gıcırtısı düşünmesini rahatsız ediyormuş gibi çiğnemeyi kesti. Ali Sait’in keyifsiz hali atmacanını andıran gözünden kaçmamıştı. Sonra yarım çiğnenmiş lokmasını birkaç kez yutkunarak yuttuktan sonra Ali Sait’e seslendi:

“Sen ne zaman uyandın Aliş?”

¹ Olayın geçtiği yörede, kayınbabalara “Amca” diye hitap edilir.

“Bir yarım saat oldu herhal.” Ve cevabını Vahit Abbas’a doğru-
lama gereği duymuş olacak ki ona döndü. “Olmadı mı?”

“He, bir yarım saat oldu işte, aşağı yukarı.” diye onayladı Vahit Abbas.

Hacı Kadir olumlarcasına başını salladı. Sonra kısık gözlerle Ali Sait’i ilk defa görüyormuş gibi uzun, uzun süzerek sordu:

“Seni hiç böyle görmemiştim Aliş.” Ali Sait cevap vermeyince, aynı ses tonuyla konuşmaya devam etti Hacı Kadir. “Bana bak! Benden saklama, içindeki korkuyu atamıyorsun değil mi?”

Hacı Kadir’in bu lafı üzerine Ali Sait gülümseyerek başını iki yana salladı:

“Cık, cık, cık... Yok, be Hacı! Sen beni tanıman mı? Gözüm kör olsun ölümden bir gram çekiniyorsam!”

“Elbette tanırım bre Aliş. Lakin ölüme meydan okumak başka, içindeki korkuyu atamamak başka, allahını seveyim...”

Üçü birden sustular. Ali Sait, aynı gülümsemeyle rakı kadehini kaldırıp tokuşturmak için Hacı Kadir’e uzattı. Bir an göz göze geldiler. Ali Sait Hacı’ya göz kırptı. Öteki kadehini kaldırınca, Vahit Abbas da kadehini kaldırdı. Üçü birden kadeh tokuşturup içtiler. Hacı Kadir ağzına attığı çökelek kırıntısını yuttuktan sonra sakın bir sesle konuşmaya başladı:

“Dinle, Aliş... Kendini iyi hissetmiyorsan Vahit benimle gelir. Kismetse on güne kalmaz döneriz. Çok samimi söylüyorum, sen burada kal. Ne dersin Vahit abey? Payına düşeni de veririz elbet...”

“Valla ben gelirim. Ali Sait kardeş, biz dönene kadar burada kalmanda bir ayıp yok. Remziye senin bacındır.”

Ali Sait bu sözlere içerlendi ama kendine özgü bir üslupla karşılık verdi.

“La havle velâ kuvvete illa billâh... Kardeşim siz aklınızı peynir ekmek ile mi yediniz? Bir şeyim yok Hacı. Sahiden bir şeyim yok! Sefer öncesi biraz tedirginim o kadar... Sen tedirgin değil misin, alla isen? Sen değil misin, her yolculuk öncesi içimi bir titreme alır da hiç dışarıya belli etmem diyen?”

“Tamam, Aliş. Kızmana gerek yok, bu bir teklifti sadece. Anca beraber kanca beraberiz, oldu mu?”

“Tabii ki de oldu Hacı. Olursa ancak böyle olur işte. Hadi şerefe!”
“Şerefe...”

Üçü birden kadehleri tokuşturup bir dikişte diplediler. Bundan sonra önemli bir mevzu açılmadı. Akşam yemeğine kadar evin arkasındaki zeytinlikte dolaştılar. Havadan sudan konuştular. Akşam yemeğini günbatımında yedikten sonra katırlar avludan çıkarıldı. Vahit Abbas ile vedalaşıp yola koyuldukları zaman, köy kadınları gruplar halinde omuzlarında çömlek testilerle evlerine su taşıyorlardı...

* * *

İki arkadaş hiçbir zorlukla karşılaşmadan sınırı geçip götürdükleri taşımada hafif, ama pahada ağır malları çok önceden sipariş veren müşterilerine istedikleri fiyata verdiler. Orada vakit kaybetmeden bir araçla Suriye ile Lübnan arasında bir tür serbest bölge olan Arida'ya geldiler. Arida çarşısında alışveriş yapar gibi bir süre dolaştıktan sonra başka bir araca binip Beyrut'a uzandılar. O gece, Beyrut'ta tanıdık bir otelde kaldılar. Ertesi gün Arida'ya dönmeye hazırlanırken bir iş teklifi aldılar. Bir balıkçı teknesiyle Beyrut'tan İskenderiye'ye beyaz mal götüreceklerdi. Teklifi iyice oturup düşündüler, bazı tanıdıkların vasıtasıyla iş sahibi hakkında bilgi edindiler. İşveren güvenilir adamdı. Taşınacak mal epey büyük bir meblağ ettiğinden onları yem olarak kullanma ihtimali olası değildi. Teklifi kabul ettiler. Güvenceler verildi, anlaşmalar yapıldı. Yola koyuldular. Deniz yolculuğu epey rahat geçti. Önceden anlaşmalı bir iki sahil korumadan başka hiçbir engelle karşılaşmadan malı İskenderiye limanına bıraktılar. Dönüş yolu daha da kolaydı. Kolay olması bir yana, gayet keyifliydi. Nihayet tekrar Beyrut'a vardılar. Kefillerin payı verildikten sonra kuruşu kuruşuna paralarını aldılar. Ziyafet çekip güzelce bir eğlendiler. Renkli hatıra fotoğrafları çektiler. En sonunda taşınması çok kolay ufak tefek hediyelerle tekrar Halep'in yolunu tuttular.

Halep'e varır varmaz eldeki bütün paralarını altın sikke ve pahalı mücevherlere çevirdiler. Her biri sikke ve mücevherlerini keme-rine diktirdi. Hacı Kadir daha Beyrut'a gitmeden önce, iki tane tam otomatik dokuzlu parabellum sipariş etmiş, ancak Ali Sait silah almak istemeyince, tabancalardan birinin siparişini iptal etmek zorunda kalmıştı. Şimdi ise yağlı ambalajında tabancası da gelmişti. Ali Sait'in huzursuzluk nöbetine rağmen kendini iyi hissediyordu Hacı Kadir...

Artık dönüş vakti gelmişti. Öğleden sonra, sınır kasabası Maar-ra'ya geldiler. Sınırın öbür tarafında olduğu gibi, bu tarafında da devamlı konakladıkları Abu Merdas'a geldiler. Abu Merdas onları çok iyi karşıladı. Sofra kurarken katırlara çocukları gibi baktığını söyledi. Bir çırpıda yemeğini yiyen Hacı Kadir, bir sigara sarıp yak-tı. Abu Merdas'a teşekkür ederek durumu izah etti:

“Dinle Abu Merdas” dedi Hacı Kadir, sigara yaktığı kibrit çö-püyle dişlerini karıştırarak. “Biz bu işe bir süre ara vereceğiz. Sen katırları elden çıkar, zaten onlara ihtiyacımız yok. Anlayacağın boş gidiyoruz. Hem sınırı katırlar olmadan geçmek daha kolay.”

“Anladım Hacı Kadir. Demek sizi özleyeceğiz... Katırlara gelin-ce...”

“Hemen iyi bir alıcı bulamayız diyeceksin,” diye Abu Merdas'ın sözünü kesti Hacı Kadir.

“Doğru. Katırlara gerçek fiyatlarını verecek birini bulmak zaman alacak...”

“Vaktimiz yok Abu Merdas. Bugün sınırı geçmek istiyoruz. On-ları kaçsa satarsan sat.”

Şu ana kadar sakince yemek yiyip konuşulanları dinleyen Ali Sait, su dolu bakır tası dudaklarına götürüp kana, kana su içtikten sonra Abu Merdas'a seslendi:

“İstersen şöyle yapalım, Abu Merdas. Zaten sana bir miktar bor-cumuz var. Katırlar sana kalsın, sen istediğin zaman onları istedi-ğin fiyata satarsın...”

“Böylesi de olur,” diye onayladı Abu Merdas. “Ama sizin borcu-nuz iki katır etmez, üzerine para vermem lazım.”

Hacı Kadir de bu çözümü beğenmişti. Ne de olsa katırlara ihtiyaç yoktu artık. Abu Merdas'a nakit bırakmaktansa, katırları bırakıp üstüne para almak daha mantıklı. Aslında para almasalar iyi olur-du, ama iki katır çok fazla diye düşündü Hacı Kadir ve Abu Mer-das'ın teklifini kabul etti.

“O halde bildiğin gibi yap Abu Merdas. Borcumuzu düş, sonra da gönlünden ne gelirse ver. Aramızda fark etmez zaten...”

“Olur, olur... Gerekirse katırları bir bilene değerlendiririz...”

“Yok yahu!” diye lafını kesti Hacı Kadir. “Ne gerek var Abu Mer-das... Dedik ya, aramızda değil... Sen en iyisi bize bir kahve yap içelim...”

Kahveler içilirken Abu Merdas kendi kendine mırıldanarak parmaklarıyla bir hesap yaptı, sonra da duvara gömülü dolaptan içinde para olan bir kutu çıkardı. Kutuyu açtı, içinde bulunan TL cinsinden banknotları saydı. Sonra tekrar mırıldanarak bir hesap yaptı ve TL banknotlara bir banknot Suriye lirası ekleyip Hacı Kadir'e verdi. Hacı Kadir parayı aldı, içinden Suriye lirası olan banknotu aldı ve Abu Merdas'a iade etti. Sonra da diğerlerini hiç saymadan Ali Sait'e uzattı.

"Bunlar sende kalsın Aliş. Ben senden fazla harcama yaptım..."

"Amma yaptın bre Hacı! Kalbimi kırıyorsun valla..."

"Hoppala... Bak Aliş!" diye hafiften kızdı Hacı Kadir. "Eğer bu parayı almakla kalbin kırılıyorsa..."

"Yok, be Hacı! Paraya bir şey demedim de 'senden fazla harcama yaptım' demen hoşuma gitmedi. Aramızda ne zaman böyle ince hesaplar yaptık alla isen?"

"Doğrusun Aliş, aramızda hiç böyle hesap olmadı," diye gülerek havayı yumuşattı Hacı Kadir. "Sen de her şeyde bir şey bulmasan olmaz mı, yani?"

Üçü birden gülüşüler. Abu Merdas bağda bir gezinti yapmayı önerdi. Kabul ettiler. Kahveler içildikten sonra bağda dolaşarak havadan, sudan konuştular. Bir sürü asmanın üzümlerinin tadına baktılar. Abu Merdas yakında üzümleri toplayıp nasıl rakı damıtacaklarını, hangi üzüm çeşidinin şaraba daha elverişli olduğunu ballandırarak anlattı. Eve dönmeden önce, Abu Merdas yanına aldığı küçük kamış sepeti üzümle doldurup evin yolunu tuttular.

Eve vardıklarında hava kararmaya başlamıştı. Abu Merdas, akşam döşediği sofa ile misafirlerine ne kadar değer verdiğini dışa vurmaya çalışır gibiydi. Eşi Um Merdas, hamarat birkaç komşu kadınla akşam sofrasının yemeklerini pişirmek için gün boyunca çabaladılar. Yemekler de bunca çabaya değdi doğrusu. O akşam bazı komşu ve akrabalar da yemeğe katıldılar. Misafirlerin sabaha karşı yola çıkmaları gerektiğinden yemek faslı erken bitti. Konu komşu iyi geceler dileyerek evlerine dağıldılar...

İki arkadaş, lezzetli yemeklerden ve tatlı sohbetten sonra, Abu Merdas'a saat dört dolaylarında yola çıkacaklarını, buna göre de saat üç buçukta uyanmalarının uygun olacağını söyleyerek yatak

odasının yolunu tuttular. Ali Sait uzanır uzanmaz deliksiz bir uykuya daldı. Oysa bu kez Hacı Kadir çok düşünceliydi. Uzandığı yerde sağa döndü, sola döndü uyku tutmayınca da dışarıya çıktı. Bir sigara sardı. Aklına tabancası geldi. İçeriye girip eşyalarının bulunduğu küçük torbadan çıkardı, tekrar dışarıya çıktı. Şarjörünü çıkarıp mermilerini boşalttı, yerine taktı. Mermileri saydı. Şarjörü çıkarıp mermileri yerlerine yerleştirdi, tekrar taktı... Hacı Kadir tabancayla ne kadar oynadığını ancak uzaktan bir çalar saatin sesini işitince fark etti. Hemen içeriye girip tabancayı torbaya koydu ve bir sigara sarıp yatağının üzerinde içmeye başladı. Henüz bir iki nefes çekmişti ki, Abu Merdas kapıyı tıkırdatarak içeriye girdi.

“Sabahın hayırlı olsun, Hacı Kadir,” dedi Abu Merdas, sakın bir sesle “Maşallah, uyandın mı?”

“Hiç uyumadım ki, Abu Merdas,” diye yakındı Hacı kadir ve sigarasından derin bir nefes alarak devam etti. “Bir türlü uyku tutmadı, çıldıracak gibi oldum.”

“Hayırdır inşallah. İstersen yarına kalın, Ali Sait’i de uyandırmayalım. Böyle yorgun gitmen doğru değil...”

“Olmaz Abu Merdas. Bir şeye karar verildi mi, yapılmalı. Bugüne kadar hiçbir kararımdan vazgeçmedim. Bu bir ilkedir. İlkeler bozulursa ilke olmaktan çıkar.” Bu sırada mışıl, mışıl uyuyan Ali Sait’in yanına gelip hafifçe omzunu sarstı. “Aliş, kalk Aliş! Sabah oldu...”

“Siz giyinene kadar kahvaltılık bir şeyler hazırlatayım, çayı demlediydim zaten...”

“Kahvaltıya gerek yok, Abu Merdas. Ev halkını ayaklandıрма bu saatte, çay içsek yeter...”

“Sen bilirsin,” diye mırıldandı Abu Merdas ve kapıdan çıkarken ekledi. “Küçük bir sepete biraz üzüm, biraz da peynir ekmek koydum. Hani yolda acıkırsanız...”

Hacı Kadir cevap olarak başını sallamakla yetindi. Ali Sait yatağında oturmuş uyku sersemliğinin geçmesini bekliyordu. Hacı Kadir giyinip çıkarken tekrar Ali Sait’e seslendi:

“Tekrar uyuma Aliş. Vallahi uyandırmam, burada bırakır giderim...”

Ali Sait’in cevabı uzun, uzun esnemek oldu.

Hacı Kadir avluda bir iskemleye oturmuş çayını içiyordu. Sinirli-liği geçmemişti. Ali Sait geldiği zaman onun yüzüne bakmadı bile.

“Hayırlı sabahlar,” dedi Ali Sait ve o da bir sandalyeye oturdu.

“Hayırlı sabahlar, hayırlı sabahlar!” diye neşeli bir sesle cevap verdi Abu Merdas doldurduğu çay bardağını uzatarak.

Ali Sait çayını içmeye başlarken Hacı Kadir bardağını bitirmişti bile. Abu Merdas ona sormadan bardağını alıp bir daha doldurdu. Bu arada bir sigara yakan Hacı Kadir ayağa kalktı, bardağını bir iki adım ötede içmeye başladı. Bu sırada bardağını bitiren Ali Sait yaklaştı.

“Yolcu yolunda gerek Hacı” dedi ve Hacı ses çıkarmadan ekledi. “Gün doğmadan sınırı geçelim bari...”

Hacı Kadir başını salladı, branda bezinden yapılmış küçük avcı çantasını omzuna astı. Biraz sonra Abu Merdas ile evden çıktılar. Sessizce kasaba sokaklarında yürüdüler. Evlerin tenhalaştığı yerde kasaba çıkışında, diğerlerinden iki-üç adım önde giden Hacı Kadir durdu, arkasına döndü:

“Abu Merdas,” dedi, sakın bir sesle. “Sen artık eve dön, buraya kadar yeter.”

“Siz bilirsiniz,” diye kabul etti ve vedalaşmak için elini uzattı, Abu Merdas. “Hadi, allah sizinle olsun.”

El sıkışıp iki kez yanaktan bir kez omuzdan öpüştüler. Abu Merdas taşıdığı yolluğu Ali Sait’e uzattı. Ali Sait içinde ekmek, peynir ve üzüm sarılı bez mendili aldı. Çocuksu bir gülümseme ile Abu Merdas’a baktı:

“Sağ ol Abu Merdas. Kismetse bir daha görüşürüz...”

“Elbette! Allah kismet ederse görüşeceğiz. Allah sizinle olsun...”

Hafif yokuş olan eskimiş asfalt yolda yürüdüler. Yokuşu çıkana kadar Abu Merdas yerinden kıpırdamadan arkalarından baktı. İnişe geçtiklerinde Ali Sait geriye dönüp baktı. Abu Merdas’ı görünce hiç şaşırmadı. Elini kaldırdı ve ona “git artık, git” anlamında bir jest yaptı. Abu Merdas ta elini kaldırıp onları selamladı ve kasabaya doğru yürümeye başladı...

İki can arkadaşı hiç konuşmadan saatlerce yürüdüler. Katırları olmadığı için jandarmanın pek uğramadığı dik bir kanyon seçip hiçbir engelle karşılaşmadan sınırı geçtiler. Hacı Kadir hep birkaç adım önden gidiyordu. Arada bir başını arkasına çevirip Ali Sait’e kaçamak bir bakış fırlatıyor, ardından ciğerlerini patlatacak kadar havayla doldurup avurtlarını şişirerek boşaltıyor ve hızlı adımlarla yoluna devam ediyordu. Ali Sait onun sıkıntılı durumunu fark et-

mişti. Ama her zamanki gibi, o anlatana kadar hiçbir şey sormak istemiyordu...

Güneş bir hayli yükselmişti. Bazen kaybolan, bazen üzerinde su sineklerinin uçuştığı küçük birikintiler oluşturan hafif su sızıntısının aktığı çakaloz bir derenin kenarında epey yürüdükten sonra Ali Sait sessizliğini bozdu:

“Hacı!” diye seslendi. Hacı Kadir ya duymadı ya da duymamış gibi yoluna devam etti. Ali Sait sesini yükseltti. “Hacı!”

Hacı durdu. Terden sıırıslıkam olmuştu. Geriye dönüp Ali Sait’e suçlu, suçlu baktı. Ali Sait yorulmuştu. Hacı Kadir’in yanına yaklaştı, gözlerinin içine baktı.

“Hacı, n’oluyor alla isen?” diye sitem etti Ali Sait.

Hacı Kadir cevap vermeden derin bir iç çekti. Bir an öylece bakıştılar. Hacı Kadir, her nedense bakamadı arkadaşının gözlerine, bakışını kaçırdı. Ali Sait anlam veremedi Hacı’nın bu tuhaflığına.

“Ayaklarımda derman kalmadı, biraz dinlensek günah mı olur yani?” diye tekrar sitem etti Ali Sait.

“Ben yorulmadım mı sanıyorsun?” diye soruya soruyla karşılık verdi Hacı Kadir, homurtulu bir sesle.

“Ben de onu söylüyorum Hacı! Şuracıkta biraz oturalım terin kurusun. Baksana sıırıslıkam olmuşsun...”

“Doğru ya,” diye onayladı Hacı Kadir ve işaret parmağını çengel yaparak alnında biriken teri silip elini silkeledi. “Oturalım Aliş, oturalım!”

Dere kenarından biraz uzaklaşıp çalılıkların ve tek tük ağaçların bulunduğu kayalık bir yere geldiler. Her biri bir kayaya sırtını verip karşı karşıya oturdular. Ali Sait beze sarılı üzüm ekmeği açtı ve Hacı Kadir’in rahatça uzanacağı bir yere koydu.

“Elini uzat Hacı, sen de kahvaltı etmedin,” dedi Ali Sait ve bir parça ekmekle küçük bir salkım üzüm aldı.

Hacı Kadir başını sallayıp arkadaşını onayladı. Tekrar işaret parmağını çengel yaptı ve aln terini paspasladı. Sonra eli matarasına gitti, hafifçe salladı. Bu sırada Ali Sait, ona kendi matarasını fırlatmıştı. Ani bir refleks ile Hacı Kadir matarayı havada yakaladı. Birazını içti ve kapağını kapatarak aynı yolla iade etti. Sonra bir salkım üzüm kendisi de aldı ve iştahsız bir şekilde yedi. Bu sırada Ali Sait hep onun gözlerinin içine bakıyor ne olduğunu anlamaya ve en azından konuşmasını sağlamaya çalışıyordu. Ama nafile.

Üstelik Hacı Kadir her seferinde bakışını kaçırıp göz göze gelmeye gayret ediyordu. Sonunda Hacı Kadir salkımını bitirdi. Tütün tabakasını çıkarıp bir sigara sardı. Ali Sait bir şey sormamaya gayret ederek masum bir gülümseme ile başını dev kayaya yasladı ve bu dünyadan birazcık uzaklaşmak için gözlerini yumdu. Bir iki kez derin nefes aldı, bol oksijenli temiz hava onu uyuşturdu. Çok geçmeden belirli bir ritimle nefes alıp vermeye başladı. Tıpkı bir fotoğraftaki gibi, gülümsemesi yüzünde donarak uyumuşturdu Ali Sait...

Hacı Kadir “yalnız” kalınca bir sigara daha sardı. Ayağa kalktı, kayanın arkasına geçti ve pantolonunun fermuarını indirip kayanın üzerine işedi. Tekrar yerine geçti, aynı şekilde kayaya yaslandı. Sıcak havaya rağmen üşüdüğünü hissetti, hummaya yakalanmış gibi, içini garip bir titreme aldı. Gözlerini Ali Sait’e dikti. Hâlâ gülümsüyordu Ali Sait. Kayanın dibine bıraktığı avcı çantasını alıp içinden yağlı beze sarılı tabancasını çıkardı. Tabanca tutan elini ötekine dayayıp etrafında birkaç yere nişan aldı. Tabancanın şarjörünü çıkardı. Mermilerini teker, teker boşaltıp tekrar şarjöre doldurdu. Şarjörü taktı. Tabancayı yana çevirip ileriye uzattı ve ateş evine bir mermi sürdü, emniyeti açtı. Tabanca ateş etmeye hazır hale gelince onu, gülümsemesi yüzünde donan Ali Sait’e doğrulttu. Büyük bir soğukkanlılıkla arkadaşının önce yüreğine, sonra da alnının tam ortasına, nişan aldı...

Ali Sait kötü bir rüya görmeye başlamış gibi, yüzünde donan masum gülümsemesi kaybolmaya başladı. Gülümseme tamamen kaybolduğunda ise gözlerini açtı ve kendisine doğrultulan tabancanın namlusunu gördü. Kısa bir süre namluya aptal, aptal baktı. Hiçbir şey anlamadı. Programlanmış bir robot gibi hareket eden Hacı Kadir, programda bir arıza olmuş gibi, nişan almış vaziyette dondu. Biraz kendine gelen Ali Sait, arkadaşının gözlerinin içine baktı. Hacı Kadir’in göz bebekleri kaybolmuş kör bir kuyu kadar anlamsızlaşmıştı. Ali Sait birden korktuğunu hissetti, boğuk ve ancak işitilebilen bir sesle Hacı Kadir’e seslendi:

“Hacı! N’apıyorsun Hacı?”

Hacı cevap vermedi. Öldürmeye programlanan robotun arızası gitmemiştir anlaşılan. Ali Sait yerinden kıpırdanmayı denedi fakat nereye gitse tabancanın o yöne hareket ettiğini görünce o da yerinde dondu. Tekrar Hacı Kadir’e seslendi:

“Şakanın sırası mı Hacı? Çek şunu yüzümden, şeytan doldurur...”

“Dolu zaten,” dedi Hacı Kadir, yeraltında bir mezardan gelen ses tonuyla. “Onu ben doldurdum.”

“Çıldırдың mı sen?” diye, dehşet içinde sordu Ali Sait yutkunarak.

“Belki de... Belki de çıldırmadım. Ben sadece insanlara has olan bir şey yapıyorum. Er veya geç böyle bir şey yapacağımı da biliyordum, Aliş... Bu yüzden benimle gelmeni istememiştim. Ama artık olan oldu...”

“Ama neden? Biz kardeşten de yakın değil miyiz?”

“Evet, kardeşten de yakınız. Ama yine de insanız değil mi? İnsanoğlu haindir Aliş!”

“Hiçbir şey anlamadım...”

“Haklısın. Bir düşün Aliş... Kazandığımız para ikiye bölünürse pek bir işe yaramaz. Ama tek başıma alıp götürsem hayatımın sonuna kadar yeter. Bu durumda neden onu kardeşimle paylaşacaktım?”

Ali Sait bu soru üzerine gülümsedi. Artık mahalle kahvesinde, herkesin önünde sohbet ediyormuş gibi konuşuyorlardı. İkisi de çok sakindi. Ama tabancanın namlusu hâlâ Ali Sait’e dönüktü. Ali Sait ise, tabancayı umursamıyordu artık.

“O zaman hepsini al senin olsun, bunun için cinayet işlemeye değmez.”

“Olur mu hiç? Ben hayatımı yaşarken sen ne yapacaksın?”

“Beni dert etme, bir şekilde ben de hayatımı yaşarım,” dedi Ali Sait, samimi bir ses tonuyla ve Hacı Kadir’in gözünün içine bakarak devam etti. “Ayrıca, ömrümde senden bir şey de istemem merak etme.”

“Yoo... Borçlu olmanın ne demek olduğunu bilirim. Unuttun mu? Sana can borcum var,” dedi Hacı Kadir ve gözlerini kısarak haince gülümsedi.

“Yani can borcunu canımı alarak ödemeyi mi düşünüyorsun?”

“Aynen...”

“Ya vicdan azabı, Hacı? Öldürürsen vicdan azabı çekmeyecek misin?”

“Vicdan köpek yavrusu gibidir, Aliş. Onu iyi eğitmişsen sana sadık olur. Sana sadık olan bir vicdan ise sana hiç azap vermez.”

“Peki, ceza almayı, hapis yatmayı da göze alıyor musun?”

Hacı Kadir güldü. “Ulan ne saf adammış” diye, içinden geçirdi.

“Sen umduğumdan da safsın bre Aliş! Bu kervan geçmez kuş konmaz yerden neden geçtik sanıyorsun? Seni burada gömdükten sonra kim bilecek? Hangi yalanı uydursam tutmaz ki? Hele bizim arkadaşlığımızı bilmeyen var mı? Seni ellerimle öldürdüm desem kim inanır?”

“Hakikatin tanığa ihtiyacı yok, bre Hacı,” Ali Sait bunu söylerken etrafında bir şey arar gibi bakındı. Yanı başında, kayada biten ve polenleri olan kuru bir ot gördü. Koparıp Hacı Kadir’e gösterdi. “Şunu görüyor musun?” Ali Sait üfürdü, bir sürü polen havada uçuşmaya başladı. Birini işaret etti. “İşte bu polen bile seni ele verir.”

“Yeter artık Aliş, uzatmayalım. Sırtını dön seni gözlerimin içine bakarken vurmak istemiyorum...”

Bu sırada şakanın sonuna geldiklerini düşünen Ali Sait, içtenlikle gülmeye başladı.

“Bu kadar şaka yeter, seninle hayatımda konuşmam yoksa,” Ali Sait öne bir hamle yapıp tabancayı almak için elini uzattı. “Hadi ama çek şunu suratımdan!”

Ali Sait tabancaya dokunacaktı ki namlu alev aldı. İçinden çıkan erimiş ağır metal Ali Sait’in alınının ortasında bir delik açtı. Ali Sait biraz önce yaslandığı kayaya tekrar yaslandı. Yüzünde donan gülüşü yavaşça kayboldu. Önce şaşkınlık ifade eden gözlerinin ferisi söndü, gözleri anlamsızlaştı...

Hacı Kadir arkadaşının ona anlamsızca bakan gözlerine baktı. Gözleri doldu, boğazı tıkanır gibi oldu. Neden sonra hıçkırarak boğuk bir sesle mırıldandı:

“Neden Aliş, Neden? Neden Vahit Abbas’ın benimle gelmesine izin vermedin?”

Hacı Kadir kısa bir süre sessizce ağladı. Akan burnunu temizlemek için sümkükdü, sümük bulaşan parmaklarını kayanın üzerine sildi. Sonra hiç hareket etmeden bir an etrafı dinledi. Rüzgâr hışırtısından başka bir ses işitilmiyordu. Birazdan tabanca sesiyle susan ağustos böceklerinin ötüşü işitilince rahatladı. Büyük bir soğukkanlılıkla Ali Sait’e yaklaştı, işaret parmağının ucunu arkadaşının kanına banarak onu yaladı. Artık Hacı Kadir’de pişmanlık namına bir şey kalmamıştı. Ölünün gözlerini eliyle kapadı. Sonra kemerini çözüp bir tarafa bıraktı. Ardından etraftaki kayaların arasında uygun bir çukur aradı, çok geçmeden onu da buldu. Ali Sait’i çu-

kurun yanına sürükleyip yavaşça onu çukura sarkıttı. Tabancasını belinden aldı, şarjörünü çıkarıp bütün mermilerini çukura boşalttı, yedek şarjörü de üstüne attıktan sonra, çukuru taş ve toprakla doldurmaya başladı. En sonunda, vahşi hayvanların çukuru deşmesi için, yerinden oynatabildiği birkaç kaya yavrusunu, kıyamete kadar bir daha açılmayacak mezarın üzerine yığdı. İşini bitirdikten sonra da gayet hayırlı bir iş yapmış gibi bir yorgunluk sigarası sardı. Sigarayı içtikten sonra izmariti ayağının altında iyicene ezdi. Kayanın dibinden Ali Sait'in kemerini aldı ve zenginliği iki kat artmış halde yola koyuldu...

* * *

Hacı Kadir nitekim beldesine döndü. Bir iki gün sonra Ali Sait'in köyüne gidip onun dönüp dönmediğini sordu yakınlarına... Dikkat çekmemek için sınırı ayrı noktalardan geçip birkaç gün sonra buluşmaya karar verdiklerini söyledi soranlara. Sonra da öldürmeden önce Ali Sait'e ne dediyse aynen öyle oldu. Ali Sait'i az çok beklediler, kurda kuşa sordular. Kimse onun hakkında bir şey bilmiyordu. Ne Vahit Abbas ne de Abu Merdas... Hacı Kadir pes etmedi. Her yerde aradı can arkadaşını. Onu ölü veya diri, ama mutlaka bulacağına dair söz verdi. Ama hiçbir yerde yoktu, gerçekten de "yer yarılmış ve yutmuştu" Ali Sait'i... Böylece yeryüzünden silindiği gibi, hafızalardan da yavaşça silinmeye başladı Ali Sait. Onu sevenler, yokluğunun acısını çekenler, onu unutmak zorunda kaldılar. Birini kaybetmenin verdiği ıstırapın en etkili ilacı, eninde sonunda onu unutmaktır. Hacı Kadir de hiç tanımamış gibi unuttu can arkadaşını. Onu öldürdüğünü bile...

Ama Ali Sait'i unutmayan bir şey vardı bu dünyada. Ölmeden önce, hakikatin tanığı olarak gösterdiği polen... Kaya çatlağında kök salmış bir bitkiyi koparmış yumuşak tüylü bir top haline gelmiş çiçeğini üflemişti. Polenler uçuşmuştu, her biri hakikatin tohumunu en ücra köşelere taşımak için. Ve hakikatin tohumları havada uçuşurken "İşte bu seni ele verecek" demişti katiline, Ali Sait. Arkadaşlıkları baki kalacaktı belki. Belki bu hikâye ölümsüz bir arkadaşlığın hikâyesi olacaktı. Ama tanığı kendisinden başkası olmayan hakikat, bu kez bir polene yüklenmişti. Hafifliğin meseli olan polen, hakikat gibi ağır bir yükü yıllarca taşıdı, onca ağırlığa

rağmen kırlarda, bayırlarda, insanlar arasında uçtu. Yere saplandığı yerde bitti, çiçek açtı. Her çiçek, keşfedilmeyi bekleyen hakikati taşıyan yüzlerce polene dönüşüverdi. Dağda, kırdan, bayırda uçuşuverdiler hakikatin taşıyıcıları...

* * *

Aradan yıllar geçmişti. Hacı Kadir güçlü ve zengin bir ailenin güzel kızıyla evlenmiş ondan bir çocuk bekliyordu. Malı, mülkü, sıhhati, her şeyi yerindeydi. Yakınacak, dert edinecek bir şeyi yoktu Hacı Kadir'in. İnsanlar onu sevse de sevmese de saygı duyarlardı. O da etrafına dikkatli davranır, mecbur kalmadıkça insanları kırmamaya çalışırdı. Görünürde bir düşmanı yoktu. Ve karısını severdi Hacı Kadir, bir dediğini iki etmezdi. Güçlü bir aileden geliyor oluşu da başka kadınların sahip olmadığı ayrıcalıklar veriyordu ona. Hacı Kadir bunu itiraf etmese de bu durum gizliden gizliye onu rahatsız ediyordu. Bu mu, değil mi? Aslında rahatsızlığının nedenini tam olarak bilmiyordu. Hayatta istediği her şeyi elde etmiş olmaktan dolayı belki de çok mutluydu. Ama bir o kadar da huzursuzdu...

Karısının hamileliği sağlıklı olsa da biraz ağır geliyordu. Doktorlar sık, sık kırlarda temiz havalarda dolaştırmasını salık veriyorlardı ona. Karısıyla sağda solda dolaşmayı pek de sevmeyen Hacı Kadir, hafta sonunu karısıyla birlikte açık havada geçirmeye karar verdi. Bir gün öncesinden hazırlık yapıldı. Hamileliği sırasında ev işlerinde ona yardım eden on beş yaşlarındaki komşu kızını da yanlarına almayı ihmal etmediler.

O zamanlar kasabada özel otomobili olan insan sayısı bir elin parmaklarını geçmezdi. Hacı Kadir, karısı Meral ve yardımcısı Semra, konu komşunun gıptayla baktıkları otomobile binip rengârenk çiçeklerin açtığı, serin suların aktığı kırlara doğru yola çıktılar. Kırlar epeyce kalabalıktilar. Hacı Kadir تنها ve temiz bir yer bulmak için çok uğraştı. Buldu da. Nihayet bir koca çınarın gölgesine kuruldular.

Yediler, içtiler. Gramofondan müzik dinlediler. Hacı Kadir, komşu çınarın altına yerleşen çocuklu kalabalık bir aileye Semra ile katılıp onlarla top oynadılar. Meral onları neşeyle seyretti. Hacı Kadir'in top oynamadaki beceriksizliği ona çok komik gelmişti. Hacı Kadir oyunda fazla tutunamadan çekildi. Terlemişti. Oflaya

pufloya Meral'in yanına geldi. Meral terini kurulaması için ona bir havlu verdi. Hacı Kadir yüzünü kurulamadan önce işaret parmağını çengel yapıp alınının terini sıyırdı ve kuvvetlice havada çırptı. Sonra çınarın altında yere serili kilime, karısının yanına sırtüstü uzandı. Üzerinde hafif rüzgârla sallanan çınar yapraklarını seyretmeye başladı. Tam uyuyacaktı ki, üzerinden bir polen uçtu. Poleni yakalamak için doğruldu, eliyle havada bir hamle yaptı. Sanki cinayetinin tanığını yakalayıp yok etmek istemişti. Ama eli poleni yakalayamadığı gibi, onu yelpazeleyip yükselmesine neden olmuştu. Hacı Kadir gittikçe yükselen polene gözden kaybolana dek baktı. Gülümsedi ve "Allah, allah" diye mırıldandı. Onun polen ile bu garip ilişkisi Meral'in gözünden kaçmamıştı, sakın bir sesle sordu:

"Niye güldün?"

"Hiç... Hiçbir şeye gülmedim," dedi Hacı Kadir, güldüğünün farkında olmadan.

"Güldüğünü gözlerimle gördüm. Gözlerimle gördüğümü inkâr mı ettireceksin?"

"Canım bir şey hatırladım güldüm. Hatta gülmedim de gülümse-dim, ne var bunda?" dedi Hacı Kadir ve sırtını döndü. Ama Meral peşini bırakmadı.

"Anlatsana..."

"Ne anlatayım?" diye, huzursuz bir şekilde sordu Hacı Kadir.

"Ne hatırladığını..."

"Ne bileyim ben ne hatırladığımı? Cık, cık, cık..."

"Birincisi, ne hatırladığını bilmeseydin zaten hatırlamazdın, dolayısıyla da böyle gülümsemezdin..."

"Allah, allah!" dedi Hacı Kadir ve tekrar sırt üstü uzandı.

"Nasıl yani Allah, allah? Niye bozuldun şimdi?"

"Bozulduğumu nereden çıkardın?"

"Bozulmasaydın Allah, allah demezdin."

"Aaa... Tatilimizi berbat etme Meral."

"O zaman ne hatırladığını söyle."

"Önemsiz bir şey işte!"

"Nişanlı iken her şeyi anlatırdın. Evlendikten sonra önemsiz bir şeyi bile bana anlatmıyorsun..."

Hacı Kadir pek farkında olmadan öfkelenmişti. "Cık, cık, cık! Tövbe, tövbe..." şeklinde mırıldanmaya başladı. Fakat öfke, nezle gibi çabuk bulaşıcı olduğundan Meral da öfkelen-di ve iş inada bindi.

“Önemsiz bir şey olsaydı anlatırdın hem sen rahatlardın hem de beni merakta bırakmazdın. Ayrıca öfkelenildiğine göre, önemli bir şey olduğu da muhakkak...”

Hacı Kadir kontrolü kaybetmiş gibi fırlayarak doğruldu. Şimşek çakan gözleriyle karısına baktı. Sesini yükseltmemeye çalışarak ama tehdit eder gibi konuştu:

“Önemli! Çok önemli! Anlatmıyorum, anlatamam! Anladın mı?”

Hacı Kadir karısına ilk kez böyle bakıyordu. Meral eşinin bu bakışından korktuğunu hissetti, ama alttan almayacak kadar kişilikliydi.

“Benimle hiçbir şeyi paylaşmadığının farkında mısın, Kadir? Zaman değişti. Artık erkekler eşleriyle her bir şeylerini paylaşıyorlar,” dedi ve suratını astı Meral.

Hacı Kadir evlendikten sonra karısıyla ilk kez bu tonla konuşuyordu. Ayağa kalktı, biraz ötede bir sigara yaktı. Kafası allak bullak olmuştu. Belli belirgin bir şey düşünemiyordu. Bu sırada, komşu ailenin çocuklarıyla oynayan Semra’da tartışmayı fark etmiş, oyunu bırakıp gelmişti. Böylece çok neşeli başlayan hafta sonu, tatsız bir şekilde bitti. Eşyaları apar topar toplayıp otomobilin bagajına yüklediler ve birbiriyle hiç konuşmadan eve döndüler...

Ali Sait’in üfürdüğü polen, yıllar sonra Hacı Kadir’in üstünden uçarak hayatını alt üst etmişti. Karısına ne yapsa kâr etmiyor ne zaman onunla konuşsa laf dönüp dolaşıyor ve aynı konuya geliyordu. Hacı Kadir eşinin inanacağı ve bunca zaman gizlemeye değer bir hikâye uydurmanın bir çözüm olabileceğini düşündü. Bir erkeğin karısından gizleyeceği en önemli konu olsa olsa bir zamanlar başka bir kadınla kurmuş olduğu ilişki olabilir. Evet, boyununu büküp böyle bir hikâye anlatır ve üstüne özür dilerse, karısı hem inanır hem de gizlemeye değer bulurdu.

Günün birinde evde sakın sakın otururken laf döndü dolaştı ve yine polene takıldı. Hacı Kadir, Semra’nın yokluğunu fırsat bilecek günlerdir kafasında tasarladığı hikâyeyi anlatmaya karar verdi. Boynunu bükte, yere baktı ve sesine üzgün en inandırıcı tonu verdi:

“Tamam Meral. Sana her şeyi anlatacağım, sen kazandın,” diye sözlerine başladı Hacı Kadir ve derin iç çekti. “Bilirsin yıllar önce Suriye’den kaçak eşya getirir satardım...”

Meral eşini can kulağıyla dinlemeye başladı. Hacı Kadir haf-talardır ona söylemeye çekindiği, ondan bu denli gizlediği sırrını

açıklıyordu. Başını hafifçe sallayarak sakın bir sesle kocasını onayladı Meral:

“Evet biliyorum...”

“Sınırı geçer geçmez hep Maarra’da Abu Merdas’ın evinde konaklardım. Abu Merdas dünya tatlısı bir adam. İki karısı vardı. İlk karısı peş peşe dört beş kız doğurunca, bir gün yanına gelmiş ve ona zürriyetini devam ettirecek bir erkek çocuk doğuramadığı için başka bir kızla evlenmesi gerektiğini söylemiş. Abu Merdas ise, bunun allahın işi olduğunu, allah kısmet ederse kendisinin de bir erkek çocuk doğurabileceğini söylese de karısı evlenmesi için ısrar etmiş. Sonuçta ona karısının uzak bir akrabası olan genç bir kız getirmişler. Ama o kız hamile kalmadan eski karısı hamile kalıp Merdas adını verdikleri bir erkek doğurmuş. Geniş avlulu, iki katlı ve toprak badanalı bir evleri vardı. Ben ikinci katın geniş teraslı bir odasında kalırdım. Biliyorsun, böyle bir evde kalmanın temel şartı güvendir. Yani konakladığın evin annesi annen, kızı kardeşin olacak. Geleneği bozanlar da hep çok ağır bir şekilde cezalandırılmışlardır.”

Meral, eşinin son söyledikleriyle durumu anlamış gibi başını salladı ve dayanamayıp onun lafını kesti:

“Yanılmıyorsam sen de bu geleneği bozdun ve onun için bir daha oralara dönmedin değil mi?”

“Evet, öyle sayılır...”

“Genç karısıyla mı?”

“Hayır, büyük kızıyla,” dedi Hacı Kadir ve aynı üzgün tonla devam etti. “Bir gün Abu Merdas iki karısı ve çocuklarıyla erkenden tarlaya gitmişlerdi. Büyük kız o gün evde kalıp onlara yemek yapacaktı.”

“Adı neydi?”

“Ayda...”

“Güzel miydi, bari?”

“Sarı saçlı ve kocaman mavi gözleri vardı.”

“O halde güzeldi.”

“Eh... Hiç konuşmaz ve hep gülümserdi. Yani benimle konuşmazdı. O sabah bana kahvaltı hazırlamış, yüzümü yıkamam için bir su kabağıyla terasa çıkmıştı. Ellerime su döktü, yüzümü yıkadım. Sonra omzunun üstüne attığı havluyu alıp yüzümü kuru-

ladım. Havluyu tekrar omzuna atarken gülümseyen yüzüyle karşılaştım. O an tıpkı bir okyanusu andıran mavi gözlerinin içinde boğulacağımı hissettim. Elinden tuttuğum gibi içeriye çektim. Benden bir kötülük beklemediği için hiç direnmeden benimle odaya girdi. Yatağım hâlâ yerde seriliydi. Ona çelme takıp yatağın üstüne sırtüstü devirdim. Ancak o sırada niyetimi anladı ve bir vuruşta su kabağını kafamda parçaladı. Bir an bana bir şey oldu diye korkuyla baktı. Ama su kabağı nerde, benim kafa nerde? Şaşkınlığını fırsat bilip bütün ağırlığımla üzerine abandım. Bağırarak istedi, bir elimle ağzını tıkadım. Pek direnemedi, heyecan veya korkudan bitkin durumdaydı. Ona sahip olmuşum...

İkisi de susmuştu. Meral anlatılanlardan o kadar etkilendi ki boğazı tıkanır gibiydi. Ağlamaklı bir sesle sordu:

“Sonra?”

“Sonra çok ağladı. Onu mutlaka öldüreceklerini söylüyordu. Onu susturmak için akla kararı seçtim. Onu babasından isteyip evleneceğimi söyledim.”

“Kaç yaşındaydı?”

“Çok gençti. Belki on dört, belki on beş...”

“Peki, babasından istedin mi?”

“Hayır.” Hacı Kadir önüne suçlu, suçlu baktı. Gözleri doldu, taştı. Hafiften hıçkırdı ve sözlerine devam etti. “Ertesi gün oradan ayrıldım ve bir daha o kasabaya ayak basmadım. Kaçakçılığı da bıraktım.”

“Peki, kıza ne oldu? Belki hamile kalmış çocuk doğurmuştur. Yahut hamile olduğunu anladıkları an, ele güne rezil olmamak için onu öldürmüşlerdir. Hiç merak etmedin mi?”

Hacı Kadir gözyaşlarını kurulayıp karısına suçlu, suçlu baktıktan sonra cevap verdi:

“Belki de... Ama ne olursa olsun artık elimden bir şey gelmez.”

“Doğru, şimdiden sonra ne yapabilirsin ki? Artık olan olmuş zaten,” dedi Meral ve hemen ardından kendi kendine söylenir gibi konuştu. “Aman allahlım, şu erkek milleti ne kadar zalim! Bütün erkekler böyle, hepiniz böylesiniz! Allah şahit olsun bunları önceden bilseydim sizinle asla evlenmezdim!”

“Sana hak veriyorum... Bu kadar ısrar etmeseydin bunları sana asla anlatmazdım. Ama beni çok zorladın, üzerime geldin... Bundan sonra benimle eskisi gibi olmayacaksın, biliyorum...”

“Belki bu şoku atlatmam için biraz zamana ihtiyacım olacak. Ama aramızda hiçbir sır kalmamalı, değil mi?”

Hacı Kadir derin bir nefes aldı. Başını sallayarak Meral'i onayladı. Ucuz kurtulmuştu. Karısını bu hikâyeye inandırması onu içten içe sevindirdi. Şimdi onun gönlünü almak gerekiyordu. Hacı Kadir karısının gönlünü almak için kafasında çeşitli planlar yaparken, yenilmez merakın tırtılları Meral'in hafızasını tekrar kemirmeye başladı. Meral anlatılanlara inanmıştı inanmasına, ama bu hikâye ile polen arasında bir ilişki kuramamıştı.

“Ama şeyi anlatmadın Kadir.”

“Neyi?” diye endişeyle sordu Hacı Kadir.

“Poleni.”

“Nasıl yani?” diye sordu Hacı Kadir boğazı düğümlemiş gibi yutkunarak.

“Ne bileyim? Yani polenin sana bunu hatırlatması için polen ile ilgili bir şey olmalı. Demek istediğim bu hikâyede bir eksiklik olsa gerek. Bunun havada uçan polen ile ne ilgisi var?”

Bu soru karşısında Hacı Kadir'in suratı, kurşunu yediği sırada tekrar kayaya yaslanıp afallayan Ali Sait'in suratına benzemişti. Ne diyeceğini bilemedi, bir şey çalarken suçüstü yakalanan bir çocuk gibi dizlerinin bağı çözülmüştü...

Derler ki, hayatta cereyan eden en ufak rastlantılar bile insan aklının almayacağı kadar hassas yasalara bağlıdır ve yeryüzünde hiç kimse yalandan gerçek bir sistem kuramamıştır. Bu nedenle hakikati, en usta yalancılar ancak belirli bir süre gizleyebilmiş, en ke-tum insanlar da belli bir sınıra kadar susabilmiştir. İşte bunları ya bilmiyordu ya da akıl edememişti Hacı Kadir. İnandırıcı bir hikâye uydurmuştu, ama onun polen ile ilişkisini kurmayı unutmuştu. Polene yüklenen hakikat anlattıklarından farklıydı. Yalancı tanıklık yapmayı veyahut susmayı reddetmişti polen. Ne var ki, Hacı Kadir hakikati zorlamaya kararlıydı.

Hacı Kadir'in değişen suratını gören Meral, birden anlatılan hikâyeden kuşkulandı. Kocasını ya yalan söylüyordu ya da hâlâ gizlediği önemli bir şey vardı. Üsteledi:

“Cevap vermedin Kadir...”

Hacı Kadir çabucak kendini toparladı ve Ali Sait'i vurduktan sonraki soğukkanlılığı ile cevap verdi:

“Ne ilgisi olacak? Üstümde uçan poleni görünce aklıma geldi işte...”

“Yalan söylüyorsun Kadir. Kurana el basıp yemin ederim ki, yalan söylüyorsun! Bunu gözlerinden anlıyorum,” diye haykırdı Meral ve yağmur dolu kapkara bir bulut gibi boşalıverdi. “Kim bilir benden neler gizliyorsun. Allah bilir ya, belki bu anlattıkların da doğrudur. Ama polenin hikâyesi bu değil Kadir, bu değil...”

Hacı Kadir bir şey demeden, hıçkırıklara boğulan karısını bırakıp evden çıktı. Bu olaydan sonra karısıyla arası hiç düzelmedi. En ufak bir şey yüzünden tartışır oldular. Evdeki gerginlik, Hacı Kadir’in insanlarla ilişkisini etkiledi. Meral sıkça ailesinin yanında kalır oldu. Kocasıyla ilişkisinin iyi olmadığını ailesi de sezmişti. Bunun bir hamilelik bunalımı olduğunu düşünerek pek üzerine gitmediler.

Yazın sonlarına doğru Meral’in doğumu yaklaşmıştı. Hacı Kadir ile aralarında sadece soğuk bir resmiyet vardı. Bir gün Hacı Kadir evlerinin avlusunda tek başına otururken, Meral komşu kızı Semra ile çıkageldi. Vakit günbatımına doğru yaklaşıyordu. Meral hemen mutfaka girdi, Semra ile akşam yemeği için bir şeyler hazırladı. Bir de çok sevdiği ve hamileliği boyunca sıkça yediği bol naneli cacık yapmak istedi. Buzdolabında nane bulamayınca, Semra’ya bahçedeki nanelerden bir tutam koparıp getirmesini söyledi. Semra zıplaya, zıplaya bahçeye indi. Özene bezene bir tutam nane kopardı. Tam kalkıyordu ki, nanelerin arasında çiçeği bir polen topuna dönüşmüş bir bitki gördü. Polenlerini dökmemeye çalışarak onu kopardı. Bir elinde nane demeti, diğerinde polen topu olduğu halde geriye döndü. İçeriye gireceği sırada, evin avlusunda gazete okuyup sigara içen Hacı Kadir’e gözü ilişti. Durdu. Ayaklarının ucuna basarak Hacı Kadir’in önüne dolaştı ve çocuksu bir gülümsemeyle elindeki polen topunu onun yüzüne üfledi. Polenler dört bir tarafa uçuşurken Hacı Kadir’in gözleri döndü, birden ayağa fırlayarak Semra’nın yüzüne kuvvetli bir şamar patlattı. Neye uğradığını şaşırان Semra önce bir iki adım geri gitti, sonra isterik bir iniltiyle koşarak avluyu terk etti.

Mutfak penceresinden göz ucuyla olanları gören Meral gözlerine inanamamıştı. İşini bırakıp dışarıya çıktı, kocasının önünde dikildi ve sinirden titreyen kısık bir sesle sordu:

“Semra’yı tokatladın mı sen?”

“Kendime hâkim olamadım, istemeyerek oldu,” diye mırıldandı Hacı Kadir, pişman olduğunu belirten bir ses tonuyla.

“İstemeyerek mi?”

“Yüzüme polenleri üfledi.”

“Aman yarabbi! Yine mi, polen?”

Aylardır bu sinir savaşıdan bitap düşen Hacı Kadir daha fazla dayanamadı.

“O da yüzüme polenleri tıpkı böyle üflemişti. Anlıyor musun?”

“Kim üflemişti?”

“Ali Sait...”

“Ali Sait mi?”

“Evet, Ali Sait!” dedi Hacı Kadir rüyasında sayıklar gibi bir ses tonuyla. “İşte bu polenler seni ele verecek demişti. Onu vurabileceğimi sanmıyordum. Tabancayı elimden almak isteyince vurdum...”

Meral’in kanı donmuştu. Ali Sait’i ve kocasıyla arkadaşlığını daha önce duymuştu. Bir ara Ali Sait’i kocasına sormuş ama tek bir kelime cevap alamamıştı. O zaman Hacı Kadir’in can arkadaşını yüreğine gömdüğünü ve onu hatırlamanın kendisine acı verdiğini düşünmüş bir daha üstelememişti. İkisi de birer sandalyeye oturdu-lar. Hacı Kadir karısına Ali Sait’i niçin ve nasıl öldürdüğünü hiçbir ayrıntıyı kaçırmadan anlattı. Meral yanaklarına süzülen gözyaşla-rını ikide bir kurulayarak kocasını sonuna kadar dinledi. Hacı Ka-dir sözlerini ancak bitirmişti ki, Meral’in doğum sancıları başladı. Hacı Kadir, Meral’in annesine telefon edip durumu bildirdi. Çok geçmeden onu hastaneye kaldırdılar. Meral sağlıklı bir erkek çocuk dünyaya getirdi.

Hacı Kadir çocuğunu ilk kez kırk gününü doldurduktan sonra demir parmaklıklar arasından görebildi...

Bir Dağ Dügünü

Soğuk sularında karpuzların çatladığı Defne Şelalesi'nin küçük bir kolunun döküldüğü yerde, “Şelale Gazinosu” diye yazlık bir kahve-restoran vardır. Zamanla su tortusundan oluşan ve yeşil kadife yosunlarla kaplı dik yamaçta meydana gelen ufak mağaracıkların önünden akan su, yemek yiyip rakılarını yudumlayan müşterilerin ayaklarının dibine dökülür. Bu nedenle restoran şelalesinin önünde oturan erkekler genellikle ya atletli ya da üstü çıplak ve yalınayak, pantolon paçaları diz altına kadar sıvalı otururlar.

Bir pazar sabahı, erkenden Antakya'dan gelip şelalenin önünde en müstahkem yeri kapalı atletli ve paçaları sıvalı üç iri yarı adam, üçayak üzerinde duran sandık şeklindeki, körüklü fotoğraf makinesiyle onların fotoğraflarını çeken ufak tefek yapılı bir fotoğrafçıya poz veriyorlar. En başta dikilen pos bıyıklı ve şaşlı gözlü iri yarı adam kasap olacak ki sol eliyle bir rakı bardağı kaldırırken, sağ eliyle de *sıh* denilen palaya benzer kasap bıçağını, kılıçla hücum emri vermeye hazır general gibi havada tutuyor. Ortadaki adam bir elini kasabın omzuna atmış öbürüyle rakı bardağını “şerefe” der gibi başının hizasında kamera objektifine uzatıyor. Diğer uçta dikilen adamın sağ elinde yine rakı bardağı, sol elinde ise birinin sırtına saplanmaya hazır bir şekilde tuttuğu hançerle poz veriyor. Masanın önünde sandalyelere oturmuş cümbüş çalan kırk yaşlarındaki Sıtkı ile darbuka çalan yedi yaşlarındaki oğlu Ali, müşteriye sırt çevirmeden yüzlerini fotoğraf makinesine azıcık gösterebilmek için boyunlarını kırarcasına arkalarına çeviriyorlar.

Ufak tefek yapılı, favorileriyle birleşmiş bıyıkları, giysileri ve ağzından hiç düşmeyen piposuyla Sherlock Holmes ikizi fotoğrafçı, hiç acele etmeden ikide bir poz verenlerin yanına gelip onları sağa

sola çekistirmek suretiyle toplu duruşu düzenliyor. Ayakta dikilenler bu anı ölümsüzleştirmek için kımiltısız ve sabırla bekliyorlar...

Şelalenin yirmi metre gerisinde, koca bir çınarın gövdesinin dibindeki masada, altmış yaşlarında bir adam tek başına oturuyor. Siyah şalvar ve yelek giysili, kül rengine dönüşmüş saçları ortadan taranmış, pos bıyıklı ve epey fiyakalı görünen adam, yüzünde donmuş bir gülümseme ile fotoğraf çektirenleri seyrediyor. Şelale Gazinosu تنها olmasına rağmen, köylü kıyafeti yüzünden olacak ki garsonlardan hiçbiri pos bıyıklı adama uğramıyor. Neden sonra, Şelale Gazinosu'nu işleten üniversite öğrencisi Tansel, yine üniversite öğrencisi olan garsonuna "ilgilenin" anlamında pos bıyıklı adamı işaret ediyor. Ancak garson, bu şekilde giyinen birinin hiçbir şey ismarlamayacağını bildiğinden yanına bir komiyi gönderiyor. 15 yaşlarındaki komi pos bıyıklının yanına geliyor ve laubali bir şekilde:

"Ne içersin Amca?" diye soruyor ve burnunu çekerek bir garsona, bir de pos bıyıklı müşteriye bakıyor.

Pos bıyıklı fotoğraf çektiren ekibe öyle dalmış ki kominin sorusunu işitmediği gibi onun varlığını bile fark etmiyor. Komi biraz bekledikten sonra, patrona bir masanın hesabını veren garsonun yanına gelerek aynı laubali duruşuyla durumu rapor ediyor:

"Bu adam hiç konuşmuyor ya."

"Ne dedin ki ona?" diye soruyor genç patron.

"Dedim, ne içersin Amca, hiç cevap vermedi."

"Ne içersin Amca mı dedin?" diye kominin söylediğini tekrar ediyor garson ve sinirlice bir el işaretiyle onu yanına çağırıyor. "Gel buraya gel!"

Komi garsona iyice sokuluyor. Garson genç patronuna aldırmandan kominin kısa saçlı kafasını tıklatarak sesini yükseltmeden ve onu taklit eden yılışık bir ses tonuyla azarlıyor:

"Böyle sulu, sulu sırtarak 'ne içersin Amca' dersen tabi cevap vermez. Bu gidişle nah garson olursun sen!"

"Bırak ya sende, çocuğun kalbini kırma," diye müdahale ediyor genç patron Tansel. "Ben gider sorarım. Bu adam kimdir, nedir bayağı merak ettim valla."

Böylece Tansel garsondan hesap aldıktan sonra, yüzünde meraklı bir gülümsemeyle pos bıyıklı adamın yanına yaklaşıyor ve sesine en saygılı tonlamayı vererek soruyor:

“Buyurunuz Amca, size ne ikram edelim?”

Pos bıyıklı Amca şöyle bir dönüyor ve yüzüne bir maske gibi giydiği gülümsemeyle kısa bir süre Tansel’in gözlerinin içine baktıktan sonra nihayet konuşuyor.

“Şukran” diye tek kelimeyle Arapça teşekkür ediyor.

Arapça konuşan pos bıyıklı adam Tansel’in hoşuna gidiyor. O da aynı şekilde orada yaygın bir dil olan Arapça ile devam ediyor.

“Bir acı kahvemizi içmez misin?”

“Şukran” diye hiç istifini bozmadan tekrarlıyor pos bıyıklı adam ve başını biraz önce fotoğraf çektiren masaya çeviriyor.

“Yasin! Bize iki sade yap, Suriye kahvesinden, kakuleli! İyicene kaynasın ama...”

Tansel kahveleri söyledikten sonra, pos bıyıklı ilginç adamın yüzünü çevirmesine aldırmadan bir sandalye çekip oturuyor. Bu sırada pos bıyıklı adamın baktığı yönde, Şelale dibindeki masada oturanlar artık fotoğraf faslını bitirmiş ve kaba naralara benzeyen sesleriyle, onlara cümbüş çalıp “Acem Kızı”nı söyleyen Sıtkı ile oğlu Ali’ye, eşlik ediyorlar. Pos bıyıklı adamın büyük bir keyifle şarkıyı dinlediğini fark eden Tansel laf olsun diye soruyor:

“Nasıl? Sıtkı abimizin cümbüşünü beğendin mi Amca? “

“Vallahi beğendim. Çoktandır böyle birini arıyordum zaten” diye umulmadık bir şekilde cevap veriyor pos bıyıklı adam ve Tansel’in başka bir şey demesine fırsat vermeden devam ediyor. “Temmuz’da, allah izin verirse, Tahir’in düğününü yapacağız. Bu günlerde, herkes tek bir çalgıcının çaldığı mıymıntı bir aletle düğününü yapıyor. Bu bizim adetlerimize uymaz. Bana hakiki çalgıcı lazım. Rübap, cümbüş, gırnata, darbuka... Ayrıca yedi davul yedi zurna da güreş boyunca yeri göğü inletecek. Yağlı güreşin birincisi üç yaşında bir boğa kazanacak.”

Tansel, pos bıyıklı adamın söylediklerine bir taraftan şaşırıyor, diğer taraftan da olağanüstü seviniyor.

“Allah, allah! Vallahi çok iyi yapıyorsun Amca. Geleneklerin yaşatılması ne kadar güzel bir şey...”

“Pekâlâ, genç adam... Sen bu çalgıcıyı yakından tanır mısın?”

“Tabii ki tanırım Amca. Ama kimsin, izin ver seni de tanıyalım.”

Bu sırada sırtıkan yüzlü komi, bir sehpanın üzerinde kahveleri getiriyor. Önce buz gibi sudan terlemiş su bardaklarını sonra da kahve fincanlarını titizlikle her birinin önüne koyuyor. Pos bıyıklı

esrarengiz adam hiçbir şey demeden su bardağını içip bıyıklarına bulaşan suyu elinin tersi ile kuruladıktan sonra gürültülü bir şekilde höpürdeterek kahve fincanından bir yudum alıyor. Bu arada suya dokunmadan kahvesinden bir yudum alan Tansel pos bıyıklı adama sorusunu tekrarlama ihtiyacı duyuyor:

“Kim olduğunu söylemedin be Amca. Gizli ajan filan olmaya-sın...”

Pos bıyıklı kahvesini bir kez daha höpürdeterek neşeyle güldükten sonra ciddileşiyor ve nihayet merakla cevap bekleyen genç patrona kendini tanıtıyor:

“Ben Dağ Köyü’ndenim.”

“Allah allah! Bu isimde bir köy var mı? Başka bir ismi yok mu peki?” diye bir kat daha meraklanıyor Tansel.

“Bu isimde bir köy var ve Nuh Tufanı’ndan beri ismi böyledir.” diyor pos bıyıklı.

“Hiç işitmedim... Bu köy nerede olacak?”

“Dağ başında.” Pos bıyıklı, köyü sanki gökyüzünde bir yerdeymiş gibi bunu söylerken elini hafif sallayarak başının üstünde bir yeri işaret ediyor.

Tansel haklı olarak, önce bu garip tavırlı adamın kendisiyle dalga geçtiğini sanıyor. Sonra da günümüzün değişime uğramış, bozulmuş yeni nesil insanların bir çocuk kadar saf, bir o kadar da naif bir insan görmeye alışık olmadığını düşünüyor ve büyük bir keyifle onunla konuşmasını sürdürüyor:

“Peki, amca... Adım Tansel. Sana kim derler? Kimlerdensin?”

“Bana Temim Ağa derler. Ben Dağ Köyü’nün muhtarıyım. Benim babam Şeyh Haydar’ın oğlu şeyh Zahir de muhtardı. Dedem şeyh Haydar da... Allah ruhlarını rahmetiyle takdis etsin!”

“Oh, oh maşallah! Yani muhtarlık Osmanlı sultanları gibi, sizde babadan oğula geçiyor, anladığım kadarıyla.” diye, yarı şaka yarı ciddi Temim Ağa’yı iğneliyor Tansel. Oysa Temim Ağa bunu da ciddiye alıyor.

“Yok, Osmanlı biraz farklı! Köy halkı hep bizi seçti. Dedem Şeyh Haydar ve babam Şeyh Zahir zamanında, allah ruhlarını rahmetiyle takdis etsin, okuma yazma bilen yoktu. İnsanlar çok cahildi, çok! Şimdi insanlar okul gördü, cehaletten kurtuldu ama particilik çukuruna düştü. Siyasi partililerin şahsi menfaatleri de cehaletten bin beter.”

“Haklısın valla Temim Ağa. Boş ver, Osmanlı sultanlarını şakadan söyledim,” diye Temim Ağa’nın gönlünü almaya çalışıyor Tansel. Öteki bunu da ciddiye alıyor.

“Yok, yok! Şaka değil... Osmanlı sultanları şaka olur mu? Osmanlı deyince akan sular durur. Ama Osmanlı, sultan olmak için hep kardeşkanı dökmüştür. Bizim köyde Dedem şeyh Haydar zamanından bu yana, allah ruhunu rahmetiyle takdis etsin, hiçbir sebepten dolayı kan dökülmemiştir,” diyor Temim Ağa ve birden müziğin kesilmesi üzerine şalele tarafına bakıyor.

Sıtkı, “Acem Kızı”nı bitirdikten sonra bahşişini alarak henüz sıftah yapmış gibi elindeki parayı üç kez öpüp başına koyuyor ve oğluyla birlikte gazinonun çıkışına yöneliyor. Temim Ağa tam harekete geçiyordu ki Tansel daha çabuk davranıp Sıtkı’yı çağırıyor:

“Sıtkı baba! Biraz bu tarafa gel be abi! Bize de bir şeyler çal, kulaklarımızın pası gitsin.”

Bunun üzerine Sıtkı gülümseyerek onlara doğru yöneliyor. Tansel ayağa kalkıp gelenlerin oturacağı şekilde sandalyeleri düzeltirken Sıtkı selam veriyor. El sıkışıyorlar.

“Selamünaleyküm!”

“Aleykümselâm,” diye ikisi birden selamı alıyorlar. Tansel yerine oturup durumu izah ediyor.

“Bak Sıtkı abi, bu Dağ Köyü’nün muhtarı Temim Ağa. Sen bu isimde bir köy işittin mi?”

“İşitmedim valla. Nerdeymiş bu köy?” diye merakla soruyor Sıtkı.

“Dağ başındaymış... Neyse” devam ediyor Tansel “Ne diyorduk? Hah! Bir ay sonra oğlunun düğününü yapacak, yedi davul yedi zurna çaldıracak. Yağlı güreş tutulacak, birinci olan üç yaşında kocaman bir boğa kazanacak. Bir de Temim Ağa, şöyle senin gibi hakiki bir çalgıcı istiyor. Bir şey çal hele. Temim Ağa beğenirse, oğlunun düğününde çalacaksın.”

“Çalmasına çalarım, ama benim ekibim yok ki. Ekip lazım düğün için” diye üzgün bir tavırla iç çekiyor Sıtkı.

“Öyle hemen teslim olmak yok!” diyor Tansel, Temim Ağa’ya dönüyor “Sen ne dersin Temim Ağa?”

“Yani senin ekibin yok mu?” diye hayal kırıklığıyla soruyor Temim Ağa.

“Eskiden vardı. Biz düğünlere göre değil, düğünler bize göre ayarlanırdı.” Sıtkı Tansel’e dönüp soruyor: “Sen o günleri hatırlar mısın Tansel Ağa?”

“Hatırlamaz mıyım? Elbette hatırlarım. Bir keresinde sizi radyoya çıkardılar.”

“Hah! Demek hatırlıyorsun, bravo valla! Ama şu *Yamaha* zımbırtıları çıkınca kimse düğünlere çağırılmaz oldu, dağıldık. Nerde o eski günler...”

Temim Ağa’nın hep gülümseyen bronz bir heykeli andıran yüzü, Sıtkı’da umduğunu bulamayınca birden on yaş ihtiyarlamış gibi sarkıyor, yardım istercesine Tansel’e bakıyor. Vaziyeti anlayan Tansel, Sıtkı’yı yüreklendirmek için omzuna vuruyor.

“Bırak şimdi eski günleri be Sıtkı baba! Geleceğe bak. Ekibin dağıldıysa ölmedi ya? Bir haber salarsın olur biter. Hem eski günleri yâd etmiş olursunuz...”

“Valla iyi fikir! Ama şimdi her biri işinde gücünde, kabul etmezler ki...”

“Lafa bak yani! Sen kırk yıllık can ciğer dostlarını tanımaz mısın? Hâfız mı kabul etmeyecek, Gazi mi?” diye, adama moral veriyor Tansel.

Sıtkı ikna olmuş gibi gülümsüyor. Tam bu sırada ufak tefek yapıllı bir adamın hiç ses çıkarmadan yanı başlarında dikildiğini fark edip aynı anda başlarını ondan yana çeviriyorlar. Onu biraz geç fark etmeleri bakkal Ali Çello’yu güldürüyor. Ali gülmekten selam veremeden onlarla sadece el sıkışıyor. Neden sonra gülmeyi kesip soruyor:

“Demek o kadar önemli bir mevzu konuşuyorsunuz ki, yarım saattir başınızda dikiliyorum, beni ancak şimdi fark ettiniz.”

“Vallahi doğru. Gerçekten de önemli bir mevzu sayılır.”

“Önemli mi, sayılır mı?” diye, bir aracı çalıştırırken kontak anahtarı çevrildiğinde çıkardığı sese benzer bir kakkahayla tekrar soruyor bakkal Ali.

“Eh, ikisinin arası işte...”

“Böyle mevzular hep merakımı çekmiştir. Hayırdır inşallah?” Bakkal Ali teklifsiz bir sandalye çekip oturuyor ve biraz ötede dolanan komiye bağırarak kahvesini ısmarlıyor. “Yeğenim bir orta! Çabuk ama...”

“Ne duruyorsun? Hadi, biraz önce içtiğimiz kahvelerden,” diye ekliyor Tansel ve Sıtkı’ya dönüyor: “Sen ne alırsın Sıtkı Baba? Yoksa aç mısınız, bir şeyler yaptıralım istersen. Müessesenin ikramı...”

“Sağ ol, Tansel Ağa. Aç değilim, bir fincan kahveye hayır demem, ama çocuğa bir humus söylersen makbule geçer.”

“Ayıp ettin.” Tansel garsonunu gözleriyle arayıp ondan yana bağıyor. “Yasin! İki orta! Bir dakika, hepimiz içiyoruz! İki orta iki sade! Bir de çocuğa humus filan yiyecek bir şeyler getir.” Sonra tekrar Sıtkı’ya sesleniyor: “Hadi, şimdi kahve gelene kadar bir tane çal da Temim Ağa dinlesin.”

“Nasıl bir şey yani?”

Deminden beri ağzını açmayan Temim Ağa, gözünün ucuyla Sıtkı’ya bakarak soruyor:

“Arapça çalabiliyor musun?”

“Sen ne diyorsun Temim Ağa! Sıtkı dediğin, Arapça bilir de Türkçe bilmez,” diye lafa karışıyor bakkal Ali, “Kaç kez Halep’te çalmış. Sen istediğin şarkıyı söyle, gerisini Sıtkı babaya bırak...”

Temim Ağa pos bıyıklarını burarak sadece eskilerin hatırlayacağı Arapça bir şarkı ismi söylüyor. Sıtkı oğlu ile bakışıyor. Çocuk olumlu anlamda başını sallayınca başlıyorlar. Sıtkı cümbüşün tellerine vuruyor. Kısa bir süre sonra darbuka ona uyum sağlayınca, Sıtkı’nın bas sesi şelale sesini bastırıyor. Tansel bu arada kahveleri şarkıdan sonra getirmeleri için Yasin’e işaret verdikten sonra kısık bir sesle bakkal Ali’yle Sıtkı’ya eşlik ediyor. Şarkıyı şelale dibindeki masadan dinleyen üç ahbap çavuş da, ikide bir uzaktan heyheyler çekiyorlar...

Temim Ağa şarkı boyunca gözlerini kapatıp melodinin ritmine göre başını sallıyor. Şarkı bitince, cebinden, kenarları mavi çizgili buruşuk bir mendil çıkarıp sulanan gözlerini kuruluyor. Temim Ağa’nın gözyaşlarını fark eden Tansel ile bakkal Ali bakışıp birbirine göz kırıyorlar. Böylece kahveler gelene kadar kimse ağzını açmıyor.

Yasin kahveleri getirdiği zaman arkasından gelen komi de bir humus, bir süzme yoğurt ve müşterilerden birinin tabağında artan bir tavuk budu ile dilimlenmiş yarım pide getirip yan masaya koyuyor. Sıtkı oğluna yan masaya geçmesi için başıyla bir işaret yapıyor. Çocuk yan masaya geçip önüne konan yemeği ağzını şı-pırdatarak büyük bir iştahla yemeye başlıyor. Diğer masadan ise peş peşe kahve höpürdetmeleri işitiliyor.

“E, nasıl buldun Temim Ağa? Bu Sıtkı baba işe yarar mı dersin?” diye suskunluğu bozuyor Tansel.

“İşe yarar, işe yarar.” Temim Ağa tekrar pos bıyıklarını burup Sıtkı’ya hitaben devam ediyor. “Tamam! Düğünümde siz çalacaksınız. Ekibin kaç kişi?”

“Ben, Gazi ve Hâfız... Bizim oğlan da darbuka. Ama acele etme Temim Ağa. Gazi ipekçi oldu. Hâfız da Şeyh Yusuf Hekim’in orada dilencilik yapıyor. Onlar işlerini bırakıp gelirler mi, gelmezler mi... vallahi sadece Allah bilir!”

“Gelirler, gelirler!” diye kendinden emin bir şekilde kestiriyor Temim Ağa ve bir an susup aklını toparlamaya çalışıyor.

Bu arada Tansel devreye giriyor:

“İnne mael usri yusra, demişler Sıtkı Baba. Önce sen ikna oldun mu, olmadın mı? Ona bak şimdi.”

“Ben çoktan ikna olmuşum zaten. Ama dediğim gibi Gazi de Hâfız da çalgıcılığı bıraktılar. Yani onları ikna etmek lazım...”

“Yahu onlarla konuşulur” diye, araya giriyor bakkal Ali. “Bak bakalım Temim Ağa ne teklif ediyor, size ne verecek mesela?”

“Ali doğru söylüyor. Sen ne dersin, Temim Ağa?” diye soruyor Tansel.

Temim Ağa derin bir iç çekiyor, fincanını hafifçe sarsıyor, sultan telveyi bir dikişte ağzına boşaltıyor ve onu çiğneyerek dudaklarını yalıyor.

“Çalgıcılar, oynayanlara takılan parayı alır. Burada böyle değil mi?”

“Eskiden böyleydi,” diyor bakkal Ali ve diğerlerinin onaylaması için onlara göz atıp devam ediyor. “Şimdi düğün yapan çalgıcı ile belirli bir paraya anlaşıyor.”

“Artık eskisi gibi oynayanlara para takılmıyor yani, Temim Ağa,” diye, Tansel bakkal Ali’yi destekliyor. “Peki, sizde nasıl? Oynayanlara hâlâ para takılıyor mu?”

Temim Ağa bu pazarlıktan biraz sıkılmış olacak ki tekrar iç çekip ortadan taranan saçlarını iki elinin avucuyla bastırıp tarıyor.

“Düğününe göre,” diyor Temim Ağa ve yaşlı derisinin çevrelediği canlı gözlerini Sıtkı’ya diyor.

Sıtkı kendisine yönelen bakışlardan utanmış gibi gözlerini kaçırıyor ve yan masada her iki tabağı da yiyip diplerini ekmekle silen oğluna bakıyor ve nedense endişeli bir ses tonuyla Temim Ağa’ya sesleniyor:

“Arkadaşlara iyi bir teklifle gidelim, Temim Ağa. Bize denizdeki balık yerine beş kilo ver, üç kilo ver. Bileceğiz ki, şu kadar balığımız var.”

“Valla doğru” diye, Tansel ile Bakkal Ali birbiriyle bakışıp onu destekliyorlar.

Temim Ağa olumlu anlamda başını sallıyor ve meydan okurcasına:

“Doğruysa doğru! O halde iste...”

“Ne isteyeyim?”

“Ne kadar istersen iste. Allah, allah...” diye, araya giriyor bakkal Ali.

Sıtkı ne isteyebileceğini hesaplamaya çalışırken Tansel beklemekten sıkılmış olacak ki, bir rakam söylüyor:

“Yüz, iyi mi?”

“Ne yüzü ya?” diye, itiraz ediyor Sıtkı.

“Her birinize yüz, çocuğa otuz. Oynayanlara takılan para da! ‘Temim Ağa takılan parayı yerden topladı’ dedirtmem ben. Yakışık almaz...”

“Helal olsun Temim Ağa! Cömertlik böyle olur işte” diye, adeta haykırıyor Tansel ve Sıtkı’nın omzuna vuruyor. “Anlaştık.”

“Valla çok iyi teklif, artık itiraz etme şansın kalmadı. El sıkışın.” diyor bakkal Ali.

Sıtkı ayağa kalkıp elini Temim Ağa’ya uzatıyor. Temim Ağa ne anlama geldiği belli olmayan donuk gülümsemesiyle Sıtkı’ya bakıyor, sonra da elini ona uzatıyor. El sıkışıyorlar. Temim Ağa hangi tarihte ve köye nasıl gidileceğini tarif ettikten sonra tekrar görüşmek üzere vedalaşıyorlar.

Şeyh Yusuf hazretlerinin yatır kubbesinden yirmi metre ötede, belirli aralıklarla duvar dibinde üç dilenci oturuyor. Bunlardan en baştaki dilencinin önünde, üzerinde iki üç parça bozuk paranın olduğu ve uçmaması için her köşesine bir çakıl taşının konduğu bir mendil var. Diğerlerinin ise içleri boş ve kalayı gitmiş birer bakır tas duruyor. Saat sabahın on sularında olduğu için yatır ziyaretine pek gelen giden yok. Etrafta yatır kubbesinin hizmetçisinden ve dualar mırıldanan bir iki ihtiyardan başka kendi aralarında oynayıp bağrıışan dört beş çocuk var. Bir de yatır kubbesinin biraz berisinde, dükkânını yeni açan ve her türlü ıvır zıvır eşyayı dışarıdaki tezgâhlara taşıyan bakkal Halil.

İşte bu sırada, üç dilencinin önünden geçen bir adam eğiliyor ve ortadaki kör dilenci, yılların kemancısı Hâfız’ın tasına bir çakıl

taşı bırakıyor. Tasına para bırakıldığını sanan Hâfız elini bakır tasa daldırırken duaya başlıyor.

“Allah bin bereket versin, allah sizi düşür...”

Ve Hâfız duasını tamamlamadan elini önündeki tasa uzatıp para yerine çakıl bırakıldığını fark edince, çocuklardan birinin yaramazlığı şeklinde yorumluyor ve bu kez duasını bedduaya çevirerek çakıl taşını önünden kaçan ayak seslerinin arkasından fırlatıyor.

“Allah seni annene, babana bağışlamasın!”

Hâfız’ın bedduası üzerine, kör olmayan diğer dilencilerle birlikte çakıl taşını bırakan Sıtkı da gülüyor. Tekrar yerden bir çakıl taşı alarak aynı şekilde Hâfız’ın tasına bırakıyor. Hâfız ‘dank’ diye taşın içine düşen çakıl taşını alıp atmadan önce, bu kez sesini iyice yükselterek kalayı basıyor:

“Allah anneni rezil etsin! Allah babanın rızkını vermesin, haram çocuğu!”

Bu kez Sıtkı’yla etrafta bulunanlar hep birden kahkahayı basıyor. Hâfız buna da çok sinirleniyor ve sağa sola küfretmeye başlıyor:

“Allah hiç birinizin rızkını vermesin! Bu piçleri sizin kıskırttığınızı bilmiyor muyum sanıyorsunuz?”

Bu sırada Sıtkı gülmeye devam ederek Hâfız’ın yanına oturuyor ve onu kendine çekip kafasından öpüyor:

“Benim, ben! Eski ortağın tanımadın mı?”

“Sen misin Sıtkı?” diye soruyor Hâfız sakın ve mahcup bir edayla. “Allah şeytanı recim-i lanetlesin...”

“Nasılsın? Dünyanın yarısı dilencinindir derler. Kaç yıldır dileniyorsun, dünyanın yarısı senin olmadı mı daha?” gülmeye devam ederek şakalaşüyor Sıtkı. Hâfız soruyu ciddiye alıyor:

“Çoktan oldu da diğer yarısını dileniyorum şimdi... Allah vekil, bir haram çocuğu bana musallat olmuş, biri merhamete gelse de şu tasa iki kuruş zekât bıraksa, önümden kapıp onunla çatapat alıyor, sonra da duvara sürtüp üzerime atıyor...”

“Sen de zekâtı tasın içinde bırakma,” diye öneriyor Sıtkı.

“O zaman şimdi senin yaptığın gibi ya tasıma taş atıyor ya da biraz kestirdiğimde içine bırakılan parayı çalıyor.”

Sıtkı aldığı cevaba içinden gelerek katıla, katıla gülüyor. O böyle neşeli bir şekilde gülünce hem Hâfız hem de yanındaki diğer dilenciler de gülüyorlar.

“Yahu hem gözlerin görmeyecek hem de uyuyacaksın. Sorun burada işte!” diye açıklıyor Sıtkı ve ayağa kalkmak için hamle yaparken Hâfız’ı da koltuğunun altından tutup kaldırmaya çalışıyor. “Kalk biraz kahvede oturalım, sana öyle bir haber getirdim ki, duyunca sevincinden öleceksin.”

“Doğru” diyor Hâfız. “Fukara sevinirse ya ölür ya da sevinci burnundan gelir ki, sevindiğine, sevineceğine bin pişman olur...”

Hâfız’ın bu lafı üzerine etraftakiler tekrar gülüşüyorlar. Bu esnada Sıtkı, arkadaşının koluna girerek yakındaki kahvenin bahçesinde bir zeytin ağacının gölgesine geçiyorlar. Hâfız eski ortağına sesleniyor:

“Hadi ne söyleyeceksen söyle. Bu kez beygirin ölümü sevincinden olsun bari...”

“Pekâlâ, nasıl istersen! Bir düğüne davet edildik. Çalmak için...”

“Ne?” diye dalga geçen yapmacık bir hayretle soruyor Hâfız. “Düğünde mi çalacağız?”

“He... Niye olmasın?”

“Allah bana sabır versin...”

“Niye allah sana sabır verecekmiş?” diye endişeleniyor Sıtkı, ama bozuntuya vermiyor.

“Düğünde kimler çalacakmış?”

“Ben, sen ve Gazi... Tıpkı eskiden olduğu gibi. Benim ufaklık da darbuka, tabii...”

Hâfız eski günleri hatırlarmış gibi, yüzünde ancak fark edilebilen bir gülümsemeyle bir an susuyor. Sıtkı onun yaralarını deştiginden emin bir şekilde suskunluğu bozuyor:

“Ben çok ciddiym. Düğün sahibi Dağ Köyü’nün ağası Temim Ağa” diye, devam ediyor Sıtkı. “Her birimize yüz kâğıt, çocuğa otuz. Oynayanlara takılan para da bizim...”

“Allah, allah... Bu Dağ Köyü de neredeymiş yahu? Daha önce işitmedim.”

“Valla ben de ilk kez Temim Ağa’dan işittim. Dağ başındaymış işte... Ha? Ne dersin?”

“Dağ başında mı? Ben de Dağ Köyü olsa olsa amik ovasında olur diye düşünmüştüm,” diye dalga geçiyor Hâfız...

“Dalga geçmeyi bırak da cevap ver, Hâfız...”

Hâfız bu kez düşünceye dalıyor. Göz bebekleri beyaz perdeyle kaplı gözlerini hafifçe kırıştırıp başını yavaşça, bir ileri bir geri

sallamaya başlıyor. Sıtkı ise, eski ortağının düşünmesine fırsat vermek için hiç sesini çıkarmadan oturuyor. Hâfız kısa bir süre sonra düşüncesinde bir yere takılmış olacak ki, kendi kendine konuşur gibi yakınıyor:

“Yahu valla bir sene oldu elime kemanı almadım. Bu kadar zaman sonra çalabilir miyim, Allah bilir. Yüz lira da bu günlerde fena para sayılmaz...” Sonra da sesini biraz yükselterek Sıtkı’ya soruyor. “İyi de Gazi ne dedi?”

“Doğrusunu istersen Gazi ile konuşmadım daha...”

“Ha, ha...” diye, yapmacık bir şekilde gülüyor Hâfız. “Gazi hayatta gitmez. İpek işini bir düşün için bırakır mı?”

“İpek işini bırakması gerekmiyor ki. Bir hafta sonu gidip çalacağız, sonra herkes işine gücüne. Gazi ipeğine, sen de dünyanın öbür yarısını dilenmeye...”

“Yahu tamam. Hadi ben kabul ettim diyelim. Beyaz perde ile kaplı gözlerini tekrar kırıştırıp iç çektikten sonra devam ediyor. “Ama Gazi kabul etmez, Gazi!”

“Cık, cık, cık...” diye başını iki yana sallıyor Sıtkı. “Yahu senin niyetin üzüm yemek mi, bağcı dövmek mi? Gazi’yi bana bırak kardeşim, ben onu ikna ederim! Sen geliyor musun, gelmiyor musun? Onu söyle!”

Hâfız tekrar kısa bir an düşünüp ciddi bir ses tonuyla eski ortağına sesleniyor:

“Doğruyu mu istersin, yanındakini mi?”

“Yanındaki sende kalsın, doğruyu söyle...”

“Valla Gazi kabul ederse ben de ederim.”

“Hah! İşte böyle açık konuş,” diyor Sıtkı kendinden emin bir tonla. “Şimdi de Gazi işini bana bırak!”

“İyi de benim parmaklarım yozlaştı. Çalamam artık, Sıtkı!”

“Çalarsın, çalarsın... Hemen yarın gitmiyoruz ya! Daha epey vakit var. Gazilerin bahçede birkaç prova yaptık mıydı bu iş oldu demektir...”

Oturdukları kahvede pinekleyen bir iki ihtiyardan başka pek kimse olmadığı halde, nihayet on yaşlarındaki kahveci çırağı çocuk onlara yaklaşıp soruyor:

“Ne içersiniz?”

“Bizi şimdi mi fark ettin, yeğenim?” diye, çocuğu azarlarçasına soruyor Sıtkı.

“Baktım ki bu kör adam dilenci zaten. Seni de hiç tanımıyorum...”

“O zaman bir şey istemiyoruz.”

“Hı... Umurumda sanki! Kabahat bizde, gelip sorduk!” diyor kahveci yamağı ve burun kıvrıp onlardan uzaklaşıyor.

Yalnız kaldıklarında Sıtkı gitmek için ayağa kalkıyor.

“Seni yerine kadar götüreyim mi, dilenmeye devam edecek misin? “

“Hayır, bugün bende dilenecek iştah bırakmadın. Zaten kimse de yok... Eve gitsem de şu kemana bir baksam mı, acaba?”

“Valla en akıllısını yaparsın... Dur, aklıma ne geldi biliyor musun? “

“Yok, valla bilmiyorum. Söyle...”

Hâfız da ayağa kalkıyor. Sıtkı tekrar arkadaşının koluna girerek kahveyi terk ediyorlar. Hâfız, kabuğu sıyrılmış uzun nar değneğini önünde bir sağa bir sola takırdatarak arkadaşının kolunda yol alıyor...

Gazi, arkadaşlarının ziyaretinden habersiz, evinin önünde hafiften udunu tıngırdatıyor. Biraz ötede Gazi'nin genç kızı bir tezgâhın arkasında ipek dokurken, annesi de ipek kozalarını büyük bir tencerenin içinde haşlıyor. İpek dokuyan tezgâhtan gelen ritmik tıkırtılar, adeta bir darbuka gibi uda eşlik ederken biraz uzaktan aynı melodiyi çalan bir keman sesi işitiliyor. Gazi ud çalmaya kısa bir ara verip keman sesine kulak veriyor. Çok geçmeden keman sesine cümbüş eklenince, Gazi'nin yüzünde geniş bir gülümseme yayılıyor ve bu kez kuvvetli bir şekilde udun tellerine vurmaya başlıyor. Böylece ud sesinin davet ettiği Sıtkı ile Hâfız, yemyeşil bir bahçenin ortasında yer alan evinin önünde oturan Gazi'ye yaklaşıyorlar. Gazi arkadaşlarını görünce ayağa kalkıyor, çalmaya ara vermeden onları karşılamaya gidiyor. Karşılaştıkları yerde, çalınan melodiyi bitirene kadar çalıyorlar. Melodi bitince selamlaşma faslı başlıyor.

“Hoş geldiniz, hoş geldiniz! Yahu siz hâlâ hayatta mısınız?” diye espri yapıyor Gazi.

“Ne yaparsın? Hayat berbat olunca, Azrail de ziyaret etmeye tenezzül etmiyor,” diye, karşılık veriyor Hâfız.

“Yapma yahu! Bir candan başka ikram edecek bir şey yok desene,” diye gülüyor Gazi. Sıtkı ise sitemde bulunuyor.

“Demek ki biz gelip seni sormasak, sen bizi asla sormayacaksın.”

“Valla haklısın. Bu bahçenin dışına çıkmayalı iki hafta olacak neredeyse.”

“Hayırdır inşallah! Hasta mısın yoksa?” diye endişeyle soruyor Hâfız.”

“Yok, allaha şükür iyiyim. Ama nedense canım kimseyi görmek istemiyor.”

“O halde hemen dönelim, belki bizi de görmek istemezsin,” diyor Sıtkı ve geriye dönecekmiş gibi hamle yapıyor. Hâfız ise Sıtkı’yı durduruyor.

“Dur, dur! Biz kimse değiliz... Ayrıca bizi görmek istemezse gözlerini yumar. Buna bir itirazımız yok, ama bizi dinlemek zorunda...”

Hâfız’ın bu sözleri üzerine Gazi neşeli bir şekilde kahkaha atıyor.

“Allahın var Hâfız!” diyor ve Sıtkı’ya dönüyor, “Gördün mü? Gerçek dost böyle olur işte!”

Evin önüne geliyorlar. Gazi’nin karısı Yasemin ve tezgâhta ipek dokuyan kızı Samire, işlerini bırakıp gelen misafirlerle selamlaşıyorlar. Gazi karısıyla kızına emirler yağdırmaya başlıyor:

“Yasemin! Sandalye getir. Kızım, çay koy hemen,” Gazi misafirlerine dönüyor “Aç mısınız? Yemek hazırlatayım mı?”

“Biz seninle konuşmaya geldik, yemek yemeğe değil” diyor Hâfız.

“Yemek yerken de konuşabiliriz.” Karısına dönüyor “Kadınım! Bir şeyler hazırla. Allah ne verdiyse...”

“Yok, yenge. Hiç zahmet etme. Çay yeter, zaten fazla kalmayacağız...”

Oturuyorlar. Oturur oturmaz Hâfız kemanını omzuna dayayıp bir melodiye başlıyor. Henüz müzik aletlerini ellerinden bırakmayan Gazi ile Sıtkı ona eşlik etmekte gecikmiyorlar. Ocağa çay demliğini koyan Samire, dışarıya darbukayla çıkıp onlara eşlik ediyor. Birazdan dört kişi birden koro halinde bir şarkı söylüyorlar. Şarkı bitince gülüşüp birbirlerine övgüler düzmeyi ihmal etmiyorlar.

“Maşallah formundan bir şey kaybetmemişsin, Hâfız,” diyor Gazi ve Sıtkı’ya göz kırıyor. “Sanki dilencilik yaramış, biz de biraz dilensek mi acaba?”

“Dilenmiyorum, zekât topluyorum,” diye itiraz ediyor Hâfız. “Kıskandın mı, yoksa gözün mü daraldı?”

Neşeli bir şekilde gülüşüyorlar. Bu arada Sıtkı “Adamın kalbini kırma” anlamında Gazi’ye işaretler yapıyor. Gazi olumlu anlamda başını sallıyor, sonra da konuyu değiştirip merakla soruyor:

“Ee... Hayırdır inşallah?”

“Hayırdır, hayırdır.” diyor Sıtkı ve hemen ardından soruyor: “Sen Dağ Köyü diye bir yer işittin mi hiç?”

“Dağ Köyü mü?”

“He, Dağ Köyü!” diye bağırıyor Hâfız.

“Yok, valla hiç işitmedim. Siz işittiniz mi?”

“Biz yeni işittik” diye, ikisi bir ağızdan cevap veriyorlar.

“Peki, neresiymiş bu Dağ Köyü?”

“Dağ başında,” yine ikisi birden başlarının üstünde bir yeri işaret ederek cevap veriyorlar.

Bu cevap üzerine, Gazi udunun tellerine vurup “Yüce dağ başında yanar bir ışıık” diye bir melodi çalıyor. Sıtkı da Hâfız da bu fırsatı kaçırmadan hemen ona katılıyorlar ve şarkının ilk kıtasını söyledikten sonra Sıtkı meseleyi soğutmamak için devreye giriyor:

“İşte biz bu Dağ Köyü’ne davet edildik.”

“Allah, allah!” Hayretini gizlemeden soruyor Gazi. “Kim davet etti?”

“Temim Ağa diye biri.” diye açıklıyor Sıtkı ve cümbüşünün tellerini tınaklarıyla tıngırdatıyor. “Tansel’in orada çaldığını işittince Tansel’e söylemiş. Tansel beni çağırdı, konuştuk. Önce ben de inanmadım. O sırada Ali Çello geldi. İkisi birden Temim Ağayla pazarlık yaptılar. Teklif bize çok cazip geldi.”

“Allah, allah!” diye tekrar hayret ediyor Gazi. “Bu adam seninle dalga geçmiştir. Hem öyle bir köy yok hem de bu zamanlarda kimse düğününe çalgıcı çağırmıyor.”

Artık düğünlere çağırılmadıklarını yeni işitiyorlarmış gibi, üçüne birden bir üzüntü çöküyor. Kısa bir an susuyorlar. Bu sırada Yasemin, çay demliğı ve içinde boş çay bardakları ve bir şekerlik bulunan bir tepsiyle çıkageliyor. Demliğı yere, tepsiyi de boş bir sandalyeye koyup çay bardaklarını doldurup her birine bir bardak çay veriyor. En son kendine bir bardak doldurup demliğın yanına yere çöküyor. Etraftan sadece çay bardaklarını karıştıran kaşıkların camda çıkardığı hoş takırtılar işitiliyor. Çay bardaklarından içilen ilk yudumlarla birlikte suskunluk sona eriyor.

“Hadi Temim Ağa benimle dalga geçmiş olsun,” kaldığı yerden devam ediyor Sıtkı, “O zaman Tansel’e ne demeli?”

“Bence seninle... Ne ağaydı?”

“Temim Ağa!” diye cevaplıyor Hâfız.

“Hah! Seninle Temim Ağa değil, onu malzeme yapıp Tansel dalga geçti.”

“Yoo! Tansel böyle biri değil” diye itiraz ediyor Sıtkı ve destek için Yasemin’e bakıyor. “Sen Tansel’i tanımaz mısın yenge?”

“Nasıl tanımam? Kaç defa gelip danalarımızı muayene etti, para da almadı. Allah annesine bağışlasın, onun üzerine terbiyeli görmedim hayatımda.”

“Her neyse... Bence bu işin içinde bir bit yeniği var” diyor Gazi ve bardağındaki son yudumu içerek onu karısına uzatıyor. “Çünkü âdemoğlu yalan söyler, dalga geçer. Bak köpek yalan söylemez! Yahu fare, kurbağa, inek... İpek böceği, şu ipek böceğini görüyor musunuz? Bunlar yalan söylemez, dalga geçmez, aldatmaz. Bunlara güvenirim, ama insana değil...”

“Ho, hoo... Bunların dili yok ki yalan söyleyinler,” diye araya giriyor Hâfız. “Ne oldu sana böyle? Sen benim yerimde olsaydın ne yapardın? Topu, topu bir düğüne gidip çalacağız, eski düğünlerde olduğu gibi. Hani belki son kez beraber olacağız, bir kadeh rakı içip eğleneceğiz. Valla düğün için değil, kendim için kabul ettim.”

“Böyle diyorsan o başka” diyor Gazi ikna olmuş bir tonla. “O zaman ben de gelirim. Sizi yalnız mı göndereceğiz yani allahın dağ başına...”

“Bak, işte şimdi gözüme girdin!” diyor Sıtkı ve cümbüşünün tellerine vuruyor, yanında oturan Samire’ye göz kırparak. “Hadi yeğenim!”

Samire işaretini alır almaz darbukayı adeta konuşturuyor. Kızının ardından Gazi de onlara katılıyor. Boşalan çay bardağını elinden alsınlar diye havada tutan Hâfız, eli boşalır boşalmaz yayını kemanının tellerine sürüyor. Unutulmaya yüz tutmuş eski bir şarkıyı hep bir ağızdan söylüyorlar. Şarkı bittikten sonra, eski günleri yâd edip daha bir neşeyle sohbet ediyorlar. Öğle vakti olunca Yasemin sofrayı kuruyor. Sıtkı ile Hâfız çeşitli bahaneler sürüp gitmek istedilerse de Gazi gitmelerine izin vermiyor. Evin önünde yere açılan sofranın etrafında bağdaş kurup oturuyor ve büyük bir iş-tahla yemeye koyuluyorlar.

Hızlı bir şekilde lokmalarını atıştıran Sıtkı, arkadaşına sofrasının daim olması için dilekte bulunup bir kenara çekiliyor. Gazi’nin karısı Yasemin, Sıtkı’nın sofradan çabucak çekilmesi üzerine ve âdet yerini bulsun diye sitem ediyor:

“Aşk olsun Sıtkı, bir şey yemedin. Doydun mu şimdi?”

“Doydum yenge, sofranız daim olsun inşallah. Askerlikte en çabuk doyan kişi bendim.”

Gazi bıyık altından gülüp karısını alaya alıyor:

“Mahrum edeceksen sor demişler,” diyor Gazi hafif bir mırıltıyla. Yasemin eşinin ne dediğini anlamıyor.

“Ne demek yani?”

“Birinin yemesini istemiyorsan ona ‘Doydun mu?’ diye soracaksın.”

“Ee doğru, sen çok biliyorsun” diye alınıyor Yasemin. “Adam sofradan çekildi ki, ben ‘Doydun mu?’ diye sordum.”

Bunun üzerine hep birlikte gülüşüyorlar. Sıtkı, Hâfız’ın doymasını beklerken bir sigara yakıyor. Bu arada, dağ düğününün tarihine kadar belirli aralıklarla toplanıp prova yapmayı kararlaştırıyorlar. Biraz sonra Samire sofradan kalkıyor, arkasından da Yasemin. Gazi de çok önce doymuş olsa da yavaş yiyen Hâfız’ı yalnız bırakmamak için hafiften atıştırmaya devam ediyor. Hâfız da sofradan çekilince Yasemin sofrayı topluyor. Sıtkı artık gitmeleri gerektiğini hatırlatıyor. Böylece ayağa kalkıp kısaca vedalaşıyorlar. Sıtkı Hâfızın koluna girip geldikleri gibi dönerlerken, Gazi sokağa kadar çıkıp arkadaşlarını yolcu ediyor...

Aradan bir aya yakın zaman geçiyor. Bunca zamandır Dağ Köyü’nden hiçbir haber alınmadığı için, Gazi fırsat buldukça bunun Temim Ağa veya Tansel’in bir şakası olduğunu vurguluyor. Öyle ki, dağ düğününden Sıtkı da Hâfız da şüpheye düşüyor ve Gazi’nin ikide bir takılmalarına tahammül ederek hiç ses çıkarmıyorlar. Ama nedense provaları hiç aksatmadıkları gibi, önceden kararlaştırdıklarından daha sık buluşmaya ve daha bir coşkuyla söylemeye başlıyorlar. Bu durum aynen böyle devam ediyor. Ta ki bir perşembe günü...

Bir perşembe günü sabah saat dokuz buçuk sularında Ali Çel-lo’nun dükkânının önünde kara şalvarlı, 15 yaşlarında gösteren bıyıkları yeni terlemiş ve iri cüsseli bir delikanlı beliriyor. Elinde sarılı küçük bir bohça taşıyan delikanlı, dükkân tezgâhının önünde duran 40 yaşlarında, zayıf ve çelimsiz adama sesleniyor:

“Selamünaleyküm.”

“Ve aleykümselâm” diye karşılık veriyor bakkal Ali’nin kardeşi Suphi ve köylü delikanlıyı garipsemiş gibi bakıyor.

“Bakkal Ali sen misin, Amca?”

“Hayır, ben değilim. Hayırdır inşallah yeğenim, ne var?”

“Düğün için davetiye getirdim.”

“Kimden? Yani kimin düğünü, kim gönderdi?”

“Temim Ağa gönderdi, Dağ Köyü’nden geliyorum.”

“Dağ Köyü mü? Allah, allah! Hayatımda böyle bir köy ismi işitmedim.” Suphi düşünceli bir şekilde dudak büküyor. “Valla bakkal Ali bu saatte uyanmaz. Sen davetiyeyi bana ver, ben onun kardeşiyim.”

“Olmaz” diyor delikanlı kendinden emin bir şekilde “Temim Ağa, ‘Bakkal Ali’den başkasına teslim etmeyeceksin,’ dedi.”

“O zaman otur bekle burada. Uyanınca buraya iner, ona verirsin,” diyor Suphi ve işine dönüyor.

Delikanlı dükkânın önünde boş bir sandığın üzerine oturup beklemeye koyuluyor. Dükkâna gelen müşterilerin yediden yetmişe kadar hepsinin, önünden geçerken şöyle bir süzerek bakmalarına aldırmayan delikanlı, ıslıkla bir melodi tutturuyor. Tabii ki dükkâna gelen müşteriler tuhaf kılıklı delikanlıyı süzmekle kalmıyor, bir de ellerinin eşliğinde kaş göz edip onun işitemeyeceği fısıltılı bir sesle Suphi’ye kim olduğunu soruyorlar:

“Selamünaleyküm, bir *Samsun* verir misin, Suphi!” diye birkaç adım öteden bağılıyor emekli bekçi Cebail. Sonra da yaklaşıp alçak sesle. “Kim bu?”

“Dağ Köyü’nden bizim Ali’ye düğün davetiyesi getirmiş...”

“Dağ Köyü mü? Allah, allah... Hiç işitmedim.”

Emekli bekçi sigarasını alıp gidiyor, giderken de Dağ Köyü’nden gelen delikanlıyı süzmeyi de ihmal etmiyor. Biraz sonra gelen mahalleli bir kadın:

“Kabartma tozu var mı?”

“Kaç paket istiyorsun?”

“Kaç tane olacak? Bir tane tabii ki,” diyor kadın, sonra da göz kırparak sesini alçaltıyor ve sağ elinin parmaklarını bir ampulü takarken çevirdiği gibi havada hızla çevirip soruyor. “Kim bu hilkat garibesi, ey yüzümün karası?”

“Ne biliyim ben? Kör Halit’in oğlu işte” diyor Suphi bıkkın bir şekilde.

Böylece her gelen aynı soruyu sorunca Suphi'nin cevapları git-tikçe sertleşiyor. En son on yaşlarında bir çocuk, iki buçuk liraya şehriye aldıktan sonra delikanlıyı işaret ediyor:

“Kim bu şalvar giyen?”

Çocuğun sorusu ile Suphi çileden çıkıyor. Tokatlayacakmış gibi elini havada sallayıp çocuğa bağıyor:

“Ananın günahkâr meyvesi! Defol git, hadi!”

Neye uğradığını şaşırان çocuk ses çıkarmadan uzaklaşıyor. Şu ana kadar olanları hiç umursamayan Dağ Köyü mensubu delikanlı ayağa kalkıyor, tahta bir kutunun içinde istiflenmiş domateslerden gözüne kestirdiği birini alıp şalvarına sürtüp tozunu aldıktan sonra elleriyle ikiye ayırıp onu yemeye başlıyor. Suphi delikanlıya yaklaşıp sakın bir ses tonuyla:

“Parasını vermeden öyle domates yenir mi?”

Delikanlı bu beklenmedik tepki karşısında iliklerine kadar donuyor, çiğnediği lokma boğazında kalıyor. Zar zor yutkunarak soruya soruyla karşılık veriyor:

“Domates parayla mı?”

“Tabii ki parayla yeğenim” diyor Suphi ve gülmemek için kendini zor tutuyor.

“Köyde böyle bir domates alıp yersek para ödemeyiz.”

“Ama herkesin birer domates alıp yediğini düşün, o zaman ne olur?” diye açıklıyor Suphi. “Bu domatesi bahçeden toplamıyoruz, biz de satın alıyoruz.”

Haklısın Amca. Ama köyde böyle değil.” Çok kısa bir an düşündükten sonra tekrar Suphi'ye soruyor. “Bir domates kaç?”

“Ne bileyim ben? Domatesine göre. Tartmak lazım.”

Suphi, yaklaşık olarak delikanlının aldığı domates büyüklüğünde bir domatesi alıp elektronik terazide tartıyor.

“Bak, mesela bu iki yüz otuz gram. Kilosu altı liradan yaklaşık bir buçuk lira eder.”

Delikanlı Suphi'nin dediklerini onaylarcasına başını sallıyor ve elini şalvarının cebine daldırıp birkaç bozuk para çıkarıyor. Fakat Suphi onu durduruyor.

“Dur, ben bunları senden para almak için söylemiyorum. Üstelik sen kötü niyetle almadın ki domatesi. Ye onu, afiyet helal olsun.”

“Sağ ol Amca” diyor delikanlı duygulanmış bir şekilde ve elinde kalan domates parçasını iki üç ısıriktaki midesine indiriyor.

Suphi tekrar gelen bir müşteriyle ilgilenirken, Dağ Köylü delikanlı şalvarının cebinden bir tütün tabakası çıkarıp sigara sarıyor. Ayağa kalkıp Suphi'ye yaklaşıyor ve sardığı sigarayı ona ikram ediyor. Suphi sigarayı alıp yakıyor. Delikanlı kendi sigarasını sararken Suphi her çekişinde ağzını şırıltatıp sigaranın tadını almaya çalışıyor.

“Oh! Nefis bir tütünmüş,” diyor Suphi tütünü beğendiğini ifade eden bir dudak bükmeyle. “Sizin köyde mi yetişiyor bu tütün?”

“Evet. Dağ eteğinde denize bakan kayalık bir arazi var. Toprağı biber salçası gibi kıp kırmızı. O arazide yetişen tütünü babam bize ayırır.”

“Vallahi *Marlboro*'dan daha iyi.”

“Doğru söyledin Amca. O kayalığın tütünü dünyada birincidir...”

Aradan ne kadar zaman geçtiyse, Ali nihayet uyanmış ve dükânın üstündeki daireden inip hâlâ sarma sigarayı öven kardeşine çaktırmadan yaklaşıyor.

“Bu ne? İçinde esrar olsa böyle çekmezdin alimallah!”

“Hah!” diye bağırıyor Suphi ve delikanlıya dönüyor. “Beklediğin adam nihayet geldi işte...”

Delikanlı ayağa kalkıp Ali'ye yaklaşıırken Suphi durumu özetliyor:

“Bu genç Dağ Köyü'nden sana davetiye getirmiş.”

“Merhaba yeğenim.” Ali elini delikanlıya uzatıyor. “Hoş geldin.”

“Hoş bulduk Amca,” diyor delikanlı Ali'nin elini öpmek için eğilerek. “Temim Ağa'nın selamı var, mendilleri başka kimseye vermemem için çok sıkı tembih etti.”

“Sağ olsun.”

Delikanlı bohçasını oturduğu sandığın üzerinde açarak her birinin içinde yirmişer tane badem şekeri sarılı davetiye mendillerini çıkarıp Ali'ye uzatıyor ve Temim Ağa'nın talimatını coşkulu bir şekilde açıklıyor:

“Mavi mendil senin, kırmızı Tansel Ağa'nın, yeşil olanlardan her biri de çalgıcıların. Öyle tembih etti Temim Ağa. Ama ben çalgıcıların evlerini bilmiyorum,” diye üzgün bir tonla dert yanıyor delikanlı, “Bana evlerini gösterecek bir hayırsever bulunmaz mı?”

“Ben kendim onlara götürürüm, sen işine bak.”

“Ayıp olmaz mı, Amca?” diye endişeleniyor delikanlı.

“Ne ayıbı? Hiç merak etme. Yalnız düğün ne zaman yeğenim, düğün?”

“Bu cuma değil, sonraki cuma akşamı kına” diyor delikanlı ve ballandırarak anlatmaya devam ediyor. “Geline kına yakılır yakılmaz akşam yemeğinden sonra aba güreşleri¹ tutulacak. Gece yarısına doğru yağlı güreşler. Sabaha kadar yedi davul yedi zurna yeri göğü inletecek. Büyük düğün olacak Tahir Abimin düğünü...”

“Mübarek olsun inşallah. Temim Ağa’ya selamımızı söyle, kismet olursa biz de geliriz.”

“Baş üstüne. Ben artık gidiyorum, Allaha ısmarladık.”

Delikanlı vazifesini yapmış olmanın mutluluğu ile Ali’nin elini yakalayıp öpmeye çalışıyor, fakat Ali elini çekerek ona izin vermiyor.

“Estağfurullah! Ben el öptürmem,” diyor Ali ve uzanıp delikanlıyı yanaklarından öpüyor. – “Ama olmadı yeğenim, sana bir şey ikram etmedik. Belki de açsındır. Aç mısın, yemek yer misin?”

Delikanlı yutkunup domatesin hesabını soran Suphi’ye bakıyor. Sonra da sağ elini göğsüne bastırarak, “Sağ ol Amca, gitmem la-zım,” diye ısrar ediyor delikanlı.

“Bir kahve iç, bari.”

“Sağ ol, sağ ol...”

“İyi o zaman. Temim Ağa’ya selamlarımızı ilet. Merak etmesin çalgıcılar gelecekler. Durumumuz iyi olursa Tansel Ağayla birlikte geliriz.”

Delikanlı yola koyuluyor. Ali, delikanlının adını söylemediğini hatırlayıp arkasından bağıyor:

“Adın neydi senin yeğenim, adını söylemedin bize!”

Delikanlı duruyor. Olduğu yerde Ali’ye dönüp biraz yüksek sesle adını söylüyor:

“Ali... Ali Zeynel Abidin!”

Ali afallıyor. “Memnun oldum” diyecek gibi oluyor, diyemiyor. Kaybolana kadar Ali Zeynel Abidin’in arkasından bakıyor...

Ali ikindiye doğru, Şelale Gazinosu’na gidip Tansel’e badem şekerli davetiye mendilini veriyor. Tansel davet edildiğine o kadar memnun oluyor ki davet mendillerini Sıtkı’ya kendisinin götürebileceğini söylüyor. Böylece ikisi birlikte gitmeye karar veriyorlar.

1 Çıplak bedene, belden kuşakla bağlanarak giyilen keçe yelek ve kısa don ile yapılan çayır güreşi, yenişme ayakta olur ve yere yığılan yenilir -yay.n.

Tansel hafta arası işlerin genellikle kesat olmasının verdiği rahatlıkla, davetiyeleri Sıtkı'lara götüreceğini garson Yasin'e bildirdikten sonra, Ali ile eski *Renault*'una binip gidiyorlar.

İçi badem şekeri ile dolu davetiye mendilleri Sıtkı'yı çok sevindiriyor. Davetiyeleri Tansel'in zahmet edip ayağına kadar getirmiş olması da bambaşka bir şey. Misafirlerine mutlaka bir şeyler ikram etmek için neredeyse onlara yalvaran Sıtkı, sonunda onları bir kahve içmeye ikna ediyor. Kahveler içildikten sonra misafirlerin hemen gitmesi de Sıtkı'yı gelişleri kadar memnun ediyor. Daha işin başından beri bu dağ düğününe inanmayıp "Birileri seni işletiyor Sıtkı" diyen Gazi'ye gösterebileceği, elinde somut bir kanıtı var artık.

Sıtkı davetiyesini Gazi'ye vermek üzere misafirleriyle aynı anda evini terk ediyor. Koşar adımlarla Gazi'lere vardığında, Gazi'yi dokuma tezgâhının başında buluyor.

"Selamünaleyküm," diye, soluk soluğa selam veriyor Sıtkı.

"Ve aleyküm selâm. Hayırdır, karasabana koşulan kart öküz gibi soluyorsun."

Sıtkı cebinden badem sarılı davetiye mendilini çıkarıp havada sallandırıyor:

"Tahmin et bakalım bu nerden geliyor?" diye zafer kazanmış bir komutan edasıyla soruyor Sıtkı.

Gazi dokumaya ara veriyor. Sıtkı'nın havada sallandığı mendili alıyor, buklesini açıp içinden bir tane badem şekerini ağzına attıktan sonra Sıtkı'ya gülümseyerek bakıyor:

"Düğün ne zamanmış peki?"

"Yarın değil, sonraki Cuma," diyor Sıtkı sevinen bir çocuk edasıyla.

"Hadi, hayırlısı olsun bakalım..."

Gazi tezgâhın arkasından kalkıp geriniyor, Sıtkı'nın koluna girip biraz ötedeki sedire giderken içerde akşam yemeğini hazırlamakla meşgul karısına sesleniyor:

"Yasemin! Bize bir çay yap, Sıtkı geldi."

"Derhal!" diye içerden Yasemin'in sesi işitiliyor.

Gazi, sedire bağdaş kuruyor ve yanına oturup bir sigara yakan Sıtkı'ya soruyor:

"Hâfız'a bildirdin mi?"

"Birazdan ona gideceğim. Evinde midir acaba?"

“Sanmam. Bugün Perşembe değil mi?”

“Haklısın. Bugün ziyaretin orası kalabalık olur.” Sıtkı hafifçe eğilip sır veriyormuş gibi konuşuyor. “Doğrusunu istersen Hâfız’ın dilencilik yapması içime sinmiyor.”

“Benim de.” diyor Gazi ve derin iç çekerek. “Ama senelerdir dileniyor. Artık alıştı bir kere. Alışmış kudurmuştan beter derler ya, o hesap işte...”

“Bak ne diyeceğim” diyor Sıtkı sigarasından derin bir nefes alarak. “Bu düğünde azmimizi ortaya koyup gücümüzü gösterirsek belki de...”

Sıtkı’nın ne demek istediğini çok iyi anlayan Gazi, hafifçe başını sallayıp onu onayladığını belirtiyor. İkisi de bir an susup düşünceye dalıyorlar. Dalga vurmuş kum gibi, hayatın ayaklarının altından kayıp gittiği ve “At ölür meydan kalır” misali, bu dünyada hiçbir iz bırakmadan gidebilecekleri düşüncesi onlara acı veriyor. Çaresiz görüyorlardı kendilerini. Onlar, gerçek mucizelerin, doğanın bahsettiği yetenek ve ne istediğini bilip isteminden asla vazgeçmeyen insanların yoğun çabasıyla yaratıldığını bilmiyorlar. Bilinçli emeğin tek yaratıcı güç olduğunu da...

Gazi ve Sıtkı’nın suskunluğu, bir elde çaydanlık, diğerinde çay bardaklarıyla şekerlik taşıyan Yasemin’in dışarıya çıkışına kadar sürüyor.

“Hoş geldin abi” diyor, Yasemin çaydanlığı sedirin kenarına koyarak. “Atra Teyze, Mediha, çocuklar nasıllar, afiyetler inşallah?”

“Hoş bulduk yenge. Hepsi iyiler çok şükür, selamları var.”

“Aleykümselâm. Sen de onlara selam söyle” diye, Yasemin bardakları sıcak suyla çalkalayıp çay dolduruyor ve önce Sıtkı’ya, sonra da Gazi’ye uzatıyor.

Çay bardağını alan şekerini atarak karıştırmaya başlıyor. Bu arada kendine bir bardak dolduran Yasemin de bardağını karıştırmaya başlayınca, şeker karıştırma faslı kasıtlı olarak uzuyor. Yeni bir keşif yapmış çocuklar gibi bakışıp kahkahalarla gülüşüyorlar. Sıtkı nihayet bir yudum alıp Yasemin’e sesleniyor:

“Oh! Eline sağlık yenge bel! Bir senedir çay içmemişim gibi lezzetli geldi valla.”

“Afiyet olsun.”

“Artık provaları sıklaştırmamız lazım.” diyor Sıtkı ve çayından bir yudum alıp Yasemin’e dönüyor, “Düğüne bir hafta kaldı, yenge.”

“Hadi hayırlısı olsun.” diyor kadın, sonra da eşine hitaben, “Gördün mü? Demek düğün gerçekmiş...”

“Doğrusunu isterseniz, bana hâlâ şaka gibi geliyor. Sana öyle gelmiyor mu Sıtkı?”

“E, hayatın kendisi de şaka değil mi?” diye onu destekliyor Sıtkı.

Gülüşüyorlar. Yasemin özür dileyerek tekrar mutfığa dönüyor. İki arkadaş düğün gününe kadar her gün prova yapmak üzere anlaşıyorlar. Sıtkı, ikinci çayını içtikten sonra kalkıyor ve Hâfız’ı son zamanlarda mesleğini icra ettiği yerde, gün batımından önce yakalayabilmek için koşar adımlarla oradan ayrılıyor. Gazi bir süre Sıtkı’nın arkasından baktıktan sonra, evin bitişiğindeki tuvalete girip küçük abdestini yapıyor ve oyalanmadan dokuma tezgâhının başına geçiyor...

Beldede dağ düğününü iştirmeyen kalmadığı gibi, artık erkekler kahvelerde, kadınlar da tandır başı muhabbetlerinde Sıtkı ve iki arkadaşının provalarını konuşuyorlar. Bir şey işiten, bire on katarak Dağ Köyü’nü, yapılacak güreşleri, katılacak dünyaca meşhur güreşçileri, davet edilen siyasi adamları anlatıyorlar. Bazıları daha ileri giderek bu düğünün son yüzyılda yapılan en önemli düğünlerden biri olduğunu iddia ediyorlar.

Böylece bir hafta boyunca her gün yapılan provalara ilgi arttıkça artıyor ve beldenin dört bir yanından gelen izleyiciler Gazi’lerin bahçesine doluşuyor çiçekleri, domates, biber ve diğer sebze fidelerini eziyorlar. Hatta provalardan birinde öyle bir kalabalık birikmişti ki, kalabalıktan korkan dana, ağaca bağlı ipini koparıp Gazi’lerin ve komşularının bahçelerinde ne varsa çiğniyor. Tabii fideleri çiğneyen danadan çok, danayı yakalamak için peşinden koşan onlarca kişinin ayakları olduğunu dananın kendisi de bilmesine rağmen, danayı yakalayanlar suçu danaya atıyorlar. Tabii komşular biraz rahatsız olsa da Gazi ve arkadaşları kendilerine duyulan ilgiden çok memnun oluyorlar. Olanları işitip insanların bu ilgisinden çok etkilenen Tansel de son provayı Şelale Gazinosu’nda yaptırıyor. Böylece Bakkal Ali de dâhil yakın arkadaşlarını toplayıp gece yarılarına kadar canlı müzik eşliğinde rakılarını yudumuyorlar...

Şelale Gazinosu'nda yapılan son düğün provasından sonra, ertesi gün ufak tefek yol hazırlıkları yapılıyor. Elbiseler yıkanıp ütüleniyor, ayakkabılar parlatılıyor. Öğleden sonra üç arkadaş kahvede buluşup Dağ Köyü'ne nasıl gidileceğini konuşuyorlar. Son günlerde yayılan düğün haberlerinin etkisinden olacak ki, masalarının etrafında bir sürü meraklı toplanıyor ve böylece her kafadan bir ses çıkıyor. Kimisi hâlâ, bu isimde bir köyün olmadığını iddia ederken, bir başkası Dağ Köyü'ne defalarca gittiğini söylüyor. Üç arkadaş ise, bilen ile bilmeyen insanlar arasında dillerini yutmuş çeşitli görüşleri dinlerken, tartışmalar yan masalara da sıçırıyor.

“Ey kâinatı yoktan var eden büyük allah! Bu aciz kulların da sana özenip hiç olmayan bir köy ile düğününü yoktan var ediyorlar.” diyor, yan masada kâğıt oynayan pos bıyıklı biri, “Gerçi şimdi böyle şeyler moda oldu, moda.”

“Ne modası?” diye, merakla soruyor oyun arkadaşı.

“Ölüyü ihya etmek için ortaya bir şey atıp bütün kasabayı onunla meşgul etme modası. Televizyonlar gibi yani.” Ardından göz kırparak gıcık bir şekilde gülüyor pos bıyıklı.

“Yok ya!” diye itiraz ediyor ayakta dikilip oyun seyreden biri. “Öyle bir köy var. Rahmetli babam gitmişti de anlatmıştı. İnsanları vahşi ve cahilmiş. Bütün köyde sadece bir hoca Arapça okumasını bilirmiş.”

“Diğer bir hoca da yazmasını,” diye alay ediyor oynayanlardan biri.

Masadakilerin hepsi bu espriye gülüyorlar. Pos bıyıklı çokbilmiş bir edayla iddialarını sürdürüyor:

“Var mısınız iddiaya? Şimdi bunlar bir, iki gün ortadan kaybolacaklar, sonra efsane gibi geri dönecekler. Ondan sonra da gör bak! Artık her düğünde çalışıyorlar mı, çalışmıyorlar mı?”

“Valla her şey mümkün,” diye onu onaylıyor oynayanlardan bir başkası. “Hikmet Ağa'nın oğlu Tansel zavallılara yardım etmek için böyle bir tezgâh uydurmuştur.

“Ayıp ettin Şemsettin, mideleri gevşettin!” diye dalgasını geçiyor pos bıyıklı. “Bu böyle değilse bıyıklarımı keser, bir fahişenin kışına yapıştırırım.”

“Valla pek de yakışırdı hani!” diyor masadan biri.

Tartışmalar böyle sürüp giderken ve bir türlü Dağ Köyü'ne gidecek yol bulunamazken, bölgeyi avucunun içi gibi bilen yılların emekli kaçakçısı Deli Ahmet kahveye giriyor.

"Cümleten Selamünaleyküm," diyor Deli Ahmet sağ elini göğsüne bastırarak.

Kahvedekiler ayağa kalkıyormuş gibi, kıçlarını sandalyelerden hafifçe kaldırarak Deli Ahmet'in selamını alıyorlar. Bu sırada çalgıcıların masasına üşüşen kalabalıktan Cafer adında biri, Deli Ahmet'in bir yere oturmasına fırsat vermeden koluna giriyor.

"Ahmet Amca, allah uzun ömür versin, sana bir şey soracağız," diyor Cafer, Deli Ahmet'i çalgıcıların masasına çekerek.

"Sor yeğenim" diyor Deli Ahmet. "Bileceğimiz bir şeyse, cevabımızı esirgemeyiz."

"Bunu ancak sen bilirsin" diye, iltifat ederek soruyor Cafer. "Dağ Köyü diye bir işittin mi hiç, allah aşkına? Sabahtan beri onu tartışıyoruz."

"Valla yıllar önce Mürselek köyüne gitmiştim de orada birinin Dağ Köyü'nden söz ettiğini işitmiştim. Ama..." diyor Deli Ahmet dudak bükerek. "Kendim hiç gitmedim."

"Bu köyde bir düğüne davet edildik Ahmet Amca" diyor Sıtkı, sakın bir ses tonuyla. "Gel gör ki, kimseye inandıramıyoruz."

"İnanmayan kâfirdir," diye gülümsüyor Deli Ahmet, sonra da ekliyor. "İşittiğim kadarıyla bu köy, Kel Dağ'ın başında bir yerde. Nuh Gemisi buradan geçerken Kel Dağ'ın tepesinde bir kayaya oturmuş da birkaç kişi aileleriyle o kayaya atlayıp gemiyi ittirmişler. Gemi uzaklaşınca o kayada mahsur kalmışlar. Allahın izniyle de onlara bir şey olmamış. Tufandan sonra dağın tepesine yerleşmişler. Dağ Köyü dedikleri Nuh Gemisi'nden kalma bir efsane köymüş..."

Deli Ahmet'in öyküsünü dinleyenler hep birden "Allah, allah" diye haykırıp birbirine kuşku ile bakıyorlar. Deli Ahmet yarattığı etkiden memnun kahveciyi çağırıyor:

"Emmioğlu! Bir sade yap emmioğlu!"

"Peki, böyle mi olmuş?" diye soruyor Cafer.

"Hikâyede her şey olur. Nitekim ben bunu böyle işittim, böyle bilirim," diyor Deli Ahmet ve yeleğinin cebinden sigara tabakasını çıkarıp sigara sararken devam ediyor. "Bir de derler ki, Dağ Köyü'nün tütününü çok iyiymiş."

“Valla tütünü iyi ise, muhakkak öyle bir köy vardır. Tütününün iyi olması büyük bir delil sayılır,” diye lafa karışıyor bir tütün meraklısı.

İyi tütünün köyün bir kanıtı olarak gösterilmesi kahvede olumlu bir hava yaratıyor.

“Akıl var, mantık var. Olmayan köyün iyi tütünü olur mu?” diye akıl yürütüyor biri. “Demek öyle bir köy varmış ki, tütününden bahsediliyor.”

Bu arada garson kahve fincanını Deli Ahmet’in önüne koyarken Sıtkı soruyor:

“Sen bize nasıl gidileceğini söyle Ahmet Amca, tütünü getirmesi bizden.”

“Söylemesi kolay, ama gitmesi zor” diyor Deli Ahmet, sigarasını yakıp kahve fincanından bir fırt höpürdetiyor. “Mürselek arabalarına biner, Davul Deresi köprüsünde inersiniz. Mürselek sınır köyü olduğu için izinsiz gidemezsiniz.”

“Dağ Köyüne gitmek serbest mi?” diye soruyor epeydir ağzını açmayan Hâfız.

“Eğer Davul Deresi boyunca vadiden çıkarsanız izne gerek yok,” diye açıklıyor Deli Ahmet. “O keçi yolundan vadinin sonuna kadar gittikten sonra bir tepeyi tırmandınız mı, Dağ Köyü önünüzde demektir. Valla ayaklarım eskisi gibi sağlam olsaydı sizinle gelirdim.”

“Keşke” diyor Hâfız alçak bir sesle...

Sıtkı aynı günün akşamı, Tansel’e uğruyor ve düğüne gidip gitmeyeceğini soruyor. Tansel daha önce bu konuyu bakkal Ali ile konuştuklarını ve işlerin yoğunluğundan dolayı gitmemeye karar verdiklerini bildiriyor. Ayrıca yarın öğleye doğru, onları kendi arabasıyla Mürselek yolunda, Davul Deresi köprüsüne bırakabileceğini de söylüyor. Sıtkı “Zahmet etme” filan dese de bu habere içinden seviniyor ve Tansel’den ayrılır ayrılmaz arkadaşlarına iletmeyi ihmal etmiyor.

Ertesi gün mahalle kahvesinin önünde buluşuyorlar. Mahalleli küçük bir kalabalık etraflarını sarıp can sıkıcı sorular sormaya başlamıştı ki, Tansel tam zamanında yetişiyor. Müzik aletleriyle bir iki öteberilerini bagaja koyduktan sonra, diğerlerine nazaran biraz daha kilolu olan Gazi öne oturuyor. Hâfız, Sıtkı ve on yaşlarındaki

Ali arka koltuğa geçiyorlar. Araba hareket ediyor. Kahvenin önünde biriken kalabalık gayri ihtiyari bir şekilde arabanın arkasından el sallıyorlar. Sıtkı'nın oğlu Ali, pencereden uzanıp el sallayanlara cevap veriyor.

Tansel kasabadan çıkıp asfaltı yer, yer kazınmış dağlık yola girince, sessizliğe bürünen çalgıcılara sesleniyor:

“E... Hayırdır inşallah. Sesiniz soluğunuz çıkmıyor.”

“Efkâr bastı Tansel Ağa,” diye şakayla karışık cevap veriyor Sıtkı.

“Hepinize birden efkâr mı bastı yani şimdi?” diye şakayla devam ediyor Tansel.

“Sen boş ver onu Tansel Ağa” diye çıkışıyor Gazi. “Ne diyeceğini bilmediği için böyle dedi işte.”

Gazi'nin bu lafı üzerine hep birden gülüşüyorlar. Bundan sonra da o suskun, kasvetli hava dağılıyor ve birbiriyle şakalaşarak yola devam ediyorlar. Böylece gülüşmeler yolu epey kısaltıyor ve geçen zamanın farkına varmadan kendilerini Davul Deresi köprüsü üzerinde buluyorlar. Tansel de onlara uyup arabadan iniyor. Bagajdan müzik aletlerini alıp onlara teslim ediyor ve teker, teker her biriyle vedalaşıyor. Sıra Sıtkı'ya gelince:

“Temim Ağa'ya çok selam söyle” diyor Tansel ve samimi bir ses tonuyla devam ediyor. “Vallahi bu düğüne gelmeyi sizden fazla istemiştım.”

“Baş üstüne söylerim.”

“Bir şeye ihtiyacınız var mı?” diye aynı samimiyetle soruyor Tansel.

“Yok ya. Allah razı olsun. Buraya kadar zahmet ettin, yeter de artar,” diyor Gazi az öteden.

“Hadi şimdi tabana kuvvet! Yolunuz açık olsun,” diyor Tansel ve arabasının ön kapısını açıp bir müddet arkalarından bakıyor.

Sıtkı cümbüşünü omzuna asıp Hâfız'ın koluna giriyor. Udu tûfek gibi sırtına geçiren Gazi, Hâfız'ın kemanını çanta gibi taşıyarak arkalarından gidiyor. Yolun karşısına geçip tembel adımlarla yamaca tırmanıyorlar. En önde giden ve darbukasını sırt çantasında taşıyan Ali, bir an duruyor, Tansel'e dönüp yamaçtan el sallıyor. Tansel de aynı şekilde ona el sallayarak gülümsüyor. Hemen ardından motorunu durdurmadığı arabasına biniyor ve dar yolda U dönüşü yatıktan sonra, bir iki kez kısa, kısa korna çalıp arkasında bir toz bulutu bırakarak uzaklaşıyor...

Böylece çalgıcılar kan ter içinde, oflaya pufloya dik yamacı çıkıyorlar. Önlerine uçsuz bucaksız gibi görünen kayalık bir düzlük çıkıyor. Soluk alıp dinlenmekten ziyade, nereye geldiklerini anlamak ve nereye gideceklerini belirlemek için bir an duruyorlar. Sağa, sola, ileriye, geriye bakıp yönlerini tayin etmeye çalışıyorlar. En sonunda keçi yolu gibi bir yolu takip etmeye karar veriyorlar.

Yamaçta esen serin rüzgâr dağ sırtında kesiliyor ve yaz sıcağı dayanılmaz hâle geliyor. Etrafta ağustos böceklerinin ötüşünden başka bir şey işitilmiyor. Uzun süre hiç konuşmadan sıkıntılı bir şekilde yürümeyi sürdürüyorlar. Yamacı çıkana kadar çok terleyip su kaybettikleri için müthiş bir susuzluk çekiyorlar. Belki de yola çıkarken su almak hiçbirinin aklına gelmediği ve bu konuda birbirini suçlamamak için susmayı yeğliyorlar. Ama hâlâ en önde giden Ali birden birkaç adım ilerde durup babasına sesleniyor:

“Baba, susadım!”

Gel gelelim ki, Sıtkı ya duymuyor ya da duymamış gibi yapıp hiç cevap vermiyor. Ali cevap gelmeyince yola devam ediyor. Bu sırada Ali’nin hemen arkasından giden Gazi, yürümeye ara vermeden başını arkasına çevirip Ali’nin söylediğini Sıtkı’ya iletiyor:

“Çocuk susadı, Sıtkı!”

Sıtkı, tahrik edici bir tonla verilen habere yine karşılık vermiyor. Ama Sıtkı’nın adeta sürüklediği Hâfız dayanamayıp ağzını açıyor:

“Valla ben de susadım...”

Fakat bu sessizlikten çekinen Hâfız, cümlesinin gerisini getirmiyor. Bir süre daha böyle konuşmadan yol alıyorlar. Nihayet küçük bir tepeyi döndüklerinde önlerine bir yatır kubbesi çıkıyor. Onu ilk gören Ali, takriben iki yüz metre ilerdeki kubbeye koşarken sevinçle haykırıyor:

“Baba, burada bir ziyaret var!”

Bu ıssız yerde bir yatır kubbesine rastlamak onları sevindiriyor. Bir yerde yatır varsa, orada bir su kaynağı olmalı mutlaka. Yatırın yanına vardıklarında, küçük bir depoya monte edilmiş ve çok zayıf akan musluktan su içip yüzlerini yıkıyorlar. Herkesten önce suyunu içen Ali, kubbenin dibinde hâlâ tütmeye devam eden bir buhurdanlığı alıp kubbenin etrafında dönmeye başlıyor. Bu sırada üçü birden kubbenin dibine geliyor ve ellerini havaya açıp Fatiha

okuyorlar. Kubbenin etrafında tur atan Ali, zayıfça tüten buhur-danlığı babasına veriyor. Sıtkı buhurdanlıktaki sönmeye yüz tut-muş köz parçalarını kurcalıyor.

“Bu köz parçalarına bakılırsa” diye, Sıtkı çokbilmiş bir edayla söyleniyor, “En fazla yarım saat önce birileri bu yatırı ziyaret etmiş.

“Acaba bu ziyaretin adı ne?” diye soruyor Hâfız.

“Allah bilir,” diyor Sıtkı, dudak bükerek. “Burada bir ziyaretin olabileceği hiç aklıma gelmezdi.”

“Bu durumda yanlış yöne gitmişiz beyler!” diyor Gazi, kendin-den emin bir tonla. “Deli Ahmet yolu tarif ederken önünüze bir ziyaretin çıkacağını söylemedi.”

“Dememiş olabilir, ama başka yol yok,” diye karşılık veriyor Sıtkı.

“Biraz oturalım, belki gelen olur da yol yordam sorarız,” diye öneriyor Hâfız.

“Akıl kârı değil!” diyor Gazi, biraz kendinden bezmiş bir tonla.

“Haklısın,” diye onu destekliyor Sıtkı, “Bakın şu aşağıya giden yol mutlaka Davul Deresi’ne iniyordur.”

“Hadi, gidiyoruz,” diyor Gazi ve öne geçip yola koyuluyor...

Gerçekten de çok geçmeden Davul Deresi’ne iniyorlar. Davul De-resi, dere ile hiç ilgisi olmayan, iki dağın arasında yer alan derin ve uzunca bir vadi. Vadinin tabanından bir kalabalık geçtiğinde, ayak seslerinin her iki yamaçta yankılanıp davul gibi ses çıkarmasından dolayı ona bu ismin takılmış olması muhtemel. Bir de vadinin bir yerinde, etrafı aşınan sert kayaların oluşturduğu ve devasa insan figürlerini andıran peribacalarının, yörenin insanları tarafından bir düğün alayına benzetilmesinden dolayı, vadiye Davul Deresi den-diği söylenir. Ayrıca, Davul Deresi’nin yöre insanları tarafından anlatılan ilginç bir efsanesi de var.

İnsana dünyadan başka bir yerde olduğunu hissettiren vadide, insan figürlerini andıran peribacalarının arasından geçerken adımlarını yavaşlatıyor ve doğa harikası taşları hayretle izliyorlar. Ali devasa kayalardan ürkmüş olacak ki babasına sokulma ihtiyacını hissediyor. Yol boyunca Sıtkı’ya tutunarak yol alan Hâfız, attığı adımlar seyrekleşince tuhaf bir duyguyla Sıtkı’ya soruyor:

“Niye yavaşladık?”

“Allah, allah!” diyor Sıtkı, gördüklerinin tepkisini vermek ister-cesine.

“Bir şey mi oldu?” diye endişeleniyor Hâfız.

“Demek taş kesilen düğün alayı bu işte.”

“Anlat, anlat!” diyor Hâfız heyecanla.

“Ata binmiş insanlara benzeyen devasa kayaların arasından geçiyoruz.”

“Allah, allah!” diye aşka geliyor Hâfız.

“Bunlar zamanında insanmış da yaratıcının kudretiyle taş kesilmişler.”

“Ya Allah!” diyor Hâfız heyecanla. “Anlat dedik ya!”

Sıtkı bu sırada on metre kadar ilerde giden Gazi’yi çağırıyor:

“Gazi!”

Gazi durup arkasına dönüyor:

“Ne var?”

“Şu taşların gölgesinde biraz dinlenelim, ayaklarımda derman kalmadı,” diyor Sıtkı, şikâyet edercesine.

“Valla şimdi aynı şey geçiyordu kafamdan,” diyor Gazi ve geriye birkaç adım atıp bir kayanın dibinde oturuyor.

Mola verince iyiden iyiye yorulduklarını anlıyorlar. Gazi, güneş yakmasın diye kafasını örttüğü mendil ile alın terini kuruyor. Kayaların arasından hafifçe esen rüzgârın hışırtısı, ağıt yakan bir kadının uzaktan gelen sesini andırıyor. Etraftan yayılan yüzlerce ağustos böceğinin ötüşü, rüzgâr hışırtısının hüznünü daha da artırıyor. Biraz dinlendiklerine kanaat getiren Gazi, kalkalım der gibi Sıtkı’ya bakıyor.

“Kalkalım mı?” diye hafif bir sesle soruyor Sıtkı.

“Yolcu yolunda gerek” diye gülümsüyor Gazi.

Sıtkı ayağa kalkmak için hamle yapacak gibi oluyor ve başını dizine yaslayıp kıvrılan Ali’nin uyuduğunu fark edince vazgeçiyor. Ali’nin uyuduğunu belirten bir jest yaparak:

“Çok yoruldu herhalde” diye fısıldıyor Sıtkı. “Biraz uyusun da öyle gidelim.”

“Uyudu mu?” diye soruyor Hâfız.

“Uyumuş zavallı,” diyor Gazi. “Neyse... Sessiz olalım da uyanmasın. Hatta ben de fırsattan istifade biraz kestirsem iyi olacak...”

Susuyorlar. Gazi yanağını avucunun içine alarak kayanın dibinde kıvrılıyor. Hâfız sırtını kayaya yaslıyor ve gözbebekleri beyaz olan gözlerini yumuyor. Kısa bir süre sonra yavaşça yana kayıp kolunu başına yastık yapıyor. Ali’yi uyandırmamak için yerinden

kıpırdamayan Sıtkı ise arkasındaki kayaya yaslanıyor. Biraz sonra da uyuşturulmuş gibi bir anda gözleri dönüyor, alt çenesi sarkıyor ve hafiften horlamaya başlıyor.

Kayaların arasından esen tatlı rüzgârın hışırtısı, Sıtkı'nın bilincaltında bir çoban kavalından çalınan ağıta dönüşüyor. Sıtkı'nın öbür dünyadan gelen sesi, onu ruhlarının kulağıyla dinleyen arkadaşlarına Davul Deresi efsanesini anlatıyor:

“Çok eski zamanlarda, namı dört bir bucağa yayılan, zengin mi zengin, güçlü mü güçlü bir bey varmış. Bu bey, allah nezdinde sayfası pak, kul nezdinde alnı ak, iyilikten ve ibadet etmekten başka şeyle iştigal etmeyen bir evliyanın kızıyla evliymiş. Karısı iyi huylu, periler kadar güzel bir kadın olmasına rağmen, bey ava çıkmışken dağda karşılaştığı bir çoban kıza âşık olmuş ve onunla evlenmeye karar vermiş. Tabii ki, bey karısını hiçbir şeyden haberdar etmemiş, ama o şehirde herkes bunu biliyormuş. Çoban kıızı gelin getiren düğün alayı da bu vadiden geçerken davul sesleri şehre kadar varmış.”

Bu sırada benekli bir dağ yılanı, uyuyan çalgıcıların arasından kıvrılarak süzülüyor. Yılan Sıtkı'nın önüne gelince duruyor ve onun rüyasında anlattığı efsaneyi dinleyen bir çocuk misali dik-kat kesiliyor. Sıtkı'nın ruhu yilandan habersiz anlatmaya devam ediyor:

“O sırada büyük bir kazanda üzüm pekmezi kaynatan bey karısı da davul seslerini işitip kendisine yardım eden komşu kızına, o gü-rültünün ne olduğunu sormuş. Komşu kıızı saflıkla, bey kocasının evlendiğini ve üzerine bir kuma aldığını söylemiş. Kadın bu habere o kadar üzülmüş ki pekmezi karıştırdığı kepçe elinden düşmüş ve farkında olmadan kazanı eliyle karıştırmaya devam etmiş. Tam bu anda kendisini ziyarete gelen evliya babası kızının bu halini görünce baba yüreği dayanamamış ve ‘Yaratanın kudretiyle bu düğün alayı olduğu yerde taş kesilsin’ diye beddua etmiş. Yüce allah da sevgili kulunun dileğini geri çevirmemiş ve düğün alayı olduğu gibi bu vadide taş kesilmiş.”

Sıtkı'nın öbür dünyadan gelen sesi dinince, yılan harekete geçiyor. Hâfız'ın ayağının üzerinden kayıyor ve dibinde kıvrıldığı kayaya tırmanıp gözden kayboluyor. Yılan henüz kaybolmuştu ki, Hâfız terden sırlıklam uyanıp doğruluyor. Sıtkı'nın olduğu yöne elini uzatıp onun dizini yakalıyor ve hafifçe sarsıyor.

“Sıtkı...”

Sıtkı telaşla uyanıyor. Ağzından akan salyasını avucunun içiyle silerek aptal gözlerle Hâfız’a bakıyor.

“Şu işe bak” diyor Sıtkı mahcup bir edayla. “Ben de uyudum da rüyamda size Davul Deresi hikâyesini anlattım.”

“Allah, allah! Ben de rüyamda benekli bir yılan gördüm” diye anlatıyor Hâfız. “Rengârenk bir yılan... Ne hikmetse, hiç de korkunç değildi. Rüyada yılan görmek neye delalet eder, bilir misin?”

“Yılan, hayat demektir.” diyor Sıtkı bilgece bir edayla. “Demek ki çok uzun bir ömrün olacak. Hayırdır inşallah.”

“Haklısın,” diyor Hâfız üzgün bir sesle. “Eğer hayat zor ise, insan ömrü de o denli uzun olur, derler.”

“Öyle deme bre Hâfız! Yaşamak güzel şeydir,” diyor Sıtkı ve Ali’nin alnında biriken terleri avucuyla siliyor. “Hele sana helal süt emmiş bir kız bulup da eversek...”

“Allah yazdıysa bozsun” diyor Hâfız üzgün ses tonuyla.

Babasının alın terini kurulaması ile Ali de uyanıyor ve başını babasının dizinden kaldırmadan bir iki kez esneyip uyku sonrası yaşamı algılamaya çalışıyor. Oğlunun gözlerini kırıştırdığını gören Sıtkı, saçlarını kalın parmaklarıyla tarar gibi okşayarak seven bir sesle soruyor:

“Uyandın mı oğlum?”

Ali olumlu anlamda başını sallayıp masum bir şekilde babasına gülümsüyor. Ardından tembelce doğruluyor, gerinerek ayağa kalkıyor ve oturdukları kayanın arkasına geçip işiyor. Sıtkı bu arada, altı yedi metre ilerde ölü gibi yerde kıvrılan Gazi’ye sesleniyor:

“Gazi! Şşşt! Uyan!”

Gazi öyle derin bir uykuya dalmış ki, arkadaşının nidası onu uyandırmaya yetmiyor. Sıtkı bu kez ufak bir taş alıp Gazi’ye atıyor. Buna rağmen uyanmayınca, Sıtkı ayağa kalkıyor ve tembel adımlarla Gazi’nin yanına giderken kendi kendine söylenmeye başlıyor:

“Ulan gün ortasında bu kadar ağır uyku olur mu? Bu adam öldü mü, ne?”

“Gazi’nin uykusu ağırdır,” diyor Hâfız sakın bir sesle. “Unuttun mu?”

Sıtkı karşılık vermeden Gazi’nin önüne geliyor ve gördüğü manzara ile bir an yerinde donuyor. Gazi, uykusunda sara nöbeti geçirmiş gibi ağzı köpük içinde. Yarı açık gözlerinin kızarmış akı

görünüyor sadece. Sara nöbeti henüz tam geçmemiş olacak ki, göz kapakları hâlâ titriyor. Çeyrek asırlık arkadaşını ilk kez böyle gören Sıtkı, endişeyle eğiliyor ve Gazi'yi omuzlarından tutup doğrultmaya çalışıyor. Bunun üzerine kendine gelen Gazi, bu korkunç kâbustan kurtulamıyormuş gibi gözlerini fal taşı gibi açıyor ve deli gözlerle Sıtkı'ya bakarken kuvvetli elleriyle onun kollarına yapışıp olanca gücüyle sıkıyor. Sıtkı, arkadaşının bu akılsız bakışından korkuyor, elini hareket ettirebildiği ölçüde, kendine gelmesi için Gazi'nin yüzüne bir tokat atıyor.

"Gazi! Uyan, Gazi!" diyor Sıtkı, sakın bir sesle ve Gazi'yi hafifçe omuzlarından sarsıyor. "Kâbus görüyorsun, Allahın ismiyle uyan!"

"Ne oldu?" diye merakla soruyor Hâfız ayağa kalkmaya çalışarak.

Gazi gerçek hayata döndükçe, Sıtkı'nın kollarına yapışan elleri yavaşça gevşiyor, akılsız gözleri soru soran bir ifadeye bürünüyor. Bu sırada Hâfız da Ali'ye tutunarak onlara yaklaşıyor ve korkudan titreyen bir sesle:

"Ne oldu, Sıtkı?" diye soruyor Hâfız. "Gazi iyi mi?"

"İyi, iyi" diyor Sıtkı biraz sakinleşerek. "Gördüğü kâbustan çok etkilendi sadece."

"Gazi! İyi misin abi?" diye titreyen bir sesle soruyor Hâfız.

Hâfız sorusuna cevap alamayınca sesinin tonunu yükselterek bir daha soruyor:

"Gazi! Gazi, cevap ver bana!" Ağlamaklı bir sesle soruyor Hâfız.

"İyi dedik ya" diye Hâfız'a kızıyor Sıtkı. "Adam kâbus gördü, panik yapma!"

"Ne bileyim korktum işte" diyor Hâfız özür diler gibi.

Bu arada Gazi tamamen kendine geliyor. Mendilini çıkarıp ağzını siliyor, utancından olacak ki bakışını Sıtkı'dan kaçırıyor ve dua gibi bir şeyler mırıldanmaya başlıyor. Birazdan hepsi sakinleşiyor ve hep birlikte yola koyuluyorlar.

Vadiden çıkmış, geniş ve düz bir dağın sırtlarında epey yürümüşlerdi ki, Gazi durup arkadaşlarına dönüyor:

"Nereye gittiğimizi biliyor musunuz?"

"Ben bilmiyorum" diyor Hâfız. "Siz beni götürüyorsunuz."

“Sıtkı!” diye bağıyor Gazi. “Sağa mı gidiyoruz, sola mı? Doğu-ya mı, batıya mı? İleri mi, geri mi? Yol yok, yordam yok! Ne işimiz var bu allahın unuttuğu yerde?”

“Ne bağıyorsun ya, dana çobanı gibi?” diye kızıyor Sıtkı. “Dağ başı mı burası?”

“Yok futbol sahası! Dağ başı tabi! Söylesene hangi yöne gidiyoruz şimdi?”

“Hangi yöne gidersen git! Seni tutan mı var? Allah, allah...”

Ben bir yere gitmiyorum kardeşim! Hatta geri dönüyorum.” Ve bunu söylerken gittiği yönün tersine dönüp sinirli adımlarla yürümeye başlıyor Gazi. “Siz nereye giderseniz gidin, yolunuz açık olsun.”

Burnundan soluyan Sıtkı, kendisine tutunan oğlu ve kolundan çektiği Hâfız’la durup yanından geçerek gerçekten geri dönen Gazi’yi durduruyor.

“Dur, nereye gidiyorsun?”

“Siz gidin, ben geri dönüyorum.” diyor Gazi, yoluna devam ederek. “Ben nerede olduğunu bilmediğim bir yere gitmem.”

“İyi... Geri dön o halde!” Sıtkı hareket etmeden Gazi’yi bakışıyla takip ediyor, sonra da yüksek sesle arkasından bağıyor. “Ama bundan sonra Gazi diye birini tanımıyoruz! Ölsen cenazen bize haram olsun, tamam mı?”

Gazi, sert adımlarla yüz metre kadar gittikten sonra biraz sakinleşmiş olacak ki, birden dönüp hâlâ aynı yerde duran Sıtkı’nın önünde duruyor.

“Sıtkı! Yahu anlamak istemiyor musun?” diye sakince sesleniyor Gazi. “Bu dağ başında nereye gidiyoruz, allah aşkına? Sağa mı, sola mı? Hangi yöne?”

“Elbet bir yön tayin edip gideceğiz,” diyor Sıtkı sakın olmaya çalışarak.

“İyi... Hadi bir yön tayin et de gidelim.”

Sıtkı ne yapacağını bilememenin çaresizliği içerisinde, elini gözlerinin önüne siperlik yaparak etrafa bakınıyor. Hâfız, değişik bir ses veya koku almaya çalışıyormuş gibi birden dikkat kesilerek havayı kokluyor.

“Şöyle etrafa bakının” diyor Hâfız sakın bir sesle. “Görünürde bir şey yok mu?”

“Ne gibi?” diye soruyor Sıtkı.

“Ne bileyim. Yakında meskûn yerler varsa mutlaka bir ateş tüt-meli. Valla burnuma duman kokusu geliyor. Demek ki...”

“Hâfız henüz lafını bitirmemişti ki Ali bir yeri işaret ederek çocuk heyecanıyla haykırıyor.

“Baba! Bak, orda duman var!”

Sıtkı ile Gazi, eşzamanlı bir şekilde çocuğa dönüp soruyorlar:

“Ne dumanı?”

“Duman işte ya!” diyor Ali, dumanın tüttüğü yönü işaret ederek. “Baksana baba, ta oradan ağaçların arasından duman tütüyor...”

“Ben size burnuma duman kokusu geliyor demedim mi?” diyor Hâfız heyecanlı bir tonla.

Bu sırada elini gözlerine siper yapan Sıtkı, çocuğun gösterdiği yönde hafifçe tüten dumanı görmüş olacak ki, Gazi’ye dönüyor:

“Hah! Ben de gördüm” diye bağırıyor Sıtkı. “Sen görmedin mi? Bak, bak, bak! Şu ağaçlığın oradan...”

“Duman değil ki bu” diyor Gazi, dudak bükerek. “Pus. Ağaçlık yerler böyle hafif sisli olur.”

“Yanlışın var. Pus dediğin sabahın köründe olur,” diye itiraz ediyor Sıtkı. “Basbayağı duman bu işte...”

“Evet duman!” diyor Hâfız kendinden emin bir şekilde. “Pusun kokusu olmaz, burnuma duman kokusu geliyor.”

“Peki, öyle olsun! Dumansa duman” diye kabul ediyor Gazi. “O halde o yönde ilerleyelim. Birazdan pus mu, duman mı olduğunu göreceğiz. Ne demişler? ‘Hele bir ortalığın tozu dumanı kalksın, belli olur at mıdır, eşek midir bindiğin’...”

Duman tüten ağaçlığa doğru sessizce yol alıyorlar. On dakika kadar yol alıp küçük bir tepeyi döndüklerinde, ağaçlığın oradan bir dumanın tüttüğünü artık kuşkuya yer vermeyecek bir şekilde gören Gazi, bir an duraklayıp yüksek sesle Sıtkı’ya sesleniyor:

“Haklıymışsınız, duman bu! Ama orada köy filan görünmüyor...”

“Hele bir oraya varalım, sorarız” diyor Sıtkı. “Köy uzakta değildir.”

“Hadi öyle olsun...”

Tüten dumanla umutlanan çalgıcılar biraz daha canlanıyorlar. Ağaçlığa doğru giden bir keçi yoluna saparak yokuş aşağı yürüyorlar. Yarım saat kadar hiç konuşmadan yol aldıktan sonra kayalık bir yamacın dibinde, ağaçların arasında sazdan yapılmış bir kulü-beye rastlıyorlar. Biraz ötede kayalık yamacın dibinde, altlarında

hafif bir ateşin tüttüğü iki rakı damıtma kazanı var. Kazanlardan etrafa yayılan anason kokusu ta uzaktan hissedilebiliyor. Kulübenin yanında kayaların dibinden fışkıracasına bir su kaynıyor. Yaz güneşinin altında uzun süre yol alan çalgıcılar hiçbir şeye aldırmadan, önce suya saldırıyorlar. Kana, kana su içip ellerini yüzlerini yıkadıktan sonra etrafı şöyle bir gözden geçirip incelemeye başlıyorlar.

Kulübede hiç kimseler görünmüyor. Kulübenin arka taraflarında bir ağacın gölgesinde, oldukça şişman bir insan azmanı yüzükoyun yatıyor. Erik Ali denen bu çam yarması öyle derin bir uykuya dalmış ki, horlaması işitilirse onun hayatta olduğuna inanmak çok zor.

“Şuna bak” diyor Gazi. “Hayatında bu kadar iri bir adam gördün mü?”

“Maşallah boğa gibi.” diye cevap veriyor Sıtkı. “Bu adam ölü mü, ne?”

“Horluyorsa ölü değildir,” diyor Hâfız.

Gazi, horlamasından başka hiçbir hayat belirtisi göstermeyen Erik Ali’nin başucuna geliyor. Bir an ne yapacağına karar veremiyormuş gibi başında dikiliyor. Daha sonra adamın üzerine eğiliyor, omzundan tutup hafifçe sarsıyor:

“Kalk hemşerim!”

“Bırak adamı, ne zorun var uyandırmaya?” diye Gazi’ye çıkışıyor Sıtkı.

“Rahat nefes alsın diye, boğuluyor görmüyor musun?” diyor Gazi ve adamı bir kez daha sarsıyor. “Hoo! Hemşerim...”

Erik Ali hiçbir tepki vermeyince, diğerleri de başucuna üşüşüp gülüşmeye başlıyorlar. Bu esnada kayaların arasında gür bir kahkaha yankılanınca, çalgıcıların gülüşü yüzlerinde donuyor. Hep birden o yöne bakıp kahkaha sahibinin ortaya çıkmasını merakla bekliyorlar. Çok geçmeden, sırtında bir odun yükü ile yüz yaşını aşkın aksakallı bir dede kayaların arasından çıkıyor. Bir de aksakallı dedenin elinde, büyük bir olasılıkla delikanlılık yıllarının hatırası olan horozlu bir tüfek var. Bu haliyle yüz yıl öncesinden çıkıp gelmiş gibi görünen dede, sağlam adımlarla onlara yaklaşıyor. Aynı neşeli gülüşü ile adeta bağırıyor:

“Sızdı Erik Ali, sızdı!”

Efe adındaki aksakallı dede, biraz ötede durup sırtından odun yükünü indiriyor ve onu dillerini yutmuşçasına susup merakla bekleyen davetsiz misafirlerine yaklaşıyor.

“Selamünaleyküm!”

“Ve aleykümselâm” diye koro halinde selamı alıyorlar.

“Boşuna uğraşma” diye Gazi’ye sesleniyor Efe. “Üç gün içti, üç gün uyuyacak. Başının ucunda top atsan uyanmaz. Bak!”

Efe tüfeğinin horozunu doğrultuyor ve tüfeği Erik Ali’nin başının üzerinde tutup tetiği çekiyor. Hâfız haricinde hepsi birden kulaklarını tıkıyorlar. Ne var ki eski tüfek patlamıyor.

“Olmadı,” diyor Efe. “Durun, şimdi olacak.”

Efe tekrar horozu doğrultup aynı şekilde tetiği çekiyor. Çalgıcılar yine kulaklarını tıkıyorlar, ama tüfek yine patlamıyor.

“Evet! Bu kapsül paslanmış” diyor Efe sakın bir sesle. “Uzun zamandan beri ateş etmeyince işte böyle paslanıyor. Ama her şeyin bir çaresi var, değil mi?”

Efe cebinden ufak bir teneke kutu çıkarıyor. İğne, çivi gibi ufak tefek bir sürü şey arasından bir kapsül çıkarıp takıyor ve tekrar tüfeğin horozunu doğrultuyor. Çalgıcıların elleri tekrar kulaklarına gidiyor ama nafile. Tüfek inatla patlamıyor. Efe ikinci kapsülü inceliyor ve onun da paslanmış olduğuna karar vermiş olacak ki, cebinden bir kibrit kutusu çıkarıp içinden iki çöp alıyor ve çöp başlarındaki kibriti kalın ve kirli tırnaklarıyla sıyırdıktan sonra kapsülün içine tıktırıyor. Horozu doğrultuyor kapsülü tekrar yerine takıyor ve tüfeği yine Erik Ali’nin başının üstünde tutuyor. Tetiği çekmeden önce davetsiz misafirlerine gülümseyerek:

“Bakın şimdi başının üzerinde tüfek patlatacağım, yine uyanmayacak.”

Çalgıcılar artık kulaklarını tıkamaktan vazgeçiyorlar. Efe tetiği çekiyor ve çalgıcılar bu kez kulakları sağır eden bir patlamayla yerlerinde sıçırıyorlar. Erik Ali gerçekten de hiçbir tepki vermiyor.

“Gördünüz mü?” diye soruyor Efe. “Yarın akşama kadar ancak kendine gelir. Ee... Hangi rüzgâr attı sizi buralara? Bu zavallı Erik Ali’den başka beni kimse ziyaret etmez. Senede üç kez gelir, üç gün içer, üç gün uyur, sonra çekip gider. Sizin ne işiniz var burada?”

“Biz kaybolduk dedeciğim,” diyor Sıtkı yutkunarak.

“Vah miskinlerim vah! Anlat, anlat.”

“Dağ Köyü’ne gidiyorduk, yolumuzu kaybettik. Davul Deresi’ni geçtikten sonra köy önünüze çıkar dediler. Davul Deresi’ni geçtik, ortada ne köy var ne de kasaba. Sonra bu dumanı gördük, buraya geldik.”

“Vah miskinler vah! Ne işiniz var sizin Dağ Köyü’nde?”

“Biz çalgıcıyız” diyor Sıtkı, eliyle arkadaşlarını da işaret ederek. “Temim Ağa’nın düğününe gidiyoruz.”

“Vah miskinler vah! Dağ Köyü... Temim Ağanın düğünü...”

Efe Dede bir eliyle dizini dövüp kahkahalarla gülüyor. Ötekiler ise bunak bir deliye çattıklarını düşünüp hayretle onu izliyorlar. Gazi, Sıtkı’ya bakıp “ne yapalım” anlamında göz kırpmıyor. Sıtkı “bilmiyorum” anlamında dudak büküyor. Efe Dede nihayet kendine gelip gülme sebebini açıklıyor:

“Ben bu dağların efesiyim. Seferberlikte askerlik yaptım, Çanak-kale’de İngilizlerle savaştım. Yaralandım ama ölmedim. En son hesapladığımızda tamamı tamamına yüz bir yaşındaydım. Bu yaşma geldim ne Dağ Köyü diye bir köy işittim, ne de Temim Ağa diye bir zat...”

Efe Dede tekrar gülme krizine tutuluyor. Fakat onun söyledikleri çalgıcılarda şok etkisi yapıyor. Suratları en aptal ifadeyi takınıp tekrar birbiriyle bakıyorlar. Çoktan sabrı taşmış olan Gazi’nin yüzündeki aptal ifade, yavaşça hiddete dönüşürken titreyen bir sesle Efe Dedeye soruyor:

“Yani Dağ Köyü diye bir köy yok! Değil mi, dede?”

“Dağ Köyü de yok, Temim Ağa diye biri de,” diyor Efe Dede, gülmeye bir an ara vererek.

“Vah miskinler vah! Biri sizinle dalga geçmiş...”

İhtiyarın dalga geçmesiyle bir kat daha sinirlenen Gazi, sonunda Sıtkı’ya saldırıyor:

“Yaptığını gördün mü, Sıtkı?” diyor Gazi, yumruklarını sıkarak.

“Ben sana demedim mi, Tansel Ağa seninle taşak geçti diye?”

“Yapma be Gazi” diye mahcup bir edayla kendini savunmaya çalışıyor Sıtkı. “Tansel Ağa taşak geçse bizi kendi arabasıyla yolun yarısına kadar getirir miydi?”

“İnandırıcı olması için getirir. Başka türlü nasıl taşak geçilir, ha?”

“Eğer yalan söylediyse” diye lafa karışıyor Hâfız. “Allah Tansel Ağa’nın rızkını vermesin! Allah onu tedavi ettiği hayvanların kisvesine soksun!”

“Tansel’in suçu yok!” diyor Gazi aynı saldırganlıkla. “Suç ona inanan bizim gibi eşeklerde!”

“Nasıl da inandık!” diyor Hâfız.

“O baytar seni tedavi ediyordu, değil mi?” diye sözle saldırıyor Gazi.

Sıtkı içmeli sözlerden alınıyor. Gazi'ye öyle bir bakış fırlatıyor ki, öteki geri adım atmak zorunda kalıyor.

“Yani şimdi haksız mıyım, allah aşkına?” diyor Gazi durumu yumuşatmaya çalışarak. “Bu çocuğa yazık değil mi, bu kadar yolu tepsin? Yahut Şeyh Yusuf Hekim türbesinin önünde el açan bu kör adam?”

Bu sırada Efe Dede lafa karışıp tartışanları sakinleştirmeye çalışıyor:

“Arkadaşınıza bu kadar yüklenmeyin! O da kandırıldı, siz de. O da inandı, siz de.”

“Ama onu defalarca uyardım be dede,” diye itiraz ediyor Gazi.

“Neyse, arkadaşın kalbini kırmaya değmez,” diyor Efe Dede. “Ne kadar ödeseler de değmez...”

“Parası için değil, dedecim” diyor Hâfız. “Biliyorsun artık kimse düğününe çalgıcı çağırıyor. Biz dedik ki son kez çalıp söyleyelim, eski günlerdeki gibi...”

“Aynen öyle” diye lafa giriyor Gazi. “Vallahi parasında değilim. Ne güzel yer, içer, söyledik...”

“İşin parasında değilseniz, demek ki bunca yolu boşuna tepmediniz. Yiyip içip söylemek için düğün şart değil! Burada Yacucu Macuc kavmine yetecek kadar rakı var! Birazdan sofrayı kurduk mu kadeh tokuştura, tokuştura çalarız. Ben de çalarım. Bakın!”

Efe Dede bunu söylerken elini yeleşinin cebine atıp o yörede “mücviz” adı verilen, birbirine iple bağlı ince iki kamışın balmumu ile lehimlenerek yapılmış bir düdük çıkarıyor, kuru ve kırıksık bir deri parçasını andıran avurtlarını patlatırcasına şişirip üflüyor. Kamış düdük İskoç tulumu gibi bir ses veriyor. Efe Dede çalmaya başladığı gibi birden çalmayı kesip zurnayı tekrar yeleşinin iç cebine sokuyor ve davetsiz misafirlerinin şaşkın bir şekilde ona bakmalarına keyifle gülerek karşılık veriyor:

“Gördünüz mü?” diyor Efe Dede ve önden yürüyüp eliyle onları çağırıyor. “Gelin, gelin...”

Hep birlikte ve sanki rüyadaymış gibi iradelerinin dışında hareket ederek Efe Dedenin peşinden gidiyorlar. Efe Dede, rakının damıtıldığı kiremitleri yosun tutmuş saçağın altında, kalaylanmış bakır bir sini ile örtülü kazanın önünde duruyor:

“Bakın!”

Efe Dede bunu söylerken siniyi biraz yana kaydırıyor. Saçağı tutan kuru erik ağacının gövdesine çakılı bir çiviye asılı kalaylı bakır tası alıyor, çift damıtılmış rakıyla dolu kazana daldırıp yarısına kadar dolduruyor ve ona en yakın duran Gazi'ye uzatıyor:

“Tat şunu,” diyor Efe Dede, yarattığı şaheseri tanıtmanın kıvançıyla. “Bu kazandaki rakı iki kez damıtılmıştır.”

Gazi tuhaf bir duyguyla tastan bir yudum alıp mekanik bir hareketle onu Sıtkı'ya uzatıyor. Efe Dede, Sıtkı'nın da bir yudum almasını bekledikten sonra kendinden emin bir ses tonuyla soruyor:

“Nasıl?”

“Kaymak” diyor Sıtkı ve tası tekrar Gazi'ye uzatıyor.

Efe Dede tepkiden memnun bir çocuk sevinciyle gülüyor. Gazi bir yudum daha alıp dilini şıprdatıyor:

“Vallahi kaymak inanmazsan tadına bak!” diyor Gazi ve rakı tasını Hâfız'ın eline tutuşturuyor.

Hâfız tastan bir yudum aldıktan sonra rakıyı beğendiğini ifade etmek için başını olumlu anlamda sallayarak tası ileriye uzatıyor. Efe Dede tası Hâfız'ın elinden alarak dibinde kalan rakıyı bir dikişte içtikten sonra tekrar yerine asıyor:

“Tuz katılmamış kaymak,” diyor Efe Dede rakı kazanının yanından ayrılırken. “Eğer maksat içip felekten bir gün çılmak ise... Bu rakıyı her yerde içemezsiniz...”

“Allah için, rakıya diyecek yok!” diyor Sıtkı.

“Kaymak, kaymak” diye onu destekliyor Gazi.

“Öyle kuru kuruya içilir mi?” diye suratını ekşiterek soruyor Hâfız.

“Kuru kuruya ne demek?” Adeta haykırıyor Efe Dede. “Hangi mezeyi istersin? Hele bir ateş yakalım, içine patlıcanları, domatesleri, biberleri atalım. O zaman gör mezeyi...”

Efe Dede anlatırken bir taraftan da harekete geçiyorlar. Ali üç dört sıra halinde ekili domates, biber, patlıcan fidelerine koşup en irilerinden bir kucak dolusu topluyor. Sıtkı, küçük su kaynağının önündeki ocağı yakıyor ve Ali'nin topladığı biber, patlıcan ve domateslerin bir kısmını közlerin üzerine atarken bir kısmını salata için ayırıyor. Bu arada Efe Dede, artık yumurtlamaktan emekli benekli bir tavuğu Gaziye ihbar ediyor. Gazi, Ali'nin de yardımıyla benekli tavuğu yakalayıp icabına bakıyor. Benekli tavuk çok

geçmeden közlenen patlıcanların yanında yerini alıyor. Birazdan küçük su kaynağının önünde, gerçekten de düğün sofralarını hiç aratmayacak bir sofraya, yere seriliyor. Közlenmiş biber, patlıcan ve domateslerden yapılan bol zeytinyağlı ve bol sarımsaklı *abugannuj*, zeytinyağı tabağının içinde yüzen küflenmiş çökelek, yöreye özgü beyaz peynir, bol zeytinyağlı, bol maydanozlu salata ve diğer yeşillikler, iyice beslenmiş benekli tavuğun mis gibi kokan kızarmış etiyle tok insanın bile tekrar yemek isteyeceği sofranın etrafına oturuyorlar. Efe Dede işin başından beri kazandan doldurup suyu diş sızlatacak kadar soğuk kaynağa bıraktığı kavanozu alıyor, kalaylı bakır tası ile her biri başka bir çeşit ve boyda olan üç bardağa rakı dolduruyor. Hep birlikte kadeh kaldırıyorlar ama Efe Dedenin sesiyle kadehler tokuşturulmadan havada donuyor:

“Selamünaleyküm!” diyor Efe Dede, rakı tasını havada tutarak. “Sizi buraya hangi rüzgâr attıysa hoş geldiniz!”

Davetsiz gelen misafirler hep bir ağızdan cevap veriyorlar:

“Aleykümselâm, hoş bulduk dedecim.”

“Şimdi neyin şerefine içecek, biliyor musunuz?” diye soruyor Efe Dede.

“Yok valla, bilmiyoruz,” yine bir ağızdan cevap veriyor misafirler.

“O halde size bir hikâye anlatayım” diye başlıyor Efe Dede. Misafirler kadehlerini indirmeden dinlemeye koyuluyorlar.

“Anlat dedecim,” diyor Hâfız. “Senden feyiz alalım.”

Efe Dede bir meddah edasıyla hikâyesini anlatmaya başlıyor:

“Bir zamanlar, ben fakir gibi, yüz yaşını devirmiş bir aksakal tek başına bu dağlarda yaşarmış. Bu aksakalın da hiç mi, hiç zi-yaretçisi olmazmış, ben fakir gibi... Günün birinde öyle bir kar, öyle bir kar yağmış ki, yollar kapanmış. Böylece yollarını kaybeden üç avcı çıkagelmiş, hazreti cenaplarınız gibi. Avcılar da yorgun, aç ve en önemlisi soğuktan donmak üzereymişler. Aksakal hemen onları içeri alıp ısıtmış, bir güzel karınlarını doyurmuş... Kısaca, kar eriyip yollar açılana kadar bir müddet aksakalın evinde kalmışlar. Her gün beraber yiyip içip sohbet etmişler. Ee, misafir dediğin ömür boyu sende kalmaz ki. Bunların da evlerine, çocuklarına dönecekleri gün gelip çatmış. Aksakal kalmaları için ne kadar ısrar ettiyse boşuna. Ancak bu kadar içten olan aksakala da acıyıp yalnız bırakmak istememişler. Bu nedenle onun yanında ancak bir

kişi kalmaya razı olmuş. Razı olmuş ama kalacak kişiyi de aksakal seçmeliymiş. Bunlardan birinin ismi *dostluk* birinin ismi *mutluluk* birinin ismi de *sevgi*ymiş. Aksakal az çok düşünmüş ve nihayet birini seçmiş. Siz olsaydınız hangisini seçerdiniz?”

“Ben sevgiyi seçerdim,” hiç düşünmeden diyor Hâfız.

Gazi, Hâfız’ın bu seçimi ile dalga geçiyor:

“Sevgi mi? Anlaşılan bekârlık başına vurmuş Hâfız...”

Dede neşeyle gülerек Gazi’ye sesleniyor:

“Onu bırak, sen hangisini seçerdin?”

“Bak dedeciğim. Valla ben mutluluğu seçerdim, Mutlu bir günü, bedbaht bir ömre yeğlerim.”

“Ben kesinlikle dostluğu seçerdim,” diye atılıyor Sıtkı. “Param olacağına dostum olsun, daha iyi. Çünkü para fahişe gibidir. Bugün senin, yarın başkasının...”

Dede Ali’nin de görüşünü almadan edemiyor:

“Sen söyle küçük. Kimi seçerdin sen olsan aksakalın yerine?”

Ali masum bir gülümsemeyle “bilmem” anlamında omuz büküyor. Bunun üzerine babası ona müdahale ediyor:

“Ne var bunda, Birini söyle işte...”

“Hm...” diye biraz düşünüyor Ali ve cevabını veriyor. “Ne bileyim işte... Valla beni seçeni seçerdim!”

Ali’nin cevabı herkesi güldürüyor. Gülüşmeler soğuduktan sonra da Hâfız, “Peki dedecim” diye merakla soruyor. “Bizi meraktan çatlatmak mı istiyorsun? Aksakal kimi seçmiş? Söyle de şerefine içelim, kolum kırıldı.”

“Dur, dur! Daha bitmedi” diyor Efe Dede. “Birini seçmiş de diğer ikisini yolcu etmiş. Üç avcıdan ikisi gidecekleri yolu iyice bellediklerinde aksakal kulübesine geri dönmüş ki bir de ne görsün?”

“Seçtiği adam kaçmış mı, yoksa dedecim?” diye soruyor Hâfız.

“Ne kaçması yahu? Üçü birden kulübedeymiş.”

“Allah, allah!” diyor Sıtkı.

“Vay be! Bu ne iştir?” diye hayret ediyor Gazi.

“Bu işin içinde aklımızın ermediği bir iş var,” diyor Hâfız.

“Ya, gördünüz mü?” diyor Efe Dede. “Şimdiki insanın aklı ermez tabi. Demek ki kimi seçse üçü de olurdu?”

“Dostluğu!” diye, adeta haykırıyor Sıtkı.

“Aferin! İyi bildin,” diyor Efe Dede. “Şüphesiz dostluğun olduğu yerde sevgi de olur, mutluluk da...”

“Yeter ki dost dediğin iyi gün dostu olmasın,” diye ekliyor Gazi.

“Bu da doğru! E hadi şimdi dostluğa içelim,” diyor Efe Dede ve epeydir havada asılı kalan kadehleri tokuşturuyor. “Gerçek dostluğa...”

“Ölmeyen ve baki olan gerçek dostluğa!” diyor Gazi ve hep birlikte içiyorlar.

Sıtkı bir yudum aldıktan sonra kadehini oğluna verip onun da gerçek dostluğa içmesini sağlıyor. Ali dudak uçlarıyla birkaç damla alıp yüzünü buruşturuyor. Neredeyse sabahtan beri dağlarda yol alan çalgıcılar, yorgunluk ve rakının verdiği iştahla mezelere saldırıyorlar. Ancak ne zaman Efe Dede kamış düdüğünü yeleşinin cebinden çıkarıp üfürüyor, işte o zaman meze atıştırmayı bırakıp kendi müzik aletlerine sarılıyorlar.

Efe Dede kamış düdükle kısa bir giriş yaptıktan sonra çalgıcılar hiç ara vermeden yapılan girişe uygun bir şarkıyı çalıp seslendirmeye başlıyorlar. Şarkı bitince çok kısa bir suskunluk yaşanıyor. Birbirlerine bakıp sessizce gülümsüyorlar. Efe Dede sonunda sessizliği bozuyor ve misafirlerini güzel sözlerle takdir ediyor:

“Belli ki sıradan çalgıcı değilsiniz. Ben az buçuk musikiden anlarım. Alimallah en şanlı düğünlerde çalmaya layıksınız. Hoş geldiniz, Safalar getirdiniz!”

“Hoş bulduk,” diyorlar hep bir ağızdan ellerini göğüslerine dayayıp.

“Alimallah şeref verdiniz!”

“O şeref bize ait dedecim,” diyor Gazi.

“O zaman şerefe içelim,” diyor Efe Dede ve kalaylı bakır tasını kaldırıyor.

“Şerefe dedecim, şerefel!” diye hep bir ağızdan karşılık veriyorlar.

Bunun üzerine kadehler tokuşturuluyor ve dudaklara götürülüp midelere boşaltılıyor. Kadehleri bırakan eller ikinci kez mezelere saldırınca, etrafta çiğneme seslerinden başka bir şey işitilmiyor. Efe Dede, iştahla yemek yiyen misafirlerine tarif edilmez bir mutlulukla bakıp dizinin üzerinde bıraktığı kamış düdüğünü alıyor ve avurtlarını balon gibi şişirerek uzun bir dağ havası çalıyor. Yarışircasına hızlı çiğneyen çeneler düdük sesiyle yavaşlıyor. Lokmalar mideye iniyor ve sessiz yutkunmalardan sonra bir iç hüznün dışa vuran mutluluğu ile dudaklar gülümsüyor. Uzun dağ havasının sonuna geldiğini melodisinden anlayan çalgıcılar, henüz düdük susmadan

hafif bir kıpırtıyla çalgı aletlerini hazırlıyor, birbiriyle bakışıp çalacakları şarkı üzerinde anlaşmaya varıyorlar. Düdüğün son notası soğumadan Ali'nin elleri dile dönüşüp darbukayı öyle bir konuşuyor ki, hiç dil bilmeyenler anlamakta zorluk çekmez. Ali meramını anlattıktan sonra oynak bir havaya geçiyor. Bunu sabırsızlıkla bekleyen çalgıcılar bir anda coşuyor. Ud, cümbüş ve kemana kısa sürede Efe Dedenin düdüğü de katılınca aynı girişi iki kez geçtikten sonra hep bir ağızdan şarkıyı seslendirmeye başlıyorlar. Her yolun sonuna gelindiği gibi, şarkının da sonuna geldiler. Çalgı aletleri sustuğunda ortalık kısa bir sessizliğe bürünüyor. Hep birden bakışıp gülüşüyor ve teklif beklemeden kadehlerini kaldırarak bağrışıyorlar:

“Şerefe!”

“Bu kadeh muhabbetin, ruhun ve işretin kadehi olsun!” diye ekliyor Efe Dede.

Kadehler tekrar havalanıyor. Bundan önce mezelere yapılan iki saldırıda mideler biraz dolmuş olacak ki, çalgıcıların elleri bu kez sakın bir şekilde meze tabaklarından birer parça alıp çiğniyorlar. Artık neşelerine diyecek yok. Şu ana kadar yaşanan acılar unutulmuş her biri başka bir insan olmuş gibi, her birinin gözlerinin içi gülüyor. Bakışarak bir şarkıyı daha işitilir kılıyorlar. Şarkı bittikten sonra da Gazi, Efe Dedeye sorularını yöneltiyor:

“Ee, dedecim. Senin kimin kimsen yok mu? Çocukların, torunların, akrabaların filan?”

“Yok!”

“Kardeşlerin falan” diye ekliyor Hâfız.

“Yok!”

Çalgıcılar hayal kırıklığına uğramış gibi neşeleri bir anda kaçıyor. Bir an sessizce bakıyorlar. Efe Dede daha fazla meraka izin vermiyor:

“Karım beş aylık hamile iken askere gittim,” diye anlatıyor Efe Dede. “Yunan, İtalyan, Fransız, İngiliz, Rus hepsi birden saldırdı. Cepheden cepheye koştum. Çanakkale’de savaştım. Yaralandım ama ölmedim demiştim. Yaram pek ağır değildi. Benden umudu kesmemiş olacaklar ki, beni Haydarpaşa hastanesine getirdiler. İstanbul’a... Bir de ishal olmuştum ki, kuru bir erik dalına döndüm. Hastanede aylarca yattım. Benimle hastaneye gelenlerin hepsi öldü. Hastanede bir İngiliz doktor varmış. İlaç diye herkese zehir içirmiş. Ben, nedense bana verilen ilacı hep ranzanın altına döktüm. Öl-

medim. Ama memlekete ölüm haberim gitmiş. Karım doğurmuş ama çocuk hastalıktan ölmüş. Sonra ortada kalmasın diye karımı kardeşime vermişler. Köye döndüğüm zaman kardeşim utancından köyü bırakıp gitti. Gidiş o gidiş. Ben de buraya geldim şu kulübeyi yaptım ve bir daha köyüme inmedim. Aradan uzun zaman geçti. Köyün girişinde bez torba ile un dilenen bir dilencinin ölüsünü bulmuşlar. Onu görenler kardeşim olduğunu söylediler. Çok sürmedi, karısı da yalnız başına yaşadığı evde ölmüş...”

“Yaktın bizi be dedecim” diye iç çekiyor Sıtkı. “Neler geçmiş başından, neler...”

“Allah, allah!” diyor Hâfız.

“Kusura bakma dede, yaralarını deştik,” diyor Gazi.

“Kusur musur yok! Sen sordun ben anlattım...”

Gazi kadeh kaldırıyor:

“İçelim dede, sağlığına içelim. Ne şanlıyız ki allah seni karşımıza çıkardı.”

“Demek ki her işte bir hayır varmış,” diye ekliyor Sıtkı.

“Sıhhatine dede!”

Hep birlikte kadeh kaldırıp içiyorlar. Artık kadehler boşalmış ki, Efe Dede kaynağın buzlu suyunda tuttuğu rakı kavanozunu alıp misafirlerinin kadehlerini dolduruyor.

“Eyvallah dedecim,” diyor Sıtkı ve rakı doldurulan kadehlere su ekliyor.

Bu sırada Gazi, dede rahat doldursun diye kadehini ona uzatırken soruyor:

“Bu Erik Ali de kim, dedecim?”

“Kim olduğunu ben de bilmem,” diyor Efe Dede. “Yıllar önce bir gün avladığı birkaç karatavuk ile çıkageldi. Nah şu ocakta onları pişirdi, bir kavanoz rakı içti sızdı. Uyanınca gitti. O gündür bu gündür senede üç kez gelir, üç gün içer. Pek konuşkan biri değildir. Ne ben ona bir şey sorarım ne o bana bir şey söyler...”

Efe Dede henüz lafını bitirmişti ki, garip bir uğultu sesi işitiliyor. Hep birden kulak kabartıyorlar. Hâfız ilk tepkiyi veriyor:

“Yer gök inliyor. Nedir bu inilti?”

Uğultu gittikçe artıyor. Sanki on tane pervaneli uçak Davul Deresi'nin üstünden uçuyor da uğultuları vadide yankılanıyor. Hâfız hariç hepsi birden ayağa kalkıp gittikçe artan uğultunun geldiği yönü saptamaya çalışıyorlar. Efe nihayet bir sonuca varıyor:

“Bu uğultu yardan geliyor! Gidelim bakalım...”

“Allah, allah!” diye hayret ediyorlar çalgıcılar.

Efe Dede kendisiyle yaşıt olan tüfeğini de yanına alarak dağlık arazide bir dağ keçisi gibi koşuyor. Hâfız'ın haricinde diğerleri müzik aletlerini bırakıp dedenin peşinden gidiyorlar. Beş yüz metre kadar sonra sarp kayalıklı bir uçurumun başına geliyorlar. Efe Dede hafif eğilip aşağıya bakıyor. İki dağın arasından geçen ve büyük bir olasılıkla Fransızlardan kalma dar asfaltta, aralarında dört çeker binek hafif araçların da bulunduğu onlarca askeri kamyonun oluşan bir konvoy yokuş yukarı tırmanıyor. Uzaktan, ta uçurumun tepesinden, araçların askerlerle dolu oldukları görülüyor. Onlarca aracın motorundan çıkan kükremeler kanyon vadide yankılanıp uzaklara bir uğultu şeklinde ulaşıyor. Efe Dede ile uçurumun kenarından, büyük bir olasılıkla tatbikata giden askeri konvoyu endişeyle izleyen Gazi, Sıtkı ve Ali hiçbir yorum yapmadan öylece susuyorlar...

* * *

Kim bilir ne kadar zamandır sızıp kalan Erik Ali birden doğruluyor. Dizleri üzerinde bir miktar sürünüp yattığı yerden birkaç metre öteye gidiyor. Pantolonunun düğmelerini zar zor çözerek uzun, uzun işiyor. Hâfız hışırtıdan Erik Ali'nin uyanmış olduğunu tahmin ediyor ve ne yapacağını kestirmek için endişeyle kulak kabartıyor, ancak kulağına gelen şırıltı sesiyle sakinleşiyor. Fakat şırıltının pek uzun sürmesi üzerine, Hâfız kendi kendine söyleniyor:

“Amma uzun sürdü ha!”

Erik Ali işedikten sonra önünü bir şekilde kapatıyor ve her şeyi bulanık gören gözleriyle şöyle bir etrafa bakınıyor. Su kaynağının olduğu yere bir müddet boş gözlerle bakıyor, suyun o yönde olduğundan emin olunca tekrar dizleri üzerinde sürünerek kaynağa yaklaşıyor. Kaynağın kenarında karnı üzerinde yatarak bıyıkları suda yüzecek şekilde ağzını suya sokuyor ve işediği süre kadar su içiyor. Doyduktan sonra nefes nefese doğruluyor, yattığı yere sürünüyor ve oraya vardığında dizleri üzerineyken uykuya dalmış olacak ki, bir çuval gibi yüzüstü kapaklanıyor...

Güneş Akdeniz'in üzerine eğiliyor. Hâfız oturduğu yerde bir iki kez sıkıntılı bir şekilde iç çekiyor. Sonra kemanını alarak belirli belirsiz bir melodi çalmaya başlıyor. Uzaktan gelen ayak sesleri ile

kemandan çıkan melodi gittikçe şekilleniyor ve arkadaşları sofraya başına vardıkları sırada hazine mi hazine bir Arapça şarkıya dönüşüyor. Hâfız'ı kimse kesmesin diye, Efe Dede işaret parmağını dudaklarına götürüyor ve sus işareti yapıyor. Her biri mümkün mertebe sessiz olmaya çalışarak yerlerine oturuyor ve Hâfız'ı can kulağıyla dinliyorlar. Hâfız keman girişinden sonra tenor sesiyle önce bir of çekiyor sonra da belki bilinen en karamsar şarkının sözlerini söylüyor. Efe Dedenin gülümsemesi yüzünde donarak dinliyor.

“Yağdır ey dünya ne kadar belan varsa hepsini gönder.”

Hâfız şarkısını bitirdiği zaman kimseden çıt çıkmıyor. Efe Dede yaşlanan gözlerini koluyla kuruladıktan sonra burnunu çekerek sessizliği bozuyor:

“Beni ağlattın fakirim. Sağ ol, var ol! En son ne zaman ağladığımı hatırlamıyorum. Hem ağlamanın insanı ne kadar rahatlattığını da unutmuşum... Oof, of!”

“Biz de ağladık be dede” diyor Sıtkı, boğazı tıkanarak.

Gazi ise hiç sesini çıkarmadan yerine geçip oturuyor. Hepsini oturuyorlar. Efe Dede rakı tasını havalandırıyor:

“Hadi şerefe!”

“Şerefe, şerefe” diye onlar da kadeh kaldırıp içiyorlar.

“Ağladıktan sonra neşelenmenin tadı başka oluyor,” diyor dede ve düdüğünü alıp üflüyor.

Dedenin kısa girişinden sonra hep birlikte neşeli bir hava çalıyor söylüyorlar. “Fincanı taştan oyarlar, içine badem koyarlar” diye... Şarkı bittiğinde tekrar kadeh kaldırıyorlar. Artık güneş Akdeniz'in üstünde yüzen bir ateş topuna dönüşüyor. Efe Dede bu kez dokunaklı bir ses tonuyla misafirlerine sesleniyor:

“Yahu siz çok iyi insanlarsınız, yahu! Size bir şey diyecem ama kızmak, darılmak yok ha!”

“Yok valla dedecim, söyle,” diyor Gazi.

“Ne dersen de başımız gözümüz üstüner,” diyor Sıtkı.

“Gelin benle” diyor Efe Dede ayağa kalkarak.

Dede bir delikanlı gibi hızlıca yürüyerek etrafı görebilecekleri açık bir alana çıkıyor. Misafirleri büyük bir merakla arkasından seğiriyorlar. Efe Dede ilerde bir kayalığı işaret ederek:

“Şu kayalığı görüyor musunuz?”

“Görüyoruz dedecim. Ee?” diye merakla soruyor Gazi.

“İşte şu keçi yolundan gidip o kayayı dönünce, batan güneşle yanan Akdeniz’i göreceksiniz”

Gazi, Sıtkı ile bir şey anlamamış gibi bakışıyor.

“Akdeniz’i mi?” diye soruyor Gazi.

“Sen ne diyorsun dedecim?” diyor Sıtkı.

“Evet, Akdeniz’i. Sizinle biraz vakit geçirmek için yalan söyledim.”

Bu kez iki arkadaş “neler oluyor” anlamında birbirine göz kırıyorlar. Efe Dede suçunu itiraf ederken mahcup bir ses tonuyla devam ediyor:

“Ama beraber yedik içtik, kötü olmadı değil mi?”

“Tabii ki kötü olmadı! Hayatımda bu kadar mutlu olduğum anlar çok az be dede...”

“Vallahi al benden de o kadar,” diye destekliyor Sıtkı.

“İyi o halde. Bakın, işte o kayayı dönünce köy önünüze çıkacak.”

“Hangi köy dedecim?” diye soruyor Sıtkı.

“Dağ Köyü. Bu akşam kına gecesidir.”

“Yani bu palavra değil miydi?” diye soruyor Gazi.

“Dağ Köyü palavra olur mu? Hadi yola koyulun, sizi merak ediyorlardır. Toparlanın çabuk!”

Gazi ile Sıtkı hayal kırıklığına uğramış gibi şaşkın bir şekilde bakışıp sofranın kurulu olduğu yere dönüyorlar. Sofra başından ayrılmayan Hâfız merakla soruyor:

“Ne oldu yahu?”

“Kalk Hâfız gidiyoruz,” diye cansız bir edayla sesleniyor Sıtkı.

“Nereye?”

“Dağ Köyü’ne. Bugün kına gecesiydi ya...”

“Allah, allaah!”

“Hadi, hadi geç kalmayın,” diyor Efe Dede. “Oradan denizin yandığını görürsünüz güneş batarken...”

Hâfız isteksiz bir şekilde kalkıyor. Kısa sürede toparlanıp yola çıkmaya hazır hale geliyorlar. Kimse ağzını açıp bir laf etmiyor. Patika yolun başında Efe Dede her biriyle ayrı, ayrı kucaklaşıyor.

“Hadi, biraz hızlı yürürseniz gün batımında köye varırsınız. Yolunuz açık olsun!”

“Sağ ol dedecim, hakkını helal et!” diyor Hâfız.

“Helal olsun, helal olsun...”

Yürüyorlar. Efe Dede onlar kaybolana kadar arkalarından bakıyor. Gidenler gözden kaybolunca birden karanlık çöküyor. Etrafı ocak çekirgeleri ile kurbağa ötüşleri kaplıyor...

Dağın gölgesinde olduğu için, Dağ Köyü'ne güneş biraz geç doğar. Ertesi gün güneş doğduğunda Dağ Köyü'nün kayalık küçük meydanında eski bir kilimle örtülü üç cesedin üstünde duran ud, keman ve cümbüşü aydınlattı ilk önce. Üç cesedin yanı başında, koltuğunun altında darbuka ile çömelen Ali, ağlamaktan yorulup hıçkırık nöbetine tutulmuş gibi sarsıla, sarsıla nefes alıyor.

Köy halkından kimsenin ağzını bıçak açmıyor. Her birkaç kişi bir evin önünde öbek oluşturmuş heykel gibi sessizce dikiliyorlar. Bir tek köy muhtarı Temim Ağa evinin önündeki avluda tek başına volta atıyor. Çok geçmeden, arkasında küçük römorku olan bir askeri aracın kaçak yolda tozu dumana katarak köye yaklaştığı görülüyor. Bunun üzerine köylüler yola çıkıp tek sıra halinde yolun kenarına diziliyorlar Gelen askeri araçtan inen iki er refakatindeki jandarma astsubay, onları karşılamak için dışarı çıkan muhtar Temim Ağayla cesetlerin yanına geliyorlar. Jandarma astsubay kilimi hafif aralayıp cesetlerin yüzüne baktıktan sonra ayağa kalkıyor ve beraberce Temim Ağa'nın evine giriyorlar. Kısa bir süre sonra iki jandarma, köylülerin yardımıyla üç çalgıcının cesedini, müzik aletleriyle birlikte bir çuval yükler gibi askeri aracın römorkuna bindiriyorlar. Ardından hâlâ koltuğunun altında darbuka ile sarsıla, sarsıla nefes alan Ali'yi de römorka bindirdikten sonra zabıt tutan astsubay, Temim Ağa'yı da yanlarına alıp hep birlikte askeri araca biniyorlar ve geldikleri gibi tozu dumana katarak köyü terk ediyorlar...

İstanbul, 2004

Yemin

Ayyaş Kâmil seksen yaşını devirmiş, ak saçlı, mavi gözlü ve kocaman cüssesine rağmen oldukça sevimli bir ihtiyardı. Ne var ki Ayyaş Kâmil'in kimi kimsesi yoktu. Yıkılmak üzere olan taş örme evinden ve evin arkasında birkaç erik, portakal, hurma ağacı barındıran küçük bahçeden başka bir mülkü veya birikmiş parası da yoktu. Annesi henüz hamile iken babası askere alınmış ve büyük bir olasılıkla Kâmil doğduktan kısa bir süre sonra Kafkas cephesinde şehit olmuştu. Birinci Dünya Savaşı yıllarında, insanların beygir fişkısından arpa ayıkladıkları açlık yıllarında, annesi onu sırtında taşıyıp uzun süre bir avuç un, arpa veya darı dilenmişti. Ayyaş Kâmil beş altı yaşlarındayken, uzak bir köyden yatıra adak sunmaya gelen bir adam sadaka vermek bahanesiyle annesine tecavüz edince, annesi ömrünün bu kara lekesini taşıyamamış ve pire zehri içerek intihar etmişti. Böylece Ayyaş Kâmil babasını hiç tanımadığı gibi, herhangi bir akrabası olduğunu da bilemeden herhangi bir köpek yavrusu gibi sokakta yalnız büyümüştü...

Delikanlılık yaşlarında kasaba ağalarından birinin himayesine giren Kâmil, ağanın sürüsüne çobanlık yapmaya başlamıştı. Derler ki bir gün sürüye sırtlan saldırmış ve ağanın en sevdiği koyununu boğazlamıştı. Koyunu sırtlandan kurtaramayan Kâmil, ağanın onu çok fena cezalandırmasından korkmuş zilzurna sarhoş olacak ka-

dar rakı içip sızmıştı. Koyununun boğazlandığını haber alan ağa, marabalardan birini göndererek Kâmil'i çağırtmıştı fakat maraba Kâmil'siz dönmüş, ağaya "Valla ağa, Kâmil ayyaş olmuş, sızmış!" demişti. Böylece o gündür bu gündür Kâmil'in adı *Ayyaş Kâmil* olmuştu...

Kâmil uzun süre ağanın sürüsünü gütmüştü. Daha sonraları marabalık yapmış, Amik Ovası ve Çukurova'da pamuk çapalamış, pamuk toplamıştı. Yıllarca çalışıp evinin olduğu küçük bahçeyi nihayet ağadan satın alabilmişti. Ağa da Kâmil'in dürüstlüğü ve çalışkanlığı karşılığında onu kendisi gibi fukara bir kızla evlendirmişti. İlk evliliğinden çocuğu olmayınca, zürriyetinin devamı için karısının rızası, bazı söylentilere göre de karısının önerisiyle başka bir kızla evlenmişti. Ondan da çocuğu olmayınca, artık kendi dölünün kuru olduğuna kanaat getirip kadere boyun eğmişti. İki kadınının geçindirmek için Ayyaş Kâmil her türlü işi yapmıştı. Akşamları kahvelerde veya davet edildiği kalabalık avlularda rivayetler, meseller, masallar anlatarak meddahlık yapmıştı. Gündüzleri kaçak boğma rakı satarak uzun süre namerde muhtaç olmadan geçimini sağlamıştı. Ancak televizyonun her eve ve kahveye girmesi Ayyaş Kâmil'in meddahlığını sona erdirirken yaşlılık da boğma rakı ticaretini epey düşürmüştü...

Ayyaş Kâmil bu dünyada hiç kimsesi olmadan, yapayalnız seksen yaşına basmıştı. Yıllarca önce ikinci karısı, birkaç ay önce de tek yakını ve tek arkadaşı olan birinci karısı da bu dünyadan göçüp gitmişti. Seksen yaşında yalnız kalan Ayyaş Kâmil, çöküp zayıf düşmüş kocaman vücuduyla rakı bidonlarını artık taşıyamaz hale gelmişti. Meddahlık bahşisi de kesilince bir ara dilenmeyi denemiş, fakat annesinin dilencilik yaptığı yılları hatırlayıp bunu gururuna yedirememişti. Bu arada şehirleşmeye başlayan her kasabada olduğu gibi toprak iyiden iyiye değerlenmeye başlamış. Bu yüzden Kâmil'in küçük bahçesi büyük para eder olmuştu. Hal bu iken, gözü açık kasabalılar kimsesi olmayan ihtiyarın bahçesini elinden almak için her yolu denemekten geri kalmamışlardı. Başarılı olamayınca önce üç beş kuruş, sonra da epey bi para önerip satın almak istediler. Ancak ölümsüz emeğinin ürünü bu bahçeyi satmaktansa, kendini zorlayarak ufak çapta bile olsa boğma rakı satışına tekrar başlamıştı Ayyaş Kâmil...

Hacı Hasan dükkânının önünde, boş sandıkların veya birkaç tahta çakılarak yapılmış oturağın üzerine oturup pinekleyen bir sıra ihtiyarın elleri, iri taneli kehribar tespihlerini eşzamanlı tıklar-datırken Ayyaş Kâmil bastonuna dayanarak dükkânın önüne geliyor ve yorgun bir sesle oturanları selamlıyor:

“Selamünaleyküm.”

“Ve aleykümselâm” diye, dükkânın önünde oturan kalabalık koro halinde karşılık veriyor.

O sırada ters çevrilmiş boş bir gazoz sandığının üzerine oturup gazoz içen ve içtiği her yudumla çenesini ileri uzatarak geçiren dana taciri Sabri, bahçesini kendisine satmak istemeyen Ayyaş Kâmil’e laf atıyor:

“Bu dünya Sultan Süleyman’a kalmamış derler...”

Ayyaş Kâmil ekşi bir suratla dana taciri Sabri’ye bakıyor ama sesini çıkarmıyor. Sabri, Ayyaş Kâmil’in sessizliğini kendi lehine bir puan sayıp bu kez doğrudan ihtiyara sesleniyor:

“Allah uzun ömür versin Kâmil Amca, derler ki her canlı ölümü tadacaktır...”

“Eee, bana ne? Tadarsa tatsın! Ben nefesine hâkim biriyim...”

“Yani şu bahçeyi ölene kadar intifa hakkı sende kalmak şartıyla...”

Ayyaş Kâmil, dana tacirinin lafını bitirmesine fırsat vermeden köpürüyor:

“Bana bak! Bahçemi satmıyorum. Onu Hızır Aleyhisselam’a vakfettim. Anladın mı?”

“Sana laf anlatamıyoruz ki, be Kâmil Amca!”

“Anlatma o zaman!”

“Vakfetsen bile senden sonra birinin bakması gerekmez mi? Belediye de vakıf makıf tanımaz! Eninde sonunda belediye başkanı bir çaresini bulup Hızır Aleyhisselam’ın gözünün yaşına bakmadan bahçeni keseye indirecek.”

“Ben öldükten sonra kim ne yaparsa yapsın, günahı onun boy-nuna!” diye kestirip atıyor Ayyaş Kâmil.

İhtiyarlardan biri hırıltılı bir sesle gülerek:

“Eşeğim öldükten sonra isterse ot bitmesin, derler...”

Bu laf üzerine orada bulunanların hepsi gülüşüyorlar. Sabri:

“Ama ölene kadar da sürünmek var! Bahçeyi şartlı satsa, mese-la ölene kadar intifa hakkı kendisinde kalacak şekilde... Hayatının sonbaharında kaçak rakı satmaktan daha iyi değil mi? Jandarma yakalasa da bu yaşta karakola götürse, o bahçeye değmez mi?”

Ayyaş Kâmil birden canlanıyor, bastonunu havada sallayarak Sabri'nin üzerine gidiyor. Sabri kendini savunma dürtüsüyle ayağa kalkıyor. Ayyaş Kâmil:

“Belki sen ihbar edersin jandarmaya! Ha? Hadi git ihbar et!”

“Bakın, gördünüz mü? Şimdi jandarma yakalasa ben ihbar ettim olacak!”

“Ben senin ne mal olduğunu bilmez miyim? Sınırdan dana ka-çırırken, sağ salım geçmen karşılığında kaç kişiyi yem yapıp ihbar ettin?”

Ayyaş Kâmil'in bu iddiası Sabri'nin hiç hoşuna gitmiyor:

“Bunlar çok ağır laflar Kâmil Amca! Akli başında insan böyle laf eder mi? Yaşına başına saygımız olmasa... Tövbe, tövbe.”

“O zaman haddini bil ve benimle uğraşma! İnadına bahçeyi sat-mıyorum, satsam da sana satmıyorum!”

Ayyaş Kâmil'in sesini yükseltmesiyle Hacı Hasan dükkânının önünde meraklılardan bir kalabalık oluşuyor. İhbar iddiası üzerine keyfi kaçan Sabri, son kez geçirerek içtiği gazozun parasını ödüyor ve arkasına bakmadan oradan uzaklaşıyor. Sinirleri yatışmayan Ayyaş Kâmil ise Sabri'nin arkasından bağırmaya devam ediyor:

“Deyyusun ihbar etmediği kimse, söndürmediği ocak kalmadı! Ahmet osuralı beri, kaçakçılık yapar da şu ana kadar bir kez olsun yakalandı mı? Yakalanmadı. Niye? Bir sebebi vardır elbet!”

Oturağın üzerinde oturan ihtiyarlardan Alito, Ayyaş Kâmil'i sus-turmak için devreye giriyor:

“Sabri'nin günahını alma Kâmil! Görüp de şahitlik yapan göz kör olmuş derler. Sen en iyisi şu ‘Ahmet’in osuruğunu’ anlat da neşemiz yerine gelsin.”

Bu öneri, meddahlık günlerini pek de özleyen Ayyaş Kâmil'i sakinleştirmeye yetiyor. Öneriden emin olmak için bir kez daha soruyor:

“Ahmet'in osuruğu mu?”

Yüzünde biraz önceki bıkkın ifadeden eser kalmayan Ayyaş Kâ-mil, boş sandıklardan birini ters çevirip oturuyor ve gırtlaklarını temiz-ledikten sonra etrafında toplanan kalabalığa anlatmaya başlıyor:

“Eskiden doğum tarihi diye bir şey yoktu. Herkes yaşını askerlik yaptığı tarihe yahut uzun süre hatırlanan önemli bir olaya göre hesaplardı. Biri, yöredeki tüm portakal ağaçlarının donmasına neden olan büyük tipide doğmuştu. Diğer Roma Köprüsü yıkıldığı zaman, başka biri kasabaya ilk otomobilin geldiği sene... Mesela ben Seferberlik’te doğdum –Kâmil biraz ötede oturan Alito’yu işaret ederek– Alito da öyle, onunla aynı sene doğmuşuz...”

Hikâyenin önsözüne dâhil edilmekten memnun kalan Alito ke-yifle gülümseyip başını sallıyor. Dükkânın önünde biriken küçük kalabalık Ayyaş Kâmil’e biraz daha yaklaşıp can kulağıyla dinlemeye başlıyor. Tespih çeken ihtiyarlar ise bu öyküyü birçok kez dinlemiş olmalarından ve anlatılanı ezbere bilmelerinden dolayı, açığağızlı ve uykulu suratlarıyla sadece gülümsemelerle tepki veriyorlar. Ancak ihtiyarlardan biri veya birkaçı, bazen gülümsemenin de ötesine geçip cansız bir şekilde gülüşüyor ve başlarını olumlu anlamda sallamak suretiyle Ayyaş Kâmil’i onaylıyorlar. Bu arada genç dinleyiciler arasında lafın fazla uzatılmasından hoşlanmayanlar da var. Gençlerden biri nitekim sabırsızlığını dile getiriyor:

“Eee?”

Ayyaş Kâmil, kendisini dinleyenlerin sabırsızlanıp sızlanması hoşuna gitse de lafının kesilmesine yapmacık bir tepkiyle karşılık veriyor:

“Eee-si yok! Anlatıyoruz işte... Neyse! Biliyorsunuz, bedevilerde osurmak çok ayıp sayılır. Bedevinin biri oturduğu bir mecliste osurunca, o utanca hiç katlanamayıp intihar bile edebilirmiş...”

Bu habere kimi gülüyor, kimi de ellerini çırparak hayret ediyor.

“Gördün mü? Ben bedevileri tanırım, çok ahlaklı insanlar. Sodikli Salih olsa zevk olsun diye osururdu,” diye yanındakine laf atıyor Alito.

Bunun üzerine Salih dâhil, herkes gülüyor. Ayyaş Kâmil anlatmaya devam ediyor:

“Bir zamanlar Ahmet adında bir bedevi, köy meydanında osurmuş. Bunun üzerine büyük bir olay olmuş gibi, yediden yetmiş bütün köylüler ‘Ahmet osurdu,’ ‘He ya, Ahmet osurmuş;’ ‘Hey işittiniz mi, Ahmet osurmuş!’ ‘Biliyorum canım, osurduğu zaman yanındaydım!’ diye, birbirine anlatmaya başlamışlar. Ahmet tabii çok utanmış ama elden ne gelir. Yaraya tuz basmış ve bir süre sonra unutulur umuduyla sabretmiş. Fakat aradan aylar geçmesine rağmen

men köyde zavallının osuruğundan başka bir mevzu konuşulmamış. Dışarı çıksa hemen çocuklar etrafında daire oluyor ve teneke çalıp 'Ahmet osurdu!' diye tempo tutuyorlarmış. Sonunda Ahmet dayanma gücünü yitirmiş ve pılını pırtını toplayıp köyden göç etmiş. Aradan yirmi beş - otuz yıl kadar bir zaman geçmiş. Ahmet ihtiyarlamış ama köyü hâlâ burnunda tütüyormuş. 'Artık o köyde beni tanımazlar, tanısalar bile o meşum osuruğu unutmışlardır,' deyip köyüne dönmeye karar vermiş."

Bu sırada dükkânın önüne gelen otuz beş yaşlarında, pehlivan yapılı İbrahim'in gülüşen kalabalığa sokulmasıyla, Ayyaş Kâmil sözlerine kısa bir ara veriyor. İbrahim bu fırsatı kalabalığa selam vermek suretiyle değerlendiriyor:

"Selamünaleyküm."

"Aleykümselâm," diye koro halinde cevap veriyor kalabalık.

Hikâyenin sonunu merak eden biri:

"Sonra ne oldu?"

İbrahim ayakta dikilip dinlemeye koyulurken, Ayyaş Kâmil kaldığı yerden anlatmaya devam ediyor:

"Sonra, efendime söyleyeyim, Ahmet köyüne dönmüş. Köyünün girişinde kadınlar tandırda ekmek pişiriyorlarmış. Adettir, buyur etmişler. Ahmet o kadar özlemiş ki köyünün tandır ekmeğini... Zaten sıcak ekmeğin kokusu henüz uzaktan ciğerlerine işlemiş. Ahmet yaklaşmış, kadının uzattığı ekmeği alırken diğer kadınlar aralarında tartışıyorlarmış. 'Senin kızın benim oğlundan daha yaşlı.' 'Ne münasebet? Senin oğlun benim kızıma dört sene atar.' 'Hadi oradan! Kızım Ahmet'in osurduğu sene doğdu. Senin oğlun Ahmet osurduğunda köy meydanında oynuyordu!' Tartışmayı duyan Ahmet 'Vay be' demiş, 'osuruğum tarih olmuş. En iyisi hiç kimseye görünmeden buradan toz olmak!' deyip köye ayak basmadan geriye dönmüş..."

Ayyaş Kâmil anlatısını bitirince dükkân önündeki kalabalık gülüşerek dağılmaya başlıyor. Sonradan gelip hikâyenin ancak yarısını dinleyen İbrahim:

"Yine mi Ahmet'in osuruğu? Bunu çok dinledik Kâmil Amca."

"Allah, allah! Dinlemeseydin! Hem sen henüz borcunu ödemedin İbrahim."

"Kim, ben mi borçluyum?"

"Evet, senden on lira alacağım var!"

“Ne on lirası?”

Ayyaş Kâmil parmaklarıyla basit bir hesap yapıyor:

“İki kavanoz dörder liradan sekiz, bir binlik iki lira... Eder on.”

“Ahmet’in osuruğundan bu yana senden rakı aldığımı hatırlamıyorum, Kâmil Amca!”

“İşte Ahmet’in osuruğundan beri de bana on lira borcun var!”

“Ben arkamda borç bırakmam. O on lirayı ödemişimdir.”

“Ödemedin İbrahim, ödemedin.”

“Ödedim, ödedim!”

Ayyaş Kâmil oturduğu yerden ayağa kalkıyor ve bastonunu sinirlice yere vurarak sesini yükseltiyor:

“Vallahi billahi ödemedin!”

“Vallahi de billahi de ödedim!”

“Gençliğime doymayayım ki, ödemedin!”

“Ocağım sönsün ki, ödedim.”

“Allah canımı alsın!”

“Gözlerim önüme aksın!”

“Evim başıma yıkılsın!”

“Çocuklarımı görmek kısmet olmasın!”

Tartışmanın tırmanmasıyla biraz önce dağılmaya başlayan dinleyici kalabalığı tekrar birikiyor. Dükkânın önünde kendiliğinden oynanan tiyatroları özleyen kalabalık arasında hafiften gülüşmeler başlıyor. Ayyaş Kâmil:

“Eee, yetti be! Böyle olmaz İbrahim, bana yemin edeceksin.”

“Adama bakın yahu! Deminden beri bu ettiklerim yemin değil mi, Kâmil Amca? İnanmayan kâfirdir!”

“Yoo! Bunları kabul etmem. Sen tek ayak üzerine kırk yemin edersin. Bana başka türlü yemin edeceksin.”

“Allah, allah! Daha nasıl yemin edeyim ey ümmeti Muhammed?”

“Cuma günü senle Dursunlu tepesindeki Hızır Aleyhisselam’a gitçez. Kubbeye el basıp yemin edersen ancak kabul ederim. O zaman Hazreti Hızır benim hakkımı senden tahsil eder...”

“Bir yemin için o tepeye tırmanılır mı, yahu? Bir genç, iki saatte zor tırmanır...”

“O zaman on liramı ver!”

“Yahu benim için fark etmez! Ama sen tırmanamazsın Kâmil Amca!”

“Tırmanırım, tırmanırım! Sen işine bak...”

“Valla tırmanırsan, ben de kubbeye el basıp yemin ederim.”

“İyi...”

“İyisi allah, kötüsü kör fellah!

Böylece cuma günü için anlaştılar.

* * *

Cuma günü henüz gün doğmadan Ayyaş Kâmil İbrahim’in kapısını çalıyor:

“İbrahim! Uyanmadın mı daha? İbrahim!”

Kapı çalındığında İbrahim uyanmış olmasına rağmen, işitmezlikten gelip Ayyaş Kâmil’i biraz kapıda bekletmek istiyor. Bunun için yataktan fırlayıp kapıya koşan karısını kısık bir sesle durduruyor:

“Şşşt! Dur açma, bakalım ne yapacak.”

“Ali’yi uyandıracak yahu! Hem ayıptır, ahret yolcusu adam...”

“Biz de ahret yolcusuyuz, yarın değilse öbür gün.”

Ayyaş Kâmil bir kez daha kapıyı çalıyor:

“İbrahim! Öğle oldu, İbrahim!”

İbrahim ses vermeden yataktan kalkıp giyinmeye başlıyor. Bekletildiği durumlarda pek sabırlı olmadığı bilinen Ayyaş Kâmil’den bir süre ses çıkmayınca merak edip kapıyı açıyor. Evin duvarının dibinde çömelmiş sessizce bekleyen Ayyaş Kâmil’i görünce gülüyor. Kâmil çömeldiği yerden İbrahim’in yüzüne bakmadan:

“Uyumadığını biliyordum. Beni kızdırıp sövmem için beklettiğini de...”

“Kâmil Amca karga bokunu yemedi daha... Ya Fettah ya Rezzak!”

“Bak, bak... İlla laf söyletecen şimdi. Cık, cık, cık!”

“Tamam, tamam kızma! Geliyorum,” diyor ve içerde kendisine yolluk hazırlayan karısına bağırıyor: “Meryem! Elini çabuk tut, Meryem! “

Ayyaş Kâmil sesini çıkarmadan dalgın, dalgın önüne bakıyor. İbrahim bir an ihtiyara acır gibi oluyor:

“Yolluk niyetine yanına bir şeyler aldın mı, Kâmil Amca?”

“Evde ekmek kalmamış... Yolumuz üstünde, Şeyh Yusuf He-kim’in oradaki fırından yarım somun alırım, vesselam...”

“Dert etme. Meryem dün tepsi dolusu ekmek pişirdi. Ekmekle birlikte iki yumurta, bir topak çökelek, iki boynuz acı biber, iki de domates...”

“Ho hoo! Elli dirhem rakısı eksik kaldı...”

“Vallahi doğru dedin. Dur bakiym, evde biraz rakı olacaktı...”

İbrahim içeri girecekken Ayyaş Kâmil onu durduruyor:

“Dur yahu! Sen bana Ayyaş Kâmil dendiğini bilmez misin?”

Bunu söylerken Ayyaş Kâmil yaz kış giydiği hırpani ceketinin iç cebinden elli dirhemlik bir rakı şişesi çıkarıp yere koyuyor. İbrahim gülüyor:

“Valla ne diyim? Bir ara Ayyaş Kâmil olduğun aklımdan gittiymiş... Bak, istersen Şeyh Yusuf Hekim’in kubbesine el basar yemin ederim. Bu kadar yolu yürüme.”

“Olmaz!” diye adeta bağırıyor Kâmil. “Allah Şeyh Yusuf Hekim Hazretleri’nden razı olsun. Lakin Hızır Aleyhisselam’a niyetlendik, mübarekle dalga mı geçecez? Hem kantaraların altındaki derede abdest alacağız. O da yolun yarısı...”

“Peki, sen bilirsin. Ben Topboğazı’na kadar yürürüm, benim için fark etmez...”

Birazdan yolluk hazır oluyor. Meryem, dereye yıkanmaları için İbrahim’e defne yağından kaynatılmış bir kalıp sabun da veriyor. Böylece güneş doğarken yola koyuluyorlar. Şeyh Yusuf hazretlerinin makamına geldikleri zaman, aptesli olmadıkları için uzaktan uzağa el açıp fatiha suresini okumakla yetiniyor ve hiç oyalanmadan yola devam ediyorlar.

Ortasında hafif bir su sızıntısının aktığı ve yer, yer üzerinde sinekler uçuşan küçük su birikintilerinin olduğu taşlık yolda yarım saat kadar yol aldıktan sonra, yörede kantara adı verilen antik su kemerlerine geliyorlar. Kantaraların altından akan ve suyu içilecek kadar temiz olan derenin kenarında küçük abdestlerini yapıp donla kalacak şekilde soyunuyorlar. İbrahim akıntısı zayıf derenin önüne taşlardan bir duvar örüyor ve suyun kaçmasını önlemek için taş aralarını çınar dallarıyla tıkıyor. Biraz sonra kendisini beline kadar gömecek derinlikte bir gölet oluşunca gürültülü bir şekilde yüzmeye başlıyor. Onun bu halini keyifle izleyen Ayyaş Kâmil de pek gecikmeden aynı su birikintisine giriyor. Bir süre iki çocuk gibi suda oynayıp birbirine su sıçratıyorlar. Sonunda İbrahim vücudunu defne sabunuyla iyice sabunluyor. Bir iki kez suya dalıp üzerinden sabunu yıkıyor, tekrar sabunlanıyor. Sonra sabun kalıbını Ayyaş Kâmil’e uzatıyor. Bu kez Ayyaş Kâmil, günlerdir su ve sabun görmeyen vücudunu sabunlayıp suya dalıyor...

Nihayet dereden çıkıyorlar. Her biri bir çalının arkasında iç çamaşırını çıkarıp sıkıyor ve yakmaya başlayan yaz güneşinin altında bir kayanın üzerine seriyor. Çamaşırlar kuruyana dek elbiselerinin bir kısmını giyinip dere kenarında bir çınar ağacının gölgesinde oturuyorlar. İbrahim karısının hazırladığı yolluğu açıyor. Cebinden çakısını alıp yolluk bezinin kenarıyla siliyor. Bir gazete parçasının üzerinde domates ve biberleri doğruyor, çökelek topağını da dilimledikten sonra yumurtalardan birini, kulağına kaçan suyu çıkarmaya çalışan Ayyaş Kâmil'e uzatıyor:

"Gel yumurta tokuşturalım Kâmil Amca!"

"Sağlamını seçeceksin, sonra da gel yumurta tokuşturalım diyeceksin! Olur mu?"

"Vallaha rasgele aldım. Gel istediğini seç."

"Neyse, ver bakalım..."

Ayyaş Kâmil sofraya yaklaşıp İbrahim'in uzattığı yumurtayı alıyor, baş tarafını biraz açık bırakacak şekilde yumruğunun içinde tutuyor. İbrahim diğer yumurtanın ucuyla, Ayyaş Kâmil'in tuttuğu yumurtanın ucuna hafifçe vuruyor. Yumurtalardan biri kırılmayınca bu kez daha kuvvetli tokuşturuyor ve birinden "çıt" diye hafif bir ses gelince, İbrahim elindeki yumurtayı kontrol ediyor. Herhangi bir çatlak göremiyor ve kendinden emin bir şekilde bir daha deniyor. Ne var ki Ayyaş Kâmil'in tuttuğu yumurta, elindeki yumurtayı neredeyse bir külah gibi giyince, İbrahim hayal kırıklığına uğruyor:

"Gördün mü, Kâmil Amca? Bir de sağlam yumurtayı seçtiğimi söyledin."

Ayyaş Kâmil keyifli bir şekilde gülüp İbrahim'le dalga geçiyor:

"Allah bilir sen yine kendine göre sağlamını seçmişsindir! Ben seni bilmem mi?"

İbrahim tıpkı bir çocuk gibi sevinen ihtiyara bakıp gülümsüyor. Karşılık vermeden yumurtanın kabuğunu soyuyor. Kâmil de yumurtasını soyup bir ekmek diliminin üzerine koyuyor ve cebinden ufak rakı şişesini çıkarıp İbrahim'e uzatıyor. İbrahim şişeden bir yudum alıyor ve hemen ardından ağzına bir parça domates atıyor. Aynı hareketi bu kez Ayyaş Kâmil tekrarlıyor. Böylece sırayla yudumlayarak bir litrenin beşte biri hacmindeki şişeyi bitiriyorlar. Rakı bittikten sonra sofrada artan ne varsa, alelacele mideye indiriyorlar. İbrahim sofra bezini toplayıp silkeliyor. Kâmil de boşalan rakı şişe-

sinin ağzını kapatıp tekrar cebine atıyor. Yola koyuluyorlar...

Dere kenarındaki çınarın gölgesinde kendini hissettirmeyen yaz güneşi, enseleri yakmaya başlıyor. Dereden öteye on dakika yürümüşlerdi ki, patika yol dikleşiyor. İbrahim önüne çıkan kayalıklı basamakları dağ keçisi gibi zıplayarak çıkarken, düz yolda bile yavaş yürüyen Ayyaş Kâmil ise, dizleri üstüne çöküyor ve bir bebek gibi emekleyerek kayaları aşmaya çalışıyor. İbrahim bir iki kez geriye dönüp komik bir şekilde emekleyip tırmanmaya çalışan Kâmil'i elinden tutup yukarıya çekiyor. Nihayet dört beş zeytin ağacının dikili olduğu teras biçiminde bir düzlüğe geliyorlar. Nefes almakta zorlanan Ayyaş Kâmil zar zor kendini bir zeytin ağacının altına atıyor:

"Ben bittim İbrahim!" diye bitkin bir şekilde haykırıyor Kâmil.

"Şimdiden bitersen bugün kubbeye varamayız, Kâmil Amca!"

"Vallaha bittim işte!"

"Neyse biraz soluklan da öyle gidelim. Güneş yakmaya başladı..."

Ayyaş Kâmil ne diyeceğini bilmeden bir an susuyor. Karşısına geçip bağdaş kuran İbrahim'e yorgun gözlerle bakıp kararını veriyor:

"İbrahim!"

Söyle Kâmil Amca.

"Doğrusunu mu söyleyeyim, benzerini mi?"

"Hangisini istersen."

"Doğrusu şu ki, felek gelse artık bir adım atamam İbrahim!"

İbrahim bu sonucu zaten beklediği için pek şaşırıyor. Önünde oturup inlemeyle birlikte soluyan şımarık ihtiyar oğlana sevecen bir gülümsemeyle bakıyor. Ayyaş Kâmil suçüstü yakalanmış bir çocuk gibi omuz büküyor. İbrahim başını sallayarak:

"Yaa işte böyle Kâmil Amca. Bunca yolu teptikten sonra yeminden vazgeçtin demek."

"Yok ya! Vazgeçtiğimi kim söyledi?"

"Nasıl yapacağız peki?"

"Sen genç adamsın İbrahim. Maşallah karasabana koşmalar çift sürersin. "

"Ee? Beni karasabana koşmayı düşünmüyorsun inşallah..."

"Sürecek tarlam olsa düşünürdüm de... Sen iyisi mi, şu tepeyi tırman. Mübarek kubbenin önünde ellerini aç, fatiha oku. Fatiha okursan allahın izniyle işlerin açılır. Sonra kubbe duvarına el basıp

bana borcun olmadığına dair yemin et! Ben seni beklerim. Dönene kadar şu zeytin ağacının altından ayrılmam.”

“Öyle şey olur mu, Kâmil Amca! Hadi tepeyi tırmandım da yemin etmeden döndüm, nerden bilecen?”

“O zaman Hızır Aleyhisselam hakkımı senden alır.”

“Yağma yok, Kâmil Amca! Alimallah sensiz bir adım atmam.”

“Bu tepeyi tırmanamam İbrahim. Mümkün değil!”

“Sen bilirsin...”

Ayyaş Kâmil sinirleniyor. Kısa bir süre çaresizlik içinde kıvranıp kaşınıyor ve nihayet bir çözüm buluyor:

“O halde buradan yemin et!”

“Neye yemin edeyim istersin?”

İbrahim’in sakinliği Ayyaş Kâmil’i çileden çıkarıyor. Üzerine yemin edilecek bir şey ararcasına etrafına bakınıyor. Uzakta zeytinliklerin birinden geçen bir köpek görüyor. Ayyaş Kâmil köpeği işaret ederek haykırıyor:

“O köpeği görüyor musun, İbrahim?”

“Evet gördüm. Ne olmuş köpeğe?”

“İşte o köpek üzerine yemin et!”

“Peki...”

İbrahim ayağa kalkıyor. Elini köpeğin sırtına dayıyormuş gibi uzatıyor ve çok ciddi bir tonla yemin ediyor:

“Bu köpek hakkı için yemin ederim ki sana bir kuruş borcum yok!”

“İyi! O halde senden alacağımı ben bu köpekten bilirim...”

Yemin faslından sonra, Ayyaş Kâmil İbrahim’e küsüyor. Ayağa kalkarken bile ona el uzatan İbrahim’in elini tutmuyor. Kasaba girişine kadar beraberce yürüyorlar. Ama yol boyunca biri ağzını açıp tek bir kelime konuşmuyor. Kasaba girişinde ayrılıp her biri bir yöne gidiyor.

O akşam İbrahim eve geldiğinde karısı ile yedi yaşlarındaki oğlunu evde bulamıyor. Meryem dönene kadar kahveye gitmeyi düşündüğü an, komşu çocukları, nüfus memurunun kuduran kurt köpeği Tonton’un yedi yaşlarındaki Ali’nin sağ kalçasını parça koparıncasına ısırıldığını söylüyorlar...

Gerdek Gecesi

Antakya'da Fransız işgalinin hüküm sürdüğü 1920'li yıllar.

Kodoş Halil dükkânının önünde hasır bir sandalyeye ters oturmuş nargilesini fokurdattıyor. Biraz ötede, damarları dışarıya fırlamış kuru elleriyle iri taneli tespihlerini çeken birkaç ihtiyar bir çınar kütüğünün üzerinde oturuyorlar. Her gün sabahtan gün batımına kadar dükkânın önündeki asmanın altında, sarkık çeneleri ve üst göz kapaklarının altına kaymış göz bebekleriyle, aynı kütüğün üzerinde oturan ihtiyarlar trik, trik diye tespih çekmeseler, onları gören biri uyuduklarına dair iddiaya girebilir...

Kodoş Halil, dar ve kalın bir elbise gibi giydiği can sıkıntısının ağır yükü altında derin bir nefes alıp peş peşe iki kez of çekiyor. Bunun üzerine ağaç kütüğünün üzerinde pinekleyen ihtiyarlar uykunun ölü dünyasından dönüp dikkat kesiliyorlar. Kütüğün en başında oturan ihtiyar ise hırıltılı bir sesle Kodoş Halil'e sesleniyor:

“Tövbe de Kodoş! Böyle of çekilir mi? Meleklerinin canını yaktın alimallah...”

Kodoş Halil sakince başını ihtiyardan yana çeviriyor ve sıkıntılı bir ses tonuyla cevap veriyor:

“Zaman durmuş gibi hiçbir şey olmuyor, be Yasin amca! Bakšana, ikinci oldu henüz kimsenin ne hayrını gördük ne de şerrini... Allah vekil, bugün bir kötülük yapamazsam gece gözüme uyku girmeyecek.”

Bu açıklama üzerine kütüğün üzerinde pinekleyen ihtiyarlar hırıltılı bir sesle gülerek bir saatten beri değiştirmedikleri oturushlarını değiştiriyorlar. Bu sırada biraz uzakta, yol üzerinde bir adam beliriyor. Onu fark eden Kodoş Halil, avının kokusunu alan tilki misali mırıldanmayı keserek sinsice gülümsüyor. Dükkâna yaklaşan on yedi on sekiz yaşlarındaki delikanlının sol ayağı sağ ayağından kısa olacak ki yürürken neredeyse düşecekmiş gibi sol arka tarafa bükölüyor, sonra da attığı sağ adımına yetişebilmek için olanca gücüyle sol ayağı üzerinde sıçrayıp tekrar doğruluyor. Oradakilerin hepsi, bakışlarını hızla yaklaşan delikanlıya çeviriyor. Çeneleri sarkan ihtiyarlar, delikanlının topal yürüyüşüne göre başlarını yana büküp doğrultuyorlar.

“Tıraşlı kafasında yer, yer yanık izleri olan Lüle Hasan, dükkânın önüne geldiğinde son bir sıçramayla sağ ayağının üstünde duruyor ve sağ elini göğsüne bastırarak henüz erkekleşmiş bir sesle selam veriyor:

“Es selamu aleyküm!”

Artık neşesini bulan Kodoş Halil, hasır iskemlenin üzerinde doğrulurken o da elini göğsüne bastırıyor ve aşırı yapay bir samimiyetle selamı alıyor:

“Aleyküm es selaaam vel ikram, Hasan! Maşallah, kırk bir kere maşallah yahu! Allahumma salli ve sellem... Salâvat getirin ey ümmeti Muhammed! Analar neler doğurmuş yahu! Allah korusun nazır değecek valla!”

Kodoş Halil nargile çanağındaki küçücük maşayla köz parçalarını kurcalayarak, pek de alışılmadık iltifatlar karşısında şaşkına dönen Lüle Hasan’ı övmeye devam ediyor:

“Hele o sarsıla, sarsıla yürüyüşün yok mu? Fesuphanallah yani... Her adımında yer sarsılıyor. Allah için söyleyin, bu gençliğe dağ mı dayanır be!”

Biraz ötede pinekleyen ihtiyarlar, tespih temposunu bozmadan hırıltılı bir sesle gülüşüyorlar. Halil de biraz sesini kısarak sır veriyormuş gibi devam ediyor:

“Seni evlendirmenin zamanı geldi, Hasan oğlum... Allah etmesin, ya elinden bir kaza çıkarsa... Hiç belli mi olur?”

Oldukça saf olan Lüle Hasan kaşlarını mümkün merteye alnına çekip bön, bön gözlerini açıyor ve sıkıntılı bir şekilde Halil’e soruyor:

“Deme bire Halil emmi?”

“Yahu ben demeyim de kimler desin? Dedim gitti...”

Aldığı cevap üzerine Lüle Hasan’ın neşesi kayboluyor. Sol ayağının üstüne basarak iki büklüm büzülüyor, sonra da üzgün bir ses tonuyla Kodoş Halil’e soruyor:

“Ben ana baba yetimiyim Halil, bana kim kız verir ki?”

“Verir yahu, verir!”

Hasan burnunu çekerek buğulanan gözlerini elinin tersiyle siliyor. Delikanlıyı can damarından vurduğunu anlayan Halil, bu kez duygulanarak yüksek sesle çare aramaya başlıyor:

“Hem niye vermesin ki? Anası babası olmayanın allahı da mı yok? Cenabı-ı allah kısmetini yaratmadan bir kulunu yaratmış değil... Bak şimdi, aklıma kim geldi... Kasım’ların bir beslemesi var ki, o da ana baba yetimidir. Versinler sana Adile’yi olsun bitsin.”

Hasan titrek bir sesle, umutsuzca soruyor:

“Adile’yi verirler mi dersin, Halil emmi?”

“Netsinler vermeyip? Ömür boyu onlarda kalacak değil ya... Varcaksın İbrahim Ağa’nın yanına, ocağına düştüm diyeceksin. İbo Ağa bir haber salsın da Kasım hele bir vermesin... İbrahim Ağa deyince akan sular durur.”

Hasan cevap bekliyormuş gibi, hâlâ aynı hızla tespih çeken ihtiyarlara bakıyor. İhtiyarlar Halil’in dediklerini onaylarcasına kafalarını sallıyor ve tekrar gözlerini yumuyorlar. Hasan da meseleyi kafasında çözmüş gibi başını sallayıp durumu İbrahim Ağa’ya açmak üzere hızla geri dönüyor. Kodoş Halil onun arkasından bakarak olacakları görür gibi kıs, kıs gülmeye başlıyor...

* * *

Kodoş Halil’in sözünü ettiği Adile, Seferberlik yıllarındaki büyük açlıkta hem annesini babasını hem de kardeşlerini kaybetmiş ve babasının uzak akrabası Kasım tarafından ölmek üzereyken bulunup kurtarılmış, şimdi yirmi yaşlarında kıvrıcık sarı saçlı, ufak tefek ve zayıflığına rağmen güzel bir kız. Lüle Hasan İbrahim Ağa’ya giderken, Adile kocaman bir asmanın gölgelediği avluda ipek dokuma tezgâhının arkasında ipek dokuyup ince berrak sesiyle Arapça bir şarkıyı seslendiriyor. Bu sırada avlunun önünden topallayarak geçen Lüle Hasan, Adile’nin sesini işitince büyülenmiş gibi duruyor. Bir süre avlu kapısından onu dikizledikten sonra, kararsız

bir şekilde avluya birkaç adım atıyor ve heyecandan titreyen bir sesle Adile'ye sesleniyor:

“Adile!”

Adile, Lüle Hasan'ın sesiyle irkiliyor ve şarkı söylemeyi keserek avluda dikilen adama bakakalıyor. Bunu fırsat bilen Lüle Hasan konuşmaya devam ediyor:

“Çok güzel sesin var, sana vuruldum Adile! Şimdi İbrahim Ağa'ya gidip seni Kasım'dan istetirsem benle evlenir misin Adile?”

Lüle Hasan'ın bu açıklaması üzerine epey sinirlenen Adile, birden ayağa fırlayıp yanındaki süpürgeyi kaptığı gibi Lüle Hasan'ı pataklamaya başlıyor:

“Benimle evleneceksin ha! Namussuz herif! O topal ayağından utanmıyor musun? Allah zaten cezayı vermiş! Utanmaz, arlanmaz! Al sana! Al!”

Adile'den dayak yemekten memnun olan Lüle Hasan hopyaya, hopyaya sokağa fırlayıp kaçmaya çalışırken neşeli bir ses tonuyla Adile'ye valvarıyor:

“Dur Adile, vurma! Vallahi kötü bir niyetim yok! Dur Adile, dur! Ah, anam!”

Sokakta Lüle Hasan'ı biraz kovaladıktan sonra, Adile hıncını alamadan tekrar ipek tezgâhının başına dönüyor...

Adile'den yediği süpürgelerden keyif alan Lüle Hasan, soluğu İbrahim Ağa'nın taş döşemeli büyük avlusunda alıyor. Hasan hiç tereddüt etmeden avlunun girişinden hızla içeriye dalıp tedirgin bir ses tonuyla bağırıyor:

“İbrahim Ağa! Ooo İbrahim Ağa!”

Hasan'ın bağışmasıyla girişin tam karşısındaki binanın ikinci katında bir pencere açılıyor. Pencerede beliren ihtiyar kadın, beyaz başörtüsünün sarkan kenarıyla altın kaplamalı dişlerini örterek titrek, erkeksi bir sesle, kelimeleri belirli bir nağmeyle okurcasına soruyor:

“Kimooo? Sen misin Hasaaan, ne var, n'ooolduuu?”

Heyecandan yerinde duramayan Lüle Hasan, meraktan düşecek kadar dışarıya sarkan yamuk yumuk kadına soruyor:

“İbrahim Ağa nerde, Hatçe kadın?”

“Bahçedeee, şadırvanın yanındaaaa... N'oldu Hasaaan? Bana söyleee, kimseye söylemeeem.”

Lüle Hasan, ihtiyar kadının son dediklerine aldırmadan avlunun bahçe çıkışına yöneliyor. Erik ağaçlarının arasında birkaç adım atmıştı ki, az ilerde fiskiye bir havuzun yanında oturan İbrahim ağayı görüyor. Kısa boylu, tıknaz, burnundan üst dudağının ucuna kadar sarkan çizgi bıyıklı İbrahim Ağa, çizgili beyaz ipek gömleğinin yenlerini kıvrımış, küçük ahşap bir masanın üzerine kurulu içki sofrasında rakısını yudumlarken, tam üstündeki erik ağacında olduğu anlaşılan birine talimat yağdırıyor:

“Korkma, o dal seni taşır, uzat ayağını yahu, uzat! Hah! Korkma.”

Erik ağacında, koluna bir sepet geçirmiş genç bir kadın İbrahim Ağa için erik topluyor. Kadın fistanının altında bir şey giymemiş olacak ki, ayaklarını açınca, aşağıdan dolgun, sütbeyazı bacakları görünüyor. İbrahim Ağa, bacaklarına bakarak bir yandan rakısını yudumlarken diğer yandan da kadına talimat vermeye devam ediyor:

“Bak şu ilerdeki kıpırmızı, ayağını uzat, önündeki dala bas yetişirsin. Hem iki dala basarsan yük hafifler.”

Kadın, ayakları titreyerek İbrahim Ağa'nın gösterdiği dalı yakalamaya çalışıyor. İbrahim Ağa masanın üzerine abanmış boynunu kırarcasına başını yukarıya çevirerek kadının bacaklarına bakıyor.

Hasan ne olup bittiğinin farkına varmadan Ağa'ya yaklaşıyor. O heyecanla Hasan'ı hiç fark etmeyen İbrahim Ağa, baygın gözlerle ağaca bakıp alt dudağını ısırıyor. Hasan, İbrahim Ağa'nın dibine sokulup bir Ağa'ya, bir de Ağa'nın baktığı yere bakıyor ve gördüğü manzarayla elinde olmadan iç çekiyor:

“İiih! Anaaa!”

İbrahim Ağa irkilerek başını çeviriyor ve Lüle Hasan ile göz göze geliyor. Suratı aptallaşılıyor ve hiddetinden yanağı bir tikle sarsılıyor. Hasan korkudan dilini yutmuş gibi susuyor. Ağa'nın eli yavaşça masanın üzerindeki kamçıya kayıyor. Hasan telaşla kaçmaya çalışırken tökezleyip kış üstü düşüyor. İbrahim Ağa, ahşap masanın üzerinde duran kamçısını eline alıp bir yılanı döver gibi Hasan'ı kamçılama başlıyor. Lüle Hasan yediği kamçılarla, boğazı kesilen bir boğanın böğürmesini andıran sesiyle feryat ediyor. Bu sırada ağaçtan süzülen kadın yüzünü başörtüsüyle kapatıp arkasına bakmadan sessizce oradan uzaklaşıyor...

Zalimliğiyle meşhur İbrahim Ağa'nın hışmına uğrayan Lüle Hasan, yara bere içinde kendini zorlukla beldenin su değirmeninin önüne atabiliyor. Değirmenin önünde un dilenen dilenciler Hasan'ın düş-tüğünü görünce değirmenci Ali'yi çağırıyorlar.

"Ali, Ali! Yetiş, Lüle Hasan öldü!"

Değirmenci Ali, un tozundan bembeyaz kesilmiş suratıyla dışarıya fırlıyor:

"Deme yahu! Bu genç yaşta neden ölsün?"

"Valla, birden yığıldı kaldı. Açlıktan olacak."

Değirmenci Ali, yüzükoyun yerde yatan Lüle Hasan'ın üzerine eğilip onu sırtüstü çeviriyor. Yediği kamçı darbeleriyle tanınmayacak hale gelmiş olan Lüle Hasan'ın başını kucağına alan Ali, ona su verirken acıyan bir ses tonuyla söyleniyor:

"Vah zavallı vah, ne hale gelmiş."

Lüle Hasan zar zor bir yudum su içince gözlerini aralayıp hafif bir inlemeyle ağlıyor. Değirmenci Ali acıyan bir ses tonuyla soruyor:

"N'oldu sana, miskin Hasan? Katır mı tepti yahu?"

Lüle Hasan ağlamaklı, titrek bir sesle yanıtlıyor:

"Kırk katır tepse İbrahim Ağa gibi tepmez Ali... 'Kodoş Halil evlenme çağın' geldi dedi, 'İbrahim Ağa'nın yanına git, Kasımlara bir haber salsın, sana Adile'yi versinler' dedi, Ali."

"Kodoş Halil mi? Kötülük yapmadığı gün gözüne uyku girmeyen o vicdansız adam eğlenmek için neler yapmaz ki... Vaah yavrum vah! Bu halinle sana kim kız verir, be hey miskin oğlu miskin?"

Hasan oturuyor, iki gözü iki çeşme ağlamaya başlıyor:

"Ben ana baba yetimiyim, Ali... Ocağına düştüm. Sen benim öz teyzemin oğlusun! Adile ipek dokurken öyle bir şarkı söylüyordu ki sesine vuruldum! Onu bana iste, ocağına düştüm Ali."

"Olur, Hasan olur. Sana Adile'yi isterim, merak etme. Kasım hatırlımı kırmaz. Gel içerde otur, akşam Kasım'lara gider, isterim Adile'yi."

Ali, Hasan'ın kalkmasına yardım edip değirmene sokuyor. Hasan yediği dayaktan perişan olmuş halde buğday çuvallarının arasında kıvrılıp yatıyor, değirmenin gürültüsüne rağmen derin bir uykuya dalıyor...

Akşama doğru, Adile'nin ipek dokuduğu asmalı avluda, Değirmenci Ali Kasım ile bir hasırın üstünde bağdaş kurmuş ipek dokuma tezgâhının yanında oturuyorlar. Önlerinde buğday sapından örülü sofrada birkaç kuru incir, su testisi ve rakı dolu, kalaylı iki bakır tas duruyor. Tasları tokuşturup birer yudum içtikten sonra Ali konuyu açıyor:

“Hoş geldin Ali, şeref verdin.”

“Hayırlı bir iş için geldim Kasım. Allahın emriyle Adile'yi Lüle Hasan'a istiyorum... Bilirsin, onun benden başka bir kimsesi yoktur.”

Kasım şaşırmış halde uzun tıraşlı çenesini kaşıyor:

“Adile mi? Allah, allaah...”

“Bunda şaşılacak ne var Kasım? Adile'nin evlenme çağı da geldi.”

“Haklısın... Sen istedikten sonra, lafı mı olur? Lakin Adile öz kızımız değildir, Ali. Günahını almayalım, bir de ona soralım.”

Bunun üzerine Kasım başını yana çevirip karısına sesleniyor:

“Rahime! Adile'yi çağır çabuk.”

Rahime, göz açıp kapayana kadar Adile ile çıkageliyor. Kasım dolaysız bir şekilde durumu kısaca izah ediyor:

“Bak kızım, Ali seni Lüle Hasan'a istiyor. Karar senin, sen ne dersen o olur. Düşün kararını ver.”

Adile düşünceli bir şekilde gözlerini kırıştırıp başını sallıyor. Durumdan kuşkulanan Ali, Kasım'a bakıyor. Kasım sesini yumuşatarak Adile'yi ikna etmeye çalışıyor:

“Lüle Hasan hakkında şu ana kadar kötü bir şey işitmedim. Zavallının ayağı biraz aksar ki, bana sorarsan helal süt emmiş bir erkek için o kadar önemli değil.”

“Sen münasip gördükten sonra, bana laf düşer mi Kasım emmi? Amma velakin başlık paramı isterim.”

Adile'nin bu tavrı karşısında değirmenci Ali kahkaha atmamak için kendini zor tutuyor. Tasından bir yudum rakı alırken öksürüyor. Öksürüğü geçince Adile'ye sesleniyor:

“Adetlerimize göre, başlık parası anaya ödenir Adile. Ana sütünü kızına helal etmesi için bir fistan, bir başörtüsü veya ne isterse... Allah rahmet eylesin, sen ana baba yetimisin.”

“Anamın hakkı bana miras kalmaz mı? Miras haktır Ali emmi.”

“Amma velâkin Hasan da senin gibi yetimdir ve sana verecek bir şeyi yoktur. Hem karısı olduktan sonra ne fark eder Adile? Evlilik hayat ortaklığı değil midir?”

“Olsun... Başlık paramı almadan kimseye varmam Ali emmi.”

“Adile’nin bu tutumu karşısında Ali de Kasım da keyifle gülüyorlar.”

“Bak Adile... Evlendikten sonra Hasan başlık parayı ödese olmaz mı?”

Adile bir an düşünüyor, sonra da gözlerini kırıştırmak soruyor:

“Elbette olur... Velâkin evlendikten sonra ya ödemezse?”

“Öder Adile, öder... Neden ödemesin yahu!”

“Sen bıyıklarını tutar da dünyada ve ahirette Hasan’ın borcuna kefil olursan, ancak o zaman kabul ederim, Ali emmi.”

Ali ile Kasım bakışıp deminden beri hapsettikleri kahkahayı patlatıyorlar. Ali bıyıklarını tutup kefil oluyor:

“Tamam Adile. Dünyada ve ahirette Hasan’ın borcuna kefilim. Sana başlık parayı ödemezse, aha şu bıyıklarımдан alırsın.”

“Adile, Kasım’ın karısı Rahime ile oradan ayrılıyorlar. Yalnız kalan iki dost bakır tasları tokuşturarak geç saatlere kadar içip sohbet ediyorlar...”

Akşama doğru, küçük bir avlunun ortasında dikili, üç metre boyundaki yağlı direğin etrafında hasırlara oturan bir grup insan davul zurna eşliğinde bakır taslarla rakı içiyorlar. Paçalarını sıvamış üç, dört kişi direğin etrafına yığılı birkaç zembil toprağa su döküyor, sonra ıslanan toprağı ayaklarıyla çiğneyerek çamurlaştırıyorlar. Bu sırada, avluya önemli birileri yaklaşmış olacak ki, biri davul diğeri zurna çalan iki kişi avlunun çıkışına yöneliyorlar. Bu sırada Kasım’ın arkasından on dört yaşlarında bir delikanlının dizginlerini çektiğı bir katırın üstünde Adile ile onun çeyizini taşıyan birkaç kadın zılgıt çekerek avluya giriyorlar. Avlunun girişinde Kasım’ı karşılayan Değirmenci Ali, onunla sarmaş dolaş bir şekilde gidip başköşeye oturuyorlar. Katırdan indirilen Adile, bir kadının verdiği hamur topağı kapının üst kemerine yapıştırarak kocasının evine giriyor.

Davul zurna tekrar meydana dönüyor. Düğün meydanında bir grup insan hora teperken, evin arkasındaki yaşlı incir ağacının altında yıkanan Lüle Hasan, iki üç gencin yardımıyla temiz bir fistan giyip Adile'nin hamur topağı yaptırdığı kapıdan içeri giriyor. Bu sırada Lüle Hasan ile Adile'nin gerdeğe girmesi için, evin ahşap penceresinin önüne gelen elli yaşlarında başı sarıklı bir adam, pencereyi hafifçe aralayarak içeriye fısıltılı bir sesle talimat vermeye başlıyor:

“Sırtüstü yat, kızım sırtüstü... Şimdi eteğini beline kadar çek, ayaklarını yana aç ve dizlerini kırarak havaya kaldır... Oğlum Hasan, zevcenin ayaklarının arasında dizüstü çök... Hazır mısın?”

Hasan titrek bir sesle içerden cevap veriyor:

“Ehh... Hazırım, hazırım!”

“Şimdi besmele çek ve zekerini zevcenin fercine sokup çıkar. Sen de kızım, hemen sonra çarşafı fercinin üzerine kapatıp bastırırsın. Beni anladınız mı?”

İçerden hiçbir cevap gelmeyince sarıklı adam, susmanın onaylamak olduğunu kabul edip hafif bir sesle mırıldanmaya başlıyor.

“Euzu billahi mineşşeytanirrecim. Bismillahirrahmanirrahim. Ya eyyu hallazina emenu, inkahu isna ve sülasa ve rubaa veme melek- ket imanikum...”

Sarıklı adam mırıldanmaya devam ederken içerden Lüle Hasan ile Adile'nin kesik, kesik iniltileri geliyor. Kısa bir süre sora sarıklı adam pencere önünü terk ederek Değirmenci Ali ile Kasım'ın bulunduğu yere yöneliyor...

Düğün alayının oturduğu meydanın ortasında, kispet giysili ve belden yukarısı çıplak üç genç, tepesinde bir rakı damacanasının bulunduğu yağlı direğe tırmanmaya çalışıyorlar. Etraftaki kalabalık direğe tırmanmak için çamurda boğuşanları seyrederek keyifle gülüşüyorlar. Davulcu, onların boğuşma ritmine uygun bir şekilde davulunu döverken kispetlilerden biri, nihayet direğin tepesinden rakı damacanasını alabiliyor. Çamur güreşinin sona ermesiyle davul zurna sesleri kesiliyor. Bu sırada, Lüle Hasan'ın evinin önünden kuvvetli bir zılgıt sesi geliyor...

Zılgıtın geldiği yerde, kapı önünde duran birkaç kadın kanlı çarşafı birbirlerine gösterip Adile'nin analığını tebrik ediyorlar. Bu sırada kapı eşiğinde zifaf elbisesiyle görünen Adile düğün alayının

olduğu yönde, Değirmenci Ali'yi görmeye çalışarak bağıyor:

“Ali emmi, Ali emmi!”

Etraftakiler merakla Adile'ye bakıyorlar. Ali ayağa kalkıyor:

“Hayırdır inşallah, ne var Adile?”

“Artık başlık parası istemiyorum. Anasının sütü gibi Hasan'a helal olsun!”

Adile tekrar içeriye girip ardından kapıyı kapatıyor. Adile'nin bu tavrı karşısında etrafta gülüşmeler yükselirken Değirmenci Ali, Kasım ile bir an bakıştıktan sonra kahkahayla gülüp bakır taslarını tokuşturuyorlar. Gülüşmeler kesilince davul zurna sesleri ortalığı gürültüye boğuyor. Tasını içen Değirmenci Ali, Kasım'a eğilerek fısıltılı bir sesle:

“Şıllığı duydun mu Kasım? Tadını alınca başlık parasından vazgeçti.”

Tekrar kahkaha atıyorlar. O anda, soytarı kılıkli biri çıkageliyor. Soytarıyı gören bir genç olanca sesiyle bağıyor:

“Fotoğrafçı geldi, fotoğrafçı geldi!”

Genç, fotoğrafçı dediği soytarıyı yanına çağırıyor ve ona bir metelik verip birilerini işaretliyor. Soytarı, gencin gösterdiği bir grup adamın yanına gidiyor, onlara sırtını dönerek eğiliyor ve kaba etini açıp doğruluyor. Onun çıplak kaba etini gören kadınlar çığlık atarak yüzlerini örtüyorlar. Soytarı kaba etiyile fotoğraf çekerken, kalabalığın kahkahaları ortalığı çınlatıyor.

Gecenin ilerleyen saatlerinde davul zurna sesleri diniyor, düğün kalabalığı dağılıyor. Ancak birkaç kişilik bir grup, içerde dana gibi böğüren Lüle Hasan'ın kapısının önünde birikmiş meraklı bakışlarla kapıdan içerisini görmeye çalışıyorlar. Bu sırada, Değirmenci Ali kapıdan dışarı çıkıyor ve dışarıdakilere durumu izah ediyor:

“Dağılın, dağılın! Mühim bir şey yok, zavallı üşütmüş olacak...”

Bu sırada çömlekten küçük bir küp taşıyan şişmanca bir kadın çıkageliyor ve kapıda bekleyen Değirmenci Ali'ye soruyor:

“Hayırlı akşamlar Ali. Hasan'a n'oldu birdenbire?”

“Hayırlı akşamlar Şerife. N'oolacak, birden kancığını görmüş azgın dana gibi böğürmeye başladı. Bana sorarsan, akşam yıkanırken üşütmüştür.”

Şerife işgüzar bir tavırla içeriye dalıyor...

“Sabaha kadar bir şeyi kalmaz, allahın izniyle. Bana biraz rakı verin!”

İçerde iki kadının teselli ettiği Adile, iki gözü iki çeşme ağlıyor. Şerife başka bir kadının yardımıyla Hasan'ın karnını açıp eliyle bir kontrol ediyor, sonra da rakıyla ıslattığı bir pamuk topağını ocaktan yakarak küpün içine atıyor. Besmele mırıldandıktan sonra:

“Uzan, uzan! Şimdi karnındaki bütün ağrıları bu küpün içine çekeceğim.”

Şerife küpün ağzını Hasan'ın karnına dayıyor ve bir müddet bekliyor. Küpün içinde yanan pamukla eksilen hava, Hasan'ın karnını küpün içine çekiyor. Ağrı dayanılmaz hale gelince Hasan olanca sesiyle böğürüyor:

“Anaaa! Öldüm, öldüm, öldüm.”

“Şimdi bir şeyin kalmayacak.”

Hasan fenalaşınca, Şerife küpü almaya çalışıyor fakat beceremiyor. Hasan'ın karnını olduğu gibi çekmiş olan küpü alabilmek için telaşa göğsüne basıp kuvvetlice çekiyor, ama nafiye. Hasan kendinden geçiyor. Şerife küpü bir iki kez daha çektikten sonra telaşa kapılıyor ve Hasan'ı olduğu gibi bırakıp kaçarcasına oradan uzaklaşıyor. Dışarıda Ali ile bekleyen birkaç kişi Şerife'nin panik halinde, kimseye bir şey demeden uzaklaştığını görünce içeriye girip Hasan'ın bütün bağırsaklarını içine çeken çömlek küpü bir taş ile kırmayı akıl ediyorlar. Ama daha sonra Hasan'ı ayıltmak için sarf edilen hiçbir çaba sonuç vermiyor. Hasan'ın kalp atışlarının durmuş olduğu anlaşılınca, her biri başka bir öneri sunan bağrısmalar acı feryatlara dönüşüyor...

İhanet

Havaların artık serinlediği bir sonbahar günü, ikinci vakti. Büyük bir Anadolu köyünün dar sokaklarında, omzunda çömlek testi ve elinde bakır bir bakraç taşıyan kırk yaşlarında hırpalanmış görünümüne rağmen hâlâ güzelliğini koruyan bir kadın ilerliyor. Kadın sokakta yürüdüğü sürece bir şeylerden korkuyormuş gibi endişeyle etrafına bakınıyor.

Ortasında kocaman bir döven taşı bulunan köy meydanına çıkacağı sırada, bir evin duvarının arkasından meydanı gözetliyor. Ona görünmemek için gizlenen çocukları fark edemeyen Fadime, meydanda kimsenin olmadığından emin olunca, ihtiyatlı adımlarla ilerliyor. Fadime köy meydanına çıktığı sırada, bir çocuk sürüsünün koro halinde bağırışlarıyla irkiliyor. Yaşları altı ile on arasında değişen çocuk sürüsü, panik halinde meydanda yönünü bulmaya çalışan Fadime'nin etrafını sarıp kulakları tırmalayan bir sesle bağırıyorlar:

“Deli, deli Fadime! Deli, deli Fadime!”

Fadime çocuklara aldırmadan yoluna devam etmeye çalışıyor, fakat çocuklardan kimisi onun eteğini çekiştirmeye, kimisi de değnekle dürtmeye başlayınca Fadime tepkileniyor:

“Defolun piçler, deyyusun evlatları! Allah sizi analarınıza bağış-lamasın! Orospunun doğurdukları!”

Bu sırada çocuklardan biri Fadime’nin canını yakmış olacak ki, testi ile bakracı yere bırakıyor ve canhıraş bir şekilde çocukları kovalayıp ağız dolusu küfürler ediyor. Bunu gören köy yetişkin-lerinden kimi keyifle gülüyor, kimisi de kendi çocuklarını çağırıp azarlıyor. Bir süre kaçışan çocukları kovalayan Fadime, tökezleyen bir çocuğu yakaladığı gibi, öfkeyle onu omzundan ısıyor. Isırılan çocuk olanca sesiyle feryat edince, onun delikanlı yaştaki ağabeyi Fadime’nin arkasına dolanıp elindeki değneği bütün gücüyle kadı-nın sırtına indiriyor:

“Hoşt ulan! Çocuğun omzunu kopardı kancık köpek...”

Fadime müthiş bir acıyla kendini yere atıp kıvranıyor, köyü çın-latan bir sesle ağlıyor; kollarını ısırmaya, saçını başını yolmaya başlıyor. Etrafta toplanan köylü birkaç erkek onu keyifle izliyorlar. Bu sırada Fadime’ye yaklaşan yaşlıca bir kadın etraftakileri azar-layarak zavallı kadını yerden kaldırıyor, testi ve bakracını veriyor:

“Utanın yahu, utanın! Hesap gününden korkunuz yok mu? Sa-kin ol kızım, sakın ol! Testini, bakracını al. Hadi uğurlar ola...”

Bunun üzerine Fadime sakinleşiyor. Kendine biraz çeki düzen verip beddualarla köy pınarının yolunu tutuyor. Darmadağınık bir şekilde köy pınarına gelen Fadime, testi ve bakracını doldurduktan sonra eteğinin ucunu kuşağına tutuşturuyor. Köyde kadın kahvesi diye bilinen pınarın başında, onu izleyen köylü kadınların meraklı bakışları altında uzun, uzun yıkanıp saçını başını açıyor. İşleri güç-leri dedikodu yapmakla geçen işsiz güçsüz kadınlar, Fadime’nin bu davranışı üzerine kendi aralarında fısıldanmaya başlıyorlar:

“Şuna bakın, azmış alimallah...”

“Vah, vah, vah! Dellendi zavalıcık... Yahu bu kadar da isteyen-i oldu, hiç birine varmadı.”

Diğerlerine nazaran daha genç olan bir kadın, Fadime’yi anlı-yormuşçasına onu savunuyor:

“Valla kim olsa delleniirdi. Ne yalan söyleyim, benim bu kadına saygım var. Zengini, ağası, beyi istedi ama kimseye varmadı. Hep sadık kaldı kocasına...”

“İnsan ömür boyu bekler mi, yahu? Kocası gideli bir ömür oldu, allah vekil... Ölmemişse dönmez miydi? Kemikleri çoktan tuz buz olmuştur...”

Fadime, fısıldanan kadınlara aldırmadan su dolu testi ile bakracını alıp dedikoducu kadınların tuhaf bakışları nezaretinde evinin yolunu tutuyor...

* * *

Güneş batmak üzere... Fadime, köyün biraz dışında kalan toprak sıvalı evinin çitle çevrili avlusunda, küçük bakır kazanda ısıttığı suyu kapının eşiğine taşıyor. Elbiselerini çıkarıp yıkıyor. Kurulanıp çeyiz sandığından bir elbise çıkarıyor. Giyiniyor. Beline kadar sarkan saçlarını dağıtıyor, çeyizinden kalma bir kemik tarak ve ayna alarak avluya çıkıyor. Kuru bir ağaç gövdesinin üzerine oturup saçlarını tanyor. Bu sırada aynada bir erkek görüntüsünün yansması üzerine, dizlerinin üzerindeki mendille başını örtüyor ve elinde olmadan adama bakıyor. Elli yaşlarında görünen ve omzunda bir halı heybe taşıyan adam, bir süredir Fadime'yi izliyormuş gibi tatlı bir gülümsemeyle ona sesleniyor:

“Akşamın hayırlı olsun bacım.”

Fadime karşılık vermeden birden ortaya çıkan halı heybeli adamı dikkatle süzerek onu bir yerden tanımaya çalışıyor. Elinde olmadan heyecana kapılıyor, utanarak yere bakıyor. Kadından yanıt alamayan halı heybeli adam, şefkatli bir ses tonuyla selamını tekrarlıyor:

“Hayırlı akşamlar dedim, bacım.”

Fadime ne diyeceğini bilemeden bir an susuyor, neden sonra utangaç bir edayla halı heybeli adama karşılık veriyor:

“Hayırlı akşamlar...”

“Uzaktan geliyorum, buralara yolum düştü... Açım, yiyecek bir şeyin bulunmaz mı?”

Fadime toparlanıyor, etrafına bakınarak halı heybeli adamı davet ediyor:

“Aç insandan ekmeğimizi esirgemeyiz. Buyur, başım üstünde yerin vardır. Allah ne kısmet ettiyse yiyecek bulunur.”

Saffet adındaki halı heybeli adam çitin kapısını açıyor ve ihtiyatla etrafına bakınarak avluya giriyor. Bu sırada güneş batımından sonraki hafif mavimsi aydınlık gittikçe kararıyor. Etrafta ikisinden başka kimse görünmüyor. Saffet, omzundaki halı heybeyi indiriyor, biraz önce Fadime'nin oturduğu kuru ağaç gövdesine

oturuyor. Fadime içeriye giriyor ve çok geçmeden bir tas ayrıyla dışarıya çıkıyor. Ayrıyı Saffet'e uzatıyor:

"Buyur... Bir şeyler hazırlayana kadar bir tas ayrı iç."

"Sağ ol bacım. Kusura bakma allaysen."

Saffet ayrıyı içerken, Fadime evin arkasına dolanıyor. Bu sırada evin arkasından tavuk ciyaklamaları işitiliyor. Birazdan, elinde boğazlanmış bir tavukla dönen Fadime tavuğu hazırlarken, Saffet adeta onu sorgulamaya başlıyor:

"Adın nedir senin bacım, kimlerdensin?"

"Fadime... Ailem başka köydendir. Babama Uzun Hamza derler."

"Yalnız yaşıyor gibisin, kusura bakma bacım, dul musun?"

"Allah bilir... Kocam gideli otuz iki sene olacak. Seferberlikten dönenler ona hiç rastlamamış. Öldü mü, kaldı mı kimse bilmez... Ama allah'tan umut kesilmez, bakarsın bir gün geliverir."

"Peki, çocuğun falan yok mu, bacım?"

Kadının gözleri buğulanıyor. Başörtüsünün kenarıyla akan göz yaşını siliyor ve yıkadığı tavuğu bir çubuğa geçirip kazanın altındaki ateşi eşeliyor.

"Evlendiğimde on altıma yeni basmıştım. Kocamı aldıklarında hamileydim. Sonra bir erkek çocuk doğurdum... Öldü... Yokluktan sütüm kuruduydu. Günlerce ağzına keçi sütü damlattım, su damlattım... Adını koyamadan kurudu öldü, yavrum... İşte böyle... Öldü..."

Fadime'nin boğazı tıkanıyor. Saffet susuyor, buğulanan gözlerini gizlemek için bir elini alına dayayıp gözlerine siperlik yapıyor ve üzgün bir ses tonuyla Fadime'den özür diliyor:

"Beni bağışla bacım, yarını deştim."

Fadime yaşlanan gözlerini kurulayıp tavuğu ateşe veriyor. Boğazı düğümlenen Saffet, bir süre hiç sesini çıkarmadan oturuyor. Tavuk pişince derin bir iç çekiyor ve üşümüş gibi hıçkırarak kendi kendine söyleniyor:

"Ortalık serinledi, bu gece çiğ yağacak."

"Sofranı içerde açayım istersen, üşüdüysen ocağı da yakarım..."

Saffet "sen bilirsın" der gibi boynunu büküp gülümsüyor...

* * *

İçi kireç badanalı ve kamıştan bir örgü ile iki bölmeye ayrılan evde, alt bölmedeki ineğe yemini veren Fadime, duvardan gaz lambasını

alıyor ve ikinci bölmeye geçerek lambayı yerleştiriyor. Şömineyi andıran ve çatırtıyla yanan ocağın önünde oturan Saffet, sac ekmeğine sarılı tavuğa elini uzatırken biraz ötede büzülmüş sessizce oturan Fadime'ye bakarak usulca sesleniyor:

"Gelirken rakı damıtılan bir yerden geçtim de bir tadımlık ikram ettiler. Şu tavukla bir yudum içsem ayıp olur mu?"

"Niye ayıp olacak? İç afiyet olsun."

Saffet, heybesinden aldığı rakı damacanasını kucağına yerleştirip Fadime'nin uzattığı kalaylanmış küçük bakır tası doldurarak havaya kaldırıyor.

"Sıhhatine bacım."

"Afiyet olsun. Kusura bakma kardeş... Nerelisin, yolun nereye?"

Saffet bir yudum rakı aldıktan sonra, bir an gülümseyerek Fadime'ye bakıyor. Ne diyeceğini bilemeden geveliyor:

"Valla yerim yurdum yok sayılır... Yıllardır o diyar benim, bu diyar senin dolaşırım. Artık yolum nereye varır, Allah bilir..."

"Allah allaah... Böyle olur mu, yahu?"

"Niye olmasın, bu dünyada her şey olur."

"Olur ya..."

Bu sırada tek başına yediğini fark eden Saffet, yemeğine ara veriyor.

"Sen neden yemiyorsun, bacım? Böyle kabul etmem valla..."

"Uzaktan gelmişsin, açsın. Ye afiyet olsun, bana aldırma."

"Aç olsam da kocaman tavuğu bitiremem ki... Valla sen yemeden artık bir lokma yemem! Boğazımdan geçmez."

"Peki, hatırın için iki lokma yerim."

Fadime sofraya yanaşıyor. Saffet sevecenlikle gülümseyerek tasını kaldırıyor, bir yudum aldıktan sonra rakı tasını Fadime'ye uzatıyor.

"Sen de bir yudum alsana bacım, iyi gelir."

"Aman kardeş, allah yazdıysa bozsun, derman olsa boğazımdan geçmez."

"Ne olacak yahu, kardeşinin tasından... Dene rahatlarsın valla."

İstem dışı bir hareketle tası alan Fadime, ne yapacağını şaşırıyor. Misafirin gözlerinin içine bakıyor, konuşacak gibi oluyor, sesi çıkmıyor. Tastan bir yudum alıyor, yüzünü buruşturarak tası iade ediyor. Saffet sevecen bir şekilde Fadime'ye bakarak tası alıyor, tavuktan kopardığı bir et parçasını ona uzatıyor.

“Afıyet olsun bacım. Nasıl iyi geldi mi?”

Fadime utanarak et parçasını alıyor, ağzına atıp tembelce çiğnerken tuhaf bir duyguyla gülümsüyor. Saffet sanki bir şey arıyormuş gibi, bakışlarını bir an evin içinde dolaştırıyor. Bu sırada gözüne bir kaval ilişmiş olacak ki, derin iç çekerek Fadime'ye soruyor:

“Bir de kavalın var bacım. Çalmasını bilir misin?”

“Hiç çalmadım. Kocam seferberliğe gitmeden önce koyunlara çalardı... Sen çalar mısın, kardeş?”

“Eskiden çalardım, getir bir üfleyelim bakalım. Henüz unutmamışım belki.”

Fadime bir sıçrayışta kavalı alıp Saffet'e uzatıyor. Saffet kavalın tozunu üflüyor, bir iki kez rasgele ses çıkardıktan sonra bir melodi çalmaya başlıyor. Fadime melodiyi tanımış olacak ki birden gözleri doluyor. Bir süre sonra da kendini tutamayıp ağlamaya başlıyor. Bunu gören Saffet, çalmaya ara verip kadına sesleniyor:

“Yahu kusura bakma bacım, tekrar yararı değtim.”

Saffet kavalı bırakıp gözlerinin içine bakan Fadime ile göz göze geliyor. Fadime utanıp bakışını kaçırıyor. Saffet derin bir nefes alarak damacanadan rakı tasını dolduruyor, bir yudum alıp tekrar Fadime'ye uzatıyor:

“Bir yudum daha al bre bacım, yararı değtim. Bu zıkkım her türlü acıyı unutturur.”

Fadime tası alıp bir yudum daha alıyor ve yüzünü buruşturarak tası geri veriyor. Bu arada Saffet tekrar soru sormaya başlıyor:

“Yahu kusura bakma bre bacım, bunca zamandır nasıl evlenmedin hiç isteyenin olmadı mı?”

“Olmaz mı? İt sürüsü gibi gelenler oldu. Hepsini süpürgeyle kovdum.”

Fadime'nin tekrar boğazı düğümleniyor, bütün cesaretini toplayarak gözlerini garip misafirinin gözlerine dikeyiyor ve ağlamaklı bir ses tonuyla devam ediyor:

“Hep döneceğin anı bekledim. Bu yüzden yıllardan beri beni deli sanıyorlar... Artık kimse benimle konuşmuyor.”

“*Döneceğim* anı mı bekledin? Yanılıyor olmayasın?”

Fadime Saffet'e dikkatlice bakıyor, sonra gözlerini kurulayarak mahcup bir edayla yanıt veriyor:

“Kusura bakma kardeş, bir an öyle sandım.”

Saffet gülümsüyor, bir yudum rakı alıp tası tekrar Fadime'ye uzatıyor:

“Boşveer, olur böyle şeyler... Aah ulan ah! Hayat çok zalim çok.”

“İnsanlar zalim kardeş, insanlar... Velâkin kendi zulûmlerini gizlemek için başka hayatı suçlarlar.”

“Vallahi bunda haklısın... Kardeşinin tasından bir yudum daha al, rahatla... Hayat dediğin osuruk kadar bir nefesten ibaret, insan onu tutmaya çalıştığı zaman karnını ağrıtır.”

Kadın tası alıyor ve tuhaf bir duyguyla biraz daha içiyor. Bu sırada Saffet, bir odunla ocağı kurcalayarak ateşi alevlendiriyor, odunu da ocağa atıyor ve kopardığı et parçasını bu kez Fadime'nin ağzına uzatıyor. Kadın, Saffet'in gözlerinin içine bakıyor, heyecanlanıyor, konuşmak için ağzını açıyor, dudaklarının arasına yerleşen et parçası konuşmasını engelliyor. Gözlerini indirip yere bakıyor. O anda Saffet'in yüz ifadesi değişiyor. Kısık gözlerle kadını bir an süzdükten sonra konuşma tarzını değiştiriyor:

“Vallahi yerinde olsam evlenirdim. İnsan kaç kez gelir dünyaya? İç zararı yok, iç.”

Fadime, kendi üzerinde kontrolünü kaybetmiş gibi artık her söyleneni yapıyor. Saffet'in gözleri kadına şehvetle bakarken bir yudum daha alıyor.

“İnsan bu gençlikten, allahın verdiği bu güzellikten faydalanmaz mı? Al, çekinme al. Kardeşinin tasından bir yudum daha al da keyfine bak yahu! Bugün varsak bil ki, yarın yokuz...”

Saffet tası uzatıyor. Fadime bir yudum alıyor. Saffet bir et parçası uzattıktan sonra, elini Fadime'nin dizine götürüp okşamaya başlıyor. Fadime irkiliyor, geri çekilmeye çalışıyor, beceremiyor. Saffet'in eli onu bastırıyor.

“Kardeş, ne yapıyorsun?”

“Bu da sorulur mu, yahu? Sahiden dellenmişsin... Yazık değil mi, bu gül kimse koklamadan solup gidecek?”

Fadime ağlamaklı bir sesle yalvarıyor:

“Yapma kardeş! ‘Hain de olsan sana güvenen kimseye ihanet etme’ derler. Allah rızası için namusumu kirletme.”

“Bak bugün geldiğim gibi, yarın gün doğmadan gideceğim. Hem geldiğimi bir allahın kulu görmediği gibi, sır tutmasını da bilirim.

Hiç merak etme, denizdeki balık ağzını açıp konuşursa ancak o zaman ağzımdan bir laf çıkar.”

“Hesap gününden korkun yok mu? Allah şahidimdir, kocam gitti gideli elime erkek eli değmedi. Yapma allah için.”

“İyi ya işte... Hem boşuna uğraşma olacaksın güzellikle olsun, zora mecbur etme. Kocanı da unut. Kemikleri çoktan tuz buz olmuştur.”

Saffet kadının üzerine abanıyor, onu sırtüstü devirip üstüne çıkıyor. Fadime, Saffet’e karşı direnecek gücü kendinde bulamıyor. Sadece ağlamaklı bir ses tonuyla, tek bir kelime söyleyebiliyor...

“Yapma allah rızası için...”

Ve yanan ateşin çatırtıları, Fadime’nin fısıltılı sesini yutuyor...

Cayır, cayır yanan ateşin çatırtısına Fadime’nin soluma sesleri karışıyor. Saffet rakının etkisiyle kendini savunamaz hale gelen Fadime’nin giysilerini çıkarırken, Fadime güçsüz bir şekilde direnmeye çalışıyor. Ne var ki, Saffet onun bütün giysilerini çıkardıktan sonra da kendi giysilerini çıkarıyor. Bu sırada Fadime, son bir çabayla kalkmaya çalışırken Saffet’in omuzlarına tutunup hafifçe doğrulduğu anda, adamın sol omzunun üstünde üzeri ağarmış kıllarla kaplı badem büyüklüğündeki beni fark ediyor ve kendini tekrar sırtüstü atıp gözyaşlarına boğuluyor. Sarsıla, sarsıla ağlarken üzerine abanan Saffet’in omzundaki beni defalarca öpüyor. Fadime artık kendini tamamen teslim ediyor, Saffet’e karşılık veriyor. Saffet Fadime’nin süt beyazı bacaklarını, karnını ve hâlâ dipdiri duran iri memelerini defalarca öptükten sonra üzerine abanıyor ve büyük bir şehvetle ileri geri hareket ediyor. Bir an hızlı, hızlı soluyan Saffet artık doyuma ulaşmış olacak ki, nefesini boşaltıp kadının üzerine yığılıyor ve bir ölü gibi anında uykuya dalıyor. Fadime, yorgunluk ve içtiği rakıdan derin bir uykuya dalan erkeğine bakıyor, hafifçe doğrulup başını onun omzuna yaslıyor. Bir eliyle Saffet’in ağarmış saçlarını okşayıp öperken fısıltılı bir sesle kendi kendine mırıldanıyor:

“Allah şahidimdir döneceğini biliyordum. Ben Saffet’imin döneceğini bilmez miyim? Aahh ah! Seni ne kadar özlediğimi bir bilsen... Rabbime şükür olsun ki döndün. Deli! Gerçekten seni ta-

nımadığımı mı sandın? Bilmez misin ki, kendini inkâr etmekle ele vereceğini? Bilmez misin ki, başkası olsa ancak cesedimle yatabilirdi? Kim bilir oğlumuzu ne kadar üzölmüşsündür... Merak etme başımın tacı... Sana bir çocuk doğuramazsam kendi ellerimle evlendiririm... Bu sabah köyü zılgıtlarla uyandıracığım. Herkes Fadime'nin deli olmadığını, Saffetini boşuna beklemediğini öğrenecek. Dönmen için ne adaklar adadım. Yarından tezi yok, yalınayak ve başı çıplak yedi köyden dilenip adadığım adakları allahın izniyle yerine getireceğim..."

Fadime susuyor. Ağırlaşan gözkapakları yavaşça kapanıyor, başı Saffet'in omzunda derin bir uykuya dalıyor. Zaman geçtikçe ocakta tamamen yanan odunlardan artakalan közler bir kül tabakasıyla kaplanıyor. Bacanın çektiği hafif esintiyle, zorla nefes alan bir ihtiyar gibi, arada bir soluk, soluk parlıyor...

Dışarıda karanlığın solmaya yüz tutmasıyla, uzaktan horoz ötüşleri işitiliyor. Saffet kâbus görmüş gibi uyanıyor, gözlerini kırptırarak etrafı seçmeye, neler olduğunu hatırlamaya çalışıyor. Sonra omzuna yaslanan Fadime'nin başını yastığa indirerek yavaşça doğruluyor ve kısık gözlerle yanı başında uykusunda gülümseyen kadına uzun, uzun bakıyor. Acı çeken bir boğa gibi iç çekiyor, gözleri buğulanıyor. Gözlerini yumup yüzünü toprak damlı evin tavanına çeviriyor. Nihayet kararını veren Saffet dişlerinin arasından çıkan kin dolu bir sesle mırıldanıyor:

"Kahpe! Bana ihanet ettin!"

Ve çelik gibi gerdiği pençesini, uykusunda gülümsemeye devam eden Fadime'nin boğazına geçirip olanca gücüyle sıkıyor. Saffet'in eli gevşediğinde Fadime'nin feri sönmüş gözleri bir noktada sabitleşiyor...

Sabahın alaca karanlığında, omzunda halı bir heybeyle evden çıkıp yola koyulan Saffet'in silueti tan kızılığında yavaş, yavaş erirken gerilerde kalan köyde horoz ötüşleri yankılanıyor...

İntikam

Bir tatil günü ikinci vakti. Kasaba halkı tüm meydanı kaplayan devasa çınar ağacının altındaki kahveye doluşmuş kimileri kâğıt, kimileri tavla oynuyor. Kimileri de gruplar halinde sohbet edip nargile içiyorlar.

İşte bu sırada, yetmiş yaşlarında ama hâlâ dik yürüyen, kah-verengi şalvarının üstünde, yenleri kıvrılmış beyaz ipek gömlek, siyah yelek ve iyice parlatılmış siyah sivri burunlu bir kundura giyen Hasan Ağa, selamsız sabahsız kahvenin bahçesine giriyor, تنها bir köşede boş bir masa bulup oturuyor. Etrafı aşağılayan bir bakışla süzdükten sonra, Hasan Ağa cep saatini çıkarıp bakıyor, onu kuruyor ve tekrar cebine koyuyor. Bu sırada, elbiseleri beton lekeli ve içinde biri küçük biri büyük iki mala, su terazisi, çekül bulunan ve kalın bir beton tabakasıyla kaplı bir kova taşıyan kırk yaşlarındaki Malik, Hasan Ağa'ya yaklaşıyor:

“Hoş geldin Hasan Ağa, kusura bakma biraz geciktim. Harç arttı da kurumasın diye...”

“Bak Malik! O deyyus faizi yatırmadı. İcraya veririm senin de başın yanar, ona göre!”

“Biraz sabret Hasan Ağa... Üç güne kalmaz yatırır. Yunus'ta kimsenin parası kalmaz, sıkışmıştır.”

“Beklemesine bekleyelim de... Git çağır o zaman, belki başka şekilde hallederiz... Benden kaçacağını mı sanıyor?”

“Olur, Hasan Ağa. Şimdi onu çağırırım.”

Hasan Ağa bu sırada uzun tıraşlı çenesini kaşıyarak ayağa kalıyor. Malzeme kovağını alıp hızlı adımlarla kahvenin bahçesinden çıkan Malik’e arkasından sesleniyor:

“Gecikme Malik! Ben tıraş olana kadar gelsin, fazla bekleyemem ona göre...”

Malik, arkasına bakmadan bir şeyler mırıldanarak uzaklaşıyor. Hasan Ağa ağır adımlarla kahveden çıkıp biraz ötedeki berber dükkânına yöneliyor. Kahvenin hemen yanında bulunan manavın önünde sohbet eden iki kişiden Mürşit adlı biri, kısık gözlerle Hasan Ağa’yı süzerek yanındakine soruyor:

“Hasan Ağa değil mi, bu yahu?”

“Ta kendisi... Dinime nikâhıma seksen yaşının üstündedir. Hâlâ delikanlı gibi yürüyor deyyus.”

“Çoktandır buralara uğradığını görmedim, hayırdır inşallah.”

“Faizle para verdiği birinin ocağını söndürmeye gelmiştir. Şehre yerleştikten sonra tefecilik yapmaya başlamış namussuz, adi herif...”

Bu sırada konuşulanları dinleyen manav içerden dışarıdakilere sesleniyor:

“Düzen değişti de düzülen değişmedi anlayacağın.”

Manavın lafı üzerine dışarıdakiler gülüşüyorlar. Bundan keyif alan manav da dışarıya çıkıp onlara düzenle ilgili bir mesel anlatmaya koyuluyor. Bu sırada berber dükkânının önünde durup tekrar cep saatine bakan Hasan Ağa, uzun tıraşlı çenesini kaşıyarak dükkâna dalıyor. Hasan Ağa’yı tanıyıp da berber salonuna girdiğini gören kasabalılar kendi aralarında bir şeyler fısıldamaya başlıyorlar. Herkes işini gücünü bırakıp berber dükkânının içini görebilecek bir yer bulup oraya kuruluyor ve nefesini tutarak olcıkları izlemeye koyuluyor. Böylece berber dükkânının önünde bir kalabalık oluşuyor. İnsanlar o an olcıklara tanık olmak, “gözle-rimle gördüm” deyip görmeyenlere birinci ağızdan anlatabilmek için birbirinin tepesine binercesine boyunlarını uzatıp berber salonunun içini görmeye çalışıyorlar...

Hasan Ağa’nın berber dükkânına girdiğini fark eden berber Naci, bir an yerinde donakalıyor. Hasan Ağa kısa bir an gözleriyle salonu süzdükten sonra selamsız sabahsız berber koltuğuna oturu-

yor. Kasketini aynanın önündeki rafa koyup başını geriye yaslıyor. Gözleri bir ara önündeki aynanın yanında asılı eski bir fotoğrafa takılıyor. Başını kaldırıp yerinde donakalan Naci Usta'ya yüzünü çevirince onunla göz göze geliyor. Sonra tekrar aynaya dönerek ilginç bir şey hatırlamış gibi gülümsüyor ve başını tıraş koltuğuna yaslayarak gözlerini yumuyor...

Kendine gelen berber Naci Usta, dışarıda biriken kalabalığın ve çıraklarının meraklı bakışları altında, işg zarlıkla müşterisinin g  s ne bir havlu atıyor ve Hasan Ağa'nın sakalını sabunlaması için delikanlı yaşta olan oğlu Süleyman'a işaret veriyor. Tuhaf bir durum sezen Süleyman babasına bakıp "kim bu" anlamında bir ifadeye bürünüyor. Süleyman bir şey söylemeden dolaptaki en iyi usturasını alıp salonun bir köşesinde duran bileyi çarkına yaklaşıyor. Süleyman, Hasan Ağa'nın sakalını k p rt rken, usturayı bileyi ta ına dayıyor,  arkı çeviriyor. Biley  arkı dönerken, Naci usta yıllarca öncesini anımsıyor...

Bir vadiden geçen ve kenarlarında çeşitli ağaçların sıralandığı ta lı yolda bir atlı ilerliyor. Atlı, başına ba ladığı kirli beyaz örtünün kenarlarıyla arada bir alnında biriken ter damlacıklarını kurulu-yor. Bir süre sonra Hasan Ağa'nın çiftliğine gelen Süleyman, atının dizginlerini çekiyor ve hafifçe do rulup arayan gözlerle etrafa bakıyor. Kimseyi göremeyince atından iniyor, dizginlerinden çekip çiftlik kapısından içeriye giriyor. Çiftlik evinin penceresinden Süleyman'ı fark eden elli ya larındaki Hasan A a, sinsi bir gülümse-meyle başını sallayarak dışarıya çıkıyor. Süleyman Hasan A a'yı görünce elinde olmadan ürperiyor. Bu sırada sahibinin tedirginli ini hisseden at bir tehlikeyi haber vermek istercesine kesik, kesik ki niyor. Süleyman dizginlerini tuttuğu atın çenesini diğer eliyle ka ıyarak onu sakinle tirirken Hasan A a'ya yaklaşıyor:

"Selamun aleyküm Hasan A a, beni emretmi sin."

"Biz burada e  ek ba ı mıyız, Süleyman? Bize haber vermeye tenezzül etmeden kızını vermi sin yahu! Artık bizi adamdan say-dığın yok, allah bilir..."

"Esa furullah Hasan A a! T be, sümme t be... Henüz bir şey olmadı ki kismetse cumaya söz kesilecek... Hem Hasibe senin am-canın kızıdır, Hasan A a..."

“Daha ne olsun ulan deyyus? Kasaba kelle ısmarlamışsınız bile.”

“Valla Hasibe, şimdilik kimse bilmesin dedi, Hasan Ağa. Yoksa...”

“Biz kimse miyiz, Süleyman? Başkası olsaydı evini yakardım Allah vekil! Dua et baban yerime seferberliğe gitti, şehit oldu. Öyle fedakâr, öyle ağa dostu biriydi, Allah rahmet eylesin. Gerçi Hasibe de akrabam dediğin gibi...”

“Saygıda kusur ettiysek, affola Hasan Ağa. Hasibe’ye uyduk işte...”

“Neyse bu sefer zararı yok. Hadi uğurlar olsun. Yalnız dikkatli ol ha! Yol kesen olur, benden bilirler sonra...”

“Olur, dikkat ederim Hasan Ağa. Hadi eyvallah...”

Ağa’nın ne demek istediğini anlayan Süleyman, bembeyaz kesmiş suratıyla atına binip oradan uzaklaşıyor. Hasan Ağa bir süre Süleyman’ın arkasından baktıktan sonra, taş örme çiftlik evinin önündeki terasta volta atıyor ve elindeki kamçıyı deri çizmelerinde şaplatarak sinirli bir şekilde kendi kendine söylüyor:

“Biz ağa değiliz artık... Bizden izinsiz kızını everiyor deyyus! Vay halime benim, vay! Deyyusa bak ulan! Hasibe kelle ısmarlamış ha! Kelle ısmarlamış... Kelle ısmarlamış...”

Bu sırada dövünüp volta atmaktan yorulan Hasan Ağa, marabası Salih’e bağıyor:

“Salih! Ulan Saliiih!”

Salih koşarak Ağa’nın yanına gelirken:

“Buyur, Hasan Ağa.”

“Nerdesin ulan, deyyus? Bir saattir bağıyorum.”

“Ahırda ineklere yem veriydim ağa, buyur.”

“Çabuk Hasibe denen tarla faresine git, cuma günü kelle göndermesin. Kelle Hasan Ağa’nın hediyesi de! Koş!”

“Baş üstüne ağa!”

Salih koşarken çankları ayağından fırlamasın diye eline alıp yalınayak fırlıyor ve göz açıp kapayana kadar gözden kayboluyor.

Günbatımına doğru, Süleyman’ın karısı Hüsniye gaz lambasını temizlerken, avluya kilim ve minder seren on beş yaşlarındaki kızına sesleniyor:

“Hadi kızım oyalanma! Akşam oluyor yahu, neredeyse gelirler. Rezil olmayalım.”

Zeynep koşuştururken Naci minderlere takla attırıyor. Lambayı bir türlü yakamayan Hüsniye kendi kendine söylenerek dert yanıyor:

“Lanet olasıca, hep su katıp satıyorlar şu zıkkımı... Al işte yine söndü. Süleyman'ın umurunda değil sanki! Sabahın köründe çıktı, gidiş o gidiş... Hah, geldiler herhalde.”

Hüsniye avlunun girişine bakıyor. Büyük bakır bir tabakla örtülü tepsi taşıyan Salih avluya giriyor. Dışarıda onu bekleyen birine anlaşılmayan bir şeyler fısıldadıktan sonra lambayla dikilen Hüsniye'ye sesleniyor:

“Bunu Hasan Ağa gönderdi, Hüsniye. Hayırlı olsun diyor.”

“Eksik olmasın, niye zahmet etmiş? Selamımızı söyle, Teşrif etmeyecek mi?”

Salih telaşla avluyu terk ederken Hüsniye arkasından bağırıyor:

“Sen buyursaydın Salih, acelen ne böyle?”

“Sağ ol Hüsniye, mübarek olsun. İneğimiz doğuracak sanki.”

Salih gider gitmez, Naci koşarak tepsinin yanına çöküyor ve kimsenin ona engel olmasına fırsat vermeden kapağı açıyor. Tepsideki çömlek tabağın içinde Süleyman'ın kesik kafası belirliyor. Naci korkudan yerinde donuyor. Bu sırada, Hüsniye'nin kulakları sağır eden çığlığı avluda yankılanıyor...

* * *

Çığlık Naci'nin kulaklarında yankılanırken, alnında biriken ter damlalarını siliyor. Bilediği usturayı tırnağında deneyerek yavaşça ayağa kalkıyor ve koltukta gözleri kapalı oturan Hasan Ağa'ya yaklaşıyor. Naci, kasabalıların meraklı bakışları altında, usturasını Hasan Ağa'nın yüzüne sürüyor. Ustura Ağa'nın yüzünde dolaştıkça, Naci'nin alnında terler birikiyor. Naci arada bir terini kurulayıp tıraşına devam ediyor. İlk tıraş bittikten sonra, Hasan Ağa'nın yüzünü tekrar sabunlayarak iki parmağıyla yakaladığı yüz derisinin üzerinde, ustaca usturasını gezdiriyor...

Naci, tıraştan sonra Hasan Ağa'nın yanaklarındaki kılları bir iplik ile yoluyor ve kenarı kesik bakır tabağın içinde, tıraşını yaptığı yüzü güzelce yıkıyor. Bir havluyla kuruladıktan sonra kolonya sü-

rüyor, bir adım geri çekilerek havlu ile yelpazeliyor. Krem sürüyor. Raftan bir pudra kutusu alıp açıyor, içindeki pamuğu pudraya banarak Ağa'nın yüzünü pudralıyor. Tekrar havluyla siliyor. İşini bitirdikten sonra iki adım gerileyip bitkin bir halde, donuk gözlerle Hasan Ağa'ya bakıyor.

Uykudan yeni uyanmış gibi gözlerini aralayan Hasan Ağa tembelce doğruluyor, yüzünü aynaya yaklaştırıyor, eliyle tıraşlı yüzünü yoklayarak ayağa kalkıyor. Meşhur gülümsemesiyle Naci'ye yaklaşan Hasan Ağa, elini kemerinde sakladığı cüzdanına atıyor. Bunu gören Naci, hemen davranıp Hasan Ağa'nın elini tutuyor ve cüzdanını çıkarmasına engel oluyor:

“Ayıp olmaz mı, Hasan Ağa? Alimallah bir kuruş almam. Biz baba dostuyuz, Hasan Ağa...”

“Mahcup ediyorsun Naci Usta...”

Naci aniden Hasan Ağa'nın yanağına havalı bir öpücük konduyor.

“Esağfurullah, Hasan Ağa. Sıhhatler olsun, yine beklerim.”

Hasan Ağa mağrur yürüyüşüyle yavaşça salondan çıkıyor. Tıraş olduğu dükkânın önünde bir an duruyor, yeleğinin cebinden cep saatini çıkarıp bakıyor. Hayretle ona bakan insanları o aşağılayıcı gülümsemesiyle süzdükten sonra saatin kapağını kapayıp yeleğinin cebine koyuyor ve herkesin şaşkın bakışları altında ağır adımlarla kahveye yöneliyor.

Hasan Ağa gittikten sonra vaziyeti kavrayan Naci Usta'nın babasının adını verdiği on dört yaşlarındaki oğlu, birden hıçkırarak babasına nefretle bakıyor ve hiçbir şey demeden salonu terk ediyor... Naci Usta ne yapacağını şaşırmış vaziyette oğlunun arkasından dışarıya çıkıyor ve boğuk bir sesle arkasından sesleniyor:

“Süleyman! Süleymaaan!”

Süleyman bir an duruyor ve babasına tiksime ile acıma arası bir bakış fırlatarak bir daha geri dönmek üzere yoluna devam ediyor. Çaresiz kalan Naci Usta salona dönüyor. Bir an sarhoş gibi ne yapacağını bilmeden dükkânının ortasında hareketsiz duruyor. Sonra Hasan Ağa'yı tıraş ettiği usturayı alıyor ve bileyi çarkını çevirip gözyaşlarıyla usturayı yeniden bilemeye başlıyor...

Bayram Arifesi

Çocukluğumun en renkli, en neşeli, en ilginç etkinlikleri, Antakya ve civarındaki Arap ve Alevi cemaatimizin dini bayramlarıydı. İddiam şudur ki dünyada hiçbir ulus veya cemaatin, Antakya yöresi Alevilerinin olduğu kadar dini bayramı yoktur! Yeryüzündeki bütün Müslümanların kutladığı ve yöremizde “İd el Kebir” (büyük bayram) adıyla anılarak görkemliliği vurgulanan Kurban Bayramı ile Ramazan Bayramı’nı; Mevlit, Regaip, Miraç ve Berat kandilleriyle Kadir Gecesi’ni; Sünni veya Şii Müslümanlarla kutladığımız gibi bir de sadece kendimize mahsus ve adlarını hatırlamakta zorlanacağım sayıda bayramlarımız vardı. Bunların başında, Kurban Bayramı’ndan tam yedi gün sonra kutladığımız ve bizce en önemli bayramımız Gadir Bayramı’dır.

Rivayete göre Gadir Bayramı, Allah’ın son elçisi Hz. Muhammed’in Kurban Bayramı’nda hac vazifesini ifa edip kalabalık hac kervanı ile ikametgâhı Mekke’ye dönüş yolundayken Medine, Mısır ve Irak yollarının kesiştiği “Gadir Khum” (Khum Kaynağı) denilen yol çatında mola verdikleri sırada Ayet-i Kerime nazil olmuş: “Ey Resul, Rabbinden sana indirileni tebliğ et (bildir) eğer (bu görevini) yapmayacak olursan O’nun risalesini (mesajını) tebliğ etmemiş olursun”... Bunun üzerine Resulullah tüm kervanı toplayarak üst

üste yığılan iki, üç deve semerinin üzerine çıkmış ve meşhur “Gadir Hum Hutbesini” okumuştur. Hutbe esnasında İmam Ali’nin elini tutarak “Ey insanlar! Ali benden ben Ali’denim. Kimin Mevla’sı isem Ali de onun Mevla’sıdır. O’nun velayetini kabul edene Allah da vali olsun, O’na düşmanlık edene Allah da düşman olsun, O’nu zafere erdirenlere Allah da onları zafere erdiresin ve her zaman O’nu haklı kılsın...” gibi epey uzun süren bu hutbeyle açık seçik ve kesin bir şekilde Ali’yi kendisinden sonra bütün müminlerin emiri (valisi) olarak tayin etmiştir... Tabii ki ehlisünnetin çoğu bu hutbeyi kati surette kabul etmeyip bunun Şii mezhebi mensuplarının bir uydurması olduğunu iddia ederken Sünnilerin bir kısmı hutbeyi kabul etse de, bu hutbeyle Resulullah Muhammed’in kuzeni ve aynı zamanda damadı İmam Ali’yi kendisinden sonraki halefi olarak tayin ettiğini kabul etmezler. Bu konu Alevilerle Sünnilerin ihtilafa düştükleri belki de en önemli meseledir ki iktidarların işine geldiğinden günümüze kadar çözülmemiştir. Bana öyle geliyor ki her iki taraf dinlerini bırakıp ateist olsalar da bu ihtilaf aynen devam edecektir.

Gadir Bayramı gibi, her bayramın bir gerekçesi veya hikayesi olur ya, fakat bizim bayramların çoğunun niye bayram olduğu, neyin bayramı olduğu, hangi olaya dayandırıldığı Şıhlar biliyorsa halk arasında pek bilinmiyor. Hatta bazılarının din adamlarımız tarafından uydurulmuş olmaları bile mümkündür. Örneğin, günün birinde anneannem rüyasında, teşrin (ekim) ayının beşinde bir kuzu kesip Cem namazı kıldırıldığını, keşkek pişirip insanlara dağıttığını vesaire görüyor. Hemen Şih Süleyman Efendi’ye gidip rüyasını anlatıyor. Şih Süleyman Efendi de hesap kitap yapıp “Valahi bu bayramı yapmalısın” diyor. Böylece anneannem yaşadığı sürece her sene ekim ayının beşinde kocaman bir boğa kesmek ve Cem namazı kıldırarak suretiyle “Beş Teşrin” bayramını kutluyordu. Anneannem ebediyete gittikten sonra bu bayramı onun erkek çocuklarından biri devam ettirmiş o da Hakk’a yürüyünce bayram yeni nesil evlatlarından birine kalmıştır...

Çok ilginç başka bir örnek de “Evvel Temmuz” (Bir Temmuz) bayramıdır. Fakat Rumi takvime göre bir temmuzken miladi takvime göre 14 Temmuz’a denk gelmektedir ki bu da Fransız Cumhuriyet bayramıdır. Bazılarının iddialarına göre Evvel Temmuz bayramı, 1918 yılında Antakya’yı işgal eden Fransızlardan miras olarak

kalmıştır. Fransızlar 1918 yılından 1939 yılına kadar, yirmi yıl boyunca her sene 14 Temmuz'da kendi cumhuriyet bayramlarını kutlamalarıyla bu bayram yörede bir gelenek haline gelmişti. Çünkü 14 Temmuz'da yapılan şöenlerin yörenin hiçbir bayramında yapılmaması bunların Fransızlardan kalma bir miras olduğu görüşünü güçlendiriyordu. Her neyse Evvel Temmuz bayramı günümüze kadar devam etse de eski görkemini kaybetti. Bu bayramın çocukluk yıllarımda Harbiye ve Samandağ'ında coşkulu şöenlerle kutlandığını dün gibi hatırlarım. O gün erkenden herkes en süslü giysilerini kuşanır hasırını kilimini, kap kaçağını, rakısını, mezesini, etini, mangalını, karpuzunu aldığı gibi çoluk çocuklarıyla Harbiye şelalelerinin olduğu mekâna gelip oraya kurulur ve akşama kadar yer, içer, türkü söyler, hora teper ve daha aklınıza ne gelirse...

Şelaleler mıntıkasında adım atacak yer kalmazdı. Seyyar satıcıların mısır kebabından, çereze, dondurmaya, yörede eskimo denen ve küçük bir kutuda dondurulan renkli şekerli buz parçasına, tulumba tatlısından helvaya, ırmık tatlısına, sakızlıya, pamuk şekerine kadar her şeyi satardı. Seyyar satıcıların sesleri türkölere, naralara, darbuka ve hatta davul seslerine karışırdı. Hele de şans oyunları ruletten piyangoya, zar atmaktan üç kâğıda, tombalaya ve daha aklınıza ne gelirse hepsi mevcuttu. Ve istisnasız her sene Evvel Temmuz bayramı rakıyı fazla kaçırın insanların kavgasıyla sona ererdi. O kadar ki bu kavgalar büyük bir coşkuyla, hora teper gibi ahenkli ve darbuka veya davul sesi eşliğinde ve bazen kadın veya erkek yüzlerce kişinin katılımıyla yapılırdı...

Daha serin olması bakımından çoğunluk Harbiye'yi tercih etse de Samandağ'ındaki deniz sahiline gidenleri hiç azımsayamayız. Hatta "Süslenin kızlar bu çağrım size, yürüyün gidelim bir temmuzda denize" türünde Arapça bir şarkımız vardı...

Ancak bayramlarımızın sırf bu anlattıklarımızdan ibaret olduğunu düşünen kişi ciddi derecede yanılır. Bir ara altı gün hariç yılın her gününde bir bayramımızın olduğunu işitmiş fakat bunun bir mübalağa olduğunu düşünmüştüm. Fakat Şıhlarımızdan oluşan bir heyetin adları, tarihleri ve gerekçeleriyle bayramlarımızın tamamını bir kitapta topladıklarını işitince gerçekten de her günümüzün bayram olduğuna inanmaktan başka çarem kalmadı. Acaba aynı gün iki bayramımız olan günler var mı? Olsa da hiç şaşırmazdım doğrusu...

Bunun yanı sıra Kıddes¹ (Milat); Rumi Yılbaşı, Barbara, Paskalya vs. gibi yöremiz Arap Hristiyanlarının bayramlarını da tıpkı bizim bayramlarımız gibi kutladığımız için bu mübarek günleri de bizim bayramlar hazinemize eklemek gerekir. Bu bayramları bizim bayramlarımız gibi kutlarsanız derken yine koyun veya dana kesip kazanlar dolusu keşkek (hriysi) pişirilir, davetli olsun olmasın gelen herkese kendi getirdiği bir sitile (küçük bakraç) aile efradının sayısına göre iki, üç veya daha fazla kepçe doldurulur, Şıhlarımızla Cem ayini düzenlenip namaz kılınır. Cem'e katılanların her birine Cem namazından sonra bir tabak keşkek ve bir parça haşlanmış et ikram edilir. Ayrıca bayramın sahibi Cem'in hemen bitiminde Şıhlara dolgun zekâtlarını, fakir fukaraya da zekât namına üç beş kuruş dağıtarak kendine cennet-i âlâda bir yer ayırmış olur...

Kıddes ve Rumi yılbaşı bayramlarının bir özelliği de her hanenin (altı yedi nüfuslu bir aileye en az bir iki ay yetecek kadar) yöreye özgü muhtelif yiyecekler yapıp stoklamaktır. Bu yiyecekler Arapça "ka'ke" dediğimiz tatlı veya tuzlu değişik türde kurabiyelerin yanı sıra, zeytinyağına kıyasla epey ucuz olduğu için genellikle pamuk yağıyla dolu bir bakır leğenin içinde odun ateşiyle kızartılan ve beyaz undan yufka gibi ipince açılmış yörenin Arapçasıyla "zliye-be" denilen açmalar, "zingol" adı verilen ve yine yağda kızartılan içi kıymalı hamur börekler, zeytinyağında kızartılmış içli köfte ve kıymalı oruktan ibaretti.

Arap Hristiyan kardeşlerimizden esinlenerek kutladığımız ve Hristiyan aleminin en önemli bayramı olan Paskalya bayramında da (Kıyamet Bayramı) Hristiyan kardeşlerimizde olduğu gibi renkli yumurta haşlanır. Fakat bizde bu haşlanmış renkli yumurtalar sepetlerle merkezi meydanlarda dolaştırılıp tokuşturulur. İki eş, sepetin başında oturup her biri eline yumurta alıp tokuşturmaya başlar. Son sağlam yumurta elinde kalan kimse, sepetteki bütün yumurtaları alıp parasını rakibine ödetir. Paskalya bayramına Arap Aleviler arasında "Yumurta Bayramı" denmesinin nedeni de bundandır.

Değişik türde yemek yapılan bayramlarımız bunlardan ibaret değil elbette! 17 Mart bayramı (miladi takvime göre 21 Mart) Kürtlerde ve Farisilerde Nevroz bayramı, bizde ise İmam Ali'nin doğum

¹ Kıddes kelimesi Arapça "Ruh-ül Kudüs"ten türetilmiştir. Bu bayram Hz. İsa'nın miladıyla Ürdün nehrinde Vaftizci Yahya tarafından vaftiz edilmesini kutlamak için yapılır ve Hristiyan âleminin Paskalya bayramından sonra en önemli ikinci bayramıdır. İngilizce "Christmas," Türkçe "Noel" bayramı olarak bilinir.

günü. Bu bayrama Harbiye’de (şimdiki Defne ilçesi) “Şih Bayramı” denir. Şih Bayramı denmesinin nedeniyse Antakya ve civarının en büyük Şih ailesi olan “Eskiocak” ailesinin bu bayramı yapıyor olmasıdır. Şihler nedense bu bayramdan başkasını yapmadıkları gibi Şih olmayanlar da bu bayramı yapmayıp Şihlara bırakırlar. Bu en azından Harbiye’de böyledir... Şih Bayramı’nda halkın “Rabbin Köftesi” adlı köfteler yapması da bir gelenektir. Bu köftelerin en önemli özelliği hiç et karıştırılmadan yapılmasıdır. Köftenin dağılmaması için bulgura biraz buğday unu katılıp iyice yoğrulur. Ardından yumurta sarısı hacminde küçük toplar halinde yuvarlanan köfteler suda haşlandıktan sonra ezilmiş sarımsaklı zeytinyağına banılarak yenir. Yöremizde bu köftelere “Rabbin Köftesi” adı verilir. Şih Bayramı kutlamalarında bu köftelerden yapıp yiyen ailenin, o sene boyunca hiç aç kalmayacağına inanılır. Bunun gibi yine kendine özgü ve kendi adıyla anılan bir yemeği olan bir bayram da Aşure Bayramı’dır...

Bunlar yetmedi, husule gelen iyi olayları kutlamak, kötü olaylarıysa def edip önlemek ve gerçekleşmesini çok arzu ettiğimiz olayların gerçekleşmesi için ölümsüzlük suyunu içip ebediyen yaşayan Hz. Hıdır, Şeyh Yusuf El Hakim, Mikdad Bin Esved El Kindi, Şeyh Hasan ve kardeşi Şeyh Musa, Şeyh Derviş, Şeyh İbrahim El Halil, Şeyh Ali El Amud, Nebi İdris gibi daha nice evliya ve ermişlere adanan adaklar da hesaba katılırsa, bizim Arap Alevilerinin “deliler gibi her günlerinin bayram” olduğunu söyleyen hiç de abartmış sayılmaz...

Adaklarımız her ne kadar çoksa, bir defaya mahsus oldukları için bayramlardan pek farklı olurlar ve adına adanan evliyanın makamına gidilip dini tören, yemek, etli bulgur pilavı veya pirinç pilavı yahut en makbulü olan keşkek orada pişirilip rastgele herkese dağıtıldı. Alevilerin yaşadığı köylerde, Harbiye, Samandağı ve Antakya’nın yine Alevi mahallelerinde evliyalarımızın tanındıkları ölçüde her birinin türbeleri, deyim yerindeyse şubeleri vardı. Fakat tüm evliyaların arasında en çok türbesi olan, ölümsüzlük suyunu içip ebediyen yaşayan ve anıldığı yerde hazır olduğuna inanılan Hz. Hızır’dı. “Karye’deki Hızır,” “Dursunlu’daki Hızır,” “Deniz Sahilindeki Hızır,” “Bağlardaki Hızır,” “Yamaçtaki Hızır,” yahut “filanca köydeki Hızır” gibi, kısaca neredeyse her köy veya mahallenin bir Hz. Hızır türbesi vardı...

Her gün bayram kutlamamız bir yana, gençlik yıllarımda bu kadar ziyaret ve yatırımızın olması bana çok tuhaf gelirdi. Örneğin Harbiye'nin ortasında bir bahçede hiç yokken bir Hızır makamı ortaya çıkmış fakat Antakya'ya giden, Fransız işgal yıllarından kalma asfaltın kenarında olması dolayısıyla yani mekânın elverişli olmaması dolayısıyla oraya bir türbe yapılamamıştı. Buna rağmen insanlar bahçenin taş duvarının dibinde mezarmış gibi yığılı birkaç taşın etrafında buhur tütsüleriyle dolanıp dua ediyorlardı. Meğer Hızır Aleyhisselam bahçe sahibi kadının rüyasına girip o bahçede kendisi için bir türbe ısmarlamış. Çok ilginç bir icraatımız daha vardır ki, bu da arazi veya diğer gayrimenkul sahiplerinin evlatlarına miras bıraktıkları gayrimenkullerini kendilerinden sonra başkalarına satmalarını önlemek amacıyla söz konusu arazileri Hızır veya başka bir yatıra hatta Kurban veya Gadir bayramına vakfettikleri olurdu. Vakfedilmiş bir araziyi veya gayrimenkulü sahibi satmak istese de kolay kolay kimse almazdı. Ayrıca vakfedilen bir gayrimenkulün yıllık gelirinin yaklaşık dörtte biri nispetinde bir pay kesilerek her yıl söz konusu gayrimenkulün vakfedildiği evli-yaya bir adak adanırdı...

Günün birinde biz Arap Alevilerinin neden bu kadar yatırımız olduğunu babama sormuştum. Aldığım cevaptan öte upuzun bir hikâye. Babama göre İslamiyet'in kabulüyle iktidarı kaybeden Emeviler, dört halife devrinden sonra tekrar iktidarı ele geçirmiş ve İslam'ı gerçek özünden saptırmışlardı. Bunun sonucunda İslam, Ali'nin taraftarlarıyla Muaviye'nin taraftarları olmak üzere Alevi ve Sünni diye ikiye ayrıldılar. Emeviler kendi iktidarlarında peygamberin kuzeni ve damadı, İslam'ın dördüncü halifesi İmam Ali'ye yüz yıl boyunca minberden lanet okudular. Mümkün mertebe Alevilere yaşam hakkı tanımadılar. Fetvalar çıkararak ulaşabildikleri yerlerde Alevilere katliamlar uyguladılar. Böylece Aleviler can havliyle Suriye'nin kuzeyindeki dağlık bölgelere, Anadolu ve Horasan'a göç etmek zorunda kaldılar. Emevi zulmünden sonra Aleviler, Abbasilerden de nasiplerini aldılar. Abbasi zulmü kesilmeden bu kez iki yüzyıl süren haçlı seferleri başlamıştı. Haçlıların önce Antakya'yı ele geçirmeleri oraya göç edip yerleşmiş Alevilerin tekrar göç etmesine neden olmuştu. Ancak göç yolları meymenetsizdi. Bu nedenle Alevilerin altın gümüş vs. gibi maddi varlıklarını beraberinde götürmeleri çok tehlikeliydi. Böylece neleri

var neleri yoksa, bir gün geri dönüp alma umuduyla, kubbeler yaptıkları mezarlara gömüp oraları terk etmişlerdi. Babamın anlattığı hikâyeyi hatırladığım kadarıyla özetledim. Bu anlatı söylentilerden ibaret de olabilir. Ne yazık ki toplumumuzda olayları kaydetme geleneği yüz yıllardır iptal olmuş durumda...

Kim bilir, belki bu söylentileri bilen başkaları da var ki yirminci yüzyılın sonlarında Arap Alevilerden müteşekkil bir dini örgüt, yatır türbelerini restore etme bahanesiyle yatır mezarlarını kazımış üstelik kazı esnasında kimsenin yaklaşmasına izin vermemişti...

Cumhuriyet öncesi bayramlarımızın nasıl yapıldığını tasavvur etmek mümkün değil. Ne yazık ki bununla ilgili herhangi bir belge, yazılı veya sözlü rivayet mevcut değildir. Fakat Osmanlı döneminde cemaatimiz olağanüstü yoksul koşullarda, herhangi bir toprak ağasının yanında karın tokluğuna veya ücretli köle olarak çalıştırılırdı. Bu ağır koşullar altında bir şekilde varlığını sürdüren bu cemaat oldukça cahildi. Bin yıl önce bilim adamları, filozof, yazar ve şairi olan Aleviler; Emevi, Abbasi ve Osmanlı şeyhülislamlarının kendileri hakkında verdikleri “kanı helal, malı helal, ırzı helal” tarzındaki fetvalarla kelimenin tam anlamıyla bir soykırıma tabii tutulmuşlardı. Ortadoğu’yu tam iki yüzyıl boyunca kana bulayan Haçlıların zulmü de cabası. Velhasıl Aleviler Alevi olalı, bin üç yüz yıldır öldürülme korkusuyla dağlarda mağaralarda yaşayıp var olma savaşı verirken zamanla yabanileşmiş, başka bir ifadeyle tam anlamıyla sıfırlanmıştır. Bu koşullar altında olan biteni kaydedecek ne bilinçleri ne de olanakları kalmadığı gibi insanlıklarından çıkmışlardır.

Gerçekten de Antakya, Adana ve Mersin’de yaşayan ve yöremizde “fella” (çiftçi) unvanıyla bilinen Arap Alevileri, cumhuriyet Türkiye’sine kadar insandan sayılmamıştır. Cumhuriyet döneminde önce genellikle çiftliklerde, tarlalarda çalışan ve orada eşekleri, öküzleri ve inekleriyle aynı çatı altında farklı bölmelerde yaşayan fellahlar olur da çarşıya (Antakya’ya) gidecekleri zaman, çarşının beyaz taşlarla döşeli dar sokaklarında iki kaldırım arasında kalan pis suların aktığı ve at, eşek, öküz gibi hayvanların yürüdüğü olukta yürümek zorundaydılar. Eğer kazara bir fellah kaldırımında

yürüse onu ilk gören kişi, “tavrek”¹ diye bağırıp olanca gücüyle adamın ensesine bir tokat yapıştırırdı. Hiç şüphem yok ki köpekler iki kaldırım arasındaki “taruka” dedikleri pis suyun aktığı oluktan değil, kaldırımdan yürüyorlardı ve onlara kimse itiraz etmiyordu. Demek ki fellah bir köpek bile etmiyordu. Hatta köpek kimi mezheplere göre temiz, fellahlar ise herkes için pisti. Antakya’da fellahlara uygulanan “taruka” muamelesi, 1918 yılının kasım ayında Fransızların Antakya’yı işgal etmesiyle biraz hafifledi, Antakya’nın Türkiye’ye katılmasıyla, cumhuriyet Türkiye’sinde tamamen yok oldu. Çocukluğumda bu hikâyeleri dedelerimden veya onların akrabalarından birçok kez işittiğimi gayet net bir şekilde hatırlıyorum.

Buna karşılık “fella” olsun veya olmasın her bakımdan Alevilere uygulanan ayrımcı zihniyet ne yazık ki çeşitli boyutlarda günümüze kadar ve programlı bir şekilde sürmektedir. Üstelik emperyalist sistem var olduğu sürece bu ayrımcı zihniyetin varlığını sürdürüleceğinden kimsenin kuşkusu olmasın. Türkiye’de Dersim, Çorum, Malatya, Maraş, Sivas ve Gazi mahallesi olaylarıyla bugün “Büyük Ortadoğu Projesi” kapsamında “Arap Baharı” adıyla komşumuz Suriye’de “sahnelenen” Alevi soykırımı da bunun açık bir ispatıdır.

Bayramlarımız günümüzde daha zengin, daha şaşıklı ve sayıca daha çok yapıyor olsa da nedendir bilinmez çocukluğumuzdaki o coşkuyu yakalayamıyor. Çocukluğumuzun bayramları kadar neşeli yaşam dolu olamıyor şimdiki bayramlar... Kim bilir belki o zamanlar insanların ezici çoğunluğunun yoksul oluşu, bayramları daha değerli kılıyordu... O zamanlar cemaatin içinde hali vakti yerinde olanlar ancak bayram yapardı ki bayram yapabilen aile sayısı parmakla sayılırdı. İnsanın belini büken o yoksullukta bayramlar olmasa senede bir kez olsun evine et alamayan aile sayısı çoğunkuydu...

Dört beş yaşına gelene kadar babamın hali vakti yerindeydi. Kocaman mahallemizde Kurban ve Gadir bayramlarını yapan başka aile yoktu. Kurban bayramında kocaman bir dana ve iki koç kesilirdi. Kuzular bayramdan beş altı ay önce satın alınıp bayram gününe kadar evde beslenirdi. O kuzuları sık sık çayırarda otlattığımız için onları bizden biriymiş gibi severdik. Öyle ki koçlar

¹ “Tarukada yürü.” Taruka kelimesiyle tavrek fiili tıpkı tarikat gibi Arapça “tariq” kelimesinden türemiş olup dar veya ince yol, mezhep anlamına gelir.

kurban edildiğinde günlerce üzüldü, asla onların etinden yemedik. Fakat Kurban bayramıyla ilgili en ilginç anım beş yaşımdayken yaşanmıştı.

O gün akşama doğru kesilen boğanın etinin haşlandığı ve kabuğu alınmış esmer buğdaydan keşkeğin (hriysi) pişirileceği devasa kazan, evimizin duvarının dibine kurulan çelik ocağa oturtulup suyla doldurulmuştu. Bense o sırada evimizin kırmızı kiremitli damında oturmuş yukarıdan olanları seyrediyordum. Bu arada babam, amcam ve bir iki komşumuz boğanın etini kocaman leğenlerde yıkıyorlardı. Kazanı daha iyi görebilmek için çatının kenarına geldim ve aşağıya, su dolu devasa kazanı seyre koyuldum. O zamanlar su ta şelalelerin oradan çömlek testilerle taşınıp eve getirilirdi. Mahallenin bütün kızları saatler boyunca testilerle su taşıyıp kazanı doldurmuşlardı. Defne Şelalesi'nin karpuz çatlatacağı gibi suyu yeni kalaylanmış kazanda insanın gözlerini kamaştıracak kadar parlıyordu. Kazan suyla dolmuş ben de kazanın içinde parlayan berrak suyu seyrederken birden çişimin geldiğini hissettim. Üzerimde dizimin üstüne varan bol bir don ve kirli atletten başka bir şey yoktu. Kısa pantolonu andıran donumu sol bacağımdan yukarı doğru sıyrıp pipimi çıkardım ve kazanın merkezini nişan alarak işeyiverdim...

Kazandaki suyla temas eder etmez etrafa muhteşem bir şırıltı sesi yayılınca zevkten dört köşe olmuştum. Babamla eti yıkayanlar şırıltı sesine kulak kabartırken babam ayağa kalkıp kazanın önüne geldi. Çişimi keyifle seyretmekten kazanın dibine gelene dek babamı görememiştim. Babam kazanın tam önünde durup kazana inen çişimi takip eder gibi yukarıya bakınca onunla göz göze geldim. Utancımdan bacağımın üzerinden sıyırdığım donumu bırakıp aşağıya çektim. Fakat henüz çişimi bitirmediğim için fren tutana kadar çişin kalanını donuma yapmıştım. Babam sitemli bir gülümsemeyle bakarak bana seslendi:

“Bugün oradan inmeyecek misin?” diye sordu.

Ben de başımı geriye doğru atarak “hayır” anlamında “cık” diye bir ses çıkardım.

“Peki öyle olsun,” dedi babam ve etleri yıkamayı bırakıp hayretle kendisine bakan amcamla diğer arkadaşlarını çağırdı.

Kazanın kulplarına bir direk geçirdikten sonra kazanın her iki tarafına dört beş güçlü adam geçip direğe sarıldılar ve büyük bir

gayretle kazanı ocaktan indirdiler, birkaç metre öteye götürüp devirdiler. Devrilen kocaman kazanın suyu kış aylarında taşan Çınar Deresi misali bahçemizde ne varsa beraberinde sürüklemişti. Hemen ardından devasa kazan bir daha toz deterjanla yıkanıp şahadet kelimesiyle paklandıktan sonra tekrar çelik ocağa oturtuldu. Öyle ki güneş batmadan kazanın suyla doldurulması gerekiyordu. Böylece mahallenin kızları tekrar göreve çağrıldı. Zavallı kızlar! Ablalarım, amcalarımın, dayılarımın, teyze, hâlâ, konu komşunun kızları olmak üzere yirmi civarında genç kız tekrar çömlek testileri omuzlarına alıp şelale kaynağına yürüdüler. Çömlek testi deyip geçmeyin! Boşken hayda hayda üç, belki dört kilo tartan çömlek testiler suyla dolunca ağırlığı on dört, on beş kiloya çıkıyordu...

Ben damda kırmızı kiremitlerin üzerinde oturmuş gelen geçen kızlar konvoyunu sakın sakın izliyordum. Ancak önümden geçen istisnasız her kız “Allah canını alsın,” “İnşallah o damdan leşini indirirler,” “Seni gidi şeytan parçası, senin o pipini kökünden koparmaz mıyım” türünde beddua ve tehditler devasa kazan suyla dolana kadar hiç kesilmedi. Kazan temiz suyla dolunca, leğenlerde yıkanan ve kanı çözülsün diye bir süre suda bekletilip durulanan etler kazana boşaltıldıktan sonra kazanın altı tutuşturuldu. Kazanın altında sabaha kadar ateş yanacaktı. Kazan kaynadıktan sonra ateş kısılarak taşması önlendi. Böylece etler hafif ateşle yavaşça haşlanmaya başladı...

Aradan ne kadar zaman geçti bilmem ama havada uçan bir sepetin içinde uyanmıştım. Korku ve telaştan bağıracağım sırada sepet babamın eline geçti. Beni sepetten çıkarıp kucığına aldığı gibi öpücüklerle yatağıma götürdü...

Meğer gecenin bir saatinde kiremitlerin üzerinde derin uykuya dalmıştım. Abim dama çıkıp beni bir sepete koyup damdan aşağıya ipe sarkıtmış aşağıda bekleyen canım babam da beni havada yakalamıştı...

[www.h₂okitap.com](http://www.h2okitap.com)

BİR DAĞ DÜĞÜNÜ

"İnsanlar zalim kardeş,
insanlar... Velâkin kendi
zulümlerini gizlemek için
başka hayatı suçlarlar."

Düğüne davetli çalgıcıların, varlığına bir türlü ikna
olmadığı bir dağ köyü orası; gitmeseler de yolu curcunalı.

Hakikatin, bir gün ortaya çıkması için tanığa ihtiyaç
duymadığı; bir polenin bile gerçeği döllediği sınır boyu
orası, cinayetlerin gözden ırak olduğu.

Ağaların, marabaları koştuğu kanlı ekin toprağı;
düzenbazlıklarının, hilekârlıklarının, fesatlıklarının pınarı.

Günahların işitilmediği bir sessizlik kuyusudur itiraf
odaları.

Bir sihirbazın köy köy dolaşp meziyetlerini sergilediği,
kadınların falını üflediği; güneşin yeryüzünde insanla
buluştuğu, insanın yedi musibetten geçtiği; erenlerin,
bilgelerin masallarıyla dolu bir anlatı dünyası.

Bir söylenceler dünyası burası. Burası Antakya.

İyiliğin mesellerle benimsetildiği, kötülüğün mesele
olduğu diyar. Reenkarnasyon yabana atılmadığı,
hikâyeleri bol bir âlem.

Yönetmen ve senarist Semir Aslanyürek bu kez karşımıza
gerçek bir hikâye anlatıcısı olarak çıkıyor. Çocukluğundan
beri iyi bir hikâye dinleyicisi olarak yetişen Aslanyürek;
memleketinden, atalarından anlatılâgelenleri
kurcalamadan kurgulayarak anlatıyor.

ISBN 978-605-7637-82-6

9 786057 637826 >

www.h2okitap.com

